زر او یوه شپه

(له ۱۰۷مي شپې څخه تر ۱۶۹مي شپې پورې)

[پنځلس ټکلونه]

(له انګلیسي، پارسي او عربي منابعو څخه)

مترجم:

محمدمعصوم هوتک

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د کتاب ټول حقوق په خپروونکي اړه لري

- **زر او یوه شپه**
- مترجم: **محمد معصوم هوتک**

- خپروونکی: **علامه رشاد خپرندویه ټولنه**
- کندهار – افغانستان
- تلیفون: ۰۷۰۰۳۲۶۰۱۱
- ایمیل: mrohyal@yahoo.com

- کمپوز او ډیزاین: **روهیال کمپیوټر اداره**
- لومړی چاپ: ۱۳۹۱ ش – ۲۰۱۳ع
- کچه: ۱۳/۵۰ × ۲۱ سانتي متره
- چاپ شمېر: زر ټوکه
- د مخونو شمېر: ۳۴۴
- د خپرونو لړ: ۵۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپروونکي خبري

"زر او يوه شپه" د فوکلوري محتوياتو له اسيته د شرقي دنيا يو شهکار اثر دئ. د دې اثر ټول نکلونه او ورسره تړلي موضوعات که له يوې خوا د تاريخي سند په توګه کوم ارزښت نه لري، خو له بلي خوا د نکل د راوي له خولې د هغې زمانې د خلکو او پرګنو د ژوند و ژواک ډېر پيکه اړخونه په خورا روښانه ډول څني معلومېداى سي. د نړۍ د هري ژبي فوکلوري مواد دغه ډول ضد و نقيض اړخونه لري.

د "زر او يوې شپې" اوسنۍ راپاته بڼه د عربو د ژوند او ټولنيز ماحول هينداره ده او تر ډېره ځايه د دې شهکار ټولي ښېګڼي او بدګڼي په عربو پوري تړلي دي. زر او يوه شپه د نړۍ خورا ډېرو ژبو ته ترجمه سوې او په بېلابېلو شکلونو د دنيا په هر ګوټ کي چاپ سوې ده.

حاضره پښتو ترجمه ئې زما استاد او د پښتو ژبي محتاط محقق، ليکوال، شاعر او خوږ ژبي مترجم ښاغلي محمد معصوم هوتک کړېده. استاد هوتک صاحب د زر او يوې شپې ترجمه له انګليسي، پارسي او عربي منابعو څخه کړېده، د دغو ژبو تر څنګ ئې خپل متن د روسي منابعو سره هم مقايسه کړى دئ او اختلافي صورتونه ئې په حاشيو کي واضح کړي دي.

د هوتک صاحب ترجمه له يو سل او اوومي شپې څخه پيل سوې ده. تر دغه مخکي متن زموږ بل حقدار استاد اروابناد نوميالي صاحب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه کړی دئ، چي هغه به هم انشاء الله په راتلونکي نژدې وختو کي د چاپ په ګېڼه سنبال سي.

د هوتک صاحب د ترجمې پر فني او تخنیکي اړخونو باندي د یوې رسالې په شکل لیکنه کېدای سي، د دغه ډول غنیمت ژباړو ارزونه او شننه د یوه یادښت څه بل لا د یوې مقالې تر حوصلې وتلې خبره ده. د هوتک صاحب دغه خوږه پښتو ترجمه د پښتو ترجمې پر کوټه یوه پر ځای او غنیمت اضافه ده. د ترجمې د فن او پښتو علاقه مندانو ته بویه چي د هوتک صاحب زیار ته د قدر په سترګه وګوري.

د علامه رشاد خپرندویه ټولني له پاره د فخر ځای دئ، چي په لومړي وار په پښتو ژبه کي د دغه ډول یوه شهکار اثر همدغسي خوږه او شهکار ترجمه چاپوي. موږ خپل استاد ښاغلي هوتک صاحب ته د دې اثر مبارکي وایو او د لوی خدای له درباره هغوی ته د اوږده او مثمر ژوند خواست کوو.

مننه او ادب

مطیع الله روهیال

د علامه رشاد خپرندویه ټولني مشر

۱۳۹۱/۱۰/۲۷ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. د پښتو زر او یوې شپې له پاره زما خبرې ....
۲. الف لیلة ولیلة د تاریخي او اجتماعي پلوه...............
۳. یو سل او اوومه شپه.....................................
۴. د تاج الملوک نکل ....
۵. یو سل او اتمه شپه ....
۶. یو سل او نهمه شپه.....................................
۷. یو سل او لسمه شپه ....
۸. یو سل او یوولسمه شپه ....
۹. یو سل او دوولسمه شپه ....
۱۰. د عزیز او عزیزې نکل ....
۱۱. یو سل او دیارلسمه شپه...............................
۱۲. یو سل او څورلسمه شپه...............................
۱۳. یو سل او پنځلسمه شپه ....
۱۴. یو سل او شپاړسمه شپه ....
۱۵. یو سل او اووه لسمه شپه ....
۱۶. یو سل او اتلسمه شپه ....
۱۷. یو سل او نونسمه شپه ....
۱۸. یو سل او شلمه شپه ....
۱۹. یو سل او یوویشتمه شپه ....
۲۰. یو سل او دوه ویشتمه شپه...........................

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱. یو سل او درویشتمه شپه ....

۲۲. یو سل او څلېرویشتمه شپه ....

۲۳. یو سل او پنځه وېشتمه شپه..........

۲۴. یو سل او شپږویشتمه شپه..........

۲۵. یو سل او اووه ویشتمه شپه..........

۲۶. یو سل او اته ویشتمه شپه ....

۲۷. یو سل او نهه ویشتمه شپه..........

۲۸. یو سل او دېرشمه شپه ....

۲۹. یو سل او یو دېرشمه شپه ....

۳۰. یو سل او دودېرشمه شپه..........

۳۱. یو سل او دروډېرشمه شپه ....

۳۲. یو سل او څلوردېرشمه شپه..........

۳۳. یو سل او پنځه دېرشمه شپه..........

۳۴. یو سل او شپږدېرشمه شپه ....

۳۵. یو سل او اووه دېرشمه شپه ....

۳۶. د ضوء المکان د کیسې پاته برخه ....

۳۷. یو سل او اته دېرشمه شپه..........

۳۸. یو سل او نهه دېرشمه شپه ....

۳۹. یو سل او څلوېښتمه شپه ....

۴۰. یو سل او یوڅلوېښتمه شپه..........

۴۱. یو سل او دوڅلوېښتمه شپه..........

۴۲. د چرسي مین نکل ....

۴۳. یو سل او درو څلوېښتمه شپه ....

۴۴. یو سل او څلورڅلوېښتمه شپه ....

۴۵. د سارایي د خیانت نکل ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۶. یو سل او پنځه ځلو ښتمه شپه ....

۴۷. یو سل او شپږ ځلو ښتمه شپه ....

۴۸. د حیوانانو نکلونه........................

۴۹. یو سل او اووه ځلو ښتمه شپه........................

۵۰. یو سل او اته ځلو ښتمه شپه ....

۵۱. د پرهېزګاره شپون نکل ....

۵۲. د هېلۍ او کیشپ نکل........................

۵۳. د ګیدړي او شرموښ نکل ....

۵۴. یو سل او نهه ځلو ښتمه شپه........................

۵۵. یو سل او پنځوسمه شپه ....

۵۶. د موږک او تورلمي (سمور) نکل........................

۵۷. د پیشو او کارګه نکل ....

۵۸. د ګیدړي او کارګه نکل........................

۵۹. یو سل او پنځوسمه شپه ....

۶۰. یو سل او دوپنځوسمه شپه........................

۶۱. د جرګي او کوکو کوتري نکل........................

۶۲. د بیزو او غله نکل........................

۶۳. د جولا نکل ....

۶۴. د چوغکي او تاوز نکل........................

۶۵. یو سل او درو پنځوسمه شپه........................

۶۶. یو سل او ځلور پنځوسمه شپه ....

۶۷. یو سل او پنځه پنځوسمه شپه........................

۶۸. یو سل او شپږ پنځوسمه شپه........................

۶۹. یو سل او اووه پنځوسمه شپه ....

۷۰. یو سل او اته پنځوسمه شپه........................

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۱. یو سل او نهه پنځوسمه شپه ....
۷۲. یو سل او شپېتمه شپه ....
۷۳. یو سل او یو شپېتمه شپه ....
۷۴. یو سل او دوشپېتمه شپه.................................
۷۵. یو سل او دروشپېتمه شپه ....
۷۶. یو سل او ځلورشپېتمه شپه ....
۷۷. یو سل او پنځه شپېتمه شپه ....
۷۸. یو سل او شپږشپېتمه شپه.................................
۷۹. یو سل او اووه شپېتمه شپه ....
۸۰. یو سل او اته شپېتمه شپه ....
۸۱. یو سل او نهه شپېتمه شپه................................

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو زر او يوې شپې له پاره زما خبري

د "زر او يوه شپه" په نامه مشهور نکلونه له عربي ژبې څخه پښتو ژبې ته واردواره په منثور شکل اروانباد محمدانور نومیالي (۱۹۲۹ – ۲۰۰۶ع) له نن څه شپږ پنځوس کاله پخوا په کندهارکي راواړول[1] او يوه برخه ئې د طلوع افغان ورځپاڼي له لاري په اقساطو خپره کړه. په دغه کار کي ئې اروانباد محمدیوسف ویران (۱۹۲۶ – ۲۰۰۳ع) هم همکار وو. خو دا لړۍ ډېره و نه پائېدله او د هغه وخت سرکاري مقاماتو ئې د خورا بې منطقه استدلال له مخي د خپرېدو مخه ونیوله. اروانباد نومیالی مُصمِّم سړی وو. خپله دغه هڅه ئې دروځلوېښت کاله وروسته په مسکو کي د خپل مهاجرت په دوران کي بیا له سره پیل کړه او لومړی ټوک ئې، چي له روسي او عربي متن څخه پښتو سوی دئ، هورې د ۱۹۹۹ ع کال په مي میاشت کي په ښکلې قطع او صحافت پر ښکلي کاغذ له چاپه راووت چي د ده پخپل لاس خطاطي سوی وو او د "لېمې" مجلې د دریمي گڼې پر ځای خپور سو. په دې ټوک کي شل شپې ځای سوي دي. متن ئې ۳۲۱ مخه دئ او په سر کې ۱۶ مخه سریزه راغلې ده. تر دغه چاپ وروسته ئې دوهم ټوک د ۲۰۰۲ ع کال په اگسټ کي له مسکو څخه خپور کړ. دا وخت اروانباد نومیالی په ډنمارک کي اوسېدی. په دې ټوک کي هم شل شپې راغونډې سوي

---

[1] منظومه پښتو ترجمه ئې د ملا نعمت الله له خوا سر ته رسېدلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي. متن ئې ۴۵۵ مخه دئ او په سر کي ئې ۳۳ مخه سريزه لري.

د دې پښتو ترجمې هر کلی په پښتنو کي نسبتاً مساعد هر کلی وو. د هغه چا چي د دې کلاسيک اثر په ارزښت سر خلاصېدی، هغوی د ارواښاد نوميالی دغه کار ډېر وستايه. ارواښاد نوميالی د ۲۰۰۶ع کال په اکتوبر کي مړ سو او د زړ و يوه شپه پښتو ژباړي څو نور ټوکه ئې چي ټول ۷۶ شپې کېدلې، ناچاپ پرېښوول. د ده تر وفات څو مياشتي وروسته ښاغلي ډاکټر شېرحسن "حسن" راته وليکل چي که زه (هوتک) د دې اثر پښتو ژباړي ته لېښي راوغړم. ګران مطيع الله جان روهيال هم راڅخه وغوښتل چي دا ژباړه پسې تعقيب کړم. د دوی په نظر "دا کار که زه و نه کړم، نور کسان ئې نه سي بشپړولای". ما له دوی څخه د ښه نيت له بابته مننه وکړه خو کار درونډ وو او په څه پلمه مي ځان يوې خوا او بلي خوا ته کړ. په دې ترڅ کي خبر سوم چي د پښتو ترجمې د ناچاپه برخي چاپ ته ډاکټر شېرحسن ملا تړلې ده. مالي بار ئې ده اخيستی دئ او د چاپ چارو ته ئې د علامه رشادخپرندويي ټولني اوږه ورکړې ده. ډېر زيات خوښ سوم چي دغه ناچاپه برخه هم دلوستونکوترلاسوپوري که خدای کول ور رسېږي.

د ۲۰۱۲ ع کال په پسرلي کي مي کندهار ته سفر وکړ. هورې د ګران روهيال له خوا بيا کلکه غوښتنه راڅخه وسوه چي دې کار ته اوږه ورکړم. دا وار مي د نټې بيچ په ځان کي و نه موند. د نيازمنو ناز مي پر مځکه وانه چاوه او کاناډا ته چي راغلم، ملا مي ورته وتړله. واردواره مي له يوې انګرېزي ترجمې او فارسي ژباړي څخه يو څو شپې ترجمه کړې او د دې له پاره چي د ځينو دوستانو نظر مي ځان ته معلوم کړی وي، يوه يوه کاپي مي د ايميل له لاري ښاغلي جهاني صاحب، ښاغلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر شېرحسن او ښاغلي روهيال ته واستوله. څو ورځې وروسته د ټولو جوابونه راورسېدل. جهاني صاحب راته ليکلي ول: "... رالېږلي نکلونه مې په ډېر غور ولوستل. بې له تشريفاتو درته وايم چې د ويلوځای پکښې نسته. ماشاء الله. خدای دې پر قلم برکت کښېږده. ښايي په ژوندکي دې داسې بل شهکار نه وي کړی او يا ښايي د بل داسې شهکار د ايجادولو زمينه پيدا نه کړای سې. خدای دې تا ته اجرونه درکړي او خدای دې پښتنو ته دونه پوهه ورکړي چې ستا د دې شهکار قدر وکړي. شعرونه دې فوق العاده ښايسته ترجمه کړي دي. تر دې ښايسته ترجمه د هر چا تر وس وتلی کار دئ. که زما ګران استاد او ملګری نوميالی صاحب ژوندی وای هم به ئې تر دې ښه نه وای ترجمه کړي او که هغه ته دي خپله ترجمه ښودلې وای، ښايي د خپل باقي پاته کار مسئوليت ئې تا ته سپارلی وای. زه يقين لرم چې دا کار په پښتو ژبه کې نه بل څوک کوي او نه ئې په وس پوره دئ. تا ته دي خدای خير درکړي. ستا پر قلم دې برکت وي او زه درته د روغ صورت او اوږده ژوند دوعاکوم. ستا ورور جهاني ".

ډاکټر شېرحسن راته کښلي ول: "... ستاسې ليک او ورسره مل د ژباړې برخه راورسېده، ومې لوسته او خوښه مې شوه. ... متن جانانه، په زړه پوري، اسان او روان دی، ... پوهاند زيار صاحب هم په والله ووايي چې: خورا خوند مو پر واخيستی! که په نثري متن کې کله ناکله او ځای مای د نورو پښتني سيمو د لهجو وراشې مراشې ورواچوئ فکر کوم لا به رنګين او خوندور شي.... په هرصورت دغه اوږد، درونډ او ستونزمن کار ستاسې په شان غښتلې اوږې غواړي، بې له تاسې بيا خدای خبر که د چا پام او توان ورته وجوړېږي. تر پايه درته د زړه قوت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پوره حوصله غواړم. ستاسي کشر شیرحسن".

روهیال صاحب راته لیکلي ول: "... ستاسي رااستول سوې شپه مي پنځه واري ولوستله. د ترجمې په اړه خپل برداشت داسي درسره شریکوم: د ترجمې خوند و رنگ د نومیالي صاحب ترجمې ته ډېر نژدې دئ خو په ساده والي او سلاست کي تر هغې اوړي ... ستاسي د مصروفیت له ستونزي پرته، که پر پښتو او پښتنو باندي دغه مهرباني ستاسي په قلم وسي، تر ډېره وخته به هغه ارمانونه پوره وي چي په دغه اړخ کي پښتو ورسره لاس وگرېوان ده. روهیال".

د دغو مساعدو نظرونو تر رسېدلو وروسته مي عزم په جزم بدل سو او دا دئ یو ټوک ئې چاپ ته تیاراودترجمې کارترپنځه سوو شپوهم اوښتی دئ.

د دې اثر د ترجمې په وخت کي مي دا لاندي متون مخي ته ایښي ول:

عربي متن:

دا متن د بیروت د المکتبة الشرقیه له خوا په ۱۹۹۴ ع کال په اوو ټوکو (دریو مجلدو) کي چاپ سوی دئ. له دې چاپ څخه ارواښاد نومیالي خپله پښتو ترجمه تهیه کړې وه. ما ته ډاکټر شېرحسن له مسکو څخه زما د غوښتني له مخي د دغه اثر له روسي ترجمې سره یو ځای راولېږل او پخپله دغه فرهنگي پېرزوینه ئې زه تر درانه احسان لاندي کړم.

دوهم عربي متن:

دا متن هم د بیروت چاپ دئ او د "الدارالنموذجیه" له خوا په ۲۰۱۰ع کال په څلورو ټوکو کي چاپ سوی دئ. دا چاپ ما ته له دوبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه زما ګران خوريي مسعود ګلالي کاناډا ته رالېږلی دئ. پر همت او ځوانی دې برکت وي.

انګرېزي متن:

دا متن زما د کتابتون نسخه ده چي د "The Arabian Nights" په نامه په ۱۹۹۰ ع کال په نیویارک کي چاپ سوې ده. انګرېزي ژباړونکی ئې حسین حضاوي؟ (Husain haddawy) دئ او دا ژباړه ئې له هغه عربي نسخې څخه کړې ده چي په څورلسمه میلادي پېړۍ کي په سوریه کي استنساخ سوې ده. دا نسخه تر ټولو نورو نسخو قدیمه او زړه نسخه ده. د ژباړي ایډیټ ئې محسن مهدي کړی دئ. حسین حضاوي په بغداد کي زېږېدلی دئ. په امریکایي پوهنتونو کي ئې انګرېزي او مقایسوي ادبیات (Comparative Literature) تدریس کړي دي. اوس په تایلېنډ کي اوسي. په دې چاپ کي ۲۷۱ شپې راغلي دي چي نهه کیسې او شپږویشت نکلونه پکښې سته . له دې کیسو څخه زیاتره کیسې د اروابناد نومیالي په ژباړه کي سته. یو شمېر پاته ئې زما په ژباړه کي راغلي دي.

دوهم انګرېزي متن:

دا متن چي ما ته د کار په جریان کي راورسېد او وروسته مي خپل ټول کړی کار له سره ورسره عیار کړ، (Arabian nights) نومېږي او ژباړونکی ئې (Sir, Richard Francis Burton) دئ. ریچارډ فرانسیس برټن (۱۸۲۱– ۱۸۹۰ع) د خپل وخت کمالداره انګرېز وو. د ده له نامه سره لیکل سوي دي چي "سیاح، جیوګرافر، ژباړونکی، لیکوال، عسکر، ختیځپوه، نخشه اخیستونکی، اتنولوجیسټ، مخبِر (جاسوس)، شاعر او ډیپلوماټ سړی وو. ویل کېږي چي نهه ویشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروپايي، آسيايي او افريقايي ژبي ئې زده وې؟ د الف ليلة وليلة ترجمه ئې په لسو ټوکوکي له خورا ډېرو مفصلو حاشيو سره سر ته رسولې ده. په دې لسو ټوکو کي ئې زر او يوه شپه ځای کړې اونور شپږ ټوکه ئې د (Supplemental Nights) په نوم پر زيات کړي دي او په هغو کي ئې نوري مشهوري عربي، هندي او پارسي نکلونه په انگرېزي ژبه اړولي دي. د ريچار ډبرټن انگرېزي ترجمه کلاسيکه انگرېزي ده او فهم ئې، په تېره بيا د شعرونو برخه ئې، يو څه سخت کړی دئ. د ده پر ترجمه باندي د اعتراضو خبره هم مالوستې ده. د کتاب پر لومړي مخ ده کښلي دي چي ترجمه ئې ساده او ټکي په ټکي "plain and literal" ده.

روسي متن:

دا متن د ميخائيل الکساندرويچ ساليې (۱۸۹۹ - ۱۹۶۱ ع) له خوا له عربي متن څخه ترجمه سوی او د ۱۹۲۹ - ۱۹۳۹ع کلونو تر منځ په مسکو کي چاپ سوی دئ. دا هماغه چاپ دئ چي اروابناد نوميالي استفاده ځني کړې ده او ما ته ډاکټر شېرحسن له عربي متن سره يو ځای رالېږلی دئ. بيا هم کورودانی ورته وايم.

فارسي متن:

دا متن په ۱۲۶۰ ه ق = ۱۸۴۴ع کال د نائب السلطنة ميرزا عباس د زوی بهمن ميرزا په امر د هغه وخت د مشهور اديب عبداللطيف طسوجی تبريزي له خوا له عربي څخه په څلورو کلونو کي ترجمه سوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ[۱]. د اشعارو انتخاب، انشاء او ترجمه ئې د افصح الشعراء سروش اصفهانی[۲] له خوا سر ته رسېدلې ده. دغه حاضر زما مخ ته پروت متن ئې په تهران کي د "کتابخانه علی اکبر علمی و شرکاء" له خوا چاپ سوی دئ او ما ته ګران مطيع الله جان روهيال له کندهار څخه د ګران نجيب الله زيارمل په لاس رالېږلی دئ. د دواړو دي کور ودان وي.

په دې حاضره ترجمه کي زما د کار روش:

ما ته د کار په پيل کي د ريچارډ فرانسيس برټن ترجمه نه وه رارسېدلې او پښتو ترجمه مي د عربي، فارسي او روسي متونو په مرسته پر مخ وهله. خو د خپل کار له سموالي څخه ځکه ډاډمن نه وم چي عربي مي کمزورې او روسي خو مي بالکل د ابجدخوان په سطحه کي وه. کله چي د برټن انګرېزي ترجمه راورسېده، نو مي نه يوازي خپل تر سره سوی کار ورسره عيار کړ، بلکي د راتلونکي کار له پاره مي هم د اصلي نسخې په توګه ځان ته کښېښووله. ترجمه سوي برخي مي ټولي له عربي متن او نورو ترجمو سره مقابله کړي او اختلافي موارد مي د هغو په مرسته سم کړي دي. مشکل ځايونه که په انګرېزي متن کي په مخه راغلي دي او که په عربي متن کي، دواړه مي د فارسي ترجمې په مرسته ژباړلي دي. ما ته داسي ښکاري چي ارواښاد نوميالي صاحب دي هم ترجمه له روسي متن څخه کړې او بيا دي ئې له عربي متن سره مقابله کړې وي. په هر صورت، که مي له عربي څخه مستقيمه ترجمه

---

[۱] عبداللطيف طسوجي د پارس د ختيځ آذربايجان په طسوج (تسوج) ښار کي پيدا سوی وو دی د فتحعليشاه (۱۷۹۷ – ۱۸۳۴ع) او محمدشاه د عصر له فاضلانو څخه وو. د ناصرالدين شاه قاجار (۱۸۳۱ – ۱۸۹۶ع) معلم او د زوی ئې مسعود ميرزا خسر کېدئ.

[۲] ميرزا محمدعلي (۱۸۱۳– ۱۸۶۹ع) ملقب په شمس الشعراء د خپل وخت له لويو فاضلو شاعرانو څخه وو. د ناصرالدين شاه قاجار په دربار کي ئې ډېر قدر کېدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای، بیا مي نو په کار کي د دې اوسني سرعت لسمه برخه هم نه پاته کېدله. زما ژباړه له یو سل او اووه لسمي شپې څخه پیل سوې ده. خو وروسته مي له ۱۰۷ مي شپې څخه راوروسته شپې هم پر ورزیاتي کړې. له دې کار څخه مي مطلب دا وو، چي د " تاج الملوک نکل" له هماغه پیل څخه زما پر سلیقه او طرز باندي لوستونکو ته وړاندي کړم.

د سرل ه خوا دغه اته شپې (۱۰۷ – ۱۱۵) د اروانباد نومیالي په ترجمه کي هم سته. د شپو شمېره په دواړو عربي چاپونو، انگرېزي، روسي او فارسي ترجمو کي سره تېره و بېره سوې ده. ما د ریچارډ برټن د انگرېزي ترجمې تسلسل تعقیب کړی دئ، چي له روسي ترجمې سره هم تر زیاتي اندازې خوله په خوله روان دئ. د نومیالي صاحب په ژباړه کي له روسي ترجمې څخه انځورونه هم رااخیستل سوي دي. دا کار ما د ترجمې په پیل کي تعقیب کړ، خو وروسته مي نظر واوښت او له انځورونو څخه تېر سوم.

د اشعارو په برخه کي زیاتره پښتو شعرونه له عربي اصل سره د موضوع له مخي یو څه اشتراک لري. پښتو شعرونه ټول زما له قریحې راوتلي دي خو یو څه ئې د عربي متن کټ مټ پښتو ژباړه ده. د زیاترو اشعارو محتوا مي ځای ځای له فارسي څخه انتخاب کړې او د پښتو نظم په قالب کي مي اچولې ده. اروانباد نومیالي صاحب هم لکه چي همداسي روش تعقیب کړی دئ. دوی لیکلي دي: "هغه نظمونه یا بیتونه چي د عربي نسخې له اصله سره سم په دې پښتو متن کي په مخه راځي ځیني ئې کټ مټ د عربي ترجمې دي خو ځیني ئې تش د موضوع په حساب جزئي اشتراک ورسره لري اما په طرز و ادا کي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره آزادي ترجمې په خيال تيار سوي دي"[1].

په اصل کي خو د زر او يوې شپې اشعار په ټولو ترجمو کي د عربي متن کټ مټ ترجمې نه دي. د فارسي ترجمې شعرونه د هغه وخت مقتدر شاعر سروش اصفهاني ويلي، انتخاب کړي او ترجمه کړي دي. زياتره ئې د کلاسيکو فارسي شاعرانو نظمونه له موضوع سره سم انتخاب کړي او د عربي متن پر ځای ئې ايښي دي. د فارسي اشعارو په انتخاب کي د سروش اصفهاني دا کار او سليقه تر ده وروسته زياته ستايل سوې ده. مرحوم دهخدا د دغي ترجمې د اشعارو په باب کښلي دي: "بهمن ميرزا والی آذربايجان پسر چهارم عباس ميرزا نايب السلطنة فتحعلی شاه از دو نفر از فضلای عهد خود تقاضا کرد الف ليلة و ليلة عربی را از نثر و نظم به فارسی ترجمه کنند، يکی از آن ها ملاعبداللطيف تسوجی پدر مظفرالملک بود که متن نثر الف ليلة وليلة عربی را به نثر فارسی عالی فصيح درآورد. و دوم همين سروش اصفهانی بود که ترجمه شعرهای عربی الف ليلة وليلة به شعر فارسی به او محول گرديد و او از عهده يی اين کار در نهايت خوبی که بهتر از آن تصور نميشود برآمد. به اين معنی که به جای اشعار عربی کتاب مزبور الف ليلة وليلة بعضی جاها بر حسب مناسب سياق، اشعار مشهور اساتيد شعرای فارسی را درج گردانيد و بعضی جاهای ديگر اشعار عربی کتاب مزبور را خود او به شعر فصيح مليح بليغ فارسی ترجمه نمود و بدين طريق اين ترجمه فارسی الف ليلة وليلة که بدست است، يک مخزن الاشعار بسيار نفيسی از بهترين و فصيح ترين و شيرين ترين اشعار فارسی شده است و اشعار فارسی اين الف ليلة وليلة به مراتب عديده از

---

[1] وګ: زر او يوه شپه – لومړی ټوک – xii مخ – د ۱۹۹۹م چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل اشعار عربی کتاب مزبور که اغلب اشعار سخیف عامیانه است عالی تر و فصیح تر و بلیغ تر است" (لغتنامه دهخدا، مبحث سروش اصفهانی).

ژباړه:

"د فتح علیشاه د نائب السلطنة عباس میرزا څلرم زوی بهمن میرزا د خپل وخت له دوو تنو فاضلانو څخه وغوښتل چې د عربي الف لیلة و لیلة نظم او نثر په فارسي وژباړي. په دې د دوو کې یو د مظفرالملک پلار ملاعبدالطیف تسوجي وو چې د عربي الف لیلة و لیلة نثري متن ئې د فارسي ژبې په عالي او فصیح نثر واړاوه. دوهم تن همدا سروش اصفهاني وو چې فارسي ژبې ته ئې د الف لیلة و لیلة عربي شعرونو ترجمه کول د ده پر غاړه واچوله او دی د دې کار تر عُهدې په ډېره ښه توګه وووت، په داسي ډول چې تصور ئې هم نور نه کېږي. په دې معنی چې ده د الف لیلة و لیلة کتاب د عربي شعرونو پر ځای د متن له عبارت او سیاق سره سم د فارسي د مشهورو استادانو شعرونه ځای ځای درج کړل او ځای ځای ئې بیا د دغه کتاب عربي اشعار په ډېر فصیح، بلیغ او خوندور فارسي شعر واړول. په دې ډول نو د الف لیلة و لیلة دا حاضره فارسي ترجمه د فارسي د ډېرو ښو، فصیحو او خوږو شعرونو یو ښکلی مخزن الاشعار دئ او فارسي شعرونه ئې د دغه کتاب تر عربي اشعارو، چې زیاتره عامیانه او د ټیټي درجې شعرونه دي، ډېر لوړ، فصیح او بلیغ دي".

د الف لیلة و لیلة د اشعارو په باب په انګرېزي ژبه د هغو یوه مترجم حسین حضاوي کښلي دي:

ترجمه: "د زر او یوې شپې د کیسو یوه ځانګړې مشخصه دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې منثور داستان په منظومو ټوټو سره ښکلی کړه سوی دئ. د دغو منظومو ټوټو يوه برخه ئې د اصلي مرتب له خوا پکښې ځای سوې ده او بله برخه ئې د وروستيو کاپي ليکونکو (ناسخانو) له خوا پر زياته سوې ده. دغه ټوټې له ځای او موضوع سره داسي متناسبي راوړل سوي دي چې ځای ځای ئې د اشخاصو او ځايونو توصيف ته رنګ و روغن ورکړی دئ، کله کله ئې خوشحالي او غم په توضيح کړی دئ، کله ئې د يوې ښځي توصيف و ستاينه پکښې کړې ده او کله ئې بيا اخلاقي پندونه پکښې بيان کړي دي. د دغو منظومو ټوټو په راوړلو کي مقصد يا د يوه کار و عمل برجسته کول، يا د ادبي معيار اوچتول، يا د عاطفي اغېزې زياتول دي. که څه هم زياتي منظومي ټوټې خپل دغه هدف ته په رسېدلو کي له دې اسيته پاته راغلي دي چې زياتره ئې د منځني حد (mediocre) نظمونه دي يعني نه بد دي او نه ښه. تر نيمی زيات ئې د هغو کلاسيکو شاعرانو له کلام څخه ګلچين (anthologized) سوي دي چې تر څورلسمي مېلادي پېړۍ وروسته ئې ژوند کړی دئ. دا نوره برخه ئې د نورو استخدام سوو ليکوالو او حتی ناسخانو په ګډون د کمزورو ناظمانو له خوا ترتيب سوي دي..." [1].

له دې بيانه څخه څوک ويلای سي چې د زر او يوې شپې منظومي ټوټې د داستانو اصلي برخه نه ده او د همدې جواز له اسيته فارسي مترجم هم د ټولو عربي اشعارو د کټ مټ ترجمې خواري پر ځان نه ده منلې او پر ځای ئې له کلاسيک فارسي ادب څخه د ګلچين له لاري دغه برخه پوره کړې ده. ارواښاد نوميالي صاحب او ما (هوتک) هم دغي برخي ته له موضوع سره د ارتباط له مخي او له عربي

---

[1] وګ: د انګرېزي ترجمې د سريزي – xxxiii – مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشعارو سره د جزئي معنوي اشتراک له رويه له خپلي طبعی څخه نظمونه سربشته کړي دي.

د دغو اشعارو په ترجمه کي يا بايد يو څوک د امانت په حکم کمزوري ترکيبونه او حتی مبتذل شعرونه کټ مټ وژباړي، يا بايد د ادبي معيار د اوچت ساتلو په نيامت دغو کمزورو ترکيبو ته يو څه پاليش او رنگ و روغن ورکړي او د امانت په مقوله کي ځان ډېر ايسار نه کړي. ما (هوتک) دا دوهمه لار ځکه غوره کړې ده چي د زر او يوې شپې شعرونه خو له لويه سره هم، لکه وړاندي چي وويل سوه، د کيسو اصلي برخه نه، بلکي لا وصلي برخه ده. د نظمونو په ترجمه کي مي د زړو تشبيهاتو اوترکيبونوراوړل له دې اسيته لازم وگڼل چي که مي نوي ترکيبونه او عبارتونه راوړي واى، نو دا نوي جامې د زر او يوې شپې د کيسو پر اتلانو باندي سمي نه راتلې. د دغو نظمونو په ترتيبولو کي مې ډېره خواري کښلې ده، خو نه پوهېږم چي د کره کتونکو قناعت به مې تر لاسه کړی وي که نه؟

د نوميالي صاحب په ترجمه کي د هري شپې پيل او پای په جلاجلا عبارتونو او بيتونو سره راوړل سوی دئ. ما هم دغه روش تر يوې برخي پوري وپاله، خو وروسته متوجه سوم چي عربي اصل او انگرېزي، روسي او فارسي ترجمې ټولي شپې په سره ورته جمله شرو او په مشابه جمله پای ته رسولي دي. نو ما هم ټولي شپې په عين جمله پيل او په عين بيت سره پای ته رسولي دي.

د کيسو او نکلو د بيان په ترڅ کي به لوستونکي ځای ځای له داسي عبارتو او جملو سره مخامخ سي چي زموږ د پښتني ژوند له دودونو او نورمونو سره به سمون و نه لري او د لوستونکو سترگي به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا خبره یو څه ور وتخنوي. ما هڅه کړې ده چې دغه برخي یو څه په پوښ کي پوښلي ترجمه سي. خو ځای ځای مي بیا دومره ډېر سانسورهم پر ترجمه باندي نه دئ لورولی، چې د متن خوند و کیفیت دي پکښې ورک کاندم. زما په اند د زر او یوې شپې نکلونه کلاسیک امانت دئ او خوندي کول ئې تاریخي مسئولیت دئ. همدې اند مي د احتساب واهمه له زړه ایستلې ده. زه هیله من یم چې پښتانه وروڼه ما په دغه راز مواردو کي ډېر و نه غندي. د دې نکلو تاریخي روایتونه له ځانه جوړ سوي داستانونه دي او د استناد کار باید ځني وا نه خیستل سي. ښاغلي جهاني صاحب دغه مطلب پخپلو خبرو کي په تفصیل سره بیان کړی دئ.

دا خبره مي باید په سر کي لا هم کړې وای چې د دې پښتو ترجمې ټولي برخي مي خپل خواخوږي او زړه ته راتېر اشنا ښاغلي ډاکټر محمدصدیق ظهیر ته ورلېږلي او هغوی په ډېر دقت کتلي دي. زه ئې د احسانونو مرهون یم. ډاکټر ظهیر یو له هغو دوستانو څخه دئ، چې زه ئې هر وخت د دغه کار سر ته رسولو ته هڅولی یم.

متن دوهم وار گران مطیع الله جان روهیال هم تر نظرایستلی او چاپ ته تیار کړی دئ. د ده کار هم د ډېري ستاینې او تقدیر وړ دئ. دا د ده د زیار او ټینگار نتیجه ده چې دا اثر ستاسي ښاغلو لوستونکو تر لاسه دررسېږي.

محمدمعصوم هوتک
آشاوا، اونټاریو، کاناډا
۱۵ داکتوبر ۲۰۱۲ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف لیلة و لیلة د تاریخي او اجتماعي پلوه

څه باندي لس کاله مخکي زما استاد او ملګري مرحوم محمدانور نومیالي ما ته له ډنمارک څخه په ټلیفون کي وویل چي د الف لیلة و لیلة د ترجمې کار ئې پیل کړی دی. ما ئې ډېر تود هرکلی وکړ او دا مي ورته وویل چي د پښتو ژبي دغه لوی او لازم خدمت له تا پرته بل څوک نه سي کولای. خو خپلو ملګرو ته مي وویل چي د نومیالي صاحب روغتیایي حالت او عمر شایي د دې لوی کار د بشپړېدلو اجازه ور نه کړي. کشکي ئې دا کار یو څه مخکي پیل کړی وای. زما له مرحوم استاد سره رشتیا هم عمر وفا و نه کړه او کار نیمګړی پاته سو. څه موده مخکي زما همصنفي او د وړوکتوب د وختونو ملګري محمد معصوم هوتک په ټلیفون کي راته وویل چي د الف لیلة ولیلة ترجمه کولو ته ئې ملا تړلې ده، د خپلي ترجمې یوه برخه ئې راولېږله او ما ورته وویل چي تر دغه بهتر کار کول تقریباً غیر ممکن دئ. ده وروسته را څخه وغوښتل چي زه د مقدمې لیکلو کار پر غاړه واخلم. ده چي دونه لوی کار ته اوږه ورکړې وه نو ما ئې هم ناز پر مځکه نه سو اچولای. له بده مرغه چي ما الف لیلة و لیلة ډېر پخوا لوستې وه او په هغه وخت کي مي هم په جدي نظر نه وه لوستې. زه مجبور سوم چي د دې لوی کتاب پاڼي له سره واړوم را واړوم او ځیني نکلونه خو له سره په بشپړه توګه ولولم. د مقدمې په نوم مي یو څو پاڼي توري کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دي وکړي چې د فوکلوري نکلونو د څېړونکو له پاره ګټوري وي. زه هيله لرم چې ګران معصوم هوتک به دغه ارزښتناکه ترجمه ژر بشپړه کړي او د پښتو ادب او فوکلور شاګردانو او څېړونکو ته به ورسېږي.

دا نکلونه په لومړي سر کي يوازي افسانې معلومېږي خو که سړی ښه ورته ځير سي او په غور ئې ولولي نو ګوري چې په دې نکلونو کي د اسلامي نړۍ او په تېره بيا د عربانو کلتوري او عنعنوي ارزښتونو ډېر څرګند انعکاس کړی دئ او سړی بيخي د هينداري نوم ورکولای سي. البته د فوکلوري نکلونو او عصري، په تېره بيا رياليستيکو، داستانونو تر منځ له يوې خوا او د تاريخ او فوکلوري کيسو تر منځ له بلي خوا ډېر زيات توپير موجود دئ. جدي لوستونکي بايد په دې پوه وي چې دوی، داستانونه نه بلکي فوکلوري کيسې لولي. په عصري داستانونو کي لوستونکی هر ځای له ليکوال څخه پوښتنه کوي او ولي؟ او څرنګه؟ ورته وايي. خو په فوکلوري کيسو کي خبره داسي نه وي. په فوکلوري کيسو کي يو عادي بزګر د يوه لوی استاد او عالم په توګه دلايل وايي. يو لوی پاچا د يوه عادي بازاري سړي عقل نه لري، او چې هر څوک هر څه ورته ووايي هغه مني. د يوه پاچا زوی، چې د نکل اصلي قهرمان وي، هم دونه ښايسته وي چې ښايستې پېغلاني او ښځي، حتی شاپېرياني، په يوه ځل ليدلو ورباندي ميني سي، هم دونه هوښيار وي چې په لومړۍ ځواني کي ئې د فقهي څخه نيولې تر منطق او نجوم پوري ټول علوم داسي خلاص کړي او زده کړي وي چې لوی پوهان او عالمان سيالي ورسره کولای نه سي او هم داسي پهلوان وي چې د زرو تنو په جنګ ورځي. دغه راز دېبان او له هغوی سره د انسانانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله او جنګونه، پېریانان، جادو او منتر او په بیزو او سپیو د انسانانو بدلول، شاپېریاني، کوه کاف او تر اوبو لاندې د دېبانو ښارونه هغه څه دي چې حتی زر کاله مخکې په داستان کې چا نه سواى یادولاى، ځکه چې ځاى پر ځاى د لوستونکو له سوالونو سره مخامخ کېدى. خو ځرنګه چې فوکلوري نکلونه د عادي او بې معلوماتو خلکو له پاره ویل کېږي او لیکل کېږي، نو هر څومره چې مبالغه پکښې زیاته وي په هغه اندازه د اورېدونکو او لوستونکو له پاره په زړه پورې وي. خو سترګه ور او لوستي خلک د فوکلوري نکلونو مبالغو، بې منطقیو او د ناممکناتو برخې ته نه ګوري بلکې په هغو کې د خلکو د عنعناتو، مذهبي عقایدو، عمومي پوهنې، د پاچاهانو د خپل سري او استبداد او خرافاتو ته د خلکو او حتی پاچاهانو د عقیدې اندازه لګولاى سي.

فوکلوري نکلونه له تاریخ سره ځکه نه سي مقایسه کېدلاى او نه تاریخي قضاوت ورباندې کېدلاى سي چې فوکلوري نکلونه د لویو سیندونو په شکل منځته راځي. سرچینه ئې یوه وي خو تر هغه وخته پورې چې یو لوى سیند ورڅخه جوړېږي او بیا یوه لوى دریاب یا لوى جهیل ته لوېږي، په سوونو او ښایي په زرونو ورې او لویي ویالې او واړه او لوى رودونه ورسره یو ځاى سوي وي. فوکلوري نکلونه هم تر هغه وخته پورې چې پر کاغذ باندې لیکل کېږي په سل هاوو او یا په زرونو ځله خوله پر خوله او سینه پر سینه نقل سوي وي او کله کله ښایي له اصلي سرچینې سره بېخي سر و نه خوري. د الف لیله و لیله نکلونه ښایي په لس هاوو ځله لیکل سوي او وروسته بیا له ټولو لیکل سویو متنونو څخه یو متن جوړ سوى وي. ځیني نکلونه ښایي سل کاله او ځیني ښایي په سل هاوو کلونه د لوستو او نالوستو خلکو په خولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځېدلي او بيا تر قلم او کاغذ پورې رسېدلي وي. په دې جريان کې نو هر ډول تاريخي اشتباهات نه يوازې ممکن بلکې حتمي دي. تاريخي اشتباهاتو ته ځکه ګوته نه سي نيول کېدلای چې فوکلوري نکلونه د تاريخي پېښو د تشريح کولو له پاره نه بلکې د اورېدونکو او لوستونکو د دلچسپۍ له پاره منځته راغلي وي. هر څومره چې به يو نکل په زړه پوري وو په هغه اندازه به ئې اوريدونکي زيات وه او په هغه اندازه به ئې د نکلچي او نکلچيانو خولې په غوړو کي وه. د مثال په ډول د الف ليلة و ليلة د نکلونو پيل د ساساني شاهنشاهانو څخه کېږي خو اورېدونکي يا لوستونکي دا پوښتنه نه سي کولای چې شهرزاده څرنګه يوه ساساني شهنشاه ته د هارون الرشيد پاچا د زمانې کيسې کوي؟ ځکه چې د ساسانيانو د وروستني پاچا د وژل کېدلو په زمانه کي خو د هارون الرشيد ور نيکه زېږيدلی نه وو. يا مثلاً که د يوه نکل لومړۍ جملې ته چې وايي د يونان په نوم يو پاچا چې د روم په مځکه کي د فارس په ښار کي واکمن وو! د نکل پيل يوه لويه تاريخي اشتباه ده. نو سړی بايد دا نکل بېخي و نه لولي. خو که سړی نکل واوري او يا ئې ولولي نو ګوري چې د نکل هدف د تاريخي حقايقو بيان نه بلکې پند او عبرت او د دې خبري کول دي چې يو پاچا، چې د خلکو د وژلو او له مرګ څخه د ژغورلو واک لري، څرنګه بايد په خپلو قضاوتونو کي له احتياط او عقل څخه کار واخلي او تش د وزير يا کوم بل حسود او مغرض په قول بېګناه انسانان قتل نه کړي.

الف ليلة و ليلة، چې زياتره پښتانه ئې الپ ليلا بولي، د هغو سلګونو نکلونو يوه مجموعه ده چې څه ئې په هند، ايران، افريقا او نورو سيمو کي ايجاد سوي او څه ئې پخپله په بغداد او دمشق کي وربانديي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات سوي او يا په نورو سيمو کي پر ايجاد سويو نکلونو باندي له سره کار سوی او ليکل سوي دي. که څه هم چي ډېر څېړونکي او ليکوالان په دې عقيده دي چي دا نکلونه زياتره له هند څخه د عربانو ښارونو ته تللي او د هغوی په دربارونو کي ئې وروستی شکل اخيستی دئ، خو که سړی د نکلونو موضوعاتو او نومونو ته متوجه سي نو ګوري چي دې نکلونو، تر هغه چي د يوې سرچينې په باره کي ئې فکر وسي، د ډېرو زياتو کلتوري سيمو سفرونه کړي او ښايي د سل هاوو او لا زرهاوو کلونو په جريان کي بشپړ سوي او بيا ئې نو دغه وروستی شکل غوره کړی وي. البته وروستنی ترتيب سوی شکل ئې، چي تر موږ پوري رارسېدلی او په بېلو بېلو اروپايي او اسيايي ژبو ترجمه سوی دئ، عربي او اسلامي دئ. قهرمانان ئې زياتره مسلمانان دي حتی ډېري زياتي شاپيرياني، دېوان او پېريانان ئې مسلمانان دي، کليمه وايي او زياتره د نکلونو له قهرمانانو سره په داسي کارونو کي مرسته کوي چي د دوی له مرستي پرته ئې کېدل او عملي کېدل ممکن نه دي.

مشهور عرب مؤرخ مسعودي په خپل کتاب مروج الذهب و معادن الجوهر کي، چي څه باندي زر کاله مخکي ئې ليکلی دئ، وايي چي: دا افسانې له هندي، فارسي او رومي سرچينو څخه ترجمه سوي دي. دی وايي دا کتاب د هزار افسانه يا هزار خرافه په شکل ترتيب سوی دئ چي خلک ئې الف ليلة وليلة يا زر او يوه شپه بولي[۱].

د مسعودي له ليکني څخه څرګندېږي چي د الف ليله و ليله په نوم نکلونه څه باندي زر کلونه مخکي د عربو په ټولنه کي رواج وه او د کتاب په شکل را غونډ سوي وه. له دې څخه مخکي د هزارافسان په

---

[۱] مروج الذهب: لومړی ټوک – ۶۱۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم د نکلونو مجموعه موجوده وه. په دې حساب ښايي د دې نکلونو عمر، د کليله و دمنه په څېر، د ميلاد څخه مخکي کلونو ته ورسېږي. خو د الف ليلة و ليلة مشهور انګرېز مترجم ريچارډبرټن د دغي مجموعې په ملحقاتو کي د الطاف پر افسانه باندي د مقدمې په ترڅ کي ليکي چي اليکزانډر کوتيل Alexander J. Cotheal ما ته د دغي کيسې د قلمي نسخې يوه کاپي را واستوله او پر هغې باندي ليکل سوي وه چي دا يو کتاب دئ چي د پاچاهانو ډېري زياتي افسانې او د الف ليلة و ليلة کيسې پکښي راغلي دي. ريچارډ برټن ليکي چي د کتاب په پای کي د نسخې د نقلولو نيټه راغلې ده چي په انګريزي حساب ۱۶۸۵ ميلادي کال کېږي. په دې حساب موږ ګورو چي پر دې کيسو باندي، لږ تر لږه، يو نيم زر کلونه کار سوی دئ. ځکه چي د الطاف په کيسه کي د کافي يادونه سوې ده او کافي پخپله تر پنځه سوه کاله زيات تاريخ نه لري. د الطاف د کيسې ليکوال يا نقلوونکی، د نورو زياتو فوکلوري کيسو د ليکونکو يا نقلوونکو په څېر، دونه بېخبره دئ چي د هارون الرشيد په زمانه کي د توپ يادونه کوي. په داسي حال کي چي توپ د هارون الرشيد له زمانې څخه (۱۷۰ – ۱۹۳)، چي د دوهمي هجري پېړۍ وروستي کلونه کېږي، لږ تر لږه پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو، فتوحاتو او جشنونو ميدانو ته ورولوېدی.

دا چي الف ليلة و ليلة به څو ځله ليکله سوې او څو ځله به ئې ښايي ليکل سوي متنونه ورک سوي وي، موږ څه نه سو ويلای. که د هزار افسانه نوم قبول کړو نو د الف ليلة و ليلة د موجودو نکلونو مجموعه خو په هيڅ توګه زرو ته نه رسېږي او بايد چي ډېر نکلونه پاته وي چي بايد د نکلونو په دې لوی کتاب کي راغلي وای. او لا يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقیده پر دې ده چې زر حتماً د زرو د عدد په معنی نه بلکې د بېخې ډېرو په معنی ده. داسې ویل کېږي چې شهرزادې زر کتابونه را جمع کړل، یعنې بېخې زیات کتابونه ئې راټول کړل[1].

په پښتنو کې، د زرو عدد لا څه چې، د سلو عدد ډېر لوی بلل کېدی: "پور چې تر سلو واوړي وچه ئې مه خوره" او یا دا چې: "سل په لالې پور دې دا یوه ئې پې د بنګړو". په کندهار کې، او ښایي په نورو پښتنې سیمو کې به هم خبره دغه ډول وه، حتی د سلو حساب هم چا نه کاوه بلکې شل ډېر لوی عدد وو او خلکو به د اتیا پر ځای څلور تومنه یا څلور شلې او یا د یوسل څلوېښت پر ځای اووه تومنه ویل. په دې حساب ښایي هزارافسان هم تر زرو نکلونو ډېر کم وې او شهریار پاچا هم ښایي، خپلې خطا ته د متوجه کېدلو له پاره، دونه حوصله نه وې کړې چې زر او یوه شپه د خپلې مېرمنې شهرزادې کیسو ته غوږ ونیسي.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، د نورو ټولو فوکلوري کیسو په څېر، پر کاغذ باندې تر لیکل کېدلو مخکې په لس هاوو، او لا په سل هاوو، ځله خوله پر خوله سوي او تغیرات ئې لیدلي دي. په نکلونو کې د نومونو له مخې د بېلو بېلو کلتوري حوزو د نفوذ څرک لګولای سو. په نکلونو کې د هند، ایران، بین النهرین، مصر او تر یوه ځایه پورې د ترکانو څرک وینو. د سیندباد په څېر هندي نومونه، د علي بابا او خاتون په څېر ترکي نومونه، د شهرزاد، دنیازاد او شاه زمان په څېر ایراني نومونه پکښې وینو؛ البته زیاتره نومونه عربي دي. خو د نکلونو له چوکاټ او د اوډلو له طرز څخه ئې هندي سبک له ورایه ښکاري. لکه ته باید دا کار و

---

[1] انسایکلو پیډیا آف اسلام – لومړی ټوک: ۳۶۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړې کنه نو د پلاني په څېر به له ستونزو سره مخامخ سې. مقابل لوری پوښتنه کوي چي د پلاني کیسه څرنګه وه؟ او دلته نکل پیل کېږي[۱].

ځینی ایراني محققین هم په دې عقیده دي چي د عربي الف لیلة و لیلة لومړنی اساس هغه هزارافسانه ده چي هندي ریښه لري. د دغو پخوانیو داستانونو ځیني برخي ښایي ایراني زردشتیانو له هندي سرچینو څخه اخیستي وي او ځیني نخښي ئې تر اوسه پوري په الف لیلة و لیلة کي پاته دي. دوی وایي داسي هم ویل کېږي چي دا کتاب تر هخامنشیانو مخکي په هند کي تالیف سوی او بیا د سکندر له زمانې څخه وروسته ایران ته راغلی او په زړه پارسي ترجمه سوی وي او هزار افسانه نوم ورباندي ایښودل سوی وي[۲].

په ایران کي د فوکلوري کیسو مشهور څېړونکی جلال ستاري وروسته لیکي: "ګواکي الف لیلة ولیلة، په دغه شکل چي همدا اوس زموږ په لاس کي دئ، د یوه سړي او یا یوه ملت او قوم تالیف نه دئ؛ دې کتاب د څو پېړیو په جریان کي د ټول عالم دوره کړې ده او په دې اوږده سفر کي ئې ډېر زیات عجایب لیدلي دي او له هغو څخه ئې یوه توښه برابره کړې ده. هر قوم او هري قبیلې د خپل ذوق سره سم یو څه ورباندي اضافه کړي او کله کله خو ئې یو بشپړ داستان پکښي ور زیات کړی دئ، او په ډېره اوږده زمانه کي دغه کمال ته رسېدلی دئ. شهرزادي د بېلو بېلو قومونو او ملتونو په ژبه خبري کوي. په دې توګه نو الف لیلة و لیلة، کتاب نه بلکي، یوه کتابخانه ده. یو لیکونکی نه

---

[۱] هغه کتاب: ۳۶۲ مخ.

[۲] افسون شهریار: ۵۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري بلکي ډېرو زياتو نکلچيانو برخه پکښې اخيستې ده او په منځنيو پېړيو کي د ټول ختيځ د اولسي ادبياتو يوه خزانه پکښي جمع سوې ده او موږ د پېړيو افسانې پکښي وينو. مګر سره له هغه چي پر ايراني نکلونو باندي عربي نکلونه زيات سوي او يا ورسره نښلول سوي دي، ويلای سو چي که د الف ليلة و ليلة اصلي سرچينه هند او ايران دئ د دې کتاب اوسنی شکل د مسلمانانو او عربانو د کار نتيجه ده، ځکه چي ډېر زيات داستانونه ئې عربو جوړ کړي او دې نکلونو ته ئې اسلامي بڼه ورکړې ده"[1].

ويل کېږي چي مسلمانانو د ايران د ښارونو او ولاياتو د پرله پسې فتوحاتو په لړ کي د ايران په زرهاوو قلمي کتابونه ځکه وسوځول چي فکر ئې کاوه زردشتي او خرافاتي عقايد پکښي راغلي دي. ښايي د هزار افسانه په نوم کتاب هم، چي ويل کېږي د الف ليلة و ليلة زياتره او يا ټولي کيسې ورڅخه اخيستل سوي دي، په دغه لړ کي سوځول سوی وي او موږ ئې هيڅ نسخه په لاس کي نه لرو. د الف ليلة و ليلة لومړنۍ کيسه، چي اصلي موضوع ئې د ښځو بې وفايي ده، د ايران له خاوري څخه پيل کېږي. د افسانې اصلي قهرمانان د ساساني کورنۍ دوه پاچاهان، شهريار او شاه زمان او د لوی پاچا يا شاهنشاه شهريار د وزير دوې لوڼې شهرزاد او دنيازاد دي. عرب کيسه ليکونکو د الف ليلة و ليلة د کيسو او افسانو دغه مقدمه او روح ښايي ځکه ايراني پاچاهانو او شهزاده ګانو ته منسوب کړی وي چي د خپلو ښځو له پاره ئې دومره بې وفايي او ناپاکي شرم او عار بللی وي. په ورپسې کيسو کي چي هر ځای د مجوسي يا زردشتي نوم يادېږي نو چنداني په ښه سترګه نه ورته کتل

---

[1] هغه کتاب: ۶۰ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي او حتی د زردشتي له نامه سره خو لعنتي استعمالېږي.

اصلي کیسه له هغه ځایه پیل کېږي چې د ساسانیانو یو شاهنشاه، چې د چین او هند پر ټاپوګانو ئې حکومت کاوه، مړ کېږي او د هغه دوه زامن شهریار او شاه زمان پاته کېږي. شهریار د خپل پلار په پایتخت کې، چې نوم ئې معلوم نه دئ، پاچا کېږي او شاه زمان په سمرقند کې پاچا کېږي. شل کاله وروسته، شهریار غواړي چې خپل ورور شاه زمان ووینې؛ هغه خپل پایتخت ته وربولي. شاه زمان د خپل ورور د لیدلو له پاره د روانېدلو په شپه، ناڅاپه کور ته ستنېږي او هلته ګوري چې د ده ګرانه مېرمن د یوه حبشي غلام سره، د ده پر پالنګ پرته ده. خپله مېرمن او غلام دواړه وژني او په شنه زړه د خپل ورور پاچهۍ ته روانېږي. د خپل ورور په پاچهي کې له څه مودې تېرولو وروسته یوه ورځ، چې ورور ئې ښکار ته تللی دئ، خپله ورینداره ویني چې په شاهي باغ کې د یوه حبشي غلام سره مینه کوي. له هغې سره شل تنې ملګرې سهیلیانې هم جامې باسي او دې ګوري چې هغه هم لس تنې د ملکې ملګرې او نور لس تنه سپین مخي ځوانان دي او ټول په بېغمه زړونو په عیش لګیا کېږي. کله چې خپله کیسه او د ورینداري نکل خپل ورور ته کوي؛ او هغه ټوله کیسه پخپلو سترګو ویني نو دونه خواشینی کېږي چې خپل ورور شاه زمان ته وایي چې راځه د پاچهۍ څخه لاس واخلو او مخ پر غرونو او دښتونو ونیسو؛ ګوندي موږ داسي یو بل څوک هم پیدا کړو چې له هغه سره په دغه اندازه بې وفایي سوې وي او کنه نو تر دې ژوند خو مرګ بهتر دئ. دوی دواړه روانېږي او تر څو ورځو مزلونو وروسته یوه ورځ د دریاب پر غاړه ناست دي چې له لیري له اوبو څخه یو لوی دیب راوزي، چې یو لوی فولادي صندوق

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې پر سر نيولی دئ. دوی له بېرې يوې ګڼې ونې ته پورته کېږي. ديب له صندوق څخه يوه ښايسته مېرمن راباسي او د هغې پر زنګانه سر ايږدي او سمدستي په درانه خوب بيدېږي. ښايسته مېرمن، پاس په ونه کې، دوه پاچاهان ويني او له هغوی څخه د ميني غوښتنه کوي؛ د ديب د راويښولو په تهديد ئې ميني کولو ته مجبوروي. وروسته له دواړو څخه د هغوی انګشترۍ اخلي او له خپل جيب څخه پنځه سوه اويا انګشتري ورته را باسي او ورته وايي چې له دغسي لنډ وخت څخه په ګټې اخيستلو سره ئې له هر چا سره مينه کړې ده له هغه څخه ئې يوه انګشترۍ د نښانې په توګه اخيستې ده.

شاه زمان د دې پېښې تر ليدلو وروسته خپلې پاچهۍ ته روانېږي او ژمنه کوي چې بيا به هيڅکله واده و نه کړي او د ژوند تر پايه پورې به يوازې پاته سي. شهريار ژمنه کوي چې هره شپه به له يوې ښايستې پېغلې سره واده کوي او هغه به د واده په سهار وژني. ځکه چې، د ده په عقيده، د مځکې پر مخ يکې يوه پاکه ښځه نسته او په ښځې باور نه سي کېدلای. شهريار د خپلې مېرمنې، د حبشي غلام او د هغې د ټولو سهيليو له وژلو څخه وروسته هري شپې واده کولو ته ملا تړي؛ هره شپه يوه ناوې وژني او په دې توګه درې کاله تېرېږي. د شهريار د وزير لور شهرزاده د بېګناه نجونو د ژغورلو په منظور له پاچا سره واده کوي. خپلې خور دنيازادي ته وظيفه ورکوي چې هره شپه يا د شپې په پای کې له دې څخه د يوه نکل د اورولو غوښتنه وکړي. په دې ترتيب زر او يوه شپه تېرېږي او پاچا ته خدای درې اولادونه ورکوي او د پاچهۍ نجوني له حتمي مرګه ژغورلي کېږي.

د نکل په اساس، شهريار د ساساني شاهنشاهانو په لړ کې يو مقتدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا دئ او د وزیر لور شهرزاده، د زرو کتابونو له لوستلو څخه وروسته، له هغه سره واده کوي او د واده له لومړۍ شپې څخه خپل نکلونه پیلوي. شهرزاده په خپلو زیاترو نکلونو کي هارون الرشید ته د یوه ښخواني عادل پاچا یا خلیفه په توګه اشاره کوي. په داسي حال کي چي هارون الرشید د ساسانیانو د وروستي پاچا دریم یزدګرد د وژل کېدلو څخه څه باندي یوه نیمه پېړۍ وروسته پاچا سوی دئ. داسي نو د الف لیلة و لیلة تقریباً ټول نکلونه له تاریخي او جغرافیایي پلوه بې اعتباره دي او د دې ګڼو نکلونو د لیکل کېدلو او ترتیبېدلو په وخت کي، واقعیتونو ته د توجه پر ځای، ټاکلو اهدافو ته توجه سوې ده. فوکلوري نکلونه اکثر دغه ډول وي؛ خو لوستل ئې ځکه ګټه لري چي د هغوی څخه د یوه قوم یا کلتوري حوزې ذهنیتونه، د کلتوري ودي اندازه، کله کله د تاریخ ډېري تاریکي پاڼي او پېښي، چي په لیکلو تاریخونو کي یا نه وي راغلي او یا له منځه تللي وي او دغه راز په یوه پراخه سیمه کي پر یوې او بلي کلتوري حوزې باندي د متقابلو اغېزو او اړیکو په باره کي ګټور معلومات راکوي.

د مسعودي په تاریخ کي د الف لیلة و لیلة د نامه له یادېدلو څخه موږ اټکل کولای سو چي د دې نکلونو لیکل کېدل او یا له فارسي څخه، د ډېرو زیاتو نکلونو ترجمه کېدل به د هارون الرشید او د هغه د زوی مامون الرشید په وختونو کي، چي د عباسي خلافت طلایي عصر دئ، پیل سوي وي؛ مګر د الطاف په نوم نکل کي، چي د هارون الرشید زمانې ته منسوب کړه سوی دئ، د توپ یادونه، چي د هارون له زمانې څخه تقریباً پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو میدانونو ته را ووت، او دغه راز په همدغه نکل کي د کافي یادونه چي ایله د پنځلسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېړۍ په نیمایي کې، یعني د هارون الرشید له زمانې څخه زیات و کم اووه سوه کاله وروسته استعمال سوه، دا ښیي چې پر دې نکلونو باندي تر زر کاله زیات کار سوی، او د نني ورځي شکل ئې اخیستی دئ. دا نکلونه په عمومي صورت دوې برخي لري. یوه ئې داستاني برخه ده، چي نکلچیانو د خپلي غوښتني او طبیعت سره سم په نکلونو کي زیاتی او کمی راوستلی دئ. چي زړه ئې غوښتي دي، یا ئې خپلو قهرمانانو ته پر دې دنیا جنتونه جوړ کړي او یا ئې داسي بدمرغۍ ور په برخه کړي او د داسي ستونزو او مشکلاتو سره ئې مخامخ کړي دي چي سړی ئې پر دې دنیا دوږخ بللای سي. بله ئې ادبي او په تېره بیا منظومه برخه ده، چي په دغه لطافت او ښایست ئې سینه پر سینه انتقالېدل غیر ممکن دي او باید چي قلم پر قلم انتقال سوي او لیکل سوي وي او یا وروسته جلا کار وربانده سوی وي.

الف لیلة و لیلة زیاتره د کلیله و دمنه په شکل ترتیب سوې ده؛ دا نکلونه، که څه هم، په لومړي سر کي د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو د تېرولو وسیله ګڼله کېږي، خو چي سړی ورته ځیر سي تقریباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره لیکل سوي دي. د شهریار په څېر یوه ظالم شنهشاه سره، چي هره شپه له یوې ښایستې نجلۍ سره واده کوي او سبا ته ئې وژني، او په دې توګه د خپلي ښایستې مېرمني د خیانت کسات د بېګناه نجونو څخه اخلي، د شهرزادي د واده کولو فیصله پخپله ښیي چي ورپسې باید داسي نکلونه راسي چي پاچا ته باید دونه په زړه پوري وي چي که د نکل نیمایي برخه نن شپه واوري باقي پاته برخه ئې باید ورڅخه پاته نه سي. په نکلونو کي باید دونه پندونه نغښتي وي چي شهریار ته دا ثابته کړي چي ټولي ښځي په یوه رنګ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او په اصطلاح په ځنګله کي کېږې او سمي لښتي سته. البته ټولي کیسې د ښځو پر وفا او پاکۍ باندي شاهدي نه ورکوي او شهرزاده په پنځمه شپه د سوداګر د هغي ښځي کیسه کوي چي د مېړه په غیاب کي له بل سړي سره جوړه ده؛ او سوداګر د خپلي ښځي په شیطانت خپل هغه هوښیار طوطي وژني چي د هغه د ښځي د ناروا اړیکو کیسه ئې ورته کړې ده. شهرزاده د نکلونو په جریان کي د نورو داسي ښځو یادونه هم کوي چي کړه وړه ئې د پاکو ښځو سره مناسب نه دي. ګواکي تر یوې اندازې ئې د انډول د ساتلو کوښښ کړی دئ؛ او یوازي د ښځو د مدافع وکیلي حیثیت نه لري. حتی د نکلونو د پیل کېدلو په دیارلسمه شپه خو یو شهزاده هغه پیریان ته چي دی ئې د خپلي معشوقې د خوب په خونه کي نیولی دئ او د هغي ښځي د سر پرې کولو امر ورته کوي چي د شهزاده د سر پرې کولو په برخه کي ئې د پیریان امر نه دی منلی، وایي چي اې غښتلې او قهرمان پیریانه! که یوه ښځه چي نه عقل او نه وفا لري زما د سر له وهلو څخه انکار کوي او دا کار ناروا او غیر قانوني بولي؛ زه څرنګه، د یوه نارینه په حیث، د داسي ښځي، چي په ژوند کي مي لیدلې نه ده، سر پرې کړم؟

څرنګه چي په نکلونو کي پاچا پر غوړ وهل کېږي نو زیاتره نکلونه د پاچاهانو د اجراآتو په باره کي دي. ګواکي شهریار ته دا ښیي چي د ظالمو او بې عقلو پاچاهانو عاقبت څومره خراب دئ او بې عقلي او بېځایه ظلم څومره پښېماني لري. په تقریباً ټولو او یا زیاترو نکلونو کي د خیر او شر، حرص او قناعت، مردۍ او نامردۍ تر منځ جګړه روانه ده او په تقریباً ټولو نکلونو کي د ښو پله درنه او بری ئې په برخه وي.

د حکیم دوبان په نوم یو ماهر طبیب د یونان په نوم یوه پاچا، چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فارس په ښار کې د روم پر مځکه!! حکومت کوي، د جزام د ناعلاجه ناروغۍ علاج کوي. پاچا روغ رمټ کېږي او د حکیم دوبان ډېر زیات عزت کوي. د هغه قدر ورځ په ورځ دونه زیاتېږي چې حسود وزیر ئې تحمل نه سي کولای. وزیر پاچا ته وایي دا حکیم چې د دونه سختې ناروغۍ علاج ئې په وس پوره دئ سبا کولای سي چې تا له منځه هم یوسي. دا په اصل کې ستا د دښمنانو جاسوس دئ او هغوی ستا د تباهۍ له پاره رالېږلی دئ. پاچا د خپل حسود وزیر په قول کوي او د بېګناه حکیم دوبان سر ورڅخه پرې کوي. خو پخپله هم سزا ویني. ځکه د هغه کتاب د پاڼو د اړولو له پاره، چې حکیم دوبان په زهرو لړلی دئ، څو ځله خپله ګوته په ناړو لندوي او ځای پر ځای مري. په دې توګه پاچا د خپل ظلم له امله خپله سزا ویني. البته نکل د ډېرو بېخبرو نکلچیانو په وسیله انتقال سوی دئ. ځکه چې یونان پاچا، د روم په مځکه کې د فارس په ښار کې، په هیڅ توګه نه سره لګېږي. خو هغه درس پکښې راغلی دئ چې د یوه مستبد پاچا له پاره عبرت سي، او بېګناه کسان قتل نه کړي.

د دوهم قلندر په نکل کې، چې د الف لیلة و لیلة په دیارلسمه شپه راځي، پاچا دونه بې عقل او ساده دئ چې یوه بیزو ښېر ډوله عربي خط لیکي، د پاچا په مخ کې پر کاغذ باندې دونه ښایسته شعرونه لیکي چې د لویو ادیبانو او شاعرانو کار دئ او بالاخره حتی پاچا په سطرنج کې ماتوي، خو پاچا لا بیا هم فکر کوي چې هغه یوه عجایبه بیزو ده چې په ډېرو پیسو ارزي. البته دا هغه په زور، کمال او ښایست مغرور شاهزاده دئ چې تصادفاً د یوه پیریان یا دیو پر محبوبا باندې پېښ سوی او له هغې سره ئې څو شپې تېرې کړې دي. پیریان خپله هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبوبا چې د واده په شپه ئې تبنتولې ده، وژني او له شهزاده څخه په خپل منتر او جادو بيزو جوړوي.

د الف ليلة و ليلة په نکلونو کې، پاچاهان معمولاً عياش او زياتره بې عقلان وي. د مملکت ټولې چارې د وزيرانو په لاس کې وي، چې معمولاً هوښيار او کله کله ډېر شيطان خلک وي او پاچا ته غولوونکې او کله کله تباه کوونکې مشورې ورکوي. د ابو تمام په نوم يو سوداګر د يوه ظالم پاچا په مملکت کې ژوند کوي، چې هغه پاچا د ده پيسو ته سترګې خړې کړې دي؛ نو دی د هغه له ويرې د عليان شاه په نوم يوه پاچا هيواد ته کډه کوي او د هغه پاچا خدمت کوي. د پاچا وزيران د هغه سره حسد پيدا کوي او د منځه وړلو په فکر کې ئې کېږي. بالاخره د هغه دوه ښايسته غلامان په رشوت تېرباسي او د هغوی په وسيله ئې د پاچا تر غوږه ور رسوي چې ابو تمام د پاچا له نوي مېرمنې سره جوړ دئ. پاچا، له تحقيق او پوښتنو پرته، ابوتمام وژني او وروسته متوجه کېږي چې د هغه وينې ئې ناحقه توی کړې دي. وروسته خپل وزيران هم وژني خو پښېماني ګټه نه کوي.

پاچا په جنجالي موضوعاتو کې، په منطق او استدلال نه قانع کېږي بلکه د هغه د قناعت حاصلولو له پاره بايد د پند او عبرت کيسې ورته واورولې سي. خو بدي په دې کې ده چې پاچاهان دومره بې عقلان وي چې د هرې کيسې له اورېدلو سره ئې عقيده تغير کوي، او سمدستي د خپلې پخوانۍ فيصلې په خلاف بل تصميم نيسي. الف ليلة و ليلة اصلاً د دغه هدف له پاره ترتيب سوې ده چې پاچاهانو او د قدرت خاوندانو ته وښيي چې ظلم، بې عدالتي او پر غلطو مشورو غوږ نيول ډېر خراب عواقب لري او واکمنان خدای تعالی د خپلو خلکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوقو څخه د دفاع له پاره ګومارلي دي. دغه علت دئ چي په الف ليلة وليلة کي چنداني د خوارانو د ژوند له طرز سره نه مخامخ کېږو او د نکلونو ټوله توجه د پاچاهانو، وزيرانو او واکمنانو خوا ته ده. ځکه چي د نکلچيانو په فکر، عادي خلک او خواران د ظلم په کولو او د ظلم په مخ نيولو کي چنداني اثر نه لري. څه چي ليکل کېږي او يا ويل کېږي نو مخاطب ئې بايد هغه کسان وي چي سمي لاري ته په راتللو ئې ټولنه پر سمه لاره روانېږي.

که څه هم چي د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول پاچاهان او وزيران مسلمانان دي؛ خو د هغوی په مجلسونو کي شراب چښل کېږي او حتی د نکلونو د پيل په لسمه شپه، چي خليفه هارون الرشيد د خپل وزير جعفر او خپل وفادار غلام او سرجلات مسرور سره د بغداد د ښار د خلکو د حالاتو معلومولو له پاره د شپې بهر ته وتلی دئ او د دريو ښايستو مېرمنو پر قصر باندي ور برابرېږي؛ هلته جعفر او مسرور او په مجلس کي ناست ټول نر اوښځې شراب چښي او يوازي خليفه د حج د نيت کولو په پلمه د شرابو څخه پرهېز کوي. که څه هم په نورو ځايونو کي خليفه هم له جعفر سره يو ځای شراب چښي. څرنګه چي الف ليلة و ليلة د پاچاهانو او اشرافو له پاره ترتيب سوي نکلونه دي او پخوانيو سلطانانو او پاچاهانو زياترو ډېر زيات شراب چښل، نو ځکه په نکلونو کي هم ډېر زيات راغلي دي.

نظام الملک طوسي په سياست نامه کي ليکي: "... او دا چي هر څوک خپله صراحي ورسره راوړي او خپل ساقي ورسره راولي دا روا کار نه دئ، دا هيڅ وخت عادت نه وو او سخت ناوړه کار دئ. ځکه چي هر وخت د خوړلو شيان، شېريني او شراب د پاچاهانو له کورونو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړل کېدل نه دا چې د پاچاهانو کورونو ته وړل کېدل. ځکه چې سلطان د خپل قلمرو مشر دئ او اولس د هغه اولاد دئ، نو دا لازمه نه ده چې د پاچا کور ته د خپل عیال له کوره خواړه او شراب یووړل سي"[1].

نظام الملک طوسي د سلطان محمود په دربار کي د شرابو د چښل کېدلو په اړه یوه په زړه پوري کیسه لري او لیکي چې: "ویل کېږي چې سلطان محمود یوه شپه د خپلو نژدېو کسانو سره شراب چښلي وه او سهار وختي ئې هم د شرابو شوق کړی وو. علي نوشتګین او محمد عربي، چې د سلطان سپه سالاران ول، په هغه مجلس کي حاضر ول او کړې شپه ویښ وه او له سلطان محمود سره ئې شراب چښلي وه. د غرمې پر مهال د علي نوشتګین سر دروند سو او د شرابو افراط اثر ورباندي وکړ. له سلطان څخه ئې کور ته د تللو اجازه وغوښتله. سلطان ورته وویل چې دا ښه کار نه دئ چې په دا سپینه ورځ په دغه حال او مستي کي دباندي وزې. تر مازدیګر پوري دلته پاته سه او چې نشه دي ولاړه ته هم ولاړ سه. که په دغه حال کي دي محتسب په بازار کي ووینی او په درو دي ووهي. ته به هم بې آبه سې، زه به هم غمجن سم او هیڅ به ویلای نه سم.

علي نوشتګین د پنځوسو زرو سپرو سپه سالار وو؛ د خپل وخت تر ټولو زړه ور افسر وو. د هغه په زړه کي دا نه ور تېرېدل چې یوه ورځ به ئې محتسب را ګرځوي. پر خپله خبره ټینګ سو او د کور پر لور روان سو. سلطان محمود وویل چې نه پاتېږي نو پرې ئې ږدئ چې ولاړ سي. علي نوشتګین د خپلو غلامانو او چاکرانو سره د خپل کور پر لور

---

[1] سیاست نامه: ۱۴۶ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان سو.

يو ناڅاپه محتسب له خپلو سلو سپرو سره په بازار کي وربانديي پيښ سو. کله چي ئې علي نوشتگين په داسي مستي او نشه حالت کي وليدی نو امر ئې وکړ چي له آسه ئې راکښته کړي. يو تن ئې پر سر کښينستی او بل ئې پر پښو، او په خپل لاس ئې څلويښت دُرې وواهه...

سبا چي د سلطان حضور ته ورغی. سلطان د محتسب په باره کي پوښتنه ورڅخه وکړه. ده خپله ملا ورښکاره کړه چي تغمې تغمې وه. سلطان وخندل او ورته وې ويل چي توبه وکاږه چي بيا هيڅکله له کور څخه مست بهر ته و نه وزې"[1].

عنصر المعالي په خپل کتاب قابوس نامه کي، چي د غزنوي سلطانانو په عصر کي ئې ليکلی دئ وايي: "... مګر د شرابو څښل په مازديګر کي پيل کړه. تر څو چي پر تا باندي مستي غلبه کوي، شپه به رارسېدلې وي او خلک به ستا مستي نه ويني... او په دښت او په باغ کي څنداني شراب مه څښه او که ئې څښې نو ځان مه نشه کوه. کله چي کور ته راغلې نو بيا په کور کي مستي کوه. ځکه هغه کارونه چي تر چت لاندي کېږي تر آسمان لاندي نه سي کېدلای"[2].

که څه هم چي، د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول نکلونه د ناممکناتو يوه مجموعه ده. د نکلونو قهرمانان، چي زياتره شهزاده ګان او د وزيرانو زامن وي، د داسي خنډونو او ستونزو سره مخامخ کېږي چي پر هغوی باندي غلبه کول په هر صورت ناممکن کار دئ. انسانان د

---

[1] پورته ماخذ: ۵۲ – ۵۳ مخونه.

[2] قابوسنامه: ۶۸ – ۶۹ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېوانو په جنګونو ورځي، کلونه کلونه په غرونو او دښتونو کي پیاده مزلونه کوي، د دریو سوو میاشتو یا پنځه ویشتو کالو مزل په لس ورځي وهي، اوومي مځکي ته کښته کېږي او بیرته را پورته کېږي، او کله کله سړی د دې دونه غیرممکناتو د نکلونو له لوستلو څخه ستړی سي خو په دې نکلونو کي ډېر داسي شیان سته چي اوس هم د پند او عبرت له پاره کار ورڅخه اخیستل کېدلای سي او د عادي نکلونو په ترڅ کي د پخوانیو وختونو ځیني اسرار ورڅخه معلومولای سو. ځینو پېښو ته سړی په لومړي نظر کي د نکل په سترګه ګوري خو کله چي تاریخي متونو ته مراجعه کوي نو ګوري چي په نکلونو کي واقعیتونو کټ مټ انعکاس کړی دئ.

یوه خبره چي موږ د الف لیلة ولیلة په نکلونو کي ورسره مخامخ کېږو هغه جنسي انحراف دئ چي د پاچاهانو څخه نیولې تر شتمنو خلکو پوري تقریباً هر څوک په اخته دئ. د عیلان شاه او ابو تمام په نکل کي موږ ګورو چي پاچا هره شپه د ښایستو هلکانو پر زنګانه یا په غېږ کي بیدېږي، او دا په داسي حال کي ده چي پاچا عیلان شاه تازه د ترکستان د پاچا د هغې ښایستې لور سره واده کړی دئ چي په سوونو شهزاده ګانو او ښایستو ځوانانو د هغې د تر لاسه کولو په لاره کي سرونه بایللي دي. د ابراهیم او جمیلې په نکل کي، چي د شهرزادي د نکلونو په نهه سوه درو پنځوسمه شپه کي راځي، کله چي ابراهیم د جمیلې د پیداکولو او لیدلو له پاره بغداد ته نژدې یوه ښار ته رسېږي هلته ګوري چي یو محترم او ښکلی سړی ناست دئ. ډېر قیمتي کالي ئې په ځان کي دي او پنځه داسي غلامان ورته ولاړ دي چي هر یو ئې لکه سپوږمۍ داسي ځلېدی. په همدغه نکل کي بل ځای ګورو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم د بصرې په ښار کي یو خیاط ویني چي لس تنه داسي غلامان لري چي هر یو ئې د سپوږمۍ په څېر ښکلی دئ. ابراهیم خپل یو جیب، چي قصداً ئې څیرلی دئ، په خیاط ګنډي او هغه ته پنځه دیناره مزدوري ورکوي، چي خیاط ئې په یوه هفته کي نه سي ګټلای. یوه ورځ وروسته بیا د هغه خیاط دوکان ته ورځي او د جېب د ګنډلو په بدل کي لس دیناره ورکوي. خیاط ورته وایي چي ځوانه ته باید ما ته خپل مطلب ووایې. که په دې هلکانو کي پر یوه مین سوی یې نو دا ټول ستا غلامان دي. ځکه ته تر دوی ټولو ښایسته یې او دوی ټول ستا د پښو خاورو ته نه رسېږي. د الف لیلة و لیلة په مقدماتي نکل کي ګورو چي د شاه زمان پاچا له لسو کنیزو یا همبسترو ښځو سره لس تنه سپین پوستي ځوانان ملګري دي، چي ټولو د ښځو جامې اغوستي دي. طبیعي خبره ده چي دا ځوانان باید ټول ښایسته هلکان وي، چي شاه زمان د خپلو جنسي غرایضو له پاره استخدام کړي وي. ځکه چي په ږیره خلک د ښځو په جامو کي نه سي ګرځېدلای.

د عباسیانو په زمانه کي د هارون الرشید د زوی امین الرشید د زمانې څخه نیولې بیا تر لویو سلطانانو پوري ډېر زیات پاچاهان په دغه جنسي انحراف اخته وه او څرنګه چي "النّاس علی دین ملوکهم" نو لویو سپه سالارانو او اشرافو هم د خپلو پاچاهانو لاره تعقیبوله. د پاچاهانو منظمو پوځونو په لویو ښارونو او کلیو کي ځوانان نیول او د غلامانو په بازارونو کي ئې خرڅول. ښایسته هلکان ئې خصي کول او د پاچاهانو په دربارونو او لویانو په کورونو کي په حمامونو او د شرابو او ساز په مجلسونو کي استخدامېدل او په لسهاوو ښایسته غلامان به د پاچاهانو او خلیفه ګانو د خوب په اتاق کي ځیني بیده او ځیني ولاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه.

عنصرالمعالي په قابوس نامه کي د غلام د اخيستلو په برخه کي د هر ډول غلام خصوصيات تشريح کوي او د هغو غلامانو په باره کي چي د خلوت او معاشرت په نيت رانيول کېږي ډېري زياتي توصيې کوي او وايي چي غلام بايد نه جګ وي نه ګردی وي، نه ډېر چاغ وي نه ډېر ډنګر وي، پوست او تن ئې نرم وي، شونډي يې سرې وي او...[1].او وروسته ليکي چي هر کله د غلام د اخيستلو په نيت بازار ته ځې نو بايد چي لومړی خپل شهوت تسکين کړې او بيا غلام رانيسې ځکه چي شهوت به بدرنګه غلام ستا تر سترګو ښايسته کړي[2].حتی دا لا هم وايي چي د ښځينه او نارينه غلامانو څخه يوازي يوه جنس ته ميلان مه ښکاره کوه، څو له دواړو څخه خوند واخلې او يو جنس درته دښمن نه سي[3].وروسته وايي چي د دوبي په موسم کي بايد له نارينه غلام او په ژمي کي د ښځينه کنيزو څخه کار واخيستل سي[4].

د سلطان محمود په دربار کي به څلور زره ترکي ښايسته لغړزني غلامان ولاړ وه. دا غلامان به د عام دربار په ورځ دوه زره راسته خوا ته ولاړ وه. څلورپره خولۍ ئې پر سر وې او د سرو زرو ګروزونه به ورسره وه او دوه زره به پر چپه طرف ولاړ وه؛ دوه پره خولۍ به ئې پر سر وې او د سپينو زرو ګروزونه به ورسره وه[5].

د هارون الرشيد زوی خليفه امين الرشيد د غلمان سستم رواج کړ

---

(1) قابوس نامه: ۱۱۲ مخ.

(2) هغه کتاب: ۱۱۸.

(3) هغه کتاب: ۸۶ مخ.

(4) پورته اثر: ۸۷ مخ.

(5) Muslim Slave System, p 106.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ښایستو غلامانو څخه ئې ناروا جنسي استفاده کوله. د هغه یوه قاضي څلور سوه ښایسته غلامان درلودل. شاعرانو به د خپلو پیسو او انعامونو تر لاسه کولو له پاره دغو پی مخو غلامانو ته قصیدې ویلې[۱].او په شعر کي ئې د خط ستاینه رواج کړه.

د علاءالدین خلجي جنرالانو پر ګجرات باندي په حمله کي د نورو غنایمو تر څنګ د راجا کرن معشوقه کملادیوي او د هغه ښایسته غلام ملک کافور هزار دیناري هم تر لاسه کړل. سلطان پر دواړو مین سو. کمله دیوي ئې ګویا مسلمانه کړه او د ملک کافور له پاره ئې زنار غاړي ته واچاوه[۲].

ضیاء الدین برنی لیکي چي د سلطان علاء الدین خلجي په زمانه کي د یوه ښایسته هلک یا نجلۍ بیه له شلو څخه تر څلوېښتو ټنګو پوري رسېدله خو د هغه د زوی قطب الدین مبارک شاه په زمانه کي، چي فسق او فساد زیات سو او له پاچا څخه نیولې تر اشرافو پوري ټول په فسق لګیا وه نو د ښایستو پی مخو غلامانو او ښایستو کنیزو بیه له پنځو سوو څخه تر دوو زرو ټنګو پوري لوړه سوه[۳].

عنصرالمعالي د سلطان مسعود د ښایستو غلامانو په باب یوه کیسه کوي او وایی چي: په غزني کي مي واورېدل چي د سلطان مسعود په خزانه کي لس غلامان وه چي د سلطان د جامو ساتلو او ترتیبولو وظیفه ئې درلوده. په دوی کي یو انوشتګین نوبي نومېدی. پر سلطان مسعود باندي هغه ډېر ګران وو. څو کاله هیڅوک پوه نه سول چي پر سلطان

---

[۱] هغه کتاب: ۱۰۵مخ.

[۲] هغه کتاب: ۱۰۷مخ.

[۳] تاریخ فیروز شاهي: ۵۵۵مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندي په دې لسو غلامانو کې کوم یو ډېر ګران دئ. په دې لسو غلامانو کي هم څوک پوه نه سول چي د سلطان معشوق څوک دئ او نظر ئې پر چا دئ. تر څو چي پنځه کاله وروسته ئې یوه ورځ د شرابو په نشه کي تر خولې ووتله چي هر څه اقطاعات او تنخواوي چي زما پلار ایاز ته ورکړي وې هغه د انوشتګین نوبي په نوم ولیکئ. وروسته خلک پوه سول چي د سلطان معشوق انوشتګین نوبي دئ[1].

څرنګه چي د الف لیلة و لیلة نکلونه د همدغو سلطانانو او پاچاهانو په وختونو کي ترتیب سوي او لیکل سوي دي نو ځکه دغو ترخو واقعیتونو ځای پر ځای انعکاس پکښې کړی دئ. یوازي د پاچاهانو په دربارونو کي نه بلکي د یوه خیاط په دوکان کي هم د لسو ښایستو هلکانو سره مخامخ کېږو چي هر یو ئې د سپوږمۍ په څېر ځلېږي.

که څه هم چي شهرزادي له شهریار سره د دې له پاره واده کړی دئ چي بېګناه ښایستې نجوني د پاچا له غضب څخه وژغوري او هغه ته وښيي چي ټولي ښځې په یوه رنګ نه دي؛ او په دې اساس نو باید چي د الف لیلة و لیلة ټول یا زیاتره نکلونه پر دغې موضوع راڅرخېدلای او ښځې ته ئې ډېر اوچت مقام ورکړی وای. مګر د الف لیلة ولیلة د نکلونو تقریباً ټول مهم رول د نارینه په لاس کي دئ. نارینه د دېوانو په جنګ ورځي. پاچاهي جوړوي او خرابوي، د میني په اور سوځي او د خپلي میني تر لاسه کولو له پاره د کوه کاف په څېر نامعلومو او خطرناکو ځایونو ته ځي، ګواکي هر څه چي کېږي هغه یا نارینه کوي او یا د نارینه له پاره کېږي . خو د نارینه په مقابل کي ښځه په نکلونو کي چنداني اوچت مقام نه لري یوازي ښایسته ده او یوازینۍ وظیفه ئې د خپل مېړه

---

[1] قابوس نامه: ۸۴مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او محبوب خوشحاله ساتل او وفا ده. حتی د نکلونو په نهمه شپه خو، د پلنډي او د بغداد د دریو مېرمنو په نکل کې، درې ښایستې مېرمنې دونه سپین سترګې او لوڅې شهوتي خبري کوي چې په پښتو ژبه کې ئې ترجمه تقریباً غیر ممکنه ده او دا ټولې لوڅې خبرې یوازې د نارینه وو د سات تېري لپاره لیکل سوي او د ښځو حیثیت او حیا په نظر کې نه دي نیول سوي. د دې تر څنګ لا په ډېرو زیاتو نکلونو کې د ښځو د بې عقلۍ او شیطانت په وجه مېړونه بدبخته کېږي او د دوی بې عقلي د لویو پاچاهیو د تباهۍ سبب کېږي. د الف لیلة ولیلة د نکلونو په نهه سومه شپه د جلي یاد پاچا کیسه راځي، چې د نورو ټولو نکلونو په څېر، له مبالغو ډکه ده. جلي یاد په هند کې پاچا دئ، چې هم په ځان غښتلی، هم په عقل هوښیار او هم عادل دئ او رعیت ټول ورڅخه خوشحاله دي. دوه اویا پاچاهان ئې تر لاس لاندي دي، درې سوه ښارونه، پنځوس قاضیان، اویا تنه وزیران لري. د ټولو اویا تنو وزیرانو مشر یا صدراعظم ئې شیماس نومېږي. خو کله چې ئې پاچهي د ده زوی ویرد خان ته پاتېږي نو هغه خپل حرم له ښځو ډکوي او له سهاره تر ماښامه خپل وخت په عیش او نوش تېروي. شیماس د نورو وزیرانو په سلا هغه ته وایي چې باید د رعیت له حاله ځان خبر کړي او ټول عمر په حرم کې تېر نه کړي. د ښځو مشورو او خبرو ته غوږ و نه نیسي، او نه د هغوی په عقل او قضاوت باور وکړي. شیماس ورته وایي ما اورېدلي دي چې ډېر زیات مېړونه د خپلو مېرمنو د لاسه تباه سوي دي. خو کله چې ئې تر ټولو ګرانه او ښایسته مېرمن خبرېږي نو هغه خپل مېړه ته وایي چې د شیماس او نورو وزیرانو پر تا باندي ښه ژوند پېرزو نه دئ. د الف لیلة و لیلة د قاعدې سره سم، د پاچا د قناعت د حاصلولو له پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو له پند او يا عبرته ډک، نکل شيماس او بل ئې مېرمن ورته کوي او په پای کې، په نهه سوه يودېرشمه شپه، ميدان مېرمن ګټي. شيماس او نور ټول هوښيار وزيران او مشران په پاچا ويرد خان وژني. د پراخ مملکت څخه د دفاع له پاره نه هوښيار سړی او نه يو زورور سپه سالار پاتېږي. يو بل زورور پاچا بالاخره حمله ورباندي کوي او مملکت ئې ورڅخه لاندي کوي. نتيجه دا راوزي چي که پاچا ويرد خان د خپلي ګراني مېرمني پر ځای د شيماس وزير په قول کړي وای د تباهۍ څخه به ژغورل سوی وای. د نکلونو په پنځه سوه اته اويايمه شپه د ښځو د چلونو او شيطانتونو په نوم يو نکل راځي. د پاچا يوه ښايسته کنيزه، د پاچا له ښايسته زوی سره مينه پيدا کوي، خو چي هر څه کوښښ کوي هغه ئې لاس ته نه ورځي. بالاخره پاچا ته شکايت کوي چي زوی ئې په بده سترګه ورته کتلي او جامې ئې ورڅيرلي دي. پاچا د خپل زوی د وژلو امر کوي. وزير د هغه د ژغورلو تلاښ کوي او بيا د معمول په څېر د وزير او ښايستې کنيزي تر منځ د نکلونو سلسله پيلېږي. پاچا، د معمول سره سم بې عقل دئ، چي د هر يوه کيسه اوري تصميم ئې تغير کوي. بالاخره وزير ميدان ګټي او ښايسته کنيزه، چي هم ئې درواغ ويلي او هم ئې د خپل مېړه سره بې وفايي کړې او د پاچا له زوی سره ئې، چي په يوه حساب د دې اولاد هم بلل کېږي، د غير مشروع جنسي اړيکو د ټينګولو تلاښ کړی دئ، په سزا رسېږي.

تقريباً ټولو هغو ښځو ته چي د مېړه سره بې وفايي وکړي د مرګ سزا ورکوله کېږي. خو د مسرور او زين المواصف په نوم داستان کي، چي مسرور يو عيسوی او زين المواصف يوه مړوښې يهودۍ ښځه ده، د غير مشروع ميني او اړيکو درلودل عادي کار ګڼل سوی دئ. دا نکل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریچارډ برټن په انګلیسي متن کي په اته سوه شپږ څلویښتمه شپه کي پیلېږي او تر اته سوه څلور شپېتمي شپې پوري دوام کوي. د نکل له متن څخه د سوځنده میني لمبې پورته کېږي. زین المواصف دونه ښایسته مېرمن ده چي هر څوک ئې ووینې په یوه ځل لیدلو داسي وربانديي مین کېږي چي خوب او خوراک پر حرام سي. د هغې مېړه په دغو غیر مشروع اړیکو خبرېږي او خپله مېرمن د یوه کال په مزله لیري بیایي. زین المواصف له خپل معشوق سره لیکونو ته دوام ورکوي او مېړه ئې فیصله کوي چي پښو ته ئې زولنې واچوي. خو مېرمن ئې یوه شپه چي مېړه ئې د واده یوې مېلمستیا ته تللی دئ، د ښار څلورو قاضیانو ته جلا جلا ورځي او خپل حال ورته وایي. څلور سره قاضیان پر هغې باندي زړونه بایلي او هر یو ورته وایي چي له مېړه څخه به ئې طلاق ورواخلي خو په دې شرط چي له ده سره به واده کوي. دا له څلورو قاضیانو سره د واده کولو ژمنه کوي او په هغه شپه له ښار څخه تښتي. قاضیان د هغې د بېلتانه له غمه ټول مري او زین المواصف خپل ځان خپل محبوب ته رسوي. څرنګه چي دا نکلونه ټول په اسلامي محیط کي لیکل سوي دي، نو د دې ناروا میني د بریالي کېدلو او له سزا څخه د ژغورل کېدلو له پاره پرته له دې چي مرتکبین ئې عیسوی او یهودی ده بله هیڅ لاره نه سي جوړېدلای.

داسي نو د الف لیلة و لیلة ټول نکلونه له دغه راز کیسو څخه ډک دي. په څرګنده ښکاري چي، د نورو زیاترو فوکلوري نکلونو په څېر، د الف لیلة و لیلة نکلونه هم یوازي نارینه وو ترتیب کړي دي او چي د ښځو له پاره ئې هر ډول رول خوښ سوی دئ هغه ئې ورته انتخاب کړی دئ. په عمومي صورت ښځه له ښایسته پرته، چي هغه هم د نارینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دئ، بل چنداني صفت نه لري او نارينه د دغه ښايسته او نازک مخلوق د تر لاسه کولو له پاره هغه کارونه کوي چي کله کله عقل ورته عاجز سي. په زړه پوري خبر دا ده چي د الف ليلة و ليلة د سوځنده مينو دا داستانونه د عربو د مجنون او ليلی، د ايران د فرهاد او شيريني، وامق او عذرا او ويس او رامين په څېر افسانو تر اغيزي لاندي نه دي راغلي. هيڅ عاشق او معشوق د يوه بل په دايمي هجران او بېلتون کي له غمه نه مري. ميني که هر څونه اورنۍ وي او شهزاده ګان چي په خپلو معشوقو پسي، چي زياتره يا پر تصوير مين سوي او يا ئې د جمال کيسه اورېدلې وي، هر څومره اوښکي توی کړي، بيا هم د پورته يادو سويو مشهورو نکلونو په څېر معنوي رنګ نه لري او په اصطلاح ټولي دنياوي او ظاهري بڼې لري. تقريباً ټول نکلونه په نېکمرغۍ او تر مرګه پوري په وصال پای ته رسېږي.

الف ليلة و ليلة، چي د هري ژبي د نکلونو تر تاثير لاندي ترتيب سوې او يا ترجمه سوې ده خو د انتظار سره سم عربي ژبه او کلتور دونه پکښې مسلط دئ چي قهرمانان ئې په عربي ژبه خبرو کولو کي په هيڅ ځای کي تکليف نه لري. له مصر څخه تر هند او چين پوري ځي او هر ځای په عربي خبري کېږي. حتي پيرياناني، ديوان او شاپيرياني هم په عربي خبري کوي. د لوی سمندر تر اوبو لاندي د شاپيريانو يو لوی ښار دئ او کله چي شهزاده د خپلي محبوبي شاپېرۍ د تر لاسه کولو له پاره هلته ورځي نو هلته هم ټول کسان په عربي پوهېږي. څرنګه چي عربانو په پېژندل سوې نړۍ کي په ډېره پراخه سيمه کي امپراطوري جوړه کړې وه او ډېر زيات ملکونه ئې تر لاس لاندي وه نو ډېره ليري نه ده چي که ئې فکر کړی وي چي که ټول نه وي نو اکثريت انسانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په عربي پوهېږي.

د شهرزادي د نکلونو په پنځه سوه اووه شپېتمه شپه د برونز يا ژېړو د ښار په داستان کي د يوې نامعلومي جزيرې د اوسيدونکو يو پاچا د کښتۍ سپرليو ته، چي لاره ئې ورکه کړې او هلته ورغلي دي، وايي چي هلته هيڅ وخت آدمزاد نه دئ ورغلی. مګر بيا ګورو چي پاچا ئې په عربي ژبه خبري کوي، خو په جزيره کي هيڅ بل څوک په عربي نه پوهېږي. د دې جزيرې په څنډو کي ډېر کله د مسو څخه جوړ سوي لوی بوتلونه پيدا کېږي چي خولې ئې سليمان عليه السلام بندي کړي او مهر کړي وي. کله چي د بوتل خوله خلاصه سي نو له هغه څخه يو دود پورته سي او له دود څخه يو دېب جوړ سي او زاری کوي چي يا سليمان پيغمبره بيا مي توبه ده او مخ د دښت پر خوا ځغلي. اموي خليفه عبدالملک بن مروان خپل مشهور سپه سالار موسی بن نصير ته وظيفه ورکوي چي دغه جزيره به پيدا کوي او ده ته به دغه بوتلونه راوړي. موسی بن نصير له ډېرو زياتو خواريو ګاللو څخه وروسته هغه ټاپو ته ورځي. بوتلونه پيداکوي؛ خليفه ته ئې وروړي او هغه هم ځو ديوان خوشي کوي او ننداره ئې کوي. البته ټول ديوان په عربي ژبه خبري کوي. د ماهيګير په نکل کي، چي بيا وروسته اروپايي هيوادونو ته ورغلی او په لس هاوو رنګونه ئې اخيستي دي، د بوتل څخه آزاد سوی ديو ماهيګير ته وايي چي د سليمان عليه السلام وزير آصف بن برخيا، د پيغمبر په حکم، په دغه بوتل کي اچولی دئ. همدغه آصف بن برخيا د سيف الملوک په نکل کي هم د سليمان پيغمبر ستر وزير دئ او د سيف الملوک د پلار له خوا د ورلېږل سوي هيئت هرکلی کوي. زه ګومان کوم چي د پښتنو فوکلوري تاريخ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېره بیا مخزن افغاني ته به دغه نوم له الف لیلة و لیلة او په تېره بیا د سیف الملوک له نکل څخه، چې په پښتنو کې د الف لیلة و لیلة تر بل هر نکل زیات رواج او شهرت لري، ورننوتلی وي.

که څه هم چې د الف لیلة و لیلة نکلونه په عربي او اسلامي محیط کې یا ایجاد سوي او یا له ایراني او هندي ادبیاتو څخه ترجمه سوي او وروسته عربي رنګ ورکړه سوی دئ او ډېره هڅه سوې ده چې په هر ځای کې هر نکل خپل اسلامي رنګ وښیي، خو له بلې خوا، تقریباً ټول نکلونه له داسې خرافاتو څخه ډک دي چې په اسلام کې هغوی ته عقیده درلودل ناروا او منع دي. په اسلام کې په غیب د اطلاع درلودلو قدرت یوازې د خدای تعالی څخه دئ او دا خبره په آیت ثابته ده. خو پاچاهان او لویان د خپلې آیندې، په زیاته بیا د نوي دنیا ته راغلي اولاد او یا د مور په نس کې اولاد، په باب د فالبینانو څخه پوښتنه کوي او هغوی هم داسې احوال ورته وایي چې ټول تقریباً سم خیژي. که څه هم چې د فالبینانو پېش بیني اکثر وختونه د ډېرو بدو عواقبو څخه خبر ورکوي؛ ګواکې هغوی د قسمت په فیصلو خبر دي او چې څه دوی وایي هغه تغیر نه کوي؛ خو څرنګه چې د الف لیلة و لیلة د نکلونو یو هدف د شر او خیر تر منځ مبارزه ده او د نکلونو په پای کې فیصله هر وخت د خیر په ګټه وي؛ نو د فالبینانو پېش بیني زیاتره، هغه خراب عواقب نه لري لکه دوی چې معلوم کړي او پېش بیني کړي وي. د فالبینانو، جادوګرانو، کوډګرانو، ګرځنده قلندرانو، ملنګانو او لېونیانو خبرو ته بشپړ اعتقاد نه یوازې د هغه وخت د ټولنیزو شرایطو او محیط انعکاس دئ بلکې تر نني ورځې پورې په افغانستان، هند، شاوخوا نژدې هیوادونو، حتی امریکا او اروپا په څېر پر مخ تللیو هیوادونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدغه فالبينان او کوډګران موجود دي او لا اوس هم ډېر زيات خلک عقيده ورته لري.

د الف ليلة و ليلة د نکلونو په دېرشمه شپه دوهم قلندر، د خپلو کيسو په ترڅ کي، د حسد او کينې د خرابو عواقبو په لړ کي، د هغه شيخ کيسه کوي چي د پاچا ناروغه او ليونۍ سوې لور ئې چي ټول طبيبان ئې علاج ته عاجز وه جوړه کړه او پر پاچا باندي دونه ګران سو چي خپله هغه لور ئې شيخ ته په نکاح کړه. شيخ په دې پوه سوی وو چي د پاچا پر لور باندي د ډم ډم پيريان زوی ميمون مين سوی دئ او د هغې په سر کي ئې ځای نيولی دئ. د پاچا د لور د ماغزو څخه د ميمون پيريان د ايستلو له پاره بايد د توري پيشي په لکۍ کي د سپين ټکي څخه اووه ورېښتان وايستل سي او د پاچا د لور مخي ته دود کړه سي. پيريان به وتښتي او نجلۍ به جوړه سي. شيخ له همدې ټوټکې څخه کار اخلي او نجلۍ روغه رمټه کېږي. توري پيشۍ ته زموږ په کلتوري حوزه کي اوس هم عوام د پيريان په سترګه ګوري او د شپې له پلوه ځان ورڅخه ژغوري او کوښښ کوي چي توري پيشي ته ازار ور نه کړي. الف ليلة و ليلة داسي په سلهاوو کيسې لري چي د کوډو، جادو، پيريانانو، په بيزو او سپيو د انسانانو د بدلولو او فالبينانو په باب د ډېرو پراخو او ليري پرتو کلتوري حوزو د خلکو فوکلور او د عوامو عقايدو ته انعکاس ورکوي. البته په تقريباً ټولو کيسو کي دا يو ټکی مشترک دئ چي نکل بالاخره د خير په ګټه او د شر په تاوان، په خوښۍ او نېکمرغۍ پای ته رسېږي.

د الف ليلة و ليلة نکلونه، که څه هم چي له تاريخي پلوه ډېر سخت بې اعتباره او بې اندازې زياتي مبالغې پکښي سوي وي، خو کله کله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتينو تاريخي پېښو يو څرک هم پکښي لګېږي. د مثال په ډول د کابل پاچا تغموس د کابل او بنوشهلان پر مځکو حکومت کوي، لس زره مشران ئې تر لاس لاندي دي چي هر يو ئې سل، په قلاوو احاطه سوي ښارونه، او سل قلاوي لري. (البته د نړۍ په تاريخ کي هيڅ امپراطور يو ميليون ښارونه او يو ميليون قلاوي نه دي درلودلي، خو د تغموس پاچا په باره کي دغه لويه مبالغه د اشکانيانو او کوشانيانو پر عظمت باندي يو دلالت کوي او ښايي په نکل کي د هغوی د پاچاهي قدرت او عظمت مطلب وي) تغموس پاچا بيا هم خپل د قلمرو عالمان، نجوم ګران، رياضي پوهان او جنتري جوړوونکي را غواړي او له هغوی څخه پوښتنه کوي چي دی به کله د يوه زوی خاوند سي. هغوی ورته وايي چي ستا د زوی برخه يوازي د خراسان د پاچا د لور په واده کولو کي ده او بس. تغموس پاچا خپل هوښيار وزير عين زر ته وظيفه ورکوي چي د خراسان د پاچا بهروان څخه د هغه د لور په غوښتلو کي د ده وکالت وکړي او د خراسان پاچا ته پنځلس سوه باره ورېښم، قيمتي ډبري، مرغلري، ياقوت او نور جواهرات، سره او سپين زر ورلېږي. د تغموس پاچا نکل د دونه بېځايه مبالغو او د هغه د زوی جهانشاه په مقابل کي د دونه زياتو، بېځايه او نامعقولو مشکلاتو او خنډونو څخه ډک دئ چي حلول ئې غيرممکن دي. تغموس د هند پاچا کافيد ته په جنګ کي ماته ورکوي او هغه د باج په ورکولو مجبوروي. خو کافيد وروسته خپل نور راجه ګان ورسره ملګري کوي او د تغموس پاچا پر قلمرو باندي حمله کوي. دا جنګونه سړي ته د سبکتګين او جياپال تر منځ جنګونه ور په زړه کوي. البته د سبکتګين او جياپال تر منځ په دوهم جنګ کي هم جياپال ماته خوري او ډېري زياتي مځکي له لاسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي. وروسته د سلطان محمود سره په دریم جنګ کي هم ماتېږي او حتی سلطان محمود ئې ژوندی نیسي او د غلامانو په بازار کي ئې خرڅوي. خو د تغموس پاچا په نکل کي د هند پاچا کافید، د تغموس له پرېشانۍ څخه، چي د خپل زوی جهانشاه د ورک کېدلو له امله ورپېښه ده، استفاده کوي او کابل د یوه کال له پاره محاصره کوي. تر څو جهانشاه د دېوانو له لښکر سره پنځه ویشت کلنه فاصله په لسو ورځو کي وهي او د کافید پاچا پر هغو لښکرو باندي چي د ده د پلار پایتخت ئې محاصره کړی دئ حمله کوي او د لښکرو سره ئې وژني.

په الف لیلة و لیلة کي، د ټولو مبالغو او خرافاتو سره سره، موږ ګورو چي تقریباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره ترتیب سوي او لیکل سوي دي. په ټولو نکلونو کي د اسلام لښکر پر کفارو غالب دئ او د دې خبري علت دا دئ چي دا نکلونه د اسلام د عظمت په وخت کي ترتیب سوي دي او که وروسته ترتیب سوي وي نو لږترلږه مسلمانانو ته خپل تېر عظمت ور په زړه کوي او دا ورته ښیي چي ستونزي او مشکلات که هر څونه ډېر وي، د خدای تعالی او غیبي قواوو مرسته له حق سره ملګرې ده او برى بالاخره د حق په برخه دئ. له بلي خوا د الف لیلة و لیلة په ټولو نکلونو کي داسي نکل چنداني نه په سترګه کېږي چي په یوه او یا بل ډول دي د عربي ټولني او یا شاوخوا ټولنو عقایدو، ټولنیزو شرایطو او یا تاریخ ته انعکاس نه وي ورکړه سوی. ځکه ئې نو د عادي لوستونکو له پاره د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو تېرولو له پاره ښه وسیله او د فوکلور او انتروپولوجۍ د څېړونکو له پاره د معلوماتو یوه خزانه ده.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، که څه هم چي سینه پر سینه انتقال سوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولسي نکلونه دي او د تاریخ مسعودي په قول له هزار افسانه څخه ترجمه سوي او بیا وروسته، د پېړیو په جریان کي، اوښتي را اوښتي دي، خو په پای کي داسي ښکاري لکه ټول نکلونه چی د یوه لیکوال تر نظر تېر سوي او د یوه قلم څخه وتلي وي. که څه هم چي نکلونه، په تېره، د متن له مخي ډېر زیات توپیر سره لري خو عمومي هدف، چي د اسلام عظمت او د سُني عقیدې تبیلغ دئ، په ټولو کی یو دئ. په دې لړ کي (د ابوالحُسن او د هغه کنیزه توَدّد) په نوم یو داستان ډېر ښه مثال دئ. دا نکل د شهرزادي د نکلونو په څلور سوه شپږدېرشمه شپه پیلېږي او تر څلور سوه دوه شپیتمي شپې پوري دوام کوي. توَدّد یوه ښایسته ځوارلس کلنه کنیزه ده چي د هغې ډېوالي سوی څښتن ابوالحُسن غواړي، د هغې په غوښتنه ئې، پر خلیفه هارون الرشید باندي په زر دیناره خرڅه کړي. کله چي خلیفه د هغې د کمالاتو پوښتنه کوي نو دا ورته وایي چي قرآن شریف ئې په یاد زده دئ او په څو طریقو ئې لوستلای سي. احادیث ئې ټول زده دي، په فلسفه، منطق، ساینس، ریاضي، شعر، موسیقي، ګرامر، قضا او مروجه علومو کي ساری نه لري. خلیفه دي د خپل قلمرو ټول عالمان او پوهان ورته راغونډ کړي او له دې سره دي ئې بحث ته کښینوي. خلیفه، په هر علم او فن کي، د خپل قلمرو تر ټولو لوی او مشهور عالمان ورته راغونډوي او نجلۍ د هغوی ټولو سوالونو ته سم جوابونه ورکوي، خو کله چي له هغوی څخه پوښتني کوي نو هغوی ئې د یکي یوه سوال جواب نه لري. البته دا د یوې ځوارلس کلني نجلۍ له پاره څه چي د یوه دوه سوه کلن عالم له پاره هم ممکنه نه ده چي په ټولو علومو کي دونه تبحر ولري چي هر سوال ته جواب ورکړي او د هغه د یوه سوال جواب له چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره نه وي. خو په دې نکل کې، چې زیاتره د نکل نه بلکې د تبلیغ شکل لري، تقریباً ټول هغه مهم سوالونه مطرح سوي دي چې اهل السنت والجماعت ورسره مخا مخ کېدلای سي. په الف لیلة و لیلة کې بله داسي کیسه نسته، خو د کتاب نور ټول نکلونه په دغه روحیه ترتیب سوي دي. د نکلونو په ټول قلمرو کې، چې له افریقا څخه نیولې تر چین او تر اوبو لاندي د پیریانانو او شاپیریانو تر ښارونو او کوه کاف پوري رسېږي، د اسلام برتري ښودله سوې او حتی دېوان او پیریانان کلیمه وایي او د خدای تعالی وحدانیت ته عقیده لري.

د الف لیلة و لیلة د نکلونو د پیل لومړنی پراګراف وایي چې دا د پخوانیو نکلونه د اوسنیو خلکو د پند او عبرت له پاره لیکل سوي دي او د ټولو پېښو مثالونه د الف لیلة و لیلة په نکلونو کي را جمع سوي دي. خو څرنګه چې دا نکلونه د پاچاهانو او لویانو له پاره لیکل سوي دي، او له لومړي سره ګویا د یوه ساساني پاچا په کور کي ویل کېږي، نو په تقریباً ټولو نکلونو کي دا یو اصل په خورا احتیاط رعایت سوی دئ چي پاچاهانو، په تېره بیا عربو سلطانانو، ته د احترام په سترګه کتل کېږي. د ټولو پاچانو د عدالت صفتونه کېږي او که چیري کوم پاچا بېځایه ظلم کوي نو هم ئې پړه د مېرمني پر شیطانت او یا د وزیرانو او سلاکارانو پر شیطانت او بدنیتۍ اچوله کېږي. دا نکلونه که څه هم، د عباسي خلیفه ګانو په زمانه کي ترتیب سوي او ښایي لیکل سوي وي خو نه یوازي د ټولو عباسي خلیفه ګانو، په تېره بیا هارون الرشید نوم په ادب او احترام یادوي بلکي د اموي خلیفه ګانو له نومونو سره، چي عباسي خلیفه ګانو ئې له نامه څخه کرکه کوله، هم له ډېر احتیاط څخه کار اخلي. ګواکي په ټولو نکلونو کي د "السلطان ظل الله فی الارض"

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل رعايت سوی او چنداني سرغړونه نه ده ورڅخه سوې.

زردشتيانو او ايرانيانو ته، په تقريباً ټولو نکلونو کي، بې اعتمادي ښودله سوې ده. د حسن بصري په نکل کي، چي زياتره د ځوانانو له پاره د پند او عبرت په نيت ليکل سوی تربيوي نکل دئ او ځوانانو ته ښيي چي د پلار څخه پاته سوی ميراث بېځايه مصرف نه کړي او د زمانې په بې وفا اشنايانو اعتماد و نه کړي، دا خبره په څرګنده توګه وينو. حسن بصري د خپل پلار د ورپاته سوي جايداد او پيسو د بېځايه لګولو او ډېوالي کېدلو څخه وروسته له يوه زرګر سره مزدور کېږي. يو ايراني، چي زردشتي دين لري، حسن ته وايي چي هغه کيمياګر دئ او کولای سي چي له مسو څخه زر ورته جوړ کړي او دا هنر هغه ته وښيي. خو د حسن مور ورته وايي اې زويه د خلکو له خبرو سره پام کوه. د هر چا خبره زړه ته مه اچوه. په تېره بيا له فارسيانو سره ډير پام کوه. هغوی چالاک او چمباز دي. د کيمياګرۍ په نوم خلک غولوي، د هغوی څخه پيسې اخلي او تباه کوي ئې. د حسن بصري په نکل کي د هغه د مور نصيحتونه ټول رشتيا خېژي او هغه سړی، چي په نکل کي د لعنتي ګبر بهرام په نوم اشاره ورته کېږي، پر مظلوم حسن بصري باندي ډېري سختي خوارۍ راولي. البته د الف ليلة و ليلة د تقريباً ټولو نکلونو د روحيې سره سم قسمت د مظلومانو په ګټه فيصله کوي او حسن بصري د ژوند د ټولو هستيو او شتمنيو د تر لاسه کولو تر څنګ له يوې ښايستې شاپيرۍ سره واده کوي، او د عمر تر پايه پوري ئې نېکمرغي په برخه کېږي.

د الف ليلة و ليلة په نکلونو کي، په اخلاقي او اجتماعي لحاظ، د بدبينۍ روحيه حاکمه ده او دا روحيه د شهريار او شاه زمان د لومړني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکل ځخه نیولې بیا تر پایه پوري وینو. ډېر لږ کسان وي چې رښتینی زړه سوی او رښتینې مسلماني دي ولري. سړی باید د هر چا سره احتیاط وکړي. پاچاهان باید د ښځو او وزیرانو احتمالي شیطانتونو ته متوجه وي او خلک باید د حسودانو ځخه هر وخت خطر احساس کړي او د ځان په فکر کي اوسي. کینه او حسد له ټولو هغو کسانو سره چې دنیا او دولت ولري، چې له پاچاهانو سره ښه او نیژدې اړیکي ولري او پاچاهان وربا ندي مهربانه وي، چې ښایسته وي او یا ښایسته مېرمن ولري او یا ښه علمیت ولري کېږي. کینه او حسد هر وخت د انسان نېکمرغي په بدمرغي اړولای سي. خو بیا ګورو چې په تقریباً ټولو نکلونو کي دا روحیه تعقیب سوې ده چې ځوک بل ته کوهي کیني پخپله پکښې لوېږي. ګواکي حسد کوونکي ته هم خبرداری ورکړه سوی دئ چې د اسمان فیصله عادلانه ده او یو ځوک سته چې د مظلومانو کسات واخلي.

مأخذونه:

۱. مروج الذهب و معادن الجوهر، علي بن حسین مسعودي. مترجم ابوالقاسم پاینده (چاپ هشتم تهران – ۱۳۸۷).
۲. ترجمه تاریخ یمیني، به اهتمام ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم ۱۳۷۴) مرکز انتشارات علمي و فرهنګي، تهران.
۳. قابوسنامه، عنصرالمعالي کیکاووس بن اسکندر بن قابوس بن وشمګیر بن زیار، به اهتمام غلام حسین یوسفي (تهران – ۱۳۷۳).
۴. سیاستنامه (سیرالملوک) خواجه نظام الملک طوسي، به کوشش ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم، تهران – ۱۳۴۶).
۵. تاریخ فیروزشاهي، ضیاء الدین برني، ترجمه به اردو ډاکټر سید

(c) ketabton.com: The Digital Library

معین الحق (چاپ ۲۰۰۴، اپرمال لاهور).

٦. افسون شهریار، جلال ستاري (انتشارات توس، چاپ اول ۱۳۶۸).

۷. The Book of the Thousand Nights and a Night by Richard F. Burton.

۸. Encycloeaedia of Islam.

۹. Muslim Slave System in Medieval India, K.S Lal (New Delhi ۱۹۹۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوسل او اوومه شپه

په دغه شپه ضوء المکان پاچا وزير ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل چي اې وزيره! شپه خو دا ده راغله. اوس به نو هغه نکل راته وکړې چي وعده دي راسره کړې وه. وزير ورته وويل چي پر دواړو سترگو! باره نو وزير تر نکل دمخه ورته وويل چي: "اې پاچا! زما داسي نکل زده دئ چي د عاشق او معشوق خورا عجيب و غريب حالات پکښې بيان سوي دي. دا داسي نکل دئ چي غمونه له سره ليري کوي. نو غوږ راته ونيسئ!

د تاج الملوک نکل[1]

وايي چي په پخوا زمانو کي د اصفهان تر غرونو په ها خوا يو ښار وو. دا ښار ئې مدينة الخضراء باله. په دې ښار کي يو پاچا وو چي ملک سلېمان نومېدی. دې پاچا په سخاوت او احسان، په عدل او امان، په لويي او په هوښياري کي نوم ايستلی وو. د ده د پاچهۍ په زمانه کي خلک په نس ماړه او په تن پټ ول. يوه د آرامي گوله وررسېدله. چا ئې

[1] د دغه نکل نوم په عربي اصل کي "حکايت سلېمان شاه" دئ. د نوميالي صاحب په ترجمه کي هم دغه نوم رااخيست سوی دئ، خو په انگرېزي او روسي او فارسي ترجمو کي د تاج الملوک په نامه ثبت دئ. څرنگه چي ما د انگرېزي ترجمې لار اخيستې ده، نو مي دا نکل همداسي د تاج الملوک په نامه وکيښ، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناحقه دروازه نه ورټکوله. خلک له پاچا څخه راضي ول. خو دې پاچا
ماینه او اولاد نه درلودل. د ده یو وزیر وو چي پاچا ته په خوی او په
اخلاقو کي کټ مټ سوی وو. بس، ګویا یو جوز وو چي پر منځ دوه
ځایه سوی وو. دې پاچا یوه ورځ دا وزیر راوغوښت او ورته وې ویل
چي: "وزیره! دې یوازي ژوند نور په تنګ کړی یم. نه ماینه سته، نه
اولاد. خُلق مي بیخي راته تنګ دئ. د دنیا ټول پاچهان زامن لري،
اولادونه لري، کور لري، کهول لري. پیغمبر علیه السلام فرمایلي دي
چي: "تناکحوا تناسلو تکثروا وافانی اباهی بکم الامم یوم القیمة
ولوبالقسط" یعني ودونه وکړئ! اولادونه وزېږوئ! نسلونه زیات کړئ!
زه به د قیامت په ورځ د نورو امتونو په منځ کي په تاسي وویاړم. نو اې
وزیره! ستا مشوره راته څه ده؟" وزیر ورته وویل چي اې ملک الزمانه!
زما دي سپیني پرې سي چي پر تا به مي دا د څړه توب او جره ګی
ژوند پېرزو وي. د نسل دوام خو په ماینه پوري تړلی دئ. پاچا ورته
وویل چي ما به اوس دستي ماینه کړې وای یوه مینځه به مي رانیولې
وای او ځان ته به مي کښېنولې وای. خو بېره مي له دې اسیته ده چي
نه به ئې په پلار و نیکه خبر یم چي دا اوس له ښه خاندانه ده؟ له بدي
کورنۍ ده؟ په هډ پاکه ده؟ زما وړ ده؟ نو که له اصله بدذاته وه، لیري
نه ده چي له دې څخه به مي داسي اولاد وزېږي چي منافق به وي،
ظالم به وي، ویني به تویوي. داسي اولاد خو ښرنه مځکه ده چي تخم
په وکرې، اغزي به درته شنه کړي. یئه! زه داسي څوک ځان ته نه
کښېنوم. زما خیال دئ، وزیره! چي د پاچهانو یوه لور ځان ته وغواړم.
هم به ئې پلار و نیکه معلوم وي. هم به په چوچ پدرداره ښځه وي. هم
به کمالداره وي او هم به ئې رنګ و سِکه ښکلې وي. زما خیال دئ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه شان نجلۍ وغواړم. اوس که تا ته، اې وزیره! داسې کومه خانداني نجلۍ معلومه وي، راوئې ښیه چې زه مرکه وروليږم. وزیر ورته وویل چې: "دا ارزو دي که خدای کول پوره سوه او د زړه مراد به دي درحاصل سي". پاچا ورته وویل، چې څرنگه؟ وزیر ورته وویل چې اې پاچا! ما اوریدلي دي چې د سپیني مېني (ارض بیضاء) څښتن ملک زهرشاه یوه خورا ښکلې لور لري. په ښایست، په سِکه، په جمال، په کمال کي ئې د ویلو ځای نسته. نه خدای بله داسي ښکلې پیدا کړې ده او نه هم بله داسي نیک خصلته اونیک صفته .هغه د شاعر خبره ده چي وايي:

نـرۍ مـلا قـد و قامـت تـه ئـې ده سـرو ه شـرمنده
د مخ نور ته ئې سپوږمۍ دئ ځان پټ کړی په پرده
د خوږې خولگۍ شربت ئې د عسلو بازار سوړ کړ
تکـو سـرو نـازکو شـونډو ئـې یـاقوت کړلـه کوټـه
سپین غاښونه ئې صدف دي، مرغلري دي سپېۍ دي
جگـه غـاړه ئـې بلـوړ ده، پـسته غېـږه ئـې پومبـه
توري سترگي ئې خماري، کږې وروځي نمايداري
سره و سپین ئې اننگي دي، سر تـر نوکـه ښایـسته
لېـوني پـسي ځوانـان دي، چـا تـه کلـه وررسـېږي؟
بختـور بـه وي چي اخلـي لـه دې ښـکلي څـه بوسـه

وزیر چي د ملک زهرشاه د لور د ښایست او کمال او جمال خبري پاچا ته وکړې، باره نو سلېمان شاه ورته وویل چي زما خو داسي خوښه ده، چي دې نجلۍ ته یو په ژبه پوه او د عقل د خوا پوره څوک وروليږې او د مرکې ټول آداب او شرایط په پام کي ونیسې. دا نجلۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي تا ئې بيان وکړ، دا خو ګويا د جنت حوره ده او په دنيا کي ئې بله جوړه و مثال نسته. نبي عليه السلام فرمايلي دي چي: "لارهبانية فى الاسلام". د پاچا زړه دې نجلۍ ته مايله سو او وزير ته ئې وويل چي د دې خدمت چاري له تا پرته بل څوک نه سي پر مخ وهلای. اوس دي کور ته ولاړ سه او سر له سبا څخه د سفر بندوبست وتړه او دغي نجلۍ ته زما له پاره په مرکه ورسه. ما ته دي سودا راواچوله. نو تر هغو چي دي دا نجلۍ راغوښتې نه وي، دلته به نه راځې. وزير ورته وويل چي پر تکو تورو سترګو. باره ئې د پاچهۍ درانه سوغاتونه برابر کړل. ورېښمين ټوکران، سنګيني جامې، اصيلي مرغلري او قيمتي غميان او نوري تحفې ئې پر اسانو بار کړل. سل تنه خادمان او سل تنې ښکلي مينځي ئې ورسره وټاکلې او د زړه ورو يوه ډله ئې هم د ځان ملګرې کړه او رهي سول. ملک سلېمان شاه ورته وويل چي هر څومره چي ژر کېدلای سي، دغه د جنت حوره زما تر کوره پوري راورسوئ. وزير په سفر روان سو. څو شواروزه ئې مزل وکړ. دښتونه و بيابانونه ئې پی کړل، تر غرو او رودونو ورواوښت. په پای کي د ملک زهرشاه ښار ته د يوې ورځي مزل لا پاته وو، باره ئې د يوې ويالې پر غاړه واړول. خپل خاصان ئې راوغوښتل او په هغو کي ئې يو تن د ملک زهرشاه د خبرولو په نيامت وټاکه او وروائې ستاوه. د وزير ايلچي د ملک زهرشاه ښار ته رهي سو او د ښار په دروازه کي ئې خپل پيغام پرېښوو چي د اصفهان اومدينة الخضراء د واکمن سلېمان شاه وزير ستاسي حضور ته راروان دئ او ملک زهرشاه ئې د وزير په راتګ خبر کړ. ملک زهرشاه په دې خبر ډېر خوشاله سو او ايلچي ئې پخپله ماڼۍ کي خپل حضور ته وروباله او پوښتنه ئې ځني وکړه چي وزير دي چيري پرېښوو؟ ايلچي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وویل چي هغه د پلانۍ ویالې پر غاړه ئې اړولي دي او سبا به له خیره سره دلته راورسېږي. آبس، ملک زهرشاه هم خپل وزیر ته امر وکړ چي د دولت له لویانو او مخورو سره د وزیر هرکلي ته ورووزي. هلته د ملک سلیمان شاه وزیر تر نیمي شپې پوري د ویالې پر غاړه اړولي ول. شپه چي پخه سوه، مخ پر ښار ئې حرکت راوکړ. سهار چي روښا سوه، ناڅاپه ئې د ملک زهرشاه وزیر او نور لویان په سترگه سول، چي د دوی هرکلي ته د ښار په دوه فرسخي کي منتظر ولاړ دي. د ملک سلېمان شاه وزیر هرکلي کوونکي ونازول او هغوی هم په عاجزۍ سره د ده خورا ډېر عزت وکړ. د وزیر زړه ته ولوېده چي که خدای کول، کار به سره ورسېږي او غوښتنه به مو ومني. آبس، تا ته دي وویل سي دا دواړه وزیران له خپلو خاصانو او لویانو سره مخ پر ښار وررهي سول. د ملک زهرشاه ماڼۍ ته چي ورسېدل، وزیر تر اووم دهلېزه پوري پر آس سپور ورغی. دغه ځای ته تر دغي ورځي پوري هیڅوک پر آس سپور نه وو ورغلی. وزیر په دغه اووم دهلېز کي له آسه راتا سو او یوه اوږده سالون ته ورننووت. د دې سالون په سر کي یو غټ په مرغلرو او جواهرو ښکلی کړه سوی تخت پروت دئ. پر تخت باندي زرغون ورېښمین پوښ اوار دئ. د تخت پښې د پیل له هډوکو څخه جوړي سوي وې. د تخت دپاسه ملک زهرشاه ناست وو. شاوخوا ورته د ده نور خاصان او ندیمان ولاړ ول. وزیر د ملک زهرشاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او فصیحه ژبه ئې خبري شرو کړې... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او اتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: وزير د ملک زهرشاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او فصيحه ژبه ئې خبري شرو کړې او دا بيتونه ئې ورته وويل:

اې ښاغلي توريالیه! اې نوموړي زمامداره!
چي جهان په تا نازېږي، ټول عالم دئ خبرداره
ستا په شاني دروند مېړه بل زماني نه دئ ليدلى
ستا د برم، ستا د عزت مثال بل نسته اې واکداره
په حکمت دي جهان وياړي، په سخا دي ټول ماړه دي
ستا د توري تر شپول لاندي ټول رعيت دي پر کراره
ستا د قهر په اور سوځي دښمنان تر ليرو ليرو
ستا د رحم سيوری خپور دئ پر نړۍ باندي تاجداره
په نرمۍ لکه اوبه يې، باروداره لکه مځکه
په عظمت کي يو لوی غر يې، په تمکين يې باوقاره
په نړۍ کي چي څه خولې دي پيدا سوي تر دې دمه
ثناخواني زهرشاه ته، له ماښامه تر سهاره
زموږ له عمره دې خدای واخلي ستا پر عمر دي زياتی سي
د خزان دي درته شا سي، برخوردار سې له بهاره
دښمنان دي سرنګون سه، بدخواهان دي دربدره
سلطنت دي تل قايم سه، دبدبه دي پايداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

رعیت دي آسوده سه، لښکریان دي سوبمن او سه
شــفقت و مرحمــت دي ورســېږه تــر مــا خــواره

وزیر چې دا بیتونه پای ته ورسول، پاچا نږدې وروباله، ډېر ئې ونازاوه. خپل څنګ ته ئې کښېناوه. ښې نرمي او د مهربانۍ خبري ئې ورسره وکړې. وزیر هم په خورا خوږه ژبه له ده سره خبري کولې او تر غرمې پوري ئې ښه د خوند مجلس ورسره وکړ. غرمه چې سوه، سترخانونه اوار سول او د خدای د نعمتو ډک غوري ګان او غابونه پر کتار سول. ټولو ښه په خوند مړې وخوړل او یو یو له مجلسه ووت. د پاچا له یو څو تنو خاصانو پرته نور ټول کسان ووتل. وزیر چې مجلس نور له پردیو او بېګانه خلکو څخه خالي ولید، نو راولاړ سو او د پاچا مخ ته ئې مځکه مچ کړه، د پاچا ستاینه و ثنا ئې پر ځای کړه، بیا ئې نو ورته وویل چې: "اې بختور ټولواکه! زما په راتګ کي یو مقصد او مطلب پروت دئ. د دې مقصد تر سره کېدل، ستا په خیر هم دئ. مقصد مي دا دئ چې ته خپله لور په رضا او رغبت سره ملک سلېمانشاه ته په نکاح کړې. د ملک سلېمانشاه زړه ډېر غواړي چې ته ئې په زومواله ومنې".
ملک زهرشاه چې د ملک سلېمانشاه نوم واورېد، جست له ځایه ولاړ سو، مځکه ئې مچ کړه. حاضرین ټول حیران پاته سول. وروسته ملک د پروردګار حمد و ثنا ادا کړه او وزیر ته ئې مخ وروااړاوه او ورته وې ویل: "اې بختور وزیره! موږ ټول د سلیمان شاه رعیت یو او زما لور د ده په مینځیانو کي شمېرل کېږي. له ده سره دوستي اوخپښي خوزمالویه آرزوده". باره ئې سمدستي قاضي او دوه تنه شاهدان راوغوښتل. د سلېمان شاه وزیر وکالتاً د ملک زهرشاه د لور د نکاح اقرار وکړ. قاضي د نکاح خطبه ولوستله او دواړو پاچهانو ته ئې دوعا وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیر راولاړ سو او سوغاتونه او تحفې ئې د ملک زهرشاه مخې ته کښېښوولې. ملک هغه وستایلې او وئې منلې. وروسته ئې د نجلۍ د پوښ او تجهيز کار شرو کړ. د وزیر ئې ډېر عزت وکړ. رعيت او سپايانو ته ئې سترخانونه اوار کړل او هر چا ته مړۍ ورسېدې. دوې مياشتې دغه عيش و عشرت او ډول و ډامې رواني وې. د ناوي پوښ و قلنګ چې برابر سو، پاچا امر وکړ چې تر ښار دباندې دې خېمې ودرول سي. تر ښار دباندې خېمې ودرېدې. پر قلنګ باندې زرغونه ورېښمين پوښونه وغوړېدل. د روم او ترکانو مینځې ئې ورسره کړې. په ناوي ئې ښه فېشن او سينګار وکړ. د زرو کجاوه ئې ورته جوړه کړه او پر هغې باندې ئې د پاسه اصيلې مرغلرې او ياقوت و زمرد کتار کړل. په کجاوه کې ئې دننه ښکلې ځای ورته جوړ کړ او دا د سرو زرو دانه ناوې ئې پکښې کښېنوله. د جهيز او قلنګ سوندوخان ئې پر اوښانو او اسانو بار کړل. قافله رارهې سوه او ملک زهرشاه تر درېو فرسخو پورې ورسره ملګرى وو. تر هغه وروسته ئې له لور سره خدای په اماني وکړه او وزیر ته ئې هم مخه ښې وويله او بيرته خپل ښار ته په ډېره خوشالې سره ولاړ. د ملک سلېمان شاه وزير د پاچا له لورسره دښتونه په مخه ورکړل، تلل، تلل، تلل... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادې کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او نهمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلې مو دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملک سلېمان شاه وزیر شپه و ورځ مزل کاوه. تر دښتونو او بیابانونو او غرونو او رودونو راتېر سو. په پای کي چي د سلېمان شاه ښار ته د دریو ورځو لار پاته سوه، دغه وخت وزیر یو څوک ملک سلېمان شاه ته ور واستاوه او د ناوي په راتگ ئې خبر کړ. ایلچي چي ملک سلېمان شاه ته د ناوي د راتگ حال ورساوه، ملک له خوښۍ څخه په کالیو کي نه ځائېدی. ایلچي ته ئې ښه مغزن سوغات ورکړ او لښکر ته ئې امر وکړ چي له یوه غټ جمعیت سره د ناوي مخي ته ورووزي. له ځانو سره ډول و سورنا، چنگ و رباب، داریې او نور د سازوسارنگ سامانونه واخلي. په ښار کي ئې جار وواهه چي د ښار ټولي ښځمني که زړې دي که ځواناني، ټولي دي له یوه مخه تر ښار دباندي ورووزي. ټولو ښځمنو ئې امر ومانه او تر ښار ورووتلې. د دولت ټولو لویانو پر ځان ومنل چي ښې جامې به اغوندي. په کوڅو کي به مشعلونه او څراغان لگوي او ناوې به د شپې پاله ښار ته راولي. د دولت لویان، وزیران او امیران ټول یوه لیکه ودرېدل او په دې وخت کي د مِلکې کجاوه ښار ته راداخله سوه. مینځیاني او خادمان ئې په مخ کي روان ول. سپایان د کجاوې پر ښی او کیڼ اړخ ورسره رهي ول. په ټول ښار کي داسي څوک نه وو پاته چي سیل ته دي نه وي راوتلی. چا ډولونه وهل، چا سورناوي ږغولې، چا داریې وهلې او چا ایشلي کولې. یو هشت و مشت وو. دونه مخلوق راوتلی وو، چي مور او زوی سره ورکېدل. د مِلکې کجاوه ئې راوړله او د ماڼۍ مخي ته ئې کښېښووله. مِلکه ماڼۍ ته ننوتله. ټول قصر د دې د مخ په نور روښانه سو. د دې له پاره ئې جلا تخت جوړ کړی وو. پر تخت باندي رقم په رقم جواهر او مرغلري کار سوي وې. مِلکه پر تخت کښېنستله. په دې وخت کي پاچا راغی او مِلکه ئې په غېږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي ونیوله. مبارکۍ سوې، هی هی سو. یو ګړی وروسته پاچا او ملکه خپلې خوني ته ولاړل. ملِکه په داغه شپه امیندواره سوه. خوشالۍ سوې، مبارکۍ سوې. پاچا یوه میاشت له خوني راونه ووت. یوه میاشت وروسته چي له خوني راووت، پر خپل تخت کښېنوست. بیرته ئې د خپلي پاچهۍ کارونه شرو کړل. د مملکت او لښکر چاري ئې سره سامبالي کړې. ښه د خوشالۍ شپې و ورځي ئې تېرولې. په دې وخت د ملِکې نهه میاشتي، نهه ورځي، نهه ساعته، نهه ګړیه پوره سول. د لنګون درد ئې راولاړ سو. ډېرېدی، ډېرېدی، ډېرېدی، خبره معلومه سوه چي د کوچني د زېږېدلو وخت راورسېد. دایي ګاني او قابلې ګاني ئې ورته راحاضري کړې. د لنګون سختۍ په خیر تېري سوې او ولادت هم په خیروعافیت سره سر ته ورسېد. خدای تعالی ملکې ته نارینه اولاد ورکړ چي د نېکمرغۍ نښانۍ ئې په تندي کي له ورایه ځلېدې. پر پاچا چي د زوی زېږېدلو زېری وسو، له خوشالۍ ئې پښې ځمکي ته نه ورتلې. زېري کوونکي ته ئې بېسده غټې سوغات ورکړ. دی پخپله سمدستي حرمسرای ته ورغی. کوچنی ئې ورته راووړ. ده په غېږ کي ونیو، پر تندي ئې مچ کړ. ښایست ته ئې هېښ پېښ پاته سو. د ده په تندي کي ئې د شاعر هغه خبري ولیدې، چي ویلي ئې دي:

پر تندي ئې ښځېدلې نېکمرغۍ و نېک بختونه
له څېرې ئې ښکارېدله د زمري بخت نښانونه
په ښځا ورته راتلله توره سپر ئې و لاسو ته
د ده ښکار ته غرځنیو راخیستي خپل سرونه
تخت و ده ته پیدا سوی، شاهي ده ته ساتل سوې
سوبه ده ته په تعظیم ده، چي ګټې به میدانونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شېدې چې په ورکينه دی له تيو څخه روي
دا سرې ويني د دښمن دي تشوي ئې ټول رګونه
له هيبته به ئې تښتي د فتنو توري بلاوي
سلامي به ورته نيسي، بد مرغۍ و آفتونه

وروسته ئې هلک بيرته دايي ګانو ته په لاس ورکړ. هغوی ئې ښه په دوعا او په تکبير سره نو (نوم) ورپرې کړ او تاج الملوک خاران نوم ئې پر کښېښوو. د ده روزنه و پالنه ئې د مخصوصو دايي ګانو پر غاړه کښېښووله. هلک لوئېدی، څو د اوو کالو سو. ملک سلېمان شاه ورته حکيمان او اديبان مقرر کړل چې ده ته علم و حکمت او خط ورزده کاندي. څو کاله ئې پرله پسې په سبق کې تېره کړه. په پای کې ټول علم و فنون په زده کړل. بيا ئې نو زړه ورو او تورزنو ته په لاس ورکړ چې د زړه ورتيا او مېړانې درسونه ورزده کاندي. ښکار او نخښه ويشتل، سپارلي، د توري چلول او نور جنګي هنرونه ئې وروښوول. څو د څورلسو کالو سو. په دې وخت کې چې به ئې له ماڼۍ څخه مازي مخ ورښکاره کړ، سل زړونه به ئې په مينه کې په ټوپونو سول ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او لسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې: تاج الملوک ته خدای داسې سِکه و ښايست ورکړی وو، چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښې شخه يو ګړی وووت ، سل زړونه به ئې په مينه ښکار کړل. د ده د کړو وړو په باب شاعرانو شعرونه وويل:

دا لـه کومـه راختلـی دئ دا سـتوری چـې ځلېـږي
پـه رونـاوو، تجـلاوو ئـې د مځکـې مـخ سـو ځېږي
بختوره هغـه خولـه ده چې دا شونډې ئې روزي سي
نېکمرغـي د هغـه سر ده چې لـه دې عـشقه زنګېږي
طالع من به هغه زړه وي چې ځای ورکړي د ده عشق تـه
شاباسـی پـر هغـه چـا چـې د ده مينـې تـه ټينګېـږي

تاج الملوک چې اتلس کلن سو او برېتو ئې خط وواهه، پر سره و سپين ښايسته باړخو ئې توري پخې راوټوکېدلې، دغه وخت ئې نو د ډېرو زړونه د مينې په اور مکوټ کړل. نه ئې چا د کتو تاب درلود، نه ئې د ليدو طاقت. هغه د شاعر خبره چې ويلي ئې دي:

د کنعان ښاه لره ورسئ، يوسف پوه کړئ پـه دې حال
چې جوړه دي خدای پيدا کړه د ښايست و د جمال
تـا يـوه زلېخا وايـسته سـرتوره لـه خپـل کـوره
دې ښايست پـه سرتورې کې د ټول ښار واخيست وبال
ننداړو ته ئې رادرومي د درست کلي شوخي نجونې
هره چټـه ئـې وصلت تـه خـوړې بـوړې ده بـې حال

پر تاج الملوک چې څو کاله نور هم تېر سول، داسې ځوان ځنې وخوت چې خور پر مينه کېدله او له برېتو ئې د زمري زاره چاودله. باره ئې ياران و اشنايان پر رامات سول. هر يوه به دا فکر کاوه چې د پلار تر مرګ وروسته خو ئې د سلطنت تخت ده ته رسېږي، نو ګوندې ما ته هم کوم منصب راورسېږي. د تاج الملوک له ښکار سره ډېره جوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه. هر وخت به په ښکار پسې وتلی وو. خو پلار ئې په دې پوهېدی چې دښتونه او بیابانونه د اپټ ځایونه دي او دی به ئې هر وخت له ښکاره څخه منعه کاوه. پر تاج الملوک باندې د ښکار شوق دومره غلبه کړې چې د خپل پلار خبره ئې لا هم په دې باب نه منله.

یوه ورځ تاج الملوک خپلو خادمانو ته وویل چې د لسو ورځو ازوغ برابر کړئ او درځئ چې ښکار ته وځو. آبس، خادمانو ئې شیان میان برابر کړل او دی له خادمانو سره ښکار ته ووت. څورلس ورځې ئې پر دښت و بیابان تېرې کړې او آخر یوې سمسورې شنې سیمې ته ورسېد. په دې ځای کې ئې خورا ډېرې هوسۍ په سترګه سوې. ښې ونې او ښې د بهاندو اوبو چینې هم وې. آبس، تاج الملوک خادمانو ته وویل چې دغه ئې ځای دئ. هلئ! ژر مو دامونه ښخ کړئ او تورونه وغوړوئ. خادمانو دامونه کښېښوول او تورونه ئې وغوړول. په دامو کې خورا ډېر وحشې حیوانات او هوسۍ بندې سوې. تر دې وروسته ښکاریانو د ښکار سپې ایله کړل. شهینان او بازان ئې هوا ته خوشې کړل. غشې و لینده ئې ورته سم کړل او خورا ډېرې هوسۍ ئې ښکار کړې. ښکار چې خلاص سو،شهزاده د یوې چینې پر غاړه څنګ واچاوه. ښکاریانو ښکار سره ووېشه. ملک سلېمان شاه ته ئې هم یوه برخه ورولېږله.

دا شپه ئې د هماغې چینې پر غاړه تېره کړه. سهار چې روڼا سوه او لمر راوختی، دې ځای ته یوه لویه قافله راورسېده چې سوداګر، مریان، مینځې او نور ایله جاری مخلوق پکښې ول. قافلې پر همدغه مېنه واړول. تاج الملوک چې دوی ولیدل، باره ئې خپل یوه خادم ته وویل چې ته ورسه د دې قافلې د خلکوحال راوړه چې دا څوک دي؟ خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورغی او پوښتنه ئې ځني وکړه، هغوی ورته وويل چې موږ سوداګر يو. دې سيمې ته د استراحت له پاره راغلو. موږ پوهېږو چې دا ځکه د ملک سليمان شاه او د هغه دزوی ده او د دوی د پاچهۍ قلمرو د امن ځای دئ. موږ ډاډه يو چې دلته زموږ سرومال خوندي دئ. زموږ سره ښه سنګين وربښمين ټوکران او قيمتي جامې سته چې د تاج الملوک له پاره مو رااخيستي دي. خادم بيرته تاج الملوک ته ورغی او په حال ئې پوه کړ او هغه څه چې له سوداګرو څخه ئې اورېدلي ول، هغه ئې ټول ورته بيان کړل.

شهزاده وويل چې په دې قافله کي زما له پاره هم څه مالونه سته، نو زه تر هغو پوري ښار ته نه ځم چې دغه مالونه و نه ګورم. باره ئې پر آس پښه واړوله او غلامان ئې پر دواړو اړخونو ورسره روان سول او د قافلې خوا ته وررهي سول. قافلې ته چې نزدې ورسېدل، سوداګر ورته راولاړسول. د شهزاده سلام ئې وکړ. د سره اطلس خېمه ئې ورته ووهله. په خېمه کي دننه ئې وربښمين فرشونه او غالۍ ورته اواري کړې. تاج الملوک دننه کښېنوست او خادمان ئې شاوخوا په خدمت کي تيار ورته ودرېدل. بيا ئې نو سوداګرو ته وويل چې راوړئ، کوم مالونه مو راوړي دي. سوداګرو ئې امر ومانه، هر څه مالونه چې د ده وړ ول، هغه ئې ورته راوړل او مخي ته ئې کښېښوول. شهزاده پکښې وکتل. د خپلي خوښي مالونه ئې ځني واخيستل. قيمت ئې په لاس ورکړ.

آبس، پر آس راسپور سو او کله چې ئې غوښتل خپل اتاق ته ولاړ سي، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر يوه ښکلي ځوان سترګي برابري سوې. دې ځوان خورا ښې سنګيني جامې هم اغوستي وې. منګر د ځوان رنګ ته چې دي کتلي وای، له دوستانو څخه د ليري

(c) ketabton.com: The Digital Library

والي له اسیته تک ژېړ اوښتی وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یوولسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک چي له قافلې راوتی، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر یوه ښکلي ځوان سترګي برابري سوې. دې ځوان خورا ښې سنګیني جامې هم اغوستي وې. منګر د ځوان رنګ ته چي دي کتلي وای، له دوستانو څخه د لیري والي له اسیته تک ژېړ اوښتی وو او اوښکي ئې له سترګو بهېدلې. له ځانه ئې دا بیتونه ویل:

د بېلتون شپې مې اوږدې سوې واهمې دي راسره
تویوم د فراق اوښکي اندېښنې دي راسره
زړه مې پرېښوی هورې دئ، زه دلې یم لالهانده
تک تنها یم، که هر څو هم قافلې دي راسره

دې ځوان چي په سرو اوښکو کي دغه بیتونه پای ته ورسول، نو وروسته چوپ سو او سر ئې کښته وځړاوه او بېهوښه ولوېد. یو ګړی وروسته ئې بیرته سر راپورته کړ. تاج الملوک د ده حال ته هک پک تللی دئ. ځوان چي پر هوښ راغی، شاوخوا ئې وکتله او دا بیتونه ئې وویل:

سترګي نه دي یو جادو دئ، ډک له مکره له افسونه
که ئې چل درباندي جوړ سو، ورځ دي سوه له شواخونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ښکاره که تکي توري، خماري دي بوري بوري
په باطن تېرې چړې دي، پرې کوي دي اندامونه
پام خطا نه وزئ نیازمنو په خوږو خوږو خبرو
په خوږو کي ئې دي زهر، قتلوي ژوندي سرونه
په پستو نازکو لېچو، په ورېښمينو نرۍ ګوتو
ساوي باسي له بدنه، پرې کوي غټ ښارګونه

دا بيتونه چي ئې وويل نو ئې يوه لويه چيغه له خولې ووتله او بيا بېهوښه سو. تاج الملوک چي د ده دا حال وليد. ډېر ئې زړه پر وسوځېد او د ده خوا ته وررهي سو. کله چي د دې ښکلي ځوان سر ته ورسېد، ځوان هم پر هوښ راغی او سترګي ئې روڼي کړې. شهزاده چي وليد، له ځايه را پاځېد او سلام ئې درواچاوه او مځکه ئې مچ کړه. تاج الملوک ورته وويل چي ولي دي خپل مالونه ما ته راښکاره نه کړل؟ ځوان ورته وويل چي زما په مالو کي داسي څه نه ول چي ستا دي وړ وای. شهزاده ورته وويل چي خير دئ، هر څه چي وي، ما ته ئې راوړه چي زه ئې وګورم. خپل حال دي هم راته بيان کړه چي دا ولي داسي ژړانده يې؟ ولي داسي په غم اخته يې؟ که چا ظلم درباندي کړی دئ، خو راته ووايه چي غم دي وخورم. که پوروړی يې، خبر مي کړه چي قرضونه دي ادا کاندم. زما فکر و چورت په تا باندي ډېر خراب سو او زړه مي درباندي وسوځېد.

آبس، تاج الملوک امر وکړ چي د عاج او آبنوس لرګي چوکۍ دي راوړل سي. ورېښمين فرشونه او غالۍ دي اواري سي. چوکۍ راغلې او غالياني اواري سوې. تاج الملوک پر چوکۍ کښېنوست او ځوان ته ئې پر غالۍ باندي د ناستي اجازه ورکړه. باره ئې ځوان ته وويل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دي نو خپل مالونه راوړه چي زه ئې تر نظر وباسم. ځوان ورته وويل چي دا خبري مه كوه، زما مالونه ستا له شان سره برابر نه دي. تاج الملوک ورته وويل چي، هرومرو به ئې رابنكاره كوې. باره ئې پر خادمانو امر وكړ چي د ځوان مالونه د ده له اجازې پرته راوړي. ځوان چي دا حالت وليد، تر سترګو ئې اوښكي تويي سوې او دا بيتونه ئې وويل:

د رنجو احسان راباندي چي ستا سترګي ئې كړې توري
منتباره د كجل يم په لېمو چي دي كړل پوري
د سرو شونډو په شرابو دي سرونه زانګي زانګي
د باڼو غشي دي وزي زما له زړه نه پوري ووري
چي په خيال و تصور كي دي تصوير د ښكلا راسي
پر زړګي مي زلزله سي، اسمان څرخي، مځكه ښوري

څه سردي پرله ګرځوم، ځوان خپلي غوټي موټي سره خلاصي كړې. يويو ټوكر ئې ځني راايستى او تاج الملوک ته ئې ورښكاره كاوه. په دې مابين كي ئې يوه وريښمينه زرينه خامكي ټوټه هم له غوټو څخه راوايستله چي يو زر ديناره ارزښت ئې درلود. دا ټوټه چي ئې تاج الملوک ته خلاصول، له منځه ئې يوه بله تراڼه راولوېده. ځوان چابک پر حمله كړه او تراڼه ئې تر زنګانه لاندي پټه كړه. په دې وخت كي ئې دا بيتونه وويل:

زما د رنځ علاج په تا دئ ستا نظر دئ پر بل چا
د بخت ستوری مرور دئ، كړي روڼا پر بله خوا
زه فراق يم ننولی، زه بېلتون يم ځورولی
څو تر څو به هجران ګالم، ژوند به كړمه پر سارا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کەوصال وي کەبېلتون وي، زما پەبرخەدي دردونە
کەسفر وي کەحضر وي، د غم پېټی مي پەشا
مینەڅومرە اوږد مزل دئ، د عشق لاردەڅومرە سختە
نەئې سر ستەنەئې بنکرستە، نەئې پای نەانتها

تاج الملوک د ده دې بيتو ته حيران پاته سو، سر ئې نه په خلاصېدی چي دې ځوان ته څه پېښه ده؟ باره ئې ځني وپوښتل چي دا د ټوکره تراډه دي ولي تر زنګانه لاندي پټه کړه؟ ځوان ورته وويل چي پرېږده ئې، هسي يوه بېکاره ټوټه وه. شهزاده ورته وويل چي ته ئې راښکاره کړه ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوولسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک ورته وويل چي ته راکه، دغه ټوټه. زه ئې هرومرو بايد وګورم. ځوان جنه جنه کړه. تاج الملوک ورته په خښم سو. آبس، ځوان هم تراډه له زنګانه څخه ورته راوايستله او شهزاده ته ئې ورښکاره کړه. په دې وخت کي د ځوان تر سترګو لپي لپي اوښکي وبهېدې او دا بيتونه ئې ورسره وويل:

ملامــت نـــه يــم عـالـمــه، نــه وږيــمــه د پېغــور
نه مي څوک چيغو تەغوږږدي نەمي اوري د زړه شور
رانەپاتەدەپەکـور کـي تـر سپوږمی ښایستەحورە
د سپين مـخ پـەتجـلا ئـې نـوراني دئ کلـی کـور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژړا مي رخصت واخيست، په غوغا ځني جدا سوم
د بېلتون تر کړاوونو، مرگ بهتر چي پرې کړم پور
د هجران تو دې سکروټي نه سړېږي زما په اوښکو
اوښکي نه دي تور باروت دي، اور په اخلي لا تاو نور
زړه تې واچوئ نیازمنو، دروغ ئې مه بولئ زما کريږي
جدايي مي کړه ملا ماته، اخلم گام د زړه په زور
نه په ورځ کي هوسا کېږم نه په شپه خوب و ارام کړم
د عشق څه ناسوري رنځ دئ، خدای دي څوک نه کړي په تور
که طبيب چيرته پيدا سي چي په زهرو مي علاج کا
په دوعاوو به ئې بولم چي رادرومه زما پر لور

ځوان چي دا بيتونه پای ته ورسول، باره تاج الملوک مخ ورواړاوه او ورته وې ويل چي ځوانه! ستا کار ما ته وران ښکاري. ته راته ووايه چي د دې تراڼي په ليدلو دي ولي بې اختياره اوښکي راغلې؟ ځوان چي دا واورېده، يو سوړ اسوېلی ئې له خولې وکيښ، په ژړا سو او وې ويل: اې شهزاده! زما کيسه له عالَمه ماسېوا او له دغي تراڼي، د هغې له ښتن او له دغه انځور سره تړلې ده. آبس، د ټوکره تراڼه ئې ورته وغوړوله. پر هغې باندي د يوې هوسۍ انځور وو چي په سرو گلابتونو روغ سوی وو، دا ئې شهزاده ته ورښکاره کړه. د دې هوسۍ مخي ته بيا د يوې بلي هوسۍ انځور وو، چي دا بيا په سپينو گلابتونو روغ سوی وو. د دواړو هوسيو په غاړه کي د سرو زرو امېلونه رسم سوي ول. تاج الملوک چي د دې انځورونو هنر او کمال ته وکتل، باره ئې له خولې راووتل چي: "سبحان الذي علم الانسان مالم يعلم". پاکي دي وي هغه رب ته چي انسان ته ئې هغه څه ورښوولي دي چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده زده نه ول. د تاج الملوک په زړه کې د دې ځوان کيسې ته ډېره تلوسه پيدا سوه او ورته وې ويل چې ته دې دا خپل نکل او د دې انځورونو او د هغه د څښتن بيان راته وکړه. ځوان ورته وويل چې: "اې شهزاده! غوږ راته ونيسه چې زه خپل داستان درته واوروم". تاج الملوک ورته وويل چې غوږ مې دئ.

د عزيز او عزيزې نکل

ځوان ول، زما پلار خورا غټ سوداګر وو. له ما پرته ئې بل اولاد نه درلود. زما يوه د کاکا لور وه. دا نجلۍ له پلاره يتيمه پاته سوې او زموږ په کور کې زما سره کوچنۍ لوی سوې وه. زما کاکا دې خدای وبخښي، په ژوند کې لا زما له پلار سره وعده کړې وه چې دا خپله لور به خپل وراره يعني ما ته په نکاح کوي. موږ چې دواړه رالوی سوو، مخپوټۍ مو په منځ کې نه وو. مور او پلار مو پر دې سلا سول چې سږکال به که خير وو، د عزيز او عزيزې واده کوو. پلار مې هره ورځ د واده د پوښ او جهيز په برابرولو لګيا وو. زه او دا د کاکا لور مې په يوه خونه کې بيدېدلو، نه په نور ښه و بد پوهېدلو او نه په دې چې سبا ته څه پېښېږي؟ دا نجلۍ تر ما هوښياره وه او په ډېرو خبرو ئې سر خلاصېدی. پلار مې د واده ټول کار برابر کړ، اوس نو بس يوه نکاح پاته وه چې راوئې تړي. د نکاح له پاره مې د پلار داسي خوښه وه چې د جمعې په ورځ به تر لمانځه وروسته، که خدای کول، نکاح تړله کېږي. آبس، د جمعې ورځې ته ئې خلک خبر کړل. ښه لويه مېلمستيا ئې جوړه کړه. مور مې د نورو سوداګرو ښځمني مېلمستيا ته راوبللې. د جمعې ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې راورسېده. په خونو کې کوربچې اواري کړې. د سراى غولى ئې هم په سرو غاليو فرش کړ. کوربچې او نيالۍ ئې پر اواري کړې. بالښتان ئې ورته کښېښوول. د دالان مخې ته ئې لوى تخت جوړ کړ. د زرغونې بنارسۍ پوښ ئې پر اوار کړ. شاوخوا ئې خادمانې ودرولې. ګلاب پاشونه ئې په لاس ورکړل چې پر مېلمنو باندې ګلاب او مشک وپاشي. خلک منتظر ناست ول چې د جمعې لمونځ وسي، نو به ټول سره راغونډ سي او نکاح به وتړله سي. زه ئې حمام ته بوتلم. حمام چې مې وکړ، ښې سنګيني جامې ئې راباندې واغوستلې. عطر ئې راووهل. لمانځه ته رهي سوم. مسجد ته پر لارې مې يو انډيوال راپه ياد سو، چې بايد دې مېلمستيا ته ئې خبر کاندم. له ځانه سره مې وويل چې د دې انډيوال کور خو دلته نژدې دئ. يو وار به په منډه تر کوره ورسم او خبر به ئې کړم. لمانځه ته به بيرته ځان راورسوم. د انډيوال د کور په کوڅه چې ورننوتلم، کور ئې راځخه ورک سو. دې خوا ته ولاړم، ها خوا ته ولاړم. د کوڅې سر ته مې الا کړه. بيرته ئې پاى ته راغلم. د يوې خوا له حمامه تازه راوتلى وم او ټول بدن مې په خولو لوند خيشت وو، له بلې خوا دا منډې سوې، آبس، خولې مې پر مخ راماتې سوې. د عطرو خوشبويۍ ټوله کوڅه واخيستله. له ځانه سره مې وويله چې ته راسه، يوه سيورې ته کښېنه، لږ څه به دې دا خولې هم وچې سي او ګوندې يو څوک موک راښکاره سي چې د انډيوال د کور پوښتنه ځنې وکړم. باره مې د اوږې دسمال يوه دېواله ته اوار کړ او زه پر کښېنستلم. د خولو د پاکېدلو شى نه وو راځخه. ځکه دسمال مې تر ځان لاندې کړى وو، په لستوڼې مې خولې نه سواى پاکولاى، ما ول، نه ګانه چې دا نوې پاک کالي مې خيرن نه سي. په دغه چورت کې يم چې دپاسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو چا سپين دسمال راواچاوه. دسمال مي په لمن کي ولوېد. دسمال چي مي له لمني څخه راواخيست، پورته مي وکتل چي ځانته معلومه کړم چي دا دسمال له کومي خوا راولوېد؟ پاس چي مي وکتل سترګي مي د دغو هوسيو د انځور پر څښتن ولګېدې.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او ديارلسمه شپه

شهرزادي وويل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک وايي سر چي مي پورته کړ او پاس مي وکتل، سترګي مي د دغه انځور پر څښتن برابري سوې چي د کور په کړکۍ کي ناسته وه. يا پاکه ذوالجلاله! ما د بنيادم په توکم کي داسي ښايست نه وو ليدلی. زه چي ئې وليدلم چي د دې خوا ته ګورم، باره ئې سر تر کړکۍ ښه راوايست. د شهادت ګوته ئې پر شونډو کښېښووله. بيا ئې منځوې ګوته هم ورسره يو ځای کړه او د خپلو تيو په منځ کې تېره کړه. زياتي نو بيرته تر شا سوه او کړکۍ ئې وتړله. زما پر زړه ئې اور رابل کړ او دې ته چورت يووړم چي دا ئې څه راته وويل او د ګوتو په دې اشاره کي ئې مطلب څه وو؟ آبس، سترګي مي په کړکۍ کي ښخي پاته سوې. کړکۍ تړلې ده او زه تر ماښامه پوري ورته منتظر کښېنستلم. نه مي بيا څوک په سترګه سو او نه مي د چا ږغ واورېد. د کړکۍ له خوا چي نااميده سوم، باره مي دا سپين کت کړی دسمال راواخيست، سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومي غوړاوه. د عطرونو خوشبويي ځني راپورته سوه. دسمال مي ښه واړاوه، راواړاوه. له منځه ئې د کاغذ يوه پيچلې پاڼه راولوېده چي دا بيتونه پر کښلي ول:

د مينـي دا څـو تـوري درلېـږم پـه ډېـر هـوس
پرهرتـوري مـي نـه دئ سـپمولی دا خپـل وس
پوهېږم چي په زړه کي به در گرځي دا سوالونه
چـي چيرتـه راپيـدا سـوه؟ دغـه نـاوې د جـوس
جواب ته منتظره يم چي ستا له خولې نه واورم
"جانانـه ! دا زمـا مينـه تـر تـا زياتـه يـو پـه لـس"

کاغذچي مي ولووست، وروسته مي دسمال ته وکتل، د هغه پر ځنډو باندي هم دا څو بيته ليکل سوي ول:

توري کرښي دي پر سپين مخ هسي زېب کا
لکـه مـشق چـي وي ليکلـی خطاطـانو
اننگـي دي سـره و سـپين گـل د گـلاب دئ
بـوري سـترگي دي زړه وړي د عاشـقانو

د دسماله پر دا بله څنډه ئې دا بيتونه کښلي ول:

سپين باړخو دي دئ په شان د مرغلرو
زنخـدان دي سـره منـه ده او شـېرينه
توري سترگي دي نازونه او غمزې کړي
سـپينه خولـه دي ده خـوږه تـر انگبينـه

دا بيتونه چي مي پر دسمال باندي ولوستل، نور نو سمدم اور راولگېد. په زړه کي مي د ميني ولوله ژوندۍ سوه او پسې گړندۍ سوه. کاغذ او دسمال مي دواړه راواخيستله او کور ته رارهي سوم. نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي زړه صبر کاوه او نه مي د وصل لار و ليکه معلوملای سوای. لکه باوله غوندي په دې کوڅه ننوتلم او تر ها بلي راوتلم. نيمه شپه وه، چي کور ته ورسېدم. خوني ته چي ننوتلم، د کاکا لور مي په سرو اوښکو ناسته ده. زه چي ئې وليدلم، باره ئې اوښکي پاکي کړې. راولاړه سوه. دسمال ئې له اوږې څخه رانه واخيست او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي دا چيري تللی وې؟ دغه راز ئې راته وويل چي د ښار معتبره خلک، مخور او سوداګر ټول راغونډ سوي ول. قاضي او شاهدان راغلي ول. مړی ئې وخوړه. يو ګړی لا ناست ول. آخر چي ستا درک معلوم نه سو، باره بيرته خپلو کورو ته ولاړل. دا ئې هم راته وويل چي پلار دي دومره درته په خښم دئ، چي مه کوه پوښتنه. که په لاس ورغلې،نه هغه به در وکړي. پلار دي قسم اخيستی دئ چي تر راتلونکي کال را په دې خوا به بيا د نکاح مېلمستيا جوړه نه کړي. همدومره پيسې ئې وې، چي په دې مېلمستيا کي ئې ولګولې. بيا نو د کاکا لور راته وويل چي ته چيري ورک سوې؟ ما ورته وويل چي: "آ، زما د کاکا لوري! دا مه راڅخه پوښته چي چيري تللی وم". وروسته مي هغه دسمال او کاغذ ورښکاره کړل او خپل حال مي له سره تر پايه ورته ووايه. د کاکا لور مي دسمال او کاغذ راڅخه واخيست. څه چي پر ليکل سوي ول، هغه ئې ولوستل او تر سترګو ئې اوښکي راغلې او دا بيتونه ئې وويل:

مينه ټوکي نه دي ګرانه! د عشق کار نه دئ اسانه
نامېندی دي، ديدنی دي، سوز و درد ئې دئ پرېمانه
پيل ئې درد دئ، پای ئې درد دئ، د دردونو مجموعه ده
آرامي پکښې کي نسته، سراسر ژوند سرګردانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دردونو په مزله کې هم خوښي سته هم غمونه
بختور به پوري وزي له دې بحرِ بې پايانه
عشق يو سوز دئ يو گداز دئ، يو پټ سِر دئ يو پټ راز دئ
حقيقي دئ که مجاز دئ، يو دروند رنځ دئ بې درمانه
عشق او ژوند سره ترلي، نه بېلېږي يو له بله
بې له عشقه سر کړو دئ، کړو هر چيري ارزانه
خطرات د ميني ډېر دي، مشقات د عشق بې شمېره
خداى دي ساته په دې لار کي زما زړگيه، زما جانانه

د کاکا لور چي مي دا بيتونه وويل، باره ئې پوښتنه راخخه وکړه چي د دسمال او کاغذ مېرمني نور څه درته و نه ويل؟ او کومه اشاره ميشاره ئې درته و نه کړه؟ ما ورته وويل چي په خوله خو ئې څه و نه ويل، منگر د شهادت گوته ئې پر خوله کښېښووله، بيا ئې نو منځوى گوته ورسره يو ځاى کړه او پر خپله سينه ئې کښېښووله او مځکي ته ئې وکتله. تر دې وروسته ئې کړکۍ وتړله. زه تر لمر لوېدو پوري ورته ناست وم. دا بيرته رابښکاره نه سوه. په پاى کي زه ځني نااميده سوم او کور ته راغلم. زما نکل دغه وو، چي درته ومي کړ. اوس به خداى کوي، ته به کوې او زما سره به په دې کار کي مرسته کوې. د کاکا لور مي مخ راواړاوه او راته وې ويل چي اې زما د زړه سره، د کاکا زويه! ته چي دا زما سترگي هم راخخه وغواړې، تر تا به ئې قربان کړم. ولي به ستا سره مرسته نه کوم. لکه ته چي پر دې مين يې، دا خواره هم پر تا باندي مينه ده. ما ځني وپوښتل چي د دې اشارو معنا ئې څه ده؟ عزيزې راته وويل چي پر خوله باندي د گوتي ايښوولو معنا ئې دا ده چي گويا ته د دې د تن له پاره لکه روح داسي يې. يا به ئې مطلب دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي چي ته ورته د عقل د غابښ په شان ورنږدې يې. د دسمال معنا ئې دا ده چي ګويا د عاشقانو په څېر سلامونه درته رالېږي. د کاغذ معنا ئې دا ده چي د دې زړه ستا سره تړلی دئ. او دا چي دوې ګوتي ئې پر خپله سينه باندي د تيو په منځ کي کښېښولې، په دې کي ئې مطلب دا دئ چي دوې ورځي وروسته دلته راسه چي له زړه څخه مي غم ليري سي. نو اې د کاکا زويه! سر خلاص کړه چي دا درباندي مينه ده. د اشارو بيان او معنا خو دغه وه چي درته ومي کړه. که ما د دې اجازه درلوداى چي له کوره دي دباندي ووځم، ډېر ژر به مي تاسي دوه سره يو ځای کړي وای او ستاسي پټ راز به مي هم خوندي ساتلی وای. ځوان سوداګر په دې وخت کي تاج الملوک ته وويل: اې شهزاده! ما چي د کاکا د لور دا خبري واورېدې، له دې څخه ډېر ممنون سوم او دوې ورځي مي غابښ وچيچه. نه له کوره ووتم، نه مي په شي څکه وکړه، نه مي يو ځاڅکی اوبه تر ستوني تېري کړې. سر مي د کاکا د لور پر زنګانه ولګاوه. دې به هر ګړی د زړه د جوړي خبري راته کولې. زه به ئې دلاسا کولم او راته ويل به ئې چي ډېر تشويش مه کوه. زړه ور اوسه او همت له لاسه مه ورکوه.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

***

يو سل او څور لسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوان سوداګر تاج الملوک ته وويل چې دوې ورځې په دغه ډول راباندې تېرې سوې. دريمه ورځ مې د کاکا لور راته وويل چې زړه دې بيداره لره. همت دې لوړ کړه او ورسه کالي مالي دې واغونده او خپل د وعدې ځای ته دې ورسه. آبس، د کاکا لور مې ولاړه سوه، ما ته ئې جامې مامې راوړې. راباندې وائې غوستلې. عطرمطر ئې راباندې ووهله او زه هم په پوره زړه له کوره راووتلم. هماغې کوڅې ته ورغلم. د دېواله بغل ته پر خرنګ باندې يو آن کښېنستلم. چې ګورم، ناڅاپه کړپ سو. کړکۍ خلاصه سوه. ما چې مخ ورواړاوه، هغه لوبته ناوکۍ مې بيا وليده. زړه مې ډوب سو. يو ګړی بېهوښه وم. چې پر سد راغلم، بيا مې ورته وکتل، دا وار بيا بېهوښه سوم. پر هوښ چې راغلم او ورته ومې کتل، ايينداره او سور دسمال ئې په لاس کې وو. زه چې ئې وليدلم چې ورته متوجه يم، باره ئې لستوڼی راوغاړه. د لاس پنځه ګوتې ئې ارتې ونيولې او پر خپله سينه ئې کښېښوولې. بيا ئې ايينداره په دواړو لاسو ونيوله او تر کړکۍ ئې دباندې راوايستله. وروسته ئې سور دسمال درې واره تر کړکۍ لاندې راوځړاوه او بيرته ئې ورکش کړ. سور دسمال ئې دا وار په لاس کې سره ومروړه. تر دې وروسته ئې سر له کړکۍ څخه دباندې راويوست. شاوخوا ئې وکتل. سر ئې بيرته دننه کړ او کړکۍ ئې وتړله او ولاړه. نه ئې خبره راسره وکړه، نه ئې اتره. د لاسه ئې لا په تشويش کې واچولم چې د دې اشارو معنا و مقصد ئې څه وو؟ د ماخستن تر اذانه هورې ورته ناست وم، د دې هيڅ درک و خرک بيا معلوم نه سو. باره رارهي سوم. نيمه شپه وه چې کور ته راغلم. خوني ته چې ورننوتلم، د کاکا لور مې مخ پر دېواله ناسته وه او ژړل ئې. په ژړاکې ئې دا بيتونه ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه یم ور د بهتانونو، نه لایقه د تهمت یم
نه ګناه نه مي تعدا سته نه محتاجه د لعنت یم
د زړګي اختیار مي نسته، مجبوري ده مجبوري ده
چي پر ګل باندي مي مینه، چي له عشقه په زحمت یم
یم زخمي په تېره غشي د خمارو سترګو بورو
ټپ د میني مي اخیستی، خوب مي نسته لټ پر لټ یم
د عشق درونـد بار مي اخیستی تر مزله بې رسومه
خدایه توان د وړلو راکړه، زه کمزورې په خلقت یم
اسوېلي مي اسمان سوځي، زمان سوځي، مکان سوځي
دا چي ږغ له خولې نه باسم، یم پاپنده پر عفت یم
خدایه تا ته وه اسانه چي زړګی مي وای ډبره
یو خوا زړه تر ګل نازک سو، بل خوا ناسته زه پرېت یم

دا بیتونه چي مي واورېدل. غم مي یو په سله سو. باره د خوني په کونج کي ولوېدم. د کاکا لور مي راولاړه سوه. له مځکي ئې را پورته کړم. کالي ئې راڅخه وایستل. مخ ئې پخپل لستوڼي را پاک کړ او د حال احوال پوښتنه ئې راڅخه وکړه. پر ما چي څه راغلي ول او څه چي مي لیدلي ول، هغه مي ټول ورته بیان کړل. دې راته وویل چي اې، د کاکا زویه! د پنځو ګوتو په اشاره کي ئې مطلب دا دئ، چي پنځه ورځي وروسته بیا راسه. د ایندارې په ښکاره کولو او له کړکۍ څخه د سر په راایستلو، د سره دسمال په راځړولو او مروړلو کي ئې مقصد دا دئ چي د رنګرېز په دوکان کي راته کښېنه چي زما ایلچي به هورې درسي. د کاکا د لور خبري چي مي واورېدې، میني دومره زور راباندي وکړ چي ما ویل اور راولګېد. باره په ژړا سوم او د کاکا لور ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي وويل: "قسم په خداى چي حقيقت دي ووايه. ما په هماغه کوڅه کي د يوه يهودي رنګرېز دوکان وليد". د کاکا لور مي راته وويل چي زړه دي قوي ولره. واسرنګی کېږه مه. نور ځوانان هم په مينه مبتلاسوي دي. کلونه کلونه ئې د عشق دردونه ګاللي دي او صبر او تيګا ئې کړې ده. تا ته خو فقط يو پنځه ورځي ګوري. ته بيا اوس داسي بې طاقته سوې. د کاکا لور مي دغه شان خبري ډېري راته وکړې او ما ته ئې تر هغو پوري د زړه دلاسايي راکوله، څو ډوډۍ ته ولاړه سوه. سترخان ئې راووړ. يوه ګوله ئې ما ته راکړه. زه د څکي لوېدلی وم. خورک و چښنګ مي نه سواى کولاى. د رنګ بڼه مي ځکه الوتې وه چي ما پخوا د عشق سختۍ نه وې ليدلي او د بېلتانه شولي نه وې راپوري سوي. ورځ په ورځ له ډېره غمه څخه تارونار کېدم او د کاکا لور مي بيا زما له غمه پر اور ناسته وه او ورځ په ورځ نښدله. هره شپه به ئې د مينو عاشقانو کيسې راته کولې او راته ويل به ئې چي صبر بايد وکړم. هر وخت چي به له خوبه راويښ سوم، دا به مي ليدله چي ويښه راته ناسته ده او اوښکي راته تويوي. په دې ډول پنځه ورځي تېري سوې. په پنځمه ورځ مي د کاکا لور ولاړه سوه، اوبه ئې تودې کړې. په ما ئې غسل وکړ. پاک خواپاکی ئې کړم. کالي ئې راباندي واغوستل او راته وې ويل چي اوس دي نو خپلي ښايستې ته ورروان سه. خداى دي تر مراده ورسوه. آبس، زه هم له کوره راووتم. د هماغي کوڅې خولې ته ورسېدم، ګورم چي د يهودي رنګرېز دوکان تړلی دئ. وروسته مي فکر سو چي رشتيا، نن خو د شنبې ورځ ده. د مازيګر تر اذانه تړلي دوکان ته ناست وم. په پاى کي لمر ولوېد او د ماښام د لمانځه وخت سو. ورپسې تاريکه سوه او شپه راورسېده، خو د هغي ښايستې درک معلوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه سو. د ځان پر یوازیتوب وبېرېدم. سر مي راته په څرخ سو، باره راولاړسوم. د لاس په ټپرېدو مي ځان تر کوره راورساوه. کور ته چي راغلم، د کاکا لور عزیزه مي ولیدله چي یو لاس ئې په دېواله کي پر ټکوهلي موړي او بل ئې پر ځیگر ایښی دئ. ژاړي او دا بیتونه وایي:

سارايي عرب که بند سو دا د عشق په کاروبار کي
خدايږو بيا که قدم واخلي له کاروان سره په لار کي
نه به بيا په اوښ پسې سي، نه به بوټي راوړي کورته
په سکروټو بې د ميني، زړه مکوټ سي په انگار کي
که هر څو ئې نازومه، که هر څو ئې گرانومه
ناست له ماسره په کور کي زړه ئې بند دئ په بازار کي

بیتونه چي ئې پای ته ورسول، باره ئې اوښکي په لستوڼي پاکي کړې او ما ته ئې په شونډو کي ومسل او راته وې ویل چي د کاکا زویه! نوش جان دي سه دا د نن عیش وعشرت. ولي دي نن شپه له خپلي معشوقې سره هم نه تېروله او د خپل زړه اور دي ولي نه سړاوه. ما چي د دې دا خبري واورېدې، باره خښم راغی او په لغته مي پر دا ځیگر باندي ووهله، دا پړمخي غوځاره سوه او تندی ئې د دېواله پر موړي برابر سو، موړی په ننووت او د وینو شور سو. .... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځلسمه شپه

شهرزادي ووېل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوان سوداګر وویل چې د عزیزې تندی پر موړې برابر سو او موړی په ننووت. د وینو شورهار سو، له تندي ئې راروانې سوې. چوپه پاته سوه او هیڅ ئې و نه ویل. یو آن همداسې ناسته وه، آخر ولاړه سوه، یو زړوکی ئې وسوځاوه، تورکڼې ئې د تندي پر ټپ باندې کښېښوول. تندی ئې په یوه بل ټوکره وتاړه. پر مځکه چې وینې تویې سوې وې، هغه ئې پاکې کړې. دا کار چې ما له دې سره وکړ، والله که مې په خپل عمر هم کړی وو. دې چې ځای مای پاک کړ، باره زما خوا ته په خندا راغله او راته وې ویل چې اې د کاکا زویه! دا خبري چې ما درته وکړې، د خدای په خدایي که مې د هغې شایستې او پی مخې نجلۍ د ریشخندولو په خاطر کړې وي. خوا مه بدوه. ښه سو زما پر سر باندې داسې درد وو چې طاقت مې نه سوای کولای. دا وینې چې راڅخه ولاړې، یو څه مې سر راته سپک سو. ته اوس خپل بیان راته وکړه چې نن ورځ څرنګه درباندې تېره سوه؟ ما خپل نکل ټول ورته وکړ او په ژړا سوم. دې راته وویل چې مبارک دې سه، که خدای کول خپل مقصد ته رسېږې. د دې نه راتګ له دې اسیته وو، چې ته یې ازمویلې چې په مینه کې دې استقامت او رشتیا وګوري. ته سبا ولاړ سه او پر هغه دوکان ورته کښېنه، بیا به وګورې چې د خوشالۍ وخت دې راسېدلی دئ، که نه؟ مقصد ما ته ئې ډېره خاطر جمعي راکړه. منګر زما غم وار په وار ډېرېدی. دا ولاړه سوه سترخان ئې راووړ او ډوډۍ ئې کښېښووله. ما سترخان په پښه وواهه، لوښې موښې مې ټول پر دا بله راواړول او ورته ومې ویل چې عاشقانو ته خوب و خورک حرام دئ. دې خوارکۍ په ژړاندو سترګو د لوښو ماتې سوې ټوټې ټولې کړې. سترخان ئې ټول کړ او راغله زما څنګ ته کښېنستله. ما ته ئې دلاسایې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکوله او ما دوعاوي کولې چي خدای دا شپه ژر تېره کړي. شپه چي تېره سوه، سهار سو. زه هماغي کوڅي ته روان سوم او پر هماغه خرنګ باندي منتظر کښېنستلم، چي ناڅاپه کړپ سو او کړکۍ خلاصه سوه او هغي د جنت حوري په خندانه خوله سر له کړکۍ راویوست. په یوه لاس کي ئې اینداره، یوه کڅوړه وه او یو غلبېل وو چي له زرغونو واښو ډک وو. په بل لاس کې قندیل وو. اول کار ئې دا وکړ چي اینداره ئې په کڅوړه کي واچوله او د کڅوړي خوله ئې وتړله، د خوني په یوه کونج کي ئې کښېښووله. بیا ئې نو خپلي کوڅۍ پر مخ رااېله کړې، قندیل ئې یو آن د زرغونو واښو پر غلبېل کښېښوو. وروسته ئې شیان میان ورسره واخیستل او کړکۍ ئې وتړله او ولاړه. د دې له پټو اشارو او خبرو نه کولو له اسیته مي هم عشق و مینه هم حیرت زیات سو. بیرته په ژړا او سرو اوښکو کور ته راغلم. د کاکا لور مي بیا مخ و دېوال ته ګرځولی دئ. زړه ئې د غم او ماتم په اور کباب دئ خو څرنګه چي زه بیخي ډېر پر ګران وم، ما ته ئې ځان خوشاله څرګنداوه. ما چي ورته وکتل، تندی ئې په ټوکره تړلی وو او سترګي ئې له ډېري ژړا څخه پړسېدلي وې او په خورا غمناکه توګه ئې دا بیتونه زمزمه کول:

څه او ږدې غمجني شپې دي نه تېرېږي نې تمام سته
څه د ژوند ترخې شېبې دي نه ئې پای نه ئې انجام سته
نه یو دوست سته نه خواخوږی چي په غم ئې راشریک کړم
نه یو ناز سته د نیازمنو، نه اکرام نه احترام سته
زړه مي چوي له ډېر ګرومه، د بې مِهرو له جنونه
د عشق څو مره پیکړې دي، پر عاشق علی الدوام سته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیتونه چې ئې پای ته ورسول. ما ته ئې پام سو. باره راولاړه سوه، اوښکې ئې پاکې کړې. له ډېره خروښه ئې خبرې نه سواى کولاى. يو ګړى پټه خوله راته ولاړه وه. وروسته ئې راته وويل چې نن څه درته پېښه سوه، حال دې راته ووايه. ما ټول بيان ورته وکړ. دې راته وويل چې يو څه صبر لا وکړه، د وصل وخت دې رانږدې سوى دئ. دا چې اينداره ئې په کڅوړه کې واچوله، معنا ئې دا ده چې د لمر تر لوېدو پورې صبر وکړه. دا چې زلفې ئې پر مخ راخپرې کړې، مطلب ئې دا دئ چې شپه تياره سي. له زرغونو وښو ډک غلبېل معنا دا چې باغ ته رانږوزه. د قنديل معنا دا چې په باغ کې راځه، راځه، راځه، هر ځاى چې دې قنديل وليد، هورې راته معطله سه. د کاکا د لور خبرې چې مې واورېدې، نږدې وو چې له ډېرې خوشالۍ څخه چيغې ووهم. باره مې دې ته وويل چې تر څو به مې خطاباسې او داسې ځايوته به مې استوې چې هورې مې د زړه مراد هيڅکله هم نه تر سره کېږي. داسې ښکارې چې دا ستا معنا او تعبير دې سهي نه وي. دې راته وخندل چې ته خو دا نن تر ماښامه پورې طاقت وکړه. شپه چې په خير راغله، ته به هم وصال ته ورسېږې. زما خبرې دې زړه ته واچوه. بېغمه اوسه. کار سم روان دئ. بيا ئې نو دا بيتونه وويل:

انتظار پر ختمېدو دئ وخت نږدې د خوشالۍ
د مراد لمر پر راختو دئ، ورځ راځي د کامرانۍ
د غمو کمبله ټوله، اندېښنې په تېښته دي رومې
خزان تېر سو، بهار راغی، په خندا سولې غوټۍ

وروسته ئې ما ته مخ راواړاوه او ښې د زړه د جوړې نرمې نرمې خبرې ئې راته کولې، خو زما له ډاره ئې سترخان نه راووړ او مړى ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته تیاره نه کړه. باره ئې کالي راڅخه وکښل او راته وې ویل چي یو ګړی کښېنه، زه به دي په مجلس باندي د انتظار شېبې درلنډې کړم. شپه چي راورسېده، ته به هم که خدای کول د خپلي معشوقې بغل ته ورسېږې. زما د دې خبرو ته غوږ نه وو، هسي د انتظار لحظې مي شمېرلې. شپه چي راورسېده، د کاکا لور مي په ژړا سوه. د خالصو صندلو یو غټی ئې راکړ او راته وې ویل چي دا صندل به په خوله کي ونیسې او کله چي دي له خپلي معشوقې سره د زړه مراد تر سره کړ، نو به دا بیت ورتهووایې:

د خدای روی دئ، عاشقانو راته ووایاست رشتیا
د هغه عشق به پای څه وي؟ چي وي پټ له خپل اشنا

آبس، زه ئې پر مخ ښکل کړم او قسم ئې راکړ چي دا بیت به هرومرو له هغې څخه د راتګ پر وخت ورته وایې. ما ورسره ومنله. د شپې په تیاره کي له کوره راووتم. تلم، تلم، تلم، څو هماغه باغ ته چي په هماغه کوڅه کي د دې کور ته نزدې وو، ورسېدم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. باغ ته ورننوتم. له لیري مي یوه روښنایي تر سترګو سوه. هغې خوا ته وررهي سوم. هورې چي وروررسېدم. یو لوی دالان وو. چت ئې د عاج او آبنوس له لرګیو څخه جوړ سوی وو او قندیل ئې په منځ کي راځړېدی. په دالان کي ورېښمین فرشونه او غالۍ اواري وې. تر قندیل لاندي په یوه لویه مجمه کي شمعه بلېدله. دالان ته نزدې د اوبو یو حوض وو. د حوض پر غاړه سترخان غوړېدلی او ورېښمین پوښ پر اوار سوی وو. د سترخان څنګ ته په یوه غټ زرین پتناسه کي ډکه صراحي پرته وه او بلورین جامونه پر کتار سوي ول. څنګ ته ئې د سپینو زرو غوري پروت وو چي سر ئې پټ وو. سر چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې پورته کړ، رقم په رقم مېوې پکښې وې. د مېوو ځنګ ته ډول ډول خوشبويه ګلان اوډل سوي ول. دا ځای چي مي وليد، نور نو غم او خپګان راځخه ولاړ او ترانداز‌ې زياته خوښي او خوشالي راباندي راغله. دالان تش تور ولاړ وو او هيڅوک مي پکښې و نه ليدل.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او شپاړسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

آبس هغه زلمي و تاج الملوک ته وويله چي په دغه باغ کي نو زمازړه سره وغوړېدی او نفس مي بيخي پکښي ساز سو، خو هلته مي هيڅوک په سترګه نه راغلل له ناچارۍ ځخه د خپلي محبوبې په انتظار يوه بغل ته کښېنستلم. تر نيمي شپې مي و لاري ته سترګي ځلور سوې خو هغه ښکلې محبوبا مي رانغله. له لوږي ځخه مي کولمې بيخي سره ومونښتلې ځکه چي د ميني او هجران له زوره مي څو ورځي په ډوډۍ ځکه لا هم نه وه کړې. پر سترخان باندي د ښوو شاديو بوی مي اشتها يو په دوه کړه او نور مي نو له طاقته ووتله. سترخان ته وروځکېدلم او د يوه لوښي سرپوښ مي پورته کړ. که ګورم چي د سترخان په مابين کي د سرو زرو په يوه لوښي کي ځلور دانې په غوړو کي سره سوي چرګان او پر څنګ ئې په پتناسه کي ځلور غابه دي چي په هر غاب کي بيا رقم په رقم حلواوي او نور خواږه و تروه پراته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ټوټه د چرګ غوښه مي خولې ته کړه او نور نو حلواوو ته وجوغېدلم له هره غابه مي دوې درې ګولې وخوړلې. بيرته مي د چرګانو خوا ته مخ ورواړاوه او نيم چرګ مي نوش جان کړ. نور مي نو نس يو بام راته ودرېدی، خوب غلبه راباندي وکړه او پر بالښت مي سر ولګاوه، نور نو په ځان پوه نه سوم. آخر لمر راباندي راغلی وو او له خوبه ئې راويښ کړم. که ګورم چي پر نس باندي مي يو څه مالګه او د لاس د ګوتي نخښه پرته ده. راولاړ سوم، کالي مي له دوړو څخه سره وڅنډل، شاوخوا مي وکتله. هيڅوک مي په سترګه نه سول او فرش هم له ځايه ټول سوی وو. بس، له ډېري خواشينۍ پر خاورو پړمخي ولوېدلم. تر سترګو مي اوښکي راغلې. پرخپل ځان مي ډېر وژړل او په افسوس و غم مي مخ پر کور ونيو. کور ته چي ورسېدلم، د کاکا لور مي وليدله چي په دواړو لاسو خپل ځيګر ټکوي او له ژړا و بوغاروسره دا بيتونه وايي:

کشکي نن مي د مجلس ښايست دلې وای
له مستيو څخه ډکي مو پيالې وای
خو افسوس چي ها دلدار مي نن بيده دئ
بې له ده که مي څه عيش دئ، ګويا نه دئ
که نشې اوس د شرابو بيده کړی
چي راويښ سو، ګواکي غبړ ته مي راغلی

د کاکا لور چي زه وليدلم له ځايه راولاړه سوه، اوښکي ئې پاکي کړې. ما ته ئې مخ راواړاوه او په خورا نرمي ئې راته وويل: ولي، د کاکا زويه، آخر ولي؟ ته د عيش و نوش او ميني پر مېلو اوښتی يې او زه ستا د هجران په لمبو کي سوځم. خو خدای دي زما په ازار مه نيسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ئې نو له ډېره خښمه راته وخندل او په مهربانۍ سره ئې جامې راڅخه وکښلې او وې ویل: په خدای مي دي قسم وي چي ستا د هغه چا بوی نه ځي چي له محبوبا سره دي بیده سوی وي. مګر ته کیسه راته بیان کړه، څه پېښه وه؟ باره مي ټوله نکل ټکي په ټکي ورته وکړ. له خندا ئې خوله سره ولاړه مګر په دا عین خندا کي ئې خپل قهر نه سوای پټولای. بیا ئې نو راته وویل: زړه دي راخوږ کړ. خدای دي په هغه چا د ښهاني ورځ نه ویني چي ستا زړه ئې داسي درخوږ کړی او دردولی دئ. دا ښځه به ستا سره نور هم غټ غټ چمونه و مکرونه وکړي. آ د کاکا زو! زما په تا ډېر چورت خراب دئ. پوهېږې چي د مالګي معنا څه ده؟ د دې معنا دا ده چي وایي ته د غفلت په خوب بیده یې اومزه دي تللې ده. زړونه ستا څخه ځغلي. ته باید یو څه شور و کشش په ځان کي پیدا کړې چي د نور چا مینه درسره پیدا سي. ته خو د میني و عشق دعوه کوې مګر خوب خو پر عاشقانو باندي حرام دئ. په دې ډول خو ته پخپله مینه کي درواغجن سوې. خو، آ زما د کاکا زو! دا خدای وهلې هم په درواغوسره د میني او محبت خبري کوي. که نه ګانه د دې په زړه کي لږ څه محبت وای، نو اسمان خو نه نړېدی، ته به ئې له خوبه راویښ کړی وای. له دې څخه معلومېږي چي دا هم په محبت کي صادقه نه ده اودا د ګوتي نخښه چي ئې ایښې وه، د دې معنا دا ده چي ته خدای راته مختوری کړې. ته لکه کوچنی هلک په خوب و خورک اخته یې. اورې، د کاکا زو! د دې مطلب په دغو اشارو کي دغه وو، چي درته ومي وایه. خدای دي له دې بلا څخه خلاص که.

د کاکا لور چي مي دا خبري راته وکړې، بس پر سر و ځیګر مي چپلاخي راوګرزولې او له ځان سره مي وویل: په خدای چي رښتیا ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درته ویلي دي ځکه زه بیده سوم او عاشقان خو خوب نه لري. ځان مي ډېر ملامت کی. زما دښمن دغه خورک و خوب وو. بالا مي پر سترګو سوټي راوګرزول او په رینګټ مي وژړل. د کاکا لور ته مي وویل چي ته به کوې، خدای به کوي، یو چم به راښیې. پر ما باندي رحم وکړه. که نه له غمه به زاره ترکی سم. څرنګه چي د کاکا پر لور باندي ډېر ګران وم، ... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اووه لسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:
دې ځوان و تاج الملوک ته وویل چي ازبستي چي زه د کاکا پر لور ډېر ګران وم، راته وې ویل: پر دواړو سترګو به ئې دروښیم. خواې د کاکا زو! ما څو پلا تاته ویلي دي چي که دي د تګ وراتګ چم زده وی او کولای ئې سې، زه به دي د سترګو په رپ کي د هغې تر غېږي پوري ورورسوم. اوس هم ستاسي په یو ځای کېدلو کي خپل توان و طاقت نه سپموم مګر هو! زما پر خبرو او پند و نصیحت به غوږ نیسې او څه چي درته وایم، هغه به کوې. د شپې بیرته هماغه ځای ته ولاړ سه. هورې کښېنه. احتیاط کوه چي په شي څکه و نه کړې. ځکه په خورک سره پر چا باندي خوب راځي. نه ګانه چي په نیمه شپه کي د دې د راتګ پر وخت بیده نه سې. خدای دي له دې شره خلاص که. د کاکا د لورخبري چي مي واورېدې، له خوشحالیه پرله وڅرخېدم. ما ول

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدايه ژر شپه راولې چې هغه ځای ته بيا ولاړ سم. څه سر دي پرله گرزوم، شپه راغله او هغه ځای ته مي د تگ تياری ونيو. د کاکا لور مي راته ويلي ول چې کله چې په هغه ځای کي سره يو ځای سولاست د بيرته راتگ په وخت کي نو بيا هغه بيتونه ورته ووايه چې برايې ما له ځانه سره ويل. ما ول، ښه دئ ستا نصيحت به پر ځای کړم. آبس له کوره راووتم. تلم، تلم، تلم څو هغه باغ ته ورسېدلم. په باغ کي د ها بلي شپې په شان رقم په رقم شيان هر څه تيار او اوډلي پراته ول. راز راز د خورک شيان، د چښنگ شيان، شرابونه، نقلان، پتاسې، شاپيړې، برفي و مټايي هر څه په پېخر پراته ول. زه يو بغل ته په انتظار کښېنستم. بيا مي دو ريجو غوښو بوی تر سږمو سو. شيطان څو واره راته وويل چې څه ته گورې؟ خوره ئې! مگر ځان به مي بيا ټينگ کړ. آخر په دې کي يو ساعت تېر سو او نور مي نو ايمان تر گېډه سو او ځان مي نور نه سوای ورته ټينگولای. سترخان ته وروځکېدم او له لوښو څخه مي سرپوښونه پورته کړل، که گورم چې پر سترخان باندي په څلورو غابو کي څلور ډوله خواږه پراته دي. د سرو کړو چرگانو غوري گان ئې جلا ايښي دي او د حلواوو غابلمې هم سره اوډلي پرتې دي. ما د هر يوه څخه يوه يوه گوله واخيستله مگر حلوا ته نو مَزَب سوم، ښه مي ځان په وسيخوی. يو څه سور کړی چرگ مي وخوړ. د انارو مربا هم پرته وه، د لېمبو اوبه ئې پر اچولي وې. دا مي يو څه وخوړه او ځان مي په موړ کړ. داسي خوب راغی چې پوښتنه ئې مه کوه. پر بالښته مي ځنگ واچاوه، ما ول مازي به تکيه پر وکړم، بيدېږم به نه. چې ځان مي سره ښوراوه، بيا د کيهاوو بيده وم. کله چې راويښ سوم، سره غرمه وه. لمر مي پر سر ولاړ وو. پر نس باندي مي د هډوکو ډک غاب او يو څه د اومې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرما پوستکي او مندکي پرتې وې. نور مي نو پر هغه ځای باندي هيڅ څه هم و نه ليدل لکه بېګاه شپه چي هلته هيڅ شی هم نه وه. را پورته سوم. هډوکي مډوکي او د خرما پوستکي و مندکي مي له نس څخه ايسته کړل او ليري مي وغورځول. خورا درد راغلی وو او په دغه خښم کي کور ته راورسېدم. که ګورم چي د کاکا لور مي بيا ناسته ده سر ئې پټ کړی دئ او په ژړا کي دغه بيتونه وايي:

چي پر چا سي مهربان ښکلی نګار
شپه و ورځ ئې وي خوښي، سم ئې روزګار
چي يار بد مخ در ته و نيسي، خپه سي
وران و يجاړ به دي سي ټوله کاروبار
ما خپل زړه په ډېره مينه ده ته ورکړ
په بد مخ ئې کړم نا مېنده، زړه آزار
خدايه تن دي را تړلی بند پر بند دئ
زړه مي هر کله ايشنا و کوي، بخار

د کاکا لور ته مي خوشکه وکړه، پوچ و رَد مي ورته وويل. ما ول څه! چي بيا دي مخ و نه وينم. دې له مخه اوښکي پاکي کړې، راتېره سوه، په غېږ کې ټينګ ونيولم، مچ ئې کړلم. ما ځان ځني کشاوه او پر ځان مي بد ويل. دې راته وويل، د کاکا زو! لکه چي برابې بيا بيده سوی يې؟ ما ول، هو! بيده سوم او چي راپاڅېدم د هډوکو غاب او يو څه د اومې خرما پوستکي او مندکي مي پر نس پراته ول. پوه نه سوم چي دا ئې بيا د څه له پاره ايښي ول. په ژړاندو سترګو مي د کاکا له لور څخه هيله وکړه چي د دې شيانو معنا راته ووايي او ورته مي ويل چي د دې پلا هم مرسته راسره وکړي او د خلاصون چم راوښيي. د کاکا لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي راته وويل: د پوستکو معنا دا ده چي ستا بدن دلته دئ او روح دي بل ځای دئ. پخپله دلې حاضر يې خو زړه دي غايب دئ. ګويا د دې مطلب دا دئ چي ته ځان په عاشقانو کي مه شمېره. د خرما د مندکو څخه ئې مطلب دا دئ چي که ته رشتيا عاشق وای، زړه به دي د عشق په اور سوځېدلی وای او خوب به نه درتلای. د عشق خوند چي هر چا څکلی وي، په زړه کي ئې د ميني اور بل وي او لکه د خرما بوټی چي اور واخلي، له ده څخه هم هغه شان لمبې پورته کېږي. اوس نو تا ته د ايوب عليه السلام صبر په کار دئ. د کاکا د لور دا خبري چي مي واورېدې، په زړه کي مي ناولی لاس ووهل سو، له ځانه سره مي وويل چي دغه مي لا د بدبختۍ نښانه ده چي خدای رابانديې بې اختياره خوب غالبه کړ. د کاکا لور ته مي وويل چي ته و خدای که به يوه چاره نه راښيې چي زه يو وار هغې ته وروړسېږم.

د کاکا لور مي په ژړا سوه او راته وې ويل چي: "آ، د کاکا زويه! آ، د زړه سره! زما په زړه کي خورا ډېري خبري دي، خو نه ئې سم درته کولای. ته نن شپه يو وار بيا هلته ولاړ سه. مګر ګوره تر څو چي خپل مقصد ته رسېدلی نه يې، چي سترګي سره ور نه وړې. زما دغه مشوره ده، زياتې بس، والسلام. بله نه پکښې ځايېږي. ورته ومي ويل چي د دې واري به که خدای کول، نه بيدېږم، د کاکا لور مي ولاړه سوه، د خورک شی می ئې راووړ. ول اوس ئې نو خوره. هر څونه چي خوړلای سې، خوره ئې. ښه مغزنه ډوډۍ مي وخوړه. چي شپه سوه، د کاکا لور مي ښې سنګيني جامې راوړې او په ما ئې واغوستلې او راته وې ويل چي ته و خدای که به هغه بيتونه هېروې، چي ما له ځانه سره زمزمه کول. او نور ئې هم په ټينګه راته وويل چي هوښ کوه، بيا بيده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه سي. آبس، د کاکا له لور څخه رارهي سوم مخ د باغ پر لوري. باغ ته ننوتلم، پر هغه پخواني ځای باندي کښېنستلم. سترګي مي د باغ دروازې ته وچي کلکي نيولي وې. چي بيا خوب راباندي غالب سو. سترګي مي په ګوتو سره خلاصي کړې، جيږمي مې سره کش کړې، سر مې يوې خوا و بلي خواته وښوراوه ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده:

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او اتلسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د سوداګر زوی و تاج الملوک ته داسي بيان کاوه چي: په دغه شپه داسي نابوده خوب راغی چي سترګي مي په ګوتو لا هم نه سره خلاصېدلې. سر مي هر ګړی د خوب له بيري يوې خوا و بلي خوا ته ښوراوه. لوږي داسي زور راباندي وکړ، چي بيخي مي له طاقته ووتله. د خوړو بوی او اشتها بيخي مړ کړم. نور نو د ټينګي نه وم. باره، سترخان ته کښېنستلم. له لوښو څخه مي سرپوښونه پورته کړل او ښه مي ځان په وسيخاوه. وروسته د شرابو صراحي ته وروڅکېدم له ځانه سره مي وويل چي تر يوه ګيلاس بالا به نه چښم. چي يو مي پر سر پورته کړ، باره دوهم سو، دريم سو او خبره لسم ګيلاس ته ورسېده، هغه مي هم اينده کړ. زياتي نو لکه مړی بوڅ راواوښتم او راچپه سوم. کله چي پر هوښ راغلم، لمر راختلی وو او زه تر باغ دباندي پروت وم. پر نس باندي مي دا وار يوه تېره چاړه او يو د اوسپني درهم ايښوول سوی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شیان مي راواخیستل او کور ته راغلم. د کور په دروازه کې یو ګړی تکیه سوم، غوږ مي ونیو چي د کاکا لور مي څه وایي؟ دا ناسته وه او له ځانه سره ئې ویل: "زه په دې کور کې اسکېرلې ناسته یم له ژړا و کوکارو پرته بل ملګری نه لرم". کور ته ورننوتلم او درز سو، راچپه سوم. چاړه او درهم هیسته ولوېدل او زه پسي بېهوښه سوم. چي پر سد راغلم، د کاکا لور ته مي د برایې شپې ټوله کیسه وکړه. دې چي زما ژړا و افسوس ته وکتله، خورا ډېره خوابدې سوه او راته وې ویل چي زه نو په تا څه وکړم؟ چي هر څه پند و نصیحت درته کوم، ته لکه غوږ لوښی داسي یې. اوبه دربانده ښوېږي او زمانصیحت د خاشې اغېزه نه دربانده کوي. سل واره مي درته وویل چي مه بیدېږه، مه بیدېږه، مه بیدېږه. ما ورته وویل چي ته اوس نوري خبري پرېږده، دا راته ووایه چي دا چاړه او درهم یعني څه؟ مطلب پکښې څه دئ؟ دې وویل چي له درهم څخه ئې مراد خپله سترګه ده او درته وایي چي: "په خپل پروردګار او خپله سترګه مي دي قسم وي، چي که دا پلا بیا راغلې او دلته بیده سوی وې، سر خو دي ولا په دغه چاړه لکه زردکه داسي درپرې کړم". ګوره، آ! د کاکا زویه! زه بېرېږم، د دې له مکر و فریبه څخه په بالله بېرېږم، زړه مي له ګرومه راته پړسېدلی دئ، په خوله څه نه وایم او پرخپل زړه ئې تېروم. که ته په ځان کې دونه بیچ وینې چي هلته ولاړ سې او بیده نه سې، خو یا بسم الله، ماښام بیا ورسه او خپل د زړګي مراد دي پوره کړه. مګر که داسي وي چي بیا ورسې او هورې له خپل عادت سره سم بوړي بوړي پرېوزې او لکه ختکی داسي بیده سې، نو زما مشوره دا ده چي: "مه ځه". دا پلا د ژوند څکه ولاکه ځني وکړې، وژني دي. د کاکا لور ته مي وویل چي مه کوه، ما و دې بلا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې مه پرېږده، مرسته راسره وکړه او ته به کوې، خدای به کوي یوه چاره راوښیه. دې وویل چې زه خو په سرومال درته ولاړه یم، منګر شرط ئې دا دئ چې ته زما پر خبره غوږ ونیسې، زما د امر اطاعت وکړې. که خدای کول، خپل مقصد ته رسېدلای سې. ورته ومې ویل چې منم یې او ستا حکم پر ځای کوم. دې راته ویل چې داسې ده، نو د تګ پر وخت به درته ووایم چې څه وکړه او څه مه کوه. نور ئې نو په غېږ کې ونیولم، د خوب خونې ته ئې بوتلم، لاس و پښې ئې راومونښل، څو چې بیده سوم. د ماښام تر اذانه ئې پیک راباندې واهه. بیا ئې نو راویښ کړم. که ګورم چې پیک ئې په لاس کې دئ، سر ته مې ناسته ده او اوښکې ئې روانې دې. چې ما ته ئې پام سو، خپلې اوښکې ئې پاکې کړې. د خورک شی می ئې راووړ. ما نټه وکړه چې نې خورم. دې ول، نه مې وه درته ویلې چې زما په خوله به کوې. باره مې ورته ښه کړه او یو څه مې وخوړل. بیا ئې د عنابو شیره راته راوړه، بوره ئې په ګډه کړې وه. دا ئې هم راباندې وڅښل، په دسمال ئې لاس را پاک کړ. د ګل ګلابو عطر ئې راباندې ووهل. د شپې تیاره چې خپره سوه، په ما ئې جامې واغوستې او راته وې ویل: د کاکا زویه! کرۍ شپه به ورته تېروې، ویښ به ناست یې. دا به که خدای کول د دې پلا په نیمه شپه کې درته راسي او ته به انشاءالله خپل د زړه مقصد ته ورسېږې. منګر زما پیغام درڅخه هېر نه سي. ما ول ستا پیغام څه وو؟ ول، د بیرته راتګ په وخت کې به هغه بیتونه ورته وایې. آ بس، د کاکا له لور څخه مې رخصت واخیست او باغ ته ولاړم. په هماغه پخواني ځای کې کښېنستلم. څرنګه چې موړ وم، خوب نه راتلی او ویښ ناست وم. وخت خورا ورو ورو تېرېدی. شپه چې پخه سوه لا زه ویښ وم. تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته لوړي زور راباندي وکړ، د واکه مي ووتل او سترخان ته ورتېر سوم. په هر څه مي ښه پوره ځان موړ کړ. سر مي راته درونډ سو، غوښتل مي چي وغځېږم او بيده سم. په دغه حال کي مي د پښو کړپې تر غوږ سو. جست راولاړ سوم. لاس و خوله مي پرېولل. خوب راڅخه ولاړ. ناڅاپه مي سترګي پر دغي د ځورلسم سپوږمۍ وموښتلې چي له خپلو لسو تنو مينځيانو سره راروانه وه. د ورېښمو زرغونې جامې ئې اغوستي وې، د سرو زرو پسول په پوري وو او هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

راغله څورلسم سپوږمۍ جامې ئې او وه رنګه دي
زلفي ئې ول ول دي، سترګې ډکي له نيرنګه دي
تن مي سره توی سو، سپک د زړه ولاړ چي په غېږ راغله
سره خولګۍ و سرې شونډي ئې راکړې، چي ګلرنګه دي
روح راپکښې پو سو، چي ئې زلفي کړې خپرې پر مخ
لای پر لای ئې مشک و عنبر، کت پر کت چنګ چنګه دي

ما ته چي ئې وکتل، په خندا ئې راته وويل: دا څه پېښه ده چي نن شپه خوب نه يې وړی؟ اوس چي دي شپه راته رونه کړه، نو پوه سوم چي مينه دي په رشتيا ده. د عاشقانو رسم و رواج د شپې بيداري ده. باره ئې مينځيانو ته مخ ورواړاوه او په سترګو ئې اشاره ورته وکړه. مينځياني ګوښه سوې او دا زما و خوا ته راغله. په غېږ کې ټينګ ونيولم او په سينه پورې وموښلولم. پر يوه خوا ئې مچ کړم، پر دا بله ئې مچ کړم. ما ئې هم شونډي وزبېښلې. تنده مي يو په سله سوه. تر ملا مې لاس راوګرزاوه، کښې مي کښله او مځکې ته سره ورسېدو. جامې مې تر زنګنو پوري ځني وښويولې، د ميني او ناز خبري مو شرو کړې. نور مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو زياتي رګونه سره سُست سول، شهوت غلبه وکړه، او سره يو تن و وجود سوو. ښه د خوند او مزې شپه مو سبا کړه. لکه شاعر چي ويلي دي:

براېي چي مي په غېږ کي پروت جانان وو
ګويا حکم مي جاري پر درست جهان وو
تر سهاره مې د مخ ننداره کړله
دلبر نه وو، زما د تن روح روان وو
جانان نه وو، ګلدسته وه د سرو ګلو
ښايسته ورباندي باغ وو هم بوستان وو
تر هغو چي لمر تيار د شپې کړه تړله
جام د وصل مې په لاس کي شادمان وو

شپه چي تېره سوه او د سهار رڼا خپره سوه، ما کور ته د تګ اراده وکړه. دې مي لاس ونيو، ول مه ځه، زه غواړم چي يوه خبره درته وکړم ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی رڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او نونسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: دې ځوان و تاج الملوک ته پاته کيسه داسي وکړه چي: په هغه شپه ئې زه تر لاس ونيولم چي مه ځه، زه تا ته يو خبره کوم. زه ودرېدلم. دې خپل دسمال خلاص کړ او له هغه څخه ئې د ورېښمو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوکر راوایست او زما په مخ کې ئې وغوړاوه. په هغه کې د هوسۍ شکل خامک سوی وو. دسمال مي ځني واخیست او وعده مو سره وکړه چي هره شپه به په همدغه باغ کې پر همدغه ځای حاضرېږو. په خوشالۍ سره مي رخصت ځني واخیست او له ډېري خوښۍ څخه مي هغه بیت کورته هېر سو چي د کاکا لور مي د ویلو سپارښتنه راته کړې وه. کله چي د ورېښمو هغه ټوکر چي د هوسۍ رسم پکښې خامک سوی وو، ځني اخیست، راته وئې ویل چي: "دا مي د خور کار دئ". پوښتنه مي ځني وکړه چي خور دي څه نومېږي؟ ول، نورالهدی. راته وې ویل چي دا ټوکر درسره وساته. آبس، خدای په اماني مي ځني واخیستله او په خوښه خوشالي سره کور ته راغلم.

سیده د کاکا لور ته ورغلم. له خپله ځایه راولاړه سوه. تر سترګو ئې اوښکي رواني وې، ما ته ئې مخ راواړاوه، پر ځیګر ئې مچ کړم. ول، زما وصیت دي پر ځای کړ. هغه شعر چي مي درته ویلی وو، ورته ودي وایه که نه؟ ورته ومي ویل چي نه، هېر مي سو. د هیري سبب مي هم دغه د هوسۍ شکل دئ. باره مي د ورېښمو ټوکر په مخ کي ورته وغوړاوه. دا جسته ولاړه سوه، بیرته کښېنستله. پر یوه ځای ئې ارام نه کېدی، له سترګو ئې اوښکي جاري سوې او داسي ئې وویل :

په دنیا کي چي هر څونه هوښیاران دي
د صحبت له رواجو څخه پښېمان دي
په صحبت کي که نفاق، که اتفاق وي
هوښیاران خلک له دواړو ګریزان دي
که نفاق وي زړه دي تل په خوره کېږي
که هجران ئې وو قیمت، بیا دواړه ګران دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ئې نو راته وویل چي: آ! د کاکا زویه ! دا ټوکر به ما ته راکړې؟ ما ورته وویل چي: "تر تا ئې جار". دستي مي ټوکر ورکړ. دې خلاص کړ او د هوسۍ شکل ته ئې په ځیر ځیر وکتل. ماښام چي سو، زما د تګ وخت راورسېد. د کاکا لور مي راته وویل چي ورځه، په مخه دي ښه. منګر هو! د راتګ په وخت کي هغه بیت خامخا ورته ووایه، چي اول مي درته ویلی وو او ستا څخه بیا هېر سوی وو. ما ورته وویل چي ته ئې یو وار بیا راته ووایه چي را په یاد مي سي. دې بیا راته ووایه او نور نو زه څني رارهي سوم. دننه په باغ کي چي هغه ټاکلي ځای ته ورسېدم. ښایسته نجلۍ مي ولیدله چي ما ته په انتظار ناسته ده. زما په لیدو سره له ځایه راولاړه سوه، مچ ئې کړم او څنګ ته ئې کښېنولم. د خورک و چښنګ کار چي سر ته ورسېد، بازۍ مو شروع کړې. د زړه سوده مي په وکړه. چي مخ مو راګرزاوه، بیا سهار سو. ما د بیرته تګ نیت وکړ او هغه بیت مي ورته ووایه. بیت چي ئې واورېد، شور سو، تر سترګو ئې اوښکي راغلې. په جواب کي ئې دا شعر راته ووایه:

سر ښندل، صبر کول د عشق په کار کي
دي لازم مــلزوم په دغه سخــته لار کي

دا شعر مي څو واره له ځان سره تکرار کړ او حافظې ته مي وسپاره. او دا چي د کاکا د لور پیغام مي وررسولی وو، په زړه کي باغ باغ کېدلم. له باغه راووتلم او د کاکا لور ته راغلم. که ګورم چي دا بیده ده. مور مي سر ته ورته ناسته ده او ژاړي. مور مي چي زه ولیدلم راته وې ویل: دا ستا په رقم د کاکا په زوی خو دي اور پوري سي چي د کاکا لور دي په کټ کي ناروغه پرته ده او ته پوښتنه لا هم نه پر کوې. د کاکا د لور چي سترګي پر ما وموښتلې، سر ئې له بالښته راپورته کړ او پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښېنستله. سمدلاسه ئې راته وويله : گرانه د کاکا زو! هغه بيت دې ورته وواېه که نه؟ ما ول، هو، ورته ومې وايه او کله چې ئې بيت واورېد، په ژړا سوه او په جواب کې ئې بل بيت راته وواېه. د کاکا لور مې راته وويل چې ته ئې راته وواېه چې څه ئې ويلي دي. بيت چې مې ورته وواېه. دونه ئې وژړل چې مه کوه پوښتنه. په پای کې ئې دا بيت راته وواېه:

کې زده نه وي سـرښـنـدنه او په صبر نه توانېږي
پای د دې عاشق به څه وي، غم بې څرنگ اسانېږي

راته وې ويل: دا پلا چې هغې شاپېرۍ ته ورغلې، دغه بيت به ورته وواېې. ما ول، که د خدای رضا وه، ورته و به ئې وايم.

د شپې بيا د پخوا په شان باغ ته ولاړم . زما او د هغې ښايستې په منځ کې چې څه پېښ سول، نه په ژبه د ويلو دي او نه په قلم سره د کښلو. د راتگ په وخت کې مې د کاکا د لور هغه بيت ورته وواېه. تا چې ويل د اوښکو پر ځای ئې ويني تر سترگو راغلې. دې هم دا وار بل بيت راته وواېه:

چې نه توان لـــري د صـبر، نه ئې زده وي سـرښـندنه
سر ئې چټ په توره بويه په تول ژوند به خوار خسته وي

دا بيت مې هم ښه په ياد کړ چې نور نو د هېرېدلو ووت. کور ته راغلم. د کاکا لور مې په کټ کې بېهوښه بوړې بوړې پرته ده. مور مې سر ته ناسته ده. زما د راتگ بږغ چې د کاکا لور واورېد، سترگې روڼې کړې، راته وېويل چې: "گرانه! زما بيت دې ورته وواېه". ما ورته وويل چې: هو! ورته ومې وواېه. خورا ډېر ئې وژړل او په جواب کې دا بيت ستا له پاره راکړ. بيت چې مې د کاکا لور ته وواېه، بوڅه راواوښته او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سده ولوېدله. چي پر هوښ راغله. دا بيت ئې راته ووايه:

ښــــه مي واورېـــده، مــنم ئې نذرانه مي دل و جـــان
تر هغه عاشق ښه څوک دئ، چي سر کښېږدي پر جانان

ماښام چي خپل ټاکلي باغ ته ولاړم هغه د څورلسم سپوږمۍ مي وليده چي زما په انتظار ناسته وه. څنګ ته ئې ورغلم. ډوډۍ موډۍ و شراب مراب مو سره وخوړل و وچښل. د زړه مراد مو سره حاصل کړ. پر هغه ځای تر الايي سهاره بيده وو. کور ته د بيرته راتګ پر وخت مي د کاکا د لور هغه بيت چي راته ويلی ئې وو، ورته واوراوه. لويه چيغه ئې تر خوله ووتله ، سوړ اسوېلی ئې وکيښ او وې ويل: "قسم مي دي په خدای وي، چي د دې بيت ويونکی مړ دئ". په ژړا سوه او په دا عين ژړا کي ئې راځخه وپوښتل چي د دې بيت ويونکی دي له خپلوانو څخه وو؟ که پردی وو؟ ما ورته وويل چي هغه مي د کاکا لور ده. ويل ئې: "نه، درواغ وايې. که دي د کاکا لور وای،خو درباندي ګرانه به وای. لکه ته چي پر دې ګران وې. د دې قاتل ته يې، خدای دي په داغه ډول د مځکي له سره واخله ، لکه دا چي دي مړه کړه. قسم مي دي په خدای وي، که دي په اول سر کي زه پوه کړې وای چي ته دغه شان د کاکا لور لرې، هيڅکله به مي ځان ته نزدې پرې ايښی نه وای".
ما ورته وويل چي د شعر ويونکې مي هغه د کاکا لور ده چي ستا ټولي اشارې ئې ما ته معنا کولې. تر تا پوري زما رسېدل د دې د ښه تدبير نتيجه ده. پې مخي نجلۍ په جواب کي راته وويل: "آيا هغې زه وپېژندلم". ما ورته وويل: "هو". دې راته وويل: " هی، د مغزي پر دړه غوزار سې، په ځواني دي ارمان مه خېژه. لکه دا خواره چي دي په ځوانه ځواني نيمه خوا کړه، ته هم په دغسي غضب اخته سې".

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس څه! او په حال ئې ځان خبر کړه.

زه رارهي سوم. چورت مي ډېر خراب وو. د کوڅې خولې ته چي راورسېدم، د ژړاوو ږغ مي واورېد. له يو چا څخه مې پوښتنه وکړه، ول، عزيزه د خوني په دروازه کي مړه پرته ده. کور ته ورننوتم. مور چي وليدم، اواز ئې راباندي وکيښ، ويل ئې: "خدای ته بې وروړې. د دې د قتل بازخاست به خدای ستا څخه وکړي"... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او شلمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

هغه ځوان و تاج الملوک ته د برايي شپې د کيسې پاته برخه داسي بيان کړه:

کور ته چي ولاړم او مور چي مي راته وويل: "د دغي خوارکۍ خون ستا په غاړه دئ. خدای به د دې د خون بازخاست درڅخه وکړي"، بيا مي نو پلار هم راغی. د گور و کفن سرښته ئې وکړه. جنازه مو پر اوږو واخيستله او په هديره کي مو خاورو ته وسپارله. درې ورځي مي و قبر ته تېري کړې. له سهاره تر ماښامه به ورته ناست وم. وروسته نو بيا کور ته راغلم. د کاکا په لور مي داسي خوا بده وه چي مځکي گرسره ځای نه راکاوه. خو غم مي پر زړه تېراوه. يوه ورځ مي مور راته وويل چي دا د کاکا په لور دي آخر څه وکړل؟ چي زاره دي ور وچاودله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړه دي کړله. ته وخدای که به نه راته وایې. څه دي په وکړه، چي خواره مړه سوه. ما ول، هیڅ مي ولاکه په کړي وه. مور مي راته وویل چي خدای بې قصاص ستا څخه واخلي او ستا تر سر به وخېژي. دې ویرژړلي تر پایه پوري سپوږ لا هم تر خوله راته و نه یوست. د مرگي تر ساعته ئې خپل حال راڅخه پټ وساته. ستا څخه به ئې هر وخت رضائیت ښکاره کاوه. کله چي ئې د نفس غرغړ خولې ته راغی، راته وې ویل: کاکا ناوي ! ستا زوی دي خدای زما په مرگ نه نیسي. زما له دې دنیا څخه کوچ و بار دئ. زه ئې په خوله کي ورولوېدلم، ورته ومي ویل: دا خبري مه کوه! خدای به دي ټک و پټری کړي، ځوانه جهانه پېغله یې، جوړه به سې. د ناجوړی په باب مي څو واره وپوښتل، هیڅ ئې راته و نه ویل. مازي به ئې ومسل، صرف دونه قدر ئې راته وویل: زوی چي دي هر وخت خپل د عادت ځای ته ځي، ورته ووایه چي د بیرته راتگ په وخت کي دا دوې خبري ورته وکړي چي: "وفا ښېگڼه ده او مِکر و دروه و جفاکرغېږنه ده". هغې دا هم راته وویل چي یو شی د ده له پاره درکوم. دا له ده سره یوه مهرباني ده، چي ورسره کوم یې. داسي مهرباني چي په مرگ و ژوند به ئې په ښه ورسي. بیا ئې نو هغه شی ما ته راکړ خو قسم ئې راکړ چي تر هغو به ئې نه ورکوې تر څو چي دي زوی په ما پسې ژړا و بوغاري نه وي کړي. مور مي ویل: "دا شی زما سره سته. هر وخت چي مي ته په هماغه حالت کي ولیدلې، بیا ئې نو دخیره سره درکوم". مور ته مي وویل چي همدا اوس ئې راکړه، نته ئې وکړه او رائې نه کړ. زما هم خدای پر عقل داسي توره شپه کړې وه، چي د کاکا د لور خبره مي گرسره پر خوله لا نه راوړله. ما غوښتل چي شپه و ورځ له خپلي معشوقې سره واوسم. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې مابين کې ځلور ورځې تېرې سولې او په دا ځلرمه شپه بيا باغ ته ولاړم. په باغ کې مې خپله د سرو زرو دانه معشوقه بيا پر هغه ځای وليدله. پر ما چې ئې سترګې وموښتلې، راولاړه سوه او په غاړه کې ئې لاس راواچاوه، د کاکا د لور پوښتنه ئې راڅخه وکړه. ما ورته وويل چې د هغې سره دې خدای ښه وکړي، مړه سوه، نن ئې پنځمه ده چې ښخه مو کړه. دا چې ئې واورېده، په سرو اوښکو کښېنستله او په خښم ئې راته وويل: "نه مې وه درته ويلي چې دا ارېانه تا مړه کړه. که تا د دې خوارکۍ تر مرګ دمخه زه پوهولې وای، ما به د دې د نېکيو مجراينه ورکړې وای. دې خو پر ما ډېر احسان کړی وو او ته ئې تر ما پوري راورسولې. که دا نه وای نو خدای خبر چې زما و ستا وصال به ميسرېدلای. زه اوس پر تابېرېږم چې د دې د مرګ له اسيته ته پر يوه بلا وانه وړې. ما ورته وويل چې د کاکا لور مې تر مرګ دمخه لا زه بخښلی وم، ما ته ئې خپل خون رابخښلی وو. دلته مې نو د خپلې مور هغه خبره ورته وکړه چې ما ته ئې کړې وه. دې په جواب کې راته وويل چې دا پلا چې دې مور وليدله، د هغه شي پوښتنه ځني وکړه چې د کاکا لور دې ورسپارلی وو. ما ورته وويل چې مور مې د کاکا د لور د خولې دا وصيت تر ما پوري راورساوه چې ورته ويلي ئې وه، هر وخت چې دې زوی له خپل عادت سره سم هغه باغ ته ولاړ، زما له خوا به ورته ووايې چې د راتګ په وخت کې دې خپلې معشوقې ته ووايي چې:

"وفا ښېګڼه ده او جفا کرغېړنه ده". دا خبره چې مې معشوقې واورېده، ما ته ئې مخ راواړاوه او وې ويل: "پاک خدای دې دا وبخښي، چې ته ئې راڅخه خلاص کړې. که نه، زما په زړه کې وه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا ته به ايداد درکوم". اوس بېغمه راته کښېنه. خير خيريت سو. ما په تعجب ورغبرگه کړه چي: "خيال دي وو، چي ما ته تاوان راورسوې؟ زما و ستا تر منځ خو مينه و محبت دئ". راته وې ويل چي: "ته به زما په مينه کي بيخي ډېرسراښ يې او زه ډېره دربانديِ گرانه يم. ته کوچنی الک يې او زړه دي له چل و ول څخه پاک دئ، خو خدای دي د ښځو په مکرونو مه خبروه. د کاکا لور که دي ژوندۍ وای، ته ئې لکه ها بل واري چي ئې مرسته درسره وکړه، دا وار ئې بيا له دې مصيبت څخه خلاصولې". معشوقې مي ورپسې زياته کړه چي زما پند هم په غوږ کي ونيسه او "له ښځو څخه ليري گرزه، ليري!" هغه څوک چي د ښځو مکر ورمعلوم وو او تا ته ئې د هغو اشارې معنا کولې، هغه اوس د گور بندي ده. زه بېرېږم چي په داسي يوه بلا به اخته سوی يې چي بيا به ځان نه سې ځني خلاصولای.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يوويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:
هغه ځوان سوداگر و تاج الملوک ته د برايې شپې په بيان پسې داسي وويل: چي نجلۍ ويل: "بېرېږم چي په يوه مصيبت کي و نه لوېږې. د کاکا تر لور وروسته دي داسي څوک هم نسته چي له دا مصيبته دي خلاص کړي. ارمان، ارمان چي د کاکا لور دي ژوندۍ وای. کشکي خو له دې سره ما د دې په ژوند کي پېژندلای او د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکیو اداینه مي کړې وای چي زماسره ئې کړي وې. خدای دي دا وبخښي. که دا نه وای، نو ته به چیري تر ما پوري رارسېدلای. خو ګوره! نن مي یو ناز واخله او هغه دا چي یو وار مي د دې قبر ته بوزه، چي زه ئې زیارت وکړم او د قبر پر ډبره ئې یو څو بیته وکاږم. ما ول، سبا دي له خیره سره بیایم. آبس، زه و دا سره پرېوتو. د شپې به ئې هر ګړی دا خبره راته کوله چي: "کشکي دي د کاکا د لور تر مرګ دمخه زه خبره کړې وای".

د دې تر خبرو وروسته ما پوښتنه څني وکړه چي د "وفا ښېګڼه ده او جفا کرغېړنه ده" څخه زما د کاکا د لور مطلب څه وو؟ او د دې خبري معنا و مقصد څه دئ؟ دې څه و نه ویل ځان ئې ګول واچاوه. څه سر دي پرله ګرزوم، چي سهار سو، نجلۍ ولاړه سوه، خپله د زرو امیاني ئې راواخیستله، ول درځه، قبر راوښیه چي زیارت ئې وکړم، څو بیته ئې پر مزار باندي ولیکم، پر قبر ئې ښه ښکلې ګومبته ورجوړه کړم، ختمونه و خیراتونه و صدقات پسي وکړم. ما ول ښه دئ، راځه چي ځو. زه دمخه سوم او دا ښکلې نجلۍ راپسې ده. پر لاري ئې درګرده مسکینانو او فقیرانو ته خیراتونه ورکول او ورته ویل به ئې چي د دې ثوابونه دي څکه عزیزې ته ورسېږي، چي هغې په ژوند کي خپل راز پټ وساته او خپله مینه ئې رسوا نه کړه. تر دې اندازې ئې ځان ټینګ کړی وو، چي آخر ئې د مرګي جام پر سر پورته کړ. لنډه ئې دا چي دې نجلۍ دغه خیراتونه وه، چي ورکول يې. څو په پای کي قبر ته ورسېدو. قبر چي ئې ولیدی، پړمخي پر غوزاره سوه. خورا ډېري اوښکي ئې پر توی کړلې. بیا ئې نویو فولادي قلم راوکیښ او د ګور پر شنخته ئې دا بیتونه وکښل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

های، افسوس چي ها د گلو سره غنچه د گور بندي سوه
په ماتم کې بلبل گونگ سو، پر گلانو شنه اغزي سوه
ډېرو اوښکو آن تمام کړ د اسمان اوريځ سوه وچه
د نرگس ملا ئې کړه ماته د گلاب تور پر تندي سوه
تازه گي د گلشن نسته گلان ټول په غم غمجن دي
وای، ښکلا د بوستان ولاړه پر خپل عشق باندي ستي سوه

د بيتو د کښلو پر وخت د نجلۍ له سترگو څخه د اوښکو رودونه روان ول. آخر، راولاړه سوه، زه هم ورسره ولاړ سوم تر باغه مي راورسوله. باغ ته ننوتو. په دغه وخت کي ئې مخ راواړاوه او راته وې ويل: "د خدای روی مي دروړی دئ، چي زما سره د ميني پيوند، و نه شلوې". ما ويل تر خپله وسه خو به کوښښ و نه سپوم. تر دې وروسته نو هر وخت ورتلم او شپه مي له دې سره تېروله. ډېره ښه وضعه ئې راسره کوله. بيخي ډېر پر گران وم. بې له خورک و شرابو، بې له عيش و نوشه مي بل کار نه درلود. نس مي موړ او تن مي په نازکو ورېښمينو جامو پټ وو. له ډېره خورکه او ډېر عيش و نوش څخه آخر سره وپړسېدم. ژوند مي داسي خوښ خوشاله وو، لکه پر گرده دنيا چي غم و خواشيني بيخي وجود نه لري. يو کال په دغه عيش و نوش کي تېر سو. د دا بل کال په سر کي يوه ورځ حمام ته ننوتم، حمام مي وکړ، راووتم، يو گيلاس شراب مي پر سر پورته کړل، مشک و عنبر او نور رقم په رقم عطرونه مي په ځان ووهل. ما ته د دنيا د ټگماري بوډۍ مکر، ټگي او د زمانې دروه و چمبازي نه وه معلومه او نه په پوهېدلم. شپه چي يو څه تاريکه سوه ما غوښتل چي خپلي محبوبې ته ځان ورسوم او هماغه باغ ته ولاړ سم. خو سر مي راته دروند وو او نه پوهېدم چي چيري ځم. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشې په حالت کي په يوه کوڅه ننوتلم. دا کوڅه ئې د ملک کوڅه (syndic street) بلله. کوڅې ته چي ورداخل سوم، نابېره مي مخي ته يوه بوډۍ راغله. په يوه لاس کې لګېدلې شمعه او په بل لاس کي سره پېچلی کاغذ وو. ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دوه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! په ياد خو به دي وي چي سوداګر ځوان ته د کوڅې په خوله کي بوډۍ په مخه ورغله په يوه لاس کې لګېدلې شمعه او په بل لاس کې سره پېچلی کاغذ وو. له ځانه سره ئې ژړل او په ژړا کي ئې دا بيتونه هم زمزمه کول:

برايي مي خوب ليدی يو توپان راسي
ورپسې سپوږمۍ پر مخ د اسمان راسي
مځکه ټوله سي روښا، تيارې سي ورکي
زلزلې پر کنډوالو د بيابان راسي
په تعبير کې يو هوښيار راته وې غوږ سه
له سفره به دي تللی جانان راسي

زه چي ئې وليدلم، را ږغ ئې کړه چي: "آزويه ! خط لوستلای سې؟" ما ورته وويل: "هو! ادې، لوستلای ئې سم". کاغذ ئې راکړ، ويل ئې دغه خو راته ووايه چي څه پکښې ليکلي دي. کاغذ چي مي خلاص کړ، پکښې نوشته وه چي: "دا د دوستانو له پاره د ډېرو پخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمانوڅخه راپاته سوی کتاب دئ". بوډۍ چي زما د خولې دا جمله واورېدله. ډېره خوشاله سوه او ما ته ئې ډېري دوعاوي وکړې. ویل ئې: "د ستارې و دبارې سې، زویه. غم دي داسي درڅخه لیري سي، لکه زما څخه چي دي لیري کړ". کاغذ ئې راڅخه واخیست او رهي سوه. یو دوه ګامه ئې واخیستله، بیرته راوګرزېدله. زما لاس ئې مچ کړ. ویل ئې: "آځوانه، په ځواني دي ارمان وخېژه. دلته حضوره زما کور دئ، تر دغه کوره به راسره ولاړ سې او دغه د کتاب خبره به ته پخپله د کور خلکو ته وکړې، نه ګانه چي زما د خولې به ئې زړه ته و نه لوېږي. که دربانديي تکلیف نه وي، زویکه، راسره ولاړ سه او دا خط به هورې ته پخپله ورته ووایې". ما ورته وویل چي دا خط له کمه ځایه راغلی دئ. ویل ئې: "زویه! دا مي د بچي خط دئ. لس کاله کېږي چي په مسافري تللی دئ. هیڅ حال ئې په دا لس کاله نه وو راغلی. موږ بیخي لاس ځني پرېولی وو او په زړه کي به مو راګرزېده چي مړ سوی به وي. اوس ئې دا کتاب موږ ته راورسېد. د ده یوه خور ده چي په ده پسې له سهاره تر ماښامه ژاړي. زه که اوس و دې ته ووایم چي ورور دي شکر روغ رمټ دئ، ښایي زړه ته به ئې و نه لوېږي او راته و به وایي چي یو څوک راوله چي زما په مخکي دغه کتاب راته ولولي چي زما زړه هم په پوړه سي. نو دې بوډۍ پسي زیاته کړه چي زویکه! تا ته خو به معلومه وي د عاشقانو او حریصانو زړونه د ډبري په شان وي. بدګوماني ئې بیخي ډېره وي. ته که پر ما باندي د دغه کتاب د لوستلو احسان واچوې او راسره ولاړ سې، هورې د پردې تر شا ودرېږې او کتاب په زوره زوره ولولې، نو د دغي هجران ځبلي نجلۍ غوږو ته چي ستا اواز ورسېږي، خدای تعالی به تا ته په دنیا و آخرت کي خورا ډېر ثوابونه درکړي. نبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرور فرمايلي دي: "من نفس كربة عن مكروب نفس الله عنه اثنين وسبعين كربة". نو ما چي اوس تا ته پناه راوړې ده، مه مي نامېنده كوه. آنو خود، ما د دې بوډۍ په خوله وكړه. بوډۍ دمخه سوه، زه په پسې سوم. دا دئ يو خورا ښه كور ته راورسېدو. زه تر دروازې دباندي ودرېدم. بوډۍ د عجميانو په ژبه يو چا ته ورناري كړه. چي گورم، يوه مسته چاغه شلنډه نجلۍ راووتله. د پرتاگه پايڅې ئې تر زنگنو پوري پورته كړي او د بلوړو په شان سپيني پونډۍ ئې لوڅي ښكاره كړي دي. هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

د پونډيو و ښايست ته ئې وگوره
لطافت ئې سترگي ځيري له هر لوره
عاشقانو ته د حال په ژبه وايي
چي دا ځاى دومره سيمين ! توبه له نوره

بس نو تا ته دي وويل سي، پر سپينو پونډيو ئې زرين خالونه پاشلي وه، لستوڼي ئې پورته كړي او تكو سپينو مړوندو ئې د كتونكو پر زړو باندي د اور لمبې گرځولې. په غوږو ئې د مرغلرو او لاجوردو واليگان ځړېدل. پر رخچينه باندې د اصيلو مرغلرو او گلابتونو كارونه سوي وه. له ډېره نازه شانه ورانه كېدله او دروازې ته راغله. زه چي ئې وليدلم، په ناز و نخرو ئې مور ته وويل: "موري! دا هغه سړى دئ چي د كتاب د لوستلو له پاره دي راوستلى دئ؟" بوډۍ ئې په جواب ورته وويل: "هو! لوري". باره نو نجلۍ لاس رااوږد كړ چي كتاب راكړي. ما هم لاس وروغځاوه چي كتاب ځني واخلم. بس چي يو څه ورنږدې سوم، د شا پاله بوډۍ ورپوري وهلم او چي مخ مي رااړاوه، بيا د سراى په منځ كي ولاړ وم. بوډۍ په درب دروازه پېش كړه او كولپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې ورواچاوه. په دغه وخت کي ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

یو سل او درویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

اې، زموږ تاجداره پاچا! تخت و بخت دي برقراره اوسه. تاج الملوک ته هغه ځوان نوره کيسه داسي کوله: بوډۍ چي زه سرای ته ورپوري وهلم او د سرای دروازه ئې ټينګه وتړله. دا هم زموږ و خوا ته راغله. نجلۍ چي وليدل چي دروازه تړلې ده او زه د سرای په منځ کي ولاړ يم، باره، زما خوا ته رارهي سوه، غېږ ئې راباندي راوګرځوله، پورته ئې کړم او د مځکي ئې راوويشتلم. دا مي پر ځيګر کښېنستله، پر نس باندي ئې ټينګي ټينګي نوکاري راکړې. بيا ئې له مځکي څخه پورته کړم او کورخراپي داسي ټينګ په غېږ کي کښېکښلم چي قسم ده، که مي ښور ځني خوړلای سوای. باره ئې نو د کور پر خوا يووړم. بوډۍ دمخه او شمعه ئې په لاس کي ده. يو څه حد چي ولاړو، اووه دهلېزونه په مخه راغله. تر دې ټولو دهلېزو ورتېر سولو او يوه پراخ انګړ ته ورسېدو. شاوخوا ئې څلور دالانونه وه چي ټوله د مرمرو او رخام له ډبرو څخه جوړ سوي ول. اصيلي غالۍ پکښې هواري وې او د وربښمو نازکي پردې پر راځړېدلي وې. د دالان په مابين کي لوی تخت پروت وو چي په سرو زرو او ياقوتوسره جړاو (مرصع) سوی وو. ما چي تخت ته وکتل په زړه کي مي وويل چي دا تخت خو له پاچهانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ښايي. په دې وخت کي نجلۍ راته وويل چي: "ګوره، ګرانه! په مرګ و ژوندکي دي کم يو خوښ دئ". ما ورته وويل: "ژوند". دې ويل چي داسي ده نو زما سره نکاح وتړه. ما ورته وويل چي دا به ما ته مناسبه نه وي چي ستا په شان نجلۍ سره زما نکاح وتړل سي. دې راته وويل چي که زما سره نکاح وتړې، د هغي بلي مرداري رنډۍ څخه به دي هم خدای سهي و سلامت وژغوري. ما ورته وويل: مرداره رنډۍ څوک ده؟ راته وې خندل، ول، عجب! يو کال و څلور مياشتي دي ورسره تېري کړي دي او ته ئې لا نه پېژنې. خدای دي هغه په تېره کړي تر هغې چمبازه ښځه پر دنيا بله نسته. پخوا ئې تر تا ښه ښه ځوانان وژلي دي. زه نه پوهېږم چي دا ته ئې ولي تر اوسه پوري نه يې وژلی. د دې نجلۍ خبرو ته هک پک پاته سوم. آخر مي ورته وويل چي ګوره، اې نجلۍ، تا دا ښځه څرنګه وپېژندله؟ دې په جواب کي راته وويل چي زه ئې بيخي ښه پېژنم، خو اوس غواړم ستا په ماجرا پوه سم او په دې خبره مي سد خلاص سي چي ستا د ژوندي پاته کېدلو سبب څه دئ. باره، ما خپله ټوله کيسه تر ايکه و تر بيکه ورته وکړه. د کاکا د لور عزيزې نکل مي هم ورته بيان کړ. دا نجلۍ چي د عزيزې په مرګ خبره سوه. ډېر ئې زړه باندي وسوځېد، بې اختياره اوښکي ئې تر سترګو راغلې. د افسوس لاسونه ئې سره وموښل. ما ته رانژدې سوه، ول، آګرانه! خدای دي د دې پر مړينه د زړه صبر درکړي. دا د کاکا لور ستا د ژغورني سبب سوې ده. که دا نه وای، دغې مرادري پليتي به ته د يو وختو لا مړ کړی وای. چي رشتيا سي زه اوس لا هم ددې څخه بېرېږم چي مړ دي نه کړي مګر نو څه درته ووايم. ما ورته وويل: "څه چي خدای پېښ کړي وي، هغه به کېږي. بله چاره نسته". دې سر وښوراوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وې ویل چي بله عزیزه به خدای خبر چي پیدا کوې. ما ورته وویل چي د کاکا لور مي د زکندن پر وخت وصیت کړی وو، چي زه دې ښځي ته دغه دوې خبري وکړم چي"الوفاء ملیح و الغدر قبیح" یعني وفاښېګڼه ده او مِکر و جفا کرغېړنه. دې ویل، بس، بس، بس اوس پوه سوم زماګرانه. قسم په خدای چي ته همدې کلموله مرګه ژغورلی یې او د همدې دوو کلمولە اسیته ئې ته نه یې وژلی. د کاکا پر لور دي خدای ورحمېږي په ژوند او مرګ دواړو ئې تا ته نجات درکړی دئ. زما هر وخت دا آرزو وه چي یوه ورځ تر تا پوري ځان در ورسوم. مګر نه سره رسېده. ښو دا دئ نن مي په یو چم ته تر دې ځایه پوري راوستلې. ته لا اوس کوچنی یې، د ښځو په مِکر و چمبازیو نه پوهېږې. ما "لاحولُ" وویله. دې راته وویل چي اوس ښغمه اوسه . که دي د کاکا لور مړه ده، زه خو شکر ژوندۍ یم او د دې پر ځای یم. څرنګه چي ته ډېر ښکلی زلمی یې نو د خدای په حکم او د پیغمبر د سنتو له مخي غواړم چي ستا سره نکاح وتړم او ته مي مېړه سې. هر څه چي غواړې هغه درکوم. تر سنګینو کالیو او نورو ټولو ښووښادیو پوري چي هر څه ته دي زړه وغواړي، درکوم یې. زما له خوا به تا ته هیڅ راز تاوان و نه رسېږي. تل به دي خولۍ په غوړو کي وي اود دنیا له ښو و ښادیو څخه به هر څه درته حاضر و آماده پراته وي. غم به په ټول ژوند و نه وینې. زه ستا څخه هیڅ هم نه غواړم. مه زما له پاره خواري کاږه او مه په ما روپۍ مصرفوه. یوازي یو شی درڅخه غواړم او هغه دا چي ملا دي ټینګه وتړه او زړه دي د زمري په شان قوي ولره. بیا ئې نو بوډۍ ته ورمخ وروا ړاوه چي هر څه چي حاضر دي راوئې غواړه. چي ګورم، څلور تنه شاهدان راغلل څلور شمعه ئې ولګول. شاهدان زما خوني ته راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام ئې راواچاوه او کښېنستل. نجلۍ ولاړه سوه پوړنی ئې پر سر کړ او په شاهدانو کې ئې یو تن د ځان د مهرو د نفس وکیل وټاکه. بیا ئې نو شاهدانو ته د ټولو په مخ کې اقرار وکړ چې ټول مهر دې ته وررسېدلی دئ. دغه راز ئې اقرار وکړ چې د دې د ټول مال و جایداد و شتمنۍ لسمه برخه زما ده.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادې کیسه پاته ترسبا سوه

یوسل او څلېرویشمه شپه

شهرزادې وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:
د دنیا په غمو غمجن ځوان شهزاده تاج الملوک ته د خپل بیان په دوام وویل: نجلۍ د حاضرو کسانو په مخ کې اقرار وکړ چې د ټول مهر غاړه ئې وتلې ده او د دې په مال و جایداد کې زما د حصې له بابته لس زره درهمه زما برخه سوې ده چې دا مبلغ له دې سره خوندي دئ. شاهدانو د دې دغه اقرار په کتاب کې وکیښ. خپله شکرانه و قلمانه ئې واخیستله او رخصت سول.

په دې وخت کې نجلۍ راولاړه سوه. خپلې د تن جامې ئې وایستلې او یو خورا سنګین اوږد زرین کمیس ئې واغوست. زما لاس ئې پخپل لاس کې ونیو او راته وئې ویل: "په یقین سره ئې زړه ته واچوه چې زه به ستا وفاداره ماندینه واوسم او غواړم چې ته هم زما په حق کې یو صمیمي، په زړه پاک مېړه واوسې چې په دې ډول موږ د خپل ژوند یو څو شپې په خوښۍ او خوشالۍ سره تېرې کړو، د دنیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمو او د ژوند له جنجالو څخه ځانونه ليري وساتو، خدای تعالی راته اهل و صالح اولادونه عنایت کړي چي وکولای سو خپل وخت د هغو په تربيه او روزنه باندي مصرف کړو او زماپه دغه خدای راکړې شتمني او هستي چي نه تمام و زوال سته او نه به که خدای کول زوال وموميې، خپل عمر په بېغمۍ او پوره زړه سره ترپایه ورسوو. زه به کوښښ کوم چي ستا د کاکا د لور په شان وفاداره نصيحت گویه پاته سم او تا د زمانې له ناخوالو څخه وژغورم ..." يو ساعت قدر زما او د دې تر منځ دغه راز خبري اتري يو و بل ته سره تبادله سوې. زياتي نو سره پرېوتلو او تر سهاره پوري په خواږه خوب بيده وو. سهار چي وختي راپاڅېدم، غوښتل مي چي له کوره ووزم، نجلۍ له کټ کټ خنداسره زما خوا ته راغله او راته وئې ويل چي: "پر ما دي هم لکه د هغي پليتي و رنډۍ نجلۍ خيال کړی دئ. دا چورتونه دي له سره باسه. ته اوس د پاک خدای په حکم او د نبي رسوالله په سنت زما مېړه او څښتن يې. غوږ ونيسه، داکور چي ته پکښې اوسې، په کال کي ئې يو وار دروازې خلاصېږي. اوس درځه چي د کور تماشه دربانديي وکړم. زه هم راولاړ سوم. د کور دروازې ته ولاړم. دروازه تړلې وه او د اوسپني غټی مختبيلې ئې پر وهلي وې. نجلۍ ته بيرته راغلم او ورته ومي ويل چي پر دروازه خو مختبيلې ټکوهل سوي دي.

دې راته وويل: "آ زما د زړه سره! زموږ سره دونه اوړه، وريجي، غوړي، ميوې، بوره او د چرګانو و پسو غوښي سته چي څو کاله بازار ته نه احتياج کېږو. د کور دروازه مو سر له دا نن څخه حساب ورته کوه، پوره يو کال باد يا وروسته خلاصېږي. زه پوهېږم چي په دې يوه کال کي به ستا وجود دلې وي خو کولمې به دي بل ځای ګرو او روح به دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته وي". ما په جواب کي ورته وويل چي: "معاذالله". دا شنه د خندا ولاړه او په دا عين خندا کي ئې راته وويل چي: "پر تا ئې څه فرق دئ، يا دلته يا هلته. د کولنګي چرګانو د روزني چم خو خداى در زده کړى دئ".

ما هم ورسره وخندل او خبره مي ورسره ومنل. هورې ورسره پاته سوم. ځان مي د کولنګي چرګانو په ساتنه و روزنه مصروف وساته. چي مخ مو راګرزاوه، دوولس مياشتي بيا تېري سوې او دا پري جماله زما څخه اميندواره سوه. ګلالى بچى خداى ورکړ. د نوى کال د شروع په ورځ ئې د کور دروازه خلاصه کړه. درګرده پنډيان وجواليان راروان دي د اوړو و وريجو ګونياني او د غوړو زکان، ډوډياني و بورې ئې په پېخر راوچلولې. ما غوښتل چي تر کور دباندي ووزم. نجلۍ رانزدې سوه او راته وې ويل چي: "تر ماښامه صبر وکړه" ما هم تر ماښامه پوري انتظار وکيښ. ماښام چي راوتلم له وهم او بېري څخه يو دود وم. نجلۍ راته وويل: "تر هغو د خداى په خدايي که ګام راڅخه واخلې چي اول زما سره قسم وانخلې چي ماښام به دمخه تر دې چي زموږ د کور دروازې وتړلي سي، بيرته راستنېږې".

ما ئې خبره ومنله او خورا سخت قسمونه مي ورته واخيستل او ورته ومي ويل چي: "ستا نمک مي دي وشرموي، ماينه دي راباندي طلاقه وي، د خداى پاک کلام دي راپسې سي، چي که ماښام بيرته رانغلم". نور مي نو رخصت ځني واخيست او لمغوټى باغ ته ولاړم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. خښم راغلى او له ځانه سره مي وويل چي زه دا يو کال کېږي له دې ځايه مي مخ پرته سوى دئ، اوس چي ناڅاپه بيرته راغلم، دروازه هغسي لا خلاصه ولاړه ده! آيا هغه نجلۍ به

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه پوري لا په هماغه حالت کې پاته وي، کنه؟ خير، له ناچارۍ څخه، دمخه تر دې چې مور ته مې ورسم،باغ ته مې د ننوتلو اراده وکړه. غوښتل مې چې په موضوع ځان خبر کړم چې څه پېښه سوې ده؟ د ماخستن اذانونه وه چې باغ ته ورننوتلم ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی رونا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

غمجن زلمي تاج الملوک ته نوره کيسه داسي بيان کړه: باغ ته ورننوتلم، يو څه حد ولاړم. هغه پخواني ځای ته ورسېدم چې گورم مرداره و پليته رنډۍ ناسته ده، سر ئې پر زنگنو ايښی دئ، د مخ رنگ ئې تک ژېړ اوښتی دئ، سترگې ئې له ډېري ژړا څخه پړسېدلي او تکي سرې اوښتي دي. زه چې ئې وليدلم، وې ويل: "الحمدلله، شکر دي وي خدايه". غوښتل ئې راولاړه سي، ازبستي چې ډېره کمزورې سوې ده، درز ئې سو، بيرته پر مځکه ولوېدله. زه له دې څخه يو څه خجالت سوم، سر مي کښته وځړاوه خو ورمخ ته سوم، مچه مي ځني واخيستله. ما ول څرنگه پوه سوې چې زه نن شپه پر دغه وخت راځم او ته راته په انتظار کښېنستلې. دې وويل: "په راتگ خو دي نه وم خبره، منگر په هغه خدای مي دي قسم وي چې زه و ته ئې دواړه پيدا کړي يو، چې په بسته يوه کال د سترگي پټېده رابandي ناروا. په هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ چي ته راڅخه ولاړې او وعده دي وکړه چي ماښام ته بيرته راځې، زه تر دا ننه پوري هره شپه ستا په انتظار دلته کښېنستلم. عاشق بايد همدغسي وي. اوس دي خپل بيان راته کوه، دا يو کال چيري وې؟" ما دا خپل ټول نکل له سره څخه تر پايه ورته وکړ. ک

له چي په دې پوه سوه چي ما بله ښځه کړې ده، د رنګ بڼه ئې پر دا بله واوښته. بيا چي مي ورته وويله چي زه فقط دا نن شپه راغلی يم او بيرته ژر ځم، يو دم ئې مخ راواړاوه او راته ئې وويل: "دې چي ته خپل مېړه کړې او په چم و چمبازۍ ئې يو کال بندي وساتلې، هغه ئې لا بس نه دي چي اوس ئې بيا د اورتي د طلاق قسمونه درڅخه اخيستي دي چي بيرته به ژر راځې. دا ئې هم نه لورېدله چي يوه شپه خو دي له مور او يوه شپه هم زما سره تېره کړې. په هغه مور مسکيني دي حال لرې، چي پر څه حال ده، جوړه ده، ناجوړه ده؟ د کاکا لور عزيزه دي خدای وبخښه او هغه چي پر دې خواري راغلي ول، خدای دې پر بل چا نه راولي. هغې خوارکۍ خو دونه صبر او تيګا وکړه چي د انسان په توکم کي چا نه وه کړې. د ظلم او جفا له اسيته خوارکۍ مړه سوه". ورپسې ئې راته وويل: "په هغه ورځ چي ته زما څخه ولاړې، په سلو رګو کي مي يوه لا هم نه راته ويله چي ته دي بيرته رانه سې. ما ول ژر به بيرته راسې. که زه داسي پوهېدلای، نو چيري مي پرېښوولې. ما کولای سول چي بندي دي کړم او پسې مړ دي کړم". دلته نو له خښمه سره تاو تاو سوه او په قهروغضب ئې راته وکتله، تر سترګو ئې د غضب اوورونه غورځېدل. ما چي په داسي حالت کي هغه وليدله، وبېرېدلم، بدن مي لړزې واخيست، پټاکۍ راڅخه ورکي سوې، غړي مي وتښتېدل. دې ورپسي زياته کړه چي: "ته اوس خدای د ښځي او اولاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځښتن کړې. ته نو نور زما د معاشرت وړ نه يې. زما داسې لوی لونده سړی نه دئ په کار چې زه دې لکه رنډه‌ی خوښه سوم. خپله دې راباندې وکړه او زياتې پسې ولاړې. په خدای مې دې قسم وي چې پر دې بلې ښځې مې هم زړه خوږېږي چې ستا سره اخته سوه. داسې کانه به درباندې وکړم چې نه زما سې او نه د هغې". باره ئې لو چيغه وکړه. مينځيانې ئې سمدستې ورته راحاضرې سوې. زه ئې پر مځکه راغوزار کړم. نجلۍ هم راولاړه سوه او چاړه ئې راواخيستله راته وې ويل چې: "اوس دې لکه پسه داسې غاړې درپرې کوم او د هغو بديو مجازات درکوم چې د خپلې کاکا د لور سره دې کړې دي". ما چې خپل ځان ته وکتل چې د مينځيانو په لاسو کې گرفتار سوی يم، مخ مې په خاورو ککړ او دا راته چاړه په لاس ولاړه ده، خدای سته چې مرگ مې زړه ته ولوېده... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږويشتمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلې مو دي چې:
د سوداگر زوی عزيز و تاج الملوک ته خپل نور بيان داسې ووايه:
آبس، مرگ مې پخپلو گناهکارو سترگو وليد. هر څه عذر و زارۍ و جگۍ چې به مې ورته کولې، دا به نوره هم خښمېدله. پر مينځيانو ئې امر وکړ. هغو زما لاسونه ټينگ راوتړل او ستونې ستخ ئې پرې ايستلم. دا مې پر نس باندې کښېنستله. دوو مينځيانو مې د پښو گوتې ټينگې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې او دوې مي پر لېنگيو راکښېنستلې. آخر هغه دوو نورو مينځيانو او دې پخپله راباندي راواچوله. اوس نو مه پوښته چي کم ځای دي خوږېږي. داسي د مرگي وهل ټکول ئې راکړل چي بېسده سوم. کله چي پر هوښ راغلم له ځانه سره مي وويل چي تر دې وهلو، ټکولو، شکنجو او زحمتو خو حلالېدل سل واري ښه دي. د کاکا د لور خبره مي را په ياد سوه چي ويل ئې: "خدای دي د دې له شره وساته".

له بېوسۍ ځخه مي وژړل او دې ظالمي چاړه پر کاڼي باندي راته اچوله او تېره کوله ئې. پر مينځيانو ئې امر وکړ چي رانږدې ئې کړئ. په دغه وخت کي مي لکه يو الهام چي راته وسو، د کاکا د لور هغه دوې خبري مي را په زړه سوې چي ما ته ئې را زده کړي وې: "الوفاء مليح والغدر قبيح". دا کلمات مي نجلۍ ته تکرار کړل. کله چې دا کلمات واورېدل، لويه چيغه ئې وکړه او له خروښه ځخه سره وځرخېدله په دا عين خروش کي ئې وويل: "عزيزې! خدای دي وبخښه چي د کاکا زوی ته دي په ژوند و په مرگ دواړو کي نجات ورکړ". بيا ئې نو ما ته مخ راواړاوه ويل: "په خداي مي دي قسم وي چي د دغو دوو کلمو په خاطر راځخه خلاص سوې. منگر دغسي خو دي نو نه پرېږدم. يو نوغی درپوري کوم. داسي نوغی چي د هغي بلي فاحشې چي ته ئې زما ځخه پټ کړی وې، زړه خو هم په کباب کباب سي". بيا ئې نو پر مينځيانو باندي چيغه کړه چي: "پښې و لاسونه ئې په رسۍ وروتړئ". هغوی چي ئې امر پر ځای کړ، دې په اور کي يوه د اوسپني ميله کښېښوله، چي لکه اور تکه سره سوه. وروسته نو دا ما ته راغله او زما د نارينتوب آله ئې غوټه پرې کړه. زه لکه ښځه داسي سوم. د اوسپني تکه سره ميله ئې د ټپ پر ځای باندي کښېښوله اوداغ ئې کړ چي د وينو د بهېدو مخه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیسي. زه نور په ځان پوه نه سوم خو پر هوښ راغلم، یو ګیلاس شراب ئې راباندي وچښل او راته وې ویل: "اوس نو هغه چا ته ولاړ سه چې ته ئې مېړه کړی وې او ته ئې ما ته د یوې شپې له پاره هم نه را پرېښوولې. د کاکا لور عزیزه دي خدای وبخښه چې نن ئې هم تا ته نجات درکړ. که دي د هغې دغه دوې جملې راته ویلې نه وای، اوس به مي وخت بیا وژلی وای. اوس نو ورسه هغه چا ته چې غوښتی ئې وې. زما دي چې کوم ځای په کار وو، هغه مي درڅخه پرې کړ. نور مي نو په کار نه یې". تر دې خبرو وروسته ئې ټینګه لغته په تشي کي راکړه او راڅخه رهي سوه. زه په ډېر زحمت راولاړ سوم. د تګ نه وم. کرار کرار مي ګامونه اخیستل. کور ته ورسېدلم. دروازه خلاصه وه. ورننوتلم. بنځه مي راغله زه ئې خوني ته بوتلم. هورې ئې وکتلم چې نارینتوب مي نور نسته راڅخه پرې کړی ئې دئ. خوب غلبه راباندي وکړه او بیده سوم. سهار چې راپاڅېدلم، که ګورم چې د باغ په دروازه کي پروت یم... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اووه ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

زلمی عزیز وایي چې سهار مي سترګي روښي کړې، د باغ په دروازه کي پروت وم. راپورته سوم او ورو ورو د کور پر خوا وښکېدلم. کور ته چې ورسېدم، مور مي ناسته ده ژاړي. زه ورنزدې سوم او ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي په غېږ کې ورواچاوه. راته وئې کتله او پوه سوه چي حال مي خراب دئ او ناکوکه یم رنګ مي تک ژیړ اوښتی دئ. ما ته مي د کاکا د لور عزیزې نېکۍ را په زړه کېدلې او پر ژړا ئې راوستلم. مور مي هم سر راسره پټ کړ او راته وې ویل چي: "زویه! پلار دي مړ سوی دئ". ما ته خښم راغی خو ژړا زور راباندي وکړ. دونه مي وژړل چي بېخي له حاله بېحاله سوم. چي پر هوښ راغلم او سترګي مي د کاکا د لور پر ځای ولګېدلې، بیا مي سر پټ کړ. ژړا مي ګرسره نه درېدله. تر نیمي شپې مي دغه اوښکي وې چي تر سترګو مي بهېدلې. مور مي بیا راته وویل چي: "پلار دي نن لسمه ده چي مړ سوی دئ". ما ورته وویل چي زما د کاکا د لور پرته بل څوک په فکر کي نسته. هغه څه چي ما ته رارسېدلې دي، د هغولایق وم. باید رارسېدلي وای. هغې زما سره مینه درلوده خو ما ورڅخه لاس واخیست . مور مي راته وویل چي: " آخر تا ته اوس څه پېښه ده؟" ټول بیان مي ورته وکړ. باره مي مور هم په ژړاسوه. یو آن ئې وژړل. بیا ئې نو څه د خورک شی می راوړل. یو ګوله قدر مي ځني واخیستله او خپله کیسه مي دوهم وار بیا مور ته وکړه. هغې په جواب کي راته وویل: "چي اوس شکر الحمدالله، خدای دي نه سي ناراضه. شکر چي وژلی ئې نه یې. بیا مي نو مور زما په علاج مصروفه سوه د دې د علاج له برکته مي په بدن کي څه شمه پیدا سوه. کرار کرار مي مخ پر ښه کېدو سو تر څو خدای جوړولم، جوړ سوم. وروسته مي مور راته وویل چي: "زویه! اوس نو د دې وخت رارسېدلی دئ چي هغه د کاکا د لور امانت دي دروسپارم. د کاکا لور دي ما ته سوګند راکړی وو چي دا امانت به تر هغو پوري تا ته نه درکوم تر څو چي ته هغه یاده نه کړې او ورپسي و نه ژاړې. اوس چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورم چي ته په هغې پسې ژړا و فرياد کوې، له نورو کسانو سره دي علاقه شکولې ده او دا ځانګړتياوي په تا کي ليده کېږي نو زما خيال دئ چي د امانت درسپارلو موقع همدغه ده. باره نو ولاړه سوه، سوندخ ئې خلاص کړ او هغه ټوکر ئې راوايست چي د هوسۍ انځور يا رسم باندي کار سوی وو او ما مي د کاکالور ته ورکړی وو. ټوکر چي مي وغوړاوه، په منځ کي ئې يو کاغذ پروت وو او دا بيتونه پر ختلي وه:

په خاطر کي مي لا نه وه چي به داسي ژر تنبېږم
له نامراده زمانې سره په جنګ کي به ماتېږم
ما لا يو ګل له ګلانو څخه بوی نه کړ خزان سو
ژوند مي ژر مازيګری وو، لمر ول هله چي نور لوېږم
د اجل په ملګرتيا دي د لحد کرم بندېوانه
نه دي او ښکه پر ما توی کړه، نه يو آه چي وسوځېږم
په لحد کي زما وڅنګ ته زړګی پانې پانې پروت دئ
ته په غېږ د ښايسته وو کي لوېږي، درپوهېږم
نه به چاته ور په ياد سم، نه به څوک غوږ سي کيسې ته
خاطره به مي هم مړه سي، لکه زه چي خاوري کېږم

د کاغذه پر دا بل مخ ئې عين مطلب داسي کښلی وو:

هيڅ ګومان مي نه کاوه چي داسي ژر دي
سي پوره زما د ژوندون دا يو څو شپې
نه مي وختی ارمان او نه مي بوی کړل
له ګلانو څه يو ګل د دې باغچې
ارمانونه سربسته راسره ولاړل
هوسونه مي تالا کړل زمانې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مې دوست و خسمانې ته راله راغی
نه کوم بل چا مې حال وپوښت د کوڅې
د جفا په اور مکوټ لمبه لمبه سوم
زمانه ده ستمگاره، کې منې

دا بیتونه چې مې ولوستل، تر سر مې دودان وختل. په ځان نه پوهېدلم. په چپلاخه (څاپېړه) مې دا خپل مخ وواهه او له هغې څخه یو بل کاغذ راولوېدی چې باندې کښلې ئې وه: اې د کاکا زویه! ما خپل خون تا ته دربخښلی دئ او امید لرم چې ته او محبوبه دې پخپل منځ کې سره جوړ سئ. خو که هر وخت تا ته د دغې پلیتې او رنډۍ نجلۍ له خوا تاوان در ورسېد، نور نو مه دې ته بیرته ورځه او مه کومې بلې ته. صبر او سَکته وکړه او غم و مشقت دې په صبر سره وزغمه. ته باید پوه سې چې اجل دې نه وو پوره سوی، که نه وخت به لا مړ وای. خو سل شکرونه دې وي پاک خدای لره چې زه ئې تر تا دمخه واخیستلم او زما مرگ ئې تر تا د وړاندې کړ. ته دغه ټوکر چې د هوسۍ رسم باندې کار سوی دئ، درسره وساته ځکه چې ستا د غیابت په وخت کې دغه انځور زما یوازنی مونس او همرازه وو... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادې کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته ویشتمه شپه

شهرزادې وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر کاغذ باندي عزېزې لیکلي وه چې: دا انځور ورک نه کړې. ته چې به هر ځای تللی وې، دغه انځور یوازنی مؤنس او همراز وو، چې ما به زړه ورته تشاوه او ستا دي وي که هر وخت د دغه انځور رسم کوونکی او مصوِّر درباندي پېښ سو، ډېر به لیري ځني ښورې. ورنزدې کېږې به نه، واده به نه ورسره کوې او تر هغې پرته نورو ښځوته هم مه نزدې کېږه. پوه سه، چې د دې انځور انځورگر هر کال خپل تصویر کاږي او لیري لیري ښارو ته ئې استوي. دا کار له دې خاطره کوي چې د ده نوم تر هره ځایه پوري خپور سي او دی په دنیا کي مشهور او شهره آفاق وگرزي او د کمال اوازه ئې ټول جهان ته ورسېږي. کله چې دغه انځور سوی ټوکر ستا د مرداري او پلیتي اشنایي تر گوتو ورسېد، هر چا ته به ئې ورښکاره کاوه او ویل به ئې چې دا د دې د خور په گوتو کار سوی دئ. مگر دې مرداري رنډی دړواغ ویل. خدای دې په شرمو وشرموي. ما به دا وصیت تا ته نه وای لیکلی خو، پوهېږم چې تر ما وروسته به جهان پر تا یوه الغه سي او په غاړه کي به دي ولوېږي. ډېره ورسره ترلې ده چې له کوره به ورک سې او پر ښارو به وگرزې. د دغه انځورگر آوازه به دي تر غوږو پوري درورسېږي، غواړې به چې ورسره وگورې او وئې وینې. نو پوه سه چې د دې تصویر انځورگر د کافور د ټاپوگانو (جزیرو) د پاچا لور ده.

دا کاغذ چې مي ولووست او په مطلب مې ځان وپوهاوه. د زړه له سوځته مي خورا ډېر وژړل. زما پر ژړا باندي د مور هم زړه نری سو او سر ئې راسره پټ کړ. ډېري اوښکي ئې تویي کړې. بس چې کاغذ ته به مي وکتل، بې اختیاره به اوښکي راایله سوې تر ماښامه مي دغه حال وو. تر هغه وروسته مي پوره یو کال هره شپه په ژړا تېروله. کال چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره سو. دغوسوداګرو بارونه وتړل او د سفر تیاری ئې شرو کړ. مور مي راته وویل چي ولاړ سه له دغو سوداګرو سره په سفر ووزه. ګوندي غم دي لږ څه سوړ سي. دوه درې کاله له دغو سوداګرو سره ښار په ښار وګرزه. نوکی به دي د زړه سوده په وسي. ما هم د مور په قول وکړه او له همدې قافلې سره مي سفر پیل کړ. خو بیا مي هم اوښکي نه درېږي. پر هر رباط چي واړوو، زه دغه د تصویر ټوکر مخي ته وغوړوم. ورته ګورم او د کاکا لور مي پر یادوم او ورسره سم مي له سترګو اوښکي رارواني وي. ژاړم او له ځانه سره وایم چي دا پر ما مینه وه او زما له ستم و جفاڅخه ځوانیمرګه سوه. دې زما ښه و نه لیدل او ما د دې بد نه وو لیدلي.

دا دئ کال ووت چي زه له دې قافلې سره په سفر کي یم. غم و ماتم مي زیات سوی دئ، کم سوی نه دئ. د غم د زیاتېدو وجه مي دا هم ده چي ما د کافور اته ټاپوګان او د بلوړوکلا وغوښتله اوترپښومي وکښله. د هغه ځای حاکم ملک شرمان نومېدی. د دې حاکم یوه لور چي دنیا نومېدله. ما ته هورې چا وویل چي د هوسۍ دغه تصویرونه دغې نجلۍ کښلي دي او دغه د خامک ټوکران چي زما سره دي، دا د دې د هنر محصول دي. د دې خبري په پوهېدو مي غم یو په دوه سو. چورتونو واخیستم او په فکرونو کي ډوب سوم. پر خپل ځان باندي ژړا راغله ځکه چي د نارینتوب د ورهښي نه وم او هغه ئې راڅخه اخیستې وه نور نو لکه ښځه داسي وم. دې نجلۍ ته مي د رسېدو نه حیله درلوده، نه وسیله. آ، شهزاده، څه درته ووایم. له کومي ورځي چي د کافور له ټاپوګانو څخه راوتلی او ځني لیري سوی یم، زړه مي د کوټلو وینو ډک دئ. ګوره چي پر دغه حال به خپل کور و کلي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسېږم کنه؟ ګوره چي پر مرګ به مي مور حاضره وي که یا؟ ژوند بیخي راباندي بار دئ او نور ورڅخه موړیم. مرګ وا ووه زره ښې.

دا خبري چي ځوان وکړې، بیا ئې سر پټ کړ او ژړا ئې پیل کړه. یو وار به ئې د هوسۍ تصویر ته وکتل بیا به ئې بیرته مخ ځني واړاوه او دغه بیتونه به ئې تکرارول:

چي د ورځي و د شپې په میاشت و کال دي زړه ملال
نه کافر نه مسلمان یې، نه دي نور د ښې اعمال

نه په رنځ راحت پوهېږي نه په وصل نه په هجر
په دې ژوند نو څه ده جوړه، مرګ بهتر تر دې جنجال

تاج الملوک د دې ځوان کیسې ته هک پک حیران تللی وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یوسل اونهه ویشتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

تاج الملوک چي د دغه ځوان کیسه واورېدله، له حیرانۍ څخه داسي منګ تللی وو. ځوان ته ئې وویل، په خدای مي دي قسم وي چي دغه حال خو پر دا څلور کونجه دنیا باندي پر هیڅ بنیادم نه دئ راغلی. خو یوه پوښتنه مي غوښتله چي درڅخه وئې کړم. عزیز ورته وویل: وایه پوښتنه دي، اې د پاچا زویه ! ستا ئې پوښتنه زما ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب. غوږه دي په زړه کي مه پرېږده. تاج الملوک ورته وويل چي ته تر دغي نجلۍ پوري، چي دا انځور ئې کښلی وو، څرنګه ورسېدلې؟ ځوان ورته وويل چي ما خو په يوه چم و حيله تر دې پوري ځان ورساوه. چم و حيله داسي وه، کله چي قافله يا کاروان د دغي نجلۍ ښار ته ورسېدی، نو زه له قافلې څخه راووتم. يو څه حد چي ولاړم يو خورا غټ باغ مي مخي ته راغی. دې باغ ته ورننوتلم. د باغ باغوان يو بوډا شيخ وو. له دې شيخ څخه مي پوښتنه وکړه چي: "دا باغ د چا دئ؟" شيخ په جواب کي راته وويل چي دا زموږ د باچا د لور "بي بي دنيا" باغ دئ. په هفته کي يو وار دې باغ ته راځي او خپله تفريح کوي. شيخ ته مي وويل چي يو احسان خو راسره وکړه او يو ګړی خو مي په دې باغ کي د پاچا د لور تر راتګه پوري پرېږده چي زه خو هم د دې په ليدو سره خپلي سترګي مشرفه کړم. شيخ ويل: "سل کرته". ما هم يو څو درهمه د شيخ په لاس کي ورکښېښوول چي ولاړ سه يو څه د خورک شی مې راوړه. شيخ په درهمو باندي خورا ډېر خوشاله سو او په باغ کي ئې زما سره چکر شروع کړ. يو ځای ته راورسېدو چي د هر راز مېوو درختي پکښې ولاړي وې. شيخ راته وويل چي ته دلې کښېنه زه بيرته ژر راځم. د هغې خوا چي بيرته راغی يو سربسته د پسه کباب سوی وری ئې ورسره رااخيستی وو. باره مو په خورک شرو وکړه. ښه پوره مو ځانونه ماړه کړل. چي رشتيا سي زما تر خورک، د پاچا د لور و ديدن ته ډېره تلوسه وه. زه لا په دغه چورتو کي وم چي نابېره د باغ دروازه خلاصه سوه. شيخ راته وويل: "درغورځه، ځان يو ځای پټ کړه". زه هم چټک راوغورځېدم او يو ځای غلی ودرېدم. چي ګورم له دروازې د پاچا عمله و فعله راننوتله. حبشيان خواجګان ئې په مخ کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راروان دي. شيخ ئې مخې ته ورالا کړه. دوی له شيخه پوښتنه وکړه چي څوک موک خو به په باغ کي نه وي. شيخ ويل، نه صاحبه، دخدای بنده په باغ کي نسته. خواجه سرا ورته وويل چي د باغ دروازه ټينگه وتړه. شيخ چي دروازه وتړله ، آبس تا ته دي خدای نېکه ورځ درکړي، بي بي دنيا له يوې دربچې څخه راښکاره سوه. تا چي ويل د څورلسم سپوږمۍ په باغ راننوتله. چي دا ورته ومي کتله، سد مي له سره څخه ولاړ، خوله مي وازه پاته سوه او پر زړه مي د دې د وصال داسي لمبه راغله لکه پر چولاوه او تږو کسانو چي د فرات رود د ليدلو پر وخت راځي. د پاچا لور يو آن چکر وواهه او تفريح ئې وکړه، بيرته ولاړه او دربچه ئې په ځان پسي وتړله. زه هم له باغه راووتم او د خپل ځای و جايگير پر خوارارهي سوم. پوه سوم چي دې ته نه سم رسېدلای. زه وگوره، دا وگوره. دا د پاچا لور او زه د يوه سوداگر زوی. او بيا خو نوخبره بله هم وه او هغه دا چي زه خو د ښځي په شان وم، د نارينتوب ښېگڼه مي نه درلوده. آبس يارانو چي بار و بنه وتړله زه هم د دوی سره په سفر روان سوم. غوښتل مو دغه ښار ته راسو او هغه وو چي په دغه ځای کي پر تا باندي پېښ سولو. دغه وو زما ټول سرگذشت چي درته بيان مي کړ. تاج الملوک چي دا خبري واورېدلې، زړه ئې پر بي بي دنيا باندي ناديده بايلو. پر خپل آس ئې پښه واړوله او عزيز ئې هم له ځانه سره ملگری کړ. هله هله دا دئ د خپل پلار ښار ته راورسېد. عزيز ته ئې جلا کور ورکړ او د ژوند ټول د اړتيا وړ سامانونه ئې ورته راوچلول. پخپله خپلي ماڼۍ ته ولاړ. منگر تر سترگو ئې اوښکي رواني وې. په دغه حال کې پلار پر راغی. خپل زوی چي ئې پر دې حال وليد، ول خير کې زويه، څه پېښه ده، حال راته ووايه. تاج الملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټاپوګانو د پاچا د لور بې بې دنیا کیسه له سره څخه تر پایه ورته وکړه او پلار ئې پخپل مینتوب هم خبر کړ. پاچا ورته وویل چي د دې نجلۍ پلار له لویو پاچهانو څخه دئ او ښار ئې هم له دې ځایه ډېر لیري دئ. ځه، زویه د خپلي مور ماڼۍ ته دي ولاړ سه او دا فکرونه دي له سره وباسه... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال را والوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دېر شمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

وزیر دندان ضوء المکان ته داسي نکل کاوه چي په هغه ورځ د تاج الملوک پلار خپل زوی ته وویل چي: "بچیه! ته ولاړ سه د مور ماڼۍ ته. هورې پنځه سوه تنې د حورو په شان د مینځیانو لوڼي دي. هره یوه ئې په ښایست کي تر ها بلي بالا ده. هره یوه چي دي پکښې خوښه سوه هغه تر لاس ونیسه او له ځانه سره ئې بوزه". که دي په هغو کي څوک خوښه نه سوه، نو به بیا د کوم پاچا لور دروغواړم چي تر بې بې دنیا به سل چنده ښه وي. تاج الملوک ورته وویل چي پلاره! زه بې له دغي نجلۍ څخه بل څوک نه غواړم دا هغه څوک ده چي دغه د هوسۍ رسمونه ئې کښلي دي. زه له دې څخه پر بله مخ نه سوای اړولای. یا به دغه نجلۍ راغواړې، یا نو مخ پر بَوښو او بیابانو نیسم او ځان وژنم. پلار ئې ورته وویل چي: "مه کوه، زویه! ما ته فقط لس ورځي مهلت راکه چي زه ئې پلار ته مرکه ورواستوم او تا خپل مقصد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسوم. مور مي دي هم په دغه شان وغوښتله. که داسي وو چي مرکې ته ئې د نې جواب ورکړ، پر مملکت بې داسي چپاو وروړم او دونه لښکر به وروباسم چي يو سر ئې دلته وي او بل ئې د دوی ښارته ورسېږي". تر دې وروسته نو پاچا هغه عزيز نومی ځوان خپل حضور ته راوغوښت او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "بچيه! تا ته د کافور ټاپوګانو لاروليکه درمعلومه ده؟"

عزيز ورته وويل: "هو! صاحبه". پاچا ورته وويل چي: "بچيه، غواړم تا له خپل وزير سره هغه ځای ته ولېږم". عزيز ورته په جواب کي وويل چي بيخي سمه ده. آبس نو پاچا وزير ته وويل چي د تاج الملوک کار ورسم کړه . تاسي دوه به يو ځای د کافور ټاپوګانو ته ولاړ سئ او د کافور ټاپوګانو د پاچا لور ته به زما د زوی له پاره مرکه وکړئ.

وزير د سفر په کار پسې سو او تاج الملوک خپل استوګنځي ته ولاړ. غم و حسرت و شواخون ئې يو په دوه سو او دا بيتونه ئې له ځانه سره وويل:

نه پرېږدي مي دا ستا فکر و آرام ته
ستا په ياد ورځ رسومه و ماښام ته
خيال پلو دي د وصال تل راسره وي
که څه هم نسته نسبت زما ستا و نام ته
پر لېمو که دي د پښو خاوري بار نه کړم
نه رسېږم ښايسته مخ د دلارام ته

دا بيتونه چي ئې پای ته ورسول، نور نو په ځان پوه نه سو. تر سهاره پوري بېسده پروت وو. سهار ئې پلار ورته راغی. که ګوري چي د تاج الملوک ښه تر پخواژړه سوې ده. پلار ئې د زړه د داډ خبري ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړې او دی و عزیز دواړه ئې له وزیر سره یو ځای له خورا سنګینو سوغاتو سره ولېږل. دوی هم رخصت ځني واخیستی، د سفر دوعاوي سره وسوې، اوبه ئې پسې تویي کړې. هله، هله، هله، څو شواروزه ئې تګ وکړ، آخر د کافور ټاپوګانو ته نزدې ئې د یوه سیند پر غاړه واړوله. وزیر د ټاپوګانو پاچا ته یو استازی ورواستاوه او د خپل راتګ حال ئې ورکړ. د آخوا، څو ساعته وروسته د شهرمان پاچا وزیر له خپلو غټانو او مخورو سره یو ځای د دوی هرکلي ته راووتل. له ښار څخه یو رباط لیري دواړو خواوو سره ولیدل. روغبړونه، ستړې مسي، د جوړ و ناجوړ پوښتني ئې سره وکړې. باره ئې نو د ښار پر خوا حرکت وکړ. تر څه مزله وروسته د شهرمان پاچا ماڼۍ ته ورسېدل. د پاچا په مخ کي ئې سوغاتونه کښېښوول. نور نو له درباره راووتل. څلور ورځي و څلور شپې ئې په ښار کي تېري کړې. چي ښه ئې ستړیا واچوله په پنځمه ورځ وزیر له عزیز سره د پاچا حضور ته ورغی. د پاچا په مخ کي ئې تر لازمو آدابو وروسته خپل حال او د راتګ سبب ورته بیان کړ. پاچا اریانۍ واخیستی، سمدلاسه ئې د جواب څه نه درلودل. ځکه دی پوهېدی چي د ده لور مېړه نه کوي. یو آن ئې سر ځړولی وو، آخر ته ئې سر راپورته کړ او یوه نوکر ته ئې امر وکړ چي بي بي دنیا ته ورسي او هغه څه چي اوس ئې واورېدل، ورته بیان کړي او د وزیر د راتګ په حال ئې خبره کړي. نوکر مځکه مچ کړه او رهي سو. یو ګړی وروسته بیرته دربار ته راغی او پاچا ته ئې تر احترام کولو وروسته وویل چي: "اې، ستر ټولواکه! بي بي دنیا ته چي مي دا بیان وکړ او د وزیر د راتګ سبب مي ورته ووایه. داسي خښم ورغی چي نزدې وو، زه ئې لا ډبولی وای. ما په وچه تاخته ځان ځني راخلاص کړ". پاچا و وزیر او عزیز ته مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راواړاوه او ورته وئې ويل چې ستاسي پاچا ته به زما سلام ورسوی او دا کيسه به ټوله ورته بيان کړئ، ورته و به واياست چې زما لور لوړلي دي چې مېړه به نه کوي... کيسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

شهرمان پاچا و وزير او عزيز ته وويل: څه مو وليدل او څه چې مو واورېدل، دا ټول به خپل پاچا ته زما له سلام سره يو ځای بيان کړئ او ورته وبه واياست چې زما د لور له مېړه کولو سره نه ده جوړه. آبس وزير او ملګري ئې ناولی لاس د پاچا له درباره راووتل. مزلونه ئې سر پر سر ووهل څو خپل پاچا ته راورسېدل او ټول بيان ئې له ايکه تر بيکه ورته وکړ. پاچا سمدلاسه پر خپلو اميرانو امر وکړ چې لښکر د جنګ له پاره تيار کړي. وزير ورته وويل چې ستا قربان سم پاچا، دا کار مه کوه. د شهرمان پاچا ئې څه ګناه، څه تعدی، دی خو هيڅ ملامتيا نه لري. ملامتيا خو ئې د لور ده. ځکه زموږ په مخ کي ئې خپل پلار ته پيغام راواستاوه چې که ئې د دې له رضا پرته مېړه ته ورکړه، اول به مېړه ووژني او بيا به خپل ځان مړ کړي.

پاچا چې د خپل وزير له خولې دا خبري واورېدې، پر تاج الملوک باندي وبېرېدی چې له شهرمان پاچا سره جنګ وکړم او مات ئې هم کړم، بې بې دنيا به ځان ووژني. نو دا خو هم نه شابس. باره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الملوک په دا ټول حقیقت باندي خبر کړ. تاج الملوک چي د پلار له خولې ټول بیان واورېد، پلار ته ئې وویل چي زه د شهرمان پاچا له لور څخه لاس پر سر کېدلای نه سم، نو ښه خبره دا ده چي پخپله د دې ښار ته ولاړ سم او د دې د وصلت په لارکي چي مي څه د وسه کېږي، وئې نه سپوم. پرېږدم خو ئې نه چي سر مي هم په دې لار کي ولاړ سي، پروا ئې نه لرم. پلار ئې ورته وویل چي تر هغه ځایه پوري نو څرنګه ځې؟ ده ورته وویل چي د سوداګرو په ټولۍ کي ځم. پلار ئې ورته وویل چي داسي ده، نو وزیر او عزیز هم درسره ملګري کړه.

آبس پاچا د خزانې سندوخان خلاص کړل تاج الملوک ته ئې د یو لک دینارو په اندازه مال برابر کړ. چي تاج الملوک او عزیز دغه شپه د عزیز په کور کي تېره کړه. د تاج الملوک طبیعت ډېر خفه وو، خوب نه ورتلی او پخپلو چورتو کي ډوب وو د خپلي محبوبا په آرزو ئې دا بیتونه له ژړا سره سم تر خولې راووتل:

له نظره مي پناه زما محبوبې پر خدای دي سپارم
زړه مي اور واخیست مکوټ سو، شپه و ورځ درپسي ژاړم
که دي ځای وي په بابل کي د هاروت په شان په څاه کي
پر لېمو که تګ محال سو د ساحر مرسته به غواړم
او بوم ئې په سرو او ښکو ستا د عشق تخم په زړه کي
کې حاصل د وصل راکړ، نو بیا واه، څومره به ویاړم

عزیز ته بیا خپله د کاکا لور عزیزه ور په زړه سوه او د هغې په یاد ئې اوښکي تویولې. دواړو کری شپه تر سهاره پوري په سرو اوښکو تېره کړه. سهار چي سو، تاج الملوک د سفر موزې په پښو کړې د سفر سامانونه ئې سره وتړل نو ولاړ چي له موره څخه حق پلیت واخلي. مور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورغی او ټول حال ئې ورته ووایه. مور ئې رخصت ورکړ او پنځوس زره دیناره ئې هم ورکړل. بیا نو د پلار ماڼۍ ته ورغی او تر اجازې اخیستلو وروسته ورننووت. پلار ئې پنځوس زره د سرو زرو دیناره ورکړل او امر ئې وکړ چې تر ښار دباندې دې د ده له پاره لوی تجیر یا خېمه ودرول سي. دوې ورځې و دوې شپې ئې په دغه خیمه کې تېرې کړې. دریمه ورځ ئې رخصت واخیست او مخ پر سفر روان سو. تاج الملوک له عزیز سره څنګ پر څنګ روان وو. عزیز ته ئې وویل: "ورورکه ! زما بې تا چاره نسته او نه ستا د بېلتون توان لرم". عزیز ورته وویل: "که ما وپوښتې، ما ته هم بې له تا ګوزاره سخته ده. زړه مې غواړي چې ستا په پښو کې ومرم، خو زما ورورکه! په مور مې بیخي ډېر زړه کښانده دئ". تاج الملوک ورته وویل چې: "کله چې خپل مقصد ته ورسېږو، نور کارونه به خدای ګرده اسانه کړي، چورت مه پکښې وهه". په لار کې به وزیر تاج الملوک ته د زړه ډاډ ورکاوه او د صبر توصیه به ئې ورته کوله، عزیز به سوزناکه شعرونه او د دنیا د عجایباتو نکلونه ورته کول. څه سر دې پرله ګرزوم، تر دوو میاشتو شپه و ورځ مزله وروسته د معشوقې ښار ته نزدې ورسېدل. د تاج الملوک له اوږو څخه د غم پېټي شیوه سول او خوشالي ورباندې راغله. د سوداګرو په ټولۍ کې ښار ته ورننوتل. په یوه لوی کاروانسرای کې چې د خورا مړو او هستمنو سوداګرو کاروانسرای وو، واړول. تاج الملوک له عزیز څخه وپوښتل چې د سوداګرو کاروانسرای همدغه دئ؟ عزیز ورته وویل: هو! منګر دا هغه ځای نه دئ چې ما پکښې اړولي ول خو دا ځای تر هغه ښه دئ.

باره ئې اوښان دلې چو کړل، بارونه ئې ځني راکښته کړل. ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

سامان ئې په کوټه کي واچاوه. وزير خپلو نوکرانو ته ئې امر وکړ چي د دوی له پاره ښه غټ او پراخ اطاقونه کراهيه کړئ. وزير او عزيز له تاج الملوک سره يو ځای هغه په اطاق کي سره راغونډ سول او د خپل راتلونکي کار له پاره د تدبير او حيلې په باب ئې فکرونه ووهل. د تاج الملوک سد کار نه کاوه او حيران پاته وو چي څه وکړي. آخر وزير داسي تدبير وسنجاوه چي د ښار په منځ کي د بزازانو په چارسو کي تاج الملوک ته دوکان ورونيسي. دوباره ئې تاج الملوک و عزيز ته مخ ورواړاوه، او ورته وې ويل چي که داسي لاس تر زني کښېنو، خدای خبر چي مقصد ته به رسېږو. تاج الملوک و عزيز ته وويل چي: "بس، ته مشريې، هر راز چي دي مصلحت وي موږ هغسي کوو".

وزير ورته وويل چي زما خو داسي خوښه ده چي .... او نورئې خپله نخشه ورته بيان کړه. وزير ورته وويل چي د بزازۍ دوکان ستا له پاره ښه دئ. ته به پر تخته دان کښېنې او د مالو د خرڅلاو کارونه به پر مخ وهې. ته چي پر دوکان کښېنې، تا ته خدای ښايسته شکل و سيکه درکړې ده انشاءالله د ټول بازار سترگه به درواوړي او دوکان به دي ښه په چل کي سي. لاکن عزيز به له ځانه نه ليري کوې. دی به هم پر دوکان درسره کښېنوې. تاج الملوک ته د وزير نخشې ښه خوند ورکړ او خوښه ئې سوه. دستي په دستي ئې د سوداگرو جامې له سوندخه راوايستلې، وائې غوستلې او مخ پر چارسو رهي سو. نوکران تر شا پسي روان ول. ده يوه نوکر ته زر ديناره ورکړل او ورته وې ويل چي په دې باندي د دوکان اسباب رانيسه او دی پخپله د بزازانو بازار ته روان سو. بازار ته چي ورسېد او د سوداگرو سترگي پر وموښتلې، د ده ښکلې سيکه، جگه دنگه تنه، سره و سپينه جوله چي ئې وليدله د ټولو خولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وازي پاته سوې. ټولو ویل چي دا د بشر له ذاته نه دئ. دا حور دئ چي له فردوس جنته څخه دې نابودي دنیا ته رالېږل سوی دئ. یوه وویل:

دا ښایست نه دئ، اې خلکو، دا به وي چشم بندي
په کمال و په جمال کي میدان وړي له سامري
داسي سرې شکري شونډي بل ځای نسته پر دنیا
په خبرو کې پېیلي مرغلري، سره غمي

ها بل پر راړغ کړه:

دا سپوږمۍ د څورلسم ده راختلې پر اسمان
پر نېک فال باندي ئې نیسئ دا نر حور ماه تابان
و دې قد و دې قامت ته سروه ولوېده له لافو
و دې حسن د یوسف ته په حیرت دئ ټول کنعان

په دې مابین کي یو سپین ږیری راوړاندي سو او وې ویل:

سپلني بویه چي دود سي و دې حسن دې جمال ته
دا زموږ د مجلس شمعه دي خدای نه پرېږدي زوال ته
مړېده نسته په وصف د دې مخ او د دې حسن
شکرانه ئې تسلیمي ده و خالق لایزال ته
دا جلوه نه ده راغلې نه به بیا راسي دې ښار ته
دا عطای الهي ده، شکر بویه ذوالجلال ته

د صفتونو او تحسینونو په دې باران کي دوی د چارسو د دوکاندارانو تر وکیل پوري چي یو شیخ وو، راورسېدل. شیخ ورته ولاړ سو. سلام و تعظیم و احترام ئې پر ځای کړ. په نظر ئې داسي ورغلل چي تاج الملوک او عزیز د دې بل سړي یعني وزیر، زامن دي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوکاندارانو وکیل پوښتنه ځني وکړه چي: "که ما ته څه امر و خدمت وي، اجرا کېدو ته ئې پر دواړو سترګو حاضر و آماده یم". وزیر ورته وویل: هو! ستاسي سره مو کار وو. زه سپین ږیری سوی یم. دا دوه ځوانان مي زامن دي خدای دې غم نه راویني. دوی ښار پر ښار ګرزوم. په هر ښار کي یو کال تېروو چي دغه زامن مي تفریح وکړي او د ښار له خلکو سره وپېژني. اوس چي ستاسي ښار ته راورسېدو نو ستا څخه مي هیله دا ده چي پر یوه ښه ځای باندي چي د عام و خاصو د تګ راتګ لار وي، و دوی ته یو دوکان ورکړې چي دوی خپل کاروبار او بیعه و شرا پکښې شرو کړي. په دې ترڅ کي به دوی ستاسي په ښار کي هم وګرزي، چکرونه به ووهي او د دې ځای له ښو خلکو څخه به نېک اخلاق هم زده کاندي.

شیخ ورته وویل چي: "دا کار به پر دا دواړو سترګو اجراء کاندم". د شیخ تر سترګو دا دوه ځوانان داسي ښه وایسېدل چي ته به وایي بیخی پر مین سوی وو. له ځایه راولاړ سو او و دوی ته ئې پر یوه خورا ښه موقع باندي خورا پراخ او غټ دوکان وروښود. د دوی تر موافقې وروسته ئې د دوکان کیلۍ وزیر ته وسپارلې او ورته وې ویل چي: "خدای دي دا دوکان ستا پر زامنو باندي مبارک کړي".

وزیر راولاړ سو او پر خپلو نوکرانو او خادمانو باندي ئې ږغ وکړ چي هغه د وربښمو سنګین ټوکران ټول دې دوکان ته راوچلوي ... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او دو دېرشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

وزیر چي ځان د سوداګرو په جامه کي راایستلی وو، پر نوکرانو باندي دوکان ته د مالو راچلولو امر وکړ. آبس، نوکرانو هم په یوه دوړدنګ راوچلول. د دوی سره خو د پاچهۍ په شاني سنګین مالونه ډېر وه . ټول ئې په دوکان کي واوډل. شپه چي تېره سوه، سهار ئې وختي په تاج الملوک او عزیز باندي حمامونه وکړل. دې دوو ځوانانو ته خدای داسي ښایسته رنګونه وسیکې ورکړي وې چي هغه د شاعر خبره:

انګـي ئـې تـه وا ، لمـر وو ، ځلېدلـه
لـه زلفـانو ئې عنبر مـشک تو ئېدلـه
پـه کتـو ئـې تـن و روح تـازه کېدلـه
پـه مجلـس ورتـه سـرونه زنګېدلـه

یو ګړی ئې په حمام کي تېر کړ او پاک خواپاکي رااوتل. شیخ چي خبر سوی وو، چي دوی حمام ته تللي دي نو د حمام د دروازې مخ ته په انتظار ورته ناست وو چي ناڅاپه د جنت دوه غلمان راښکاره سول، بدنونه ئې د سپیني نقرې په شان پاک خواپاکي، انګي یا بارخوګان ئې د لاله ګلو په شان تک سره راختلي، سترګې په کجلو توري د هوسۍ د کبلیانو په شان شانه ورانه له حمامه رااوتل. شیخ ورته وویل بچیانو! خدای مو تل همداسي روغ رمټ، خوښ خوشاله لره. تاج الملوک په ډېره شېرینه او فصیحه ژبه جواب ورکړ، چي کشکي ته هم له موږ سره وای. بیا نو تاج الملوک او عزیز دواړو د شیخ لاسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورمچ کړل او مخ پر دوکان رارهي سول څو تر دوکانه پوري راورسېدل. شیخ تر شا په پسې وو او کله چي ورته راورسېد، دا بیتونه ئې ورته وړغول:

مبارک دي دا سهار وي، ښه راغلی دي وي راتلو ته
زمونږ لېمه په انتظار دي، ستاسي پښو و قدمو ته
هغه ورځ ده بختوره، چي پر تا باندې نظر وي
دا مریی نه دئ آزاد دئ، چي رهي ستا و څنګو ته
بل نېکمرغه ښار به چیري، پر نړۍ هسي پیدا سي
بختور ئې دي ها خلک چي راځي ستا هر کلو ته

باره نوشیخ دوی ته د دوعا خوله پرانیستله او د وزیر څنګ ته کښېنوست. له یوې خوا او له بلي خوا سره وړغېدل خو د شیخ لوی مطلب د تاج الملوک او عزیز د ښکلا نندارِه وه او پر شونډانو ئې دا زمزمه جاري وه چي:

زړه مي ستا سره خو سترګي مي بل ځای دي
ځان له خلکو پټوم چي ټول بدرای دي

وزیر د دوکاندارانو شیخ ته په خبرو کي وویل چي دا حمام هم خورا لوی نعمت دئ. شیخ په جواب کي ورغبرګه کړه چي تا او ستا زامن دي خدای له ټولو زمیني و اسماني بلاوو وژغوري او له بدو سترګو دي په امان وي، آیا د حمام په باب به دي کوم بیت میت په یاد وي کنه؟ تاج الملوک ورته وویل چي د حمام په صفت کي زما دا دوه بیته په حافظه کي سته:

څه عجب ګرم و تود یې، منوره و روښان
د ښامار په شاني خیژي دي تر خولې د اور دودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېب، پېريان و شاپېرۍ دي په لمن کي يو ځای لامبي
ستا په ګرمه تـوده غېږ کي هم زاړه دي هم ځوانان

تاج الملوک چي دا بيتونه وويل، عزيز هم راوړاندي سو، ويل ئې زما هم په دې باب يو دوه بيته زده دي. شيخ ورته وويل، وايه ئې، څه ته ګورې زما ګرانه!

تـه پـه شـاني د هېلۍ يې پـر اوبـو دي دئ وطن
يا خو سم دم سمندر يې پر سکروټو دي مسکن
الـوتني دي پـر کـښته، وزرونـه دي پـر ځـوړ دي
کښېنسته دي پر فلک دي، پر اسمان دي الـوتن

شيخ د دوی فصاحت و بلاغت ته ګوته په غاښ ونيوله او وې ويل: قسم دئ چي په فصاحت و بلاغت کي درباندي ختمه ده. زه به هم يو دوه بيته درته واوروم او بيا نو په خورا جوش و خروش او په ښه آواز سره داسي وويل:

لـه اوبـو څـه دي پـاکي ده لـه ټکـوره دي آرام
پـه اوبـو دي کاميـابي ده اور نجـات دئ د ناکـام

ته پخپله يې تود وخه خو ګرمي په اوبو مينځې
رطوبـت سـتا سـبب کيـږي د رېـزش و د زکـام

په اوبو و په سکروټو دي زړه تود سترګي لندې دي
پـه مثـال زمـوږ د سـلطان د دښـمنانو يـې بـدنام

د دې بيتو تر ويلو وروسته ئې سترګي په دغو دوو ځوانانو کي ښخي وې او د هغوی د حسن په باغ کي ئې د خيال په دنيا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چکرونه وهل او دا بیتونه ئې ورسره زمزمه کول:

د فردوس جنت مثال یاست د رحمت یاست نښانې
عنایت دئ چې ایږدی زمو پر لېمو دا خپلې پښې
د فاتح لښکر په منځ کې د بیرغ په شان رپېږی
په ښېګڼو د نړی یاست نازولي زمانې
عشق چې هر چیرته استېږي لار د عقل هلته نسته
چا لیدلي پر یو ځای دي دوه شاهان دوې ملکې
عقل نه سي ټینګولای ځان د مینې و لښکر ته
تعقل تسلیم دې زور ته سستې، پُستې ئې پایې

تر دې وروسته نو شیخ دوی ته د مېلمستیا ښه ټینګ ست وکړ، خو هغوی و نه مانه او عذر ئې ورته وکړ او خپل استوګنځي ته ولاړل. د حمام ستړیا ئې هورې واچوله، ډوډۍ موړۍ ئې وخوړله او ارامه و اسوده شپه ئې تېره کړه. سهار وختي راپاځېدل، لمونځ و اودس ئې وکړ. لمر چې څرې وواهه او دوکانونه خلاص سول، دوی هم له کوټې راووتل او دوکان ته راغلل. نوکرانو وختي لا دوکان خلاص کړی وو، د دوکان مخ ئې اوپاشي کړی وو. شاوخوا ئې وربښمین ټوکران اوډلي ول. تاج الملوک د دوکان پر یوه خوا کښېنوست او عزیز پر ها بله خوا. وزیر د دوکان په منځ کې ځان ته ځای وټاکه. نوکران د دوکان مخ ته یوه لیکه ودرېدل، چې مخ دې راګرزاوه د دوکان اوازه له یوې خولې بلې ته او له بلې څخه ها بلې ته خپره سوه.

خلک پر دوکان باندې رامات سول. تانونه تانونه مال په یو څو ورځې کې ویلې سو او خرڅ سو. د دوکان شهرت په ټول ښار کې تیت سو. په هیڅ مجلس، په هیڅ حجره او دېره کې د دغه دوکانه پرته بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره نه کېدله. ځو ورځې په همدې شان تېرې سوې او له هرې خوا به خلک ډلې ډلې ورته راروان ول. وزير و تاج الملوک ته وويل چې هوښ کوئ، چا ته مو خپل حال تر خوله راونه وزي او خپل راز به همدغسې پټ ساتئ. عزيز ته ئې د پټ راز د ساتلو سپارښتنه وکړه. کور ته چې ولاړل، تاج الملوک و عزيز پخپلو منځو کې مجلس کاوه، تاج الملوک ورته وويل چې خدای خو دې وکړي چې د بي بي دنيا له خوا يو څوک دوکان ته راسي. له ډېر انتظاره مې سترګې څلور سوې. شپه و ورځ مې د دې خيال له سره نه وزي. مينې ئې داسې لېونی کړم چې اوس نو بيخي مخ رالګېږي. تاج الملوک د بي بي دنيا په مينه کې تل ډوب وو، خوب و خورک ئې نه کاوه. په دې مابين کې يوه ورځ ناڅاپه يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

تاج الملوک يوه ورځ په دوکان کي ناست وو چي نابېره يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله. تاج الملوک ورته پاڅېد. بوډۍ د ده قد و قامت، ښايست و ښکلا، ځوانۍ و تندرستۍ ته هسي منګه تللې وه او هيڅ ئې سترګي نه ځني اړولې. له ځانه سره ئې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دي سيال سته په ښايست کي، نه الفاظ ئې د بيان سته
په هر څه کي دي جمال دئ، د ښايست پکښې نښان سته
سر تر نوکه لطافت يې، عجائب شکل و قامت يې
سفيد پوشه پاک صورت يې، پاکيزه دي روح روان سته
نه پر وچه چا ليدلی، نې په بحر کي موندلی
نه کتاب کي چا لوستلی، چي دا ستا په شان انسان سته
نه آبي يې نه خاکي يې، لطافت يې درست پاکي يې
ته چينه د سکندر يې، په او بو کي دي درمان سته

بوډۍ و تاج الملوک ته ورتېره سوه. تاج الملوک ورته ولاړ سو او په موسکيو شونډو ئې څنگ ته د کښېنستلو ست ورته وکړ. بوډۍ ئې څنگ ته کښېنستله. هوا گرمه وه او تاج الملوک پيک پر واهه تر څو بوډۍ يو څه هوسا سوه. دا ټول کارونه تاج الملوک د عزيز په اشاره و لارښوونه سر ته رسول. بوډۍ تاج الملوک ته مخ راواړاوه او پوښتنه ئې څني وکړه چي: "زړگيه! ستا بلا دي زما پر سر سي، ته د همدې ښار يې؟" تاج الملوک ورته وويل: نه، دغه مي اول وار دئ چي دې ښار ته راغلی يم. بوډۍ ورته وويل، راواړوه، څه دي درسره راوړي دي. آيا داسي سنگين ټوکران لرې چي د مخورو او معززو نېکانو وړ وي. تاج الملوک د بوډۍ په غوښتنه يو څه تلولی سو، بوډۍ ته ئې وويل: زما په دوکان کي داسي ټوکران لرم چي د پاچهانواو د پاچهانو د لوښو وړ دي. ته راته ووايه چي د چا له پاره ئې غواړې چي زه ئې له شانه سره سم ټوکر درته راواخلم. بوډۍ ورته وويل چي د شهرمان پاچا د لور بي بي دنيا له پاره ئې غواړم. تاج الملوک چي د خپلي معشوقې نوم واورېد، په زړه کي باغ باغ سو او عزيز ته ئې وويل چي د دوکان تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو ښه او سنګين ټوکران ورته راواخله. عزيز هم د ټوکرانو بوخچه راواخيستله او د دوی مخ ته ئې کښېښووله. تاج الملوک بوډۍ ته وويل چي هر ټوکر چي د پاچا د لور له پاره مناسب وي، پکښې خوښ ئې کړه. دا مال په ټول بازارکي بل څوک نه لري. بوډۍ هغه ټوکر پکښې خوښ کړ چي زر ديناره ئې بيه وه او پوښتنه ئې ځني وکړه چي دا ټوکر په څودئ؟ تاج الملوک ورته وويل چي دا ټوکر خو زموږ او ستاسي تر اول وار پېژندګلوي پوري هيڅ ارزښت نه لري. تر تاج ار دئ، وائې خله. بوډۍ ورته ورته وويل چي: "څونه د خير او د ښې خولې سړی يې، خدای دي له بدو سترګو څخه پخپل حفظ و امان کي وساته. دا به کمه بختوره وي چي ستا سره پرېوزي، ستا دغه رعنا و زيبا قد په غېږ کي ونيسي، ستا له ښکلي مخ څخه مچه واخلي. او دا خو به بيا تر ښو لا ښه وي چي هغه هم ستا په شان د حسن و ښکلا څښتنه وي. تاج الملوک د بوډۍ په دې خبره له خندا شين سو او په زړه کي ئې وويل چي اې د محتاجانو مرستندويه خدايه، زما د زړه ارمان مي د دغې بوډۍ په لاس درڅخه پوره غوښتی دئ. بوډۍ مخ ورته راوګرزاوه او وې ويل: "زويکه! نوم دي څه دئ؟"

ده ورته وويل: تاج الملوک.

بوډۍ ورته وويل چي دا نوم خو له شهزاده ګانو سره ښايي او ته د سوداګر زوی يې، دا څرنګه؟

عزيز ورته وويل چي: دی پر مور و پلار باندي بيخي ډېر ګران وو، د ډېره نازه ئې دغه نوم پر کښېښوو. بوډۍ وويل: "رشتيا وايې، خدای دي تاسي دواړه د حاسدانو له شر و فتنې څخه وساتي". بوډۍ هغه سنګين ورېښمين ټوکر واخيست او بي بي دنيا ته ئې ورووړ او ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې ویل: آ، د پاچا لوري! نن مي داسي ښایسته او سنګین ټوکر درته راوړی دئ چي حیرانه به ورته پاته سې. بي بي چي ټوکر وکوت ورته وې ویل: "عمه جاني! ما خو پخپل عمر په دې ښار کي داسي ټوکر نه وو لیدلی". بوډۍ ورته وویل چي د دې ټوکره څښتن تر هغه زرکوټي ښایسته او سنګین دئ. هی، ارمان چي دا نن شپه ستا په غېږ کي پروت وای. ځوان نه دئ چي یو د خدای عطا ده چي د تفریح له پاره دې ښار ته راغلی دئ. بي بي دنیا چي د بوډۍ دا خبري واورېدې، شنه د خندا ولاړه، بوډۍ ته ئې وویل: "خدای دي ووهه، دا څه پرتي وایې، عقل دي له سره تللی دئ، که څه؟ چي داسي اپلاتي وایې". بیا ئې نو ټوکر دوهم وار په لاسو کي سره واړاوه، راواړاوه. حیرانۍ ورته واخیستله. د دې په عمر ئې داسي نفیس وربښمین ټوکر نه وو لیدلی. بوډۍ ورته وویل چي: "بي بي! د دې ټوکر څښتن مه ووینې. د مځکي پر مخ په ښایست او جمال کي نه بل داسي بشر پیدا سوی دئ او نه به پیدا سي".

بي بي پوښتنه ځني وکړه چي تا نه ځني وپوښتل چي زموږ په ښار کي خو به کوم مشکل نه لري، کوم شي مي ته خو به اړتیا نه لري". بوډۍ ورته وویل، آفرین دي ستا پر هوښیاري سي. انسان دئ، خامخا به کوم شي مي ته اړوي، منګر ما پوښتنه ځني و نه کړه. بي بي ورته وویل چي ولاړه سه، دوکان ته ئې ورسه او زما سلام به ورورسوې. پسله سلامه به ورته ووایې چي بي بي ویل: "زموږ ښار ته ښه راغلې، هرکله راسې. هر وخت که دي کوم شي ته اړتیا وه، پر موږ ږغ وکړه چي اړتیا دي درپوره کاندو". بوډۍ سمدلاسه راولاړه سوه او برابر هغه دوکان ته ورغله. د تاج الملوک چي سترګي پر وموښتې له خوشالۍ پرله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وڅرخېدي. ورولاړ سو، بوډۍ ئې تر لاس ونیوله او څنګ ته ئې کښېنوله. بوډۍ چي یوه ساه واچوله، باره ئې تاج الملوک ته د بي بي دنیا پیغام واوراواه. تاج الملوک د پیغام په اورېدو سره د زړه له کومي خوشاله سو، طبیعت ئې ورته وغوړېدی، له ځانه سره ئې وویل چی که خدای کول کار سم سو. بوډۍ ته ئې وویل چي زما د خوا به دا دوې ګوتي خط وروړسوې. بوډۍ ورته وویل: پر دواړو سترګو به ئې وروړسوم. باره نو تاج الملوک قلم و مشواڼۍ راواخیستله او دا بیتونه ئې ورته ولیکله:

موږ د لیري مسافریو، بنایستې تا ته راغلي
آرزو ګاني مو دي ډېري، امیدونه مو سخلي
تې منه چي راوهلي مو اوږده اوږده مزلونه
هوسایۍ مو ستا په تورو اوږدو زلفو کي لیدلي
موږ د جام و د ساقي، می و پیالې سرود په تمه
یو راغلي و محفل ته، زُهد، تقواوي مو شړلي

د کاغذه سر ته ئې داسي عنوان وکیښ:

دا لیک د هغه هجران ځپلي او د فراق په لمبو مکوټ سوي له خوا درته لیکل سوی دئ چي نه خپلي معشوقې ته د رسېدو لار ورمعلومه ده او نه د وصل ګودر. د بېلتانه اور ئې په شپو شپو هډونه ورسوځلي دي.

دلته ئې نو نور د اوښکو رود تر سترګو راایله سو او دا بیت ئې نور هم پر ورزیات کړ:

ستا په دید سره به پایم، په نغمو کي به دي ستایم
د بېلتون په تاریکو کي، د روڼ مخ په تمنا یم

کاغذ ئې کت کړ او خپل مهر ئې پر ولګاوه. بوډۍ ته ئې په لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ. د سرو زرو يو زر ديناره ئې د بوډۍ په لاس کي ورکښېښوول ورته وې ويل چي: دا زما له خوا د سوغات په ډول ومنه. بوډۍ کاغذ و پيسې راواخيستې، تاج الملوک ته ئې دوعا وکړه او د بي بي پر لور رارهي سوه. کله چي هغې ته ورسېده، بي بي پوښتنه ځني وکړه چي اې زړې بوډۍ، هغه ځوان خو به شي مي ته اړ نه وو، چي غم ئې وخورم. بوډۍ ورته وويل چي دغه کاغذ ئې ستا له پاره راکړ، ويلی مي نه دئ چي څه به ئې پکښې کښلي وي. بي بي چي کاغذ خلاص کړ او وئې وايه، لکه مار پر ځان راتاو سوه او وې ويل: دا د سوداگر بچي په کوم جرئت غوښتي دي چي زما سره خط و کتابت وکړي. په بالله مي دي قسم وي چي که له خدايه نه بېرېدلای، په هغه دوکان کي به مي سر ورچټ کړی وای. بوډۍ ورته وويل، خير کړې، څه ئې ليکلي دي چي داسي ورته په خښم کي سوې. د چا د ظلم له لاسه ئې شکايت کړی دئ او که ئې د ټوکره د پيسو غوښتنه کړې ده؟ بي بي ورته وويل: "دا يو ئې هم نه دي ليکلي، بس درگرده ئې د ميني و محبت خبري کښلي دي. او دا ټوله زه ستا څخه انگېرم. که نه نو څرنگه به دې کثيف سړي دا رنگه خبري کولای سولای. بوډۍ ورته وويل: اې زما بي بي ! ته په داسي ټينگه او محکمه ماڼۍ کي اوسې چي د هوا مرغۍ ئې د پاسه د الوتلو جرئت نه سي کولای. دا چي يو سپی له ځانه سره وغاپي، ته ئې پر ځان مه درنوه او پر ما باندي هم مه په قهر کېږه. داسهي ده چي کاغذ ما راوړی دئ. منگر ما خو ئې مضمون نه وو کتلی. زما اوس داسي خوښه ده چي ته يو سخت جواب ورته وليکې او داسي ئې وبېروې چي بيا د دغه راز اوتو بوتو او چټياتو د ليکلو جرئت و نه کړي. بي بي ورته وويل: "جواب که مي ورته وکيښ، نه گانه چي تمه و اميد ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا نه سي". بوډۍ ورته وویل چي نه، داسي به پېښه نه سي که خدای کول. زما دا خیال چي کله ئې ستا سرزنش و ترټنه ولوستله، نور به نو پر خوله لاس ونیسي. باره، نو بي بي ویل قلم و مشواڼۍ راته راوړئ. قلم و مشواڼۍ چي ئې ورته راوړل، دا کښېنستله او دا بیت ئې ورته وکیښ:

ته له کومي خوا ږغېږې، زما و ستا وصـل هیهات
چیرته لمر، چیرته کڅلکی، چیري زه، ستا چټیات

دا بل بیت ئې هم پر ورزیات کړ:

د سیمرغ مرغه ځالی، ته مچ تلای نه سي په هوا
د خپل ځان آن به تمام کړي، رسـوایي لا پر بالا

کاغذ ئې کت کړ او بوډۍ تې په لاس ورکړ. ورته وې ویل چي دا کاغذ به ورورسوې او ورته وبه وایې چي د دې خبرو څخه لاس واخلي.

بوډۍ کاغذ ځني راواخیست او شپه ئې بېغمه پخپل کور کي تېره کړه. سبا سهار وختي د تاج الملوک د دوکان لور ته رهي سوه. د تاج الملوک چي بوډۍ په سترگه سوه، خورا ډېر خوشاله سو. بوډۍ ته ولاړ سو، څنگ ته ئې کښېنوله. بوډۍ له جیبه کاغذ راوکیښ او تاج الملوک ته ئې ورکړ او ورته وې ویل چي بي بي ستا د خط له اسیته بیخي ډېره په خښم سوه. خو ما په مهربانۍ او ښه خوله د دې پر قهر باندي سړې اوبه تویي کړې. دا مي راضي کړه او دې ته مي وادار کړه چي پر تا ئې زړه وسوځي او د خط جواب دي درته ولیکي. آبس، تاج الملوک خط واخیست. بوډۍ ته ئې کوروداڼی وواېه او پر عزیز ئې ږغ وکړ چي بوډۍ ته یو زر دیناره نور ورکړي. خط چي خلاص کړ او وئې لووست. تر سر ئې دودان ووتل تر سترگو ئې اوښکي راغلې. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډۍ زړه پر وسوځېد او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "زويکه! په خط کي ئې څه کښلي دي، چي داسي ورته ژاړې". تاج الملوک ورته وويل چي گوانبلی ئې يم او زما د وژلو وعده ئې کړې ده او له نور خط و کتابته ئې منعه کړی يم. خو زه که دې ته ليک وانه ستوم نو تر دې ژوند په مرگ ډېر راضي يم. نو خدای به کوي ته به کوې د دې ليک جواب به زه درته وکاږم او ته به ئې تر هغې پوري ورورسوې. بوډۍ ورته وويل چي زما دي ستا په سر و په ځوانۍ قسم وي چي زه به خپل ځان غرغړې ته ورکړم خو انشاءالله تا به خپل مقصد ته ورسوم. تاج الملوک ورته وويل هر څونه نېکي چي دي راسره وکړه، هغونه سل چنده به مجراينه درکړم. باره نو تاج الملوک کاغذ راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

مه کره دا تخم د بدی چي ډېر اوبال لري
روک جواب عاشق ته ورکول هم ډېر جنجال لري
خدای لره لويي ښايي بنده له عاجزي په کار
څله به مغرور وي څوک په حسن چي زوال لري
تېغ د جفا نه ښايي چي کش پر مظلومانو سي
خوی ئې د وفا وي، زړه چي مينه مالامال لري
بده وينا زهر ده، نېکانو لره نه بويه
خاص ييا ښايستو لره چي حسن و جمال لري

د دې بيتو تر کښلو وروسته ئې اوږد اسوېلی وکيښ او دونه ئې وژړل چي بوډۍ ئې لا هم پر ژړا راوسته. بيا ئې کاغذ له تاج الملوک څخه واخيست او ورته وئې ويل چي غم ئې مه کوه، که دي زما سر و نه خوړ، د خدای په مرسته دي تر خپل مقصوده پوري رسوم... کيسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او څلور دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:
د تاج الملوک پر ژړا باندي د بوډۍ پر زړه باندي د رحم اوبه توی سوې، زړه ئې پر وسوځېد او ورته وې ویل، چي: خوا مه بدوه انشاءالله د زړه مقصد ته به دي ورسوم. باره ئې کاغذ واخیست او بي بي ته ئې ورساوه. بي بي د تاج الملوک د ها بل کاغذ له اسیته سره وشنه کېږي او کله چي ئې دا دوهم کاغذ تر لاسه کړ، خشم ئې یو په دوه سو. بوډۍ ته ئې وویل: "نه مي درته ویل چي د کاغذ په جواب ئې امید زیاتېږي". بوډۍ ورته وویل: "دی څوک دئ، د کم ځای دئ ،څه رتبه ئې ده چي تا ته ئې امید پیدا سي". بي بي ورته وویل چي: "چابک ورسه او ورته ووایه چي که دي له دې کاغذ و کاغذبازۍ څخه لاس وانه خیست، نور دي نو وژنم". بوډۍ په جواب کي ورغبرگه کړه چي ستا بلا دي پر ما سي، دغه خبري چي دي وکړې، پر یوه کاغذ ئې ولیکه او زه به ئې په دستي ورورم او دی به نور وبېرېږي.
آبس، بي بي کاغذ و قلم راواخیست او دا بیت ئې ورته وکیښ:

د عنقا ښکار ډېر مشکل دئ دام دي بیرته کړه درټول
هلته هښمي د بادو دي، پراخ بیابان دئ دښت و چول

او ورپسي ئې دا بیت هم ورسره پټلېس کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرغۍ که ډېر هوس وو د شهين و اشنايۍ ته
پخپل ځان نه ده خبره، سمه د مه ځي زندۍ ته

کاغذ ئې کت کړ او د بوډۍ په لاس ئې ورکړ. بوډۍ په سترې ساه هغه تر تاج الملوک پوري ورساوه. تاج الملوک بوډۍ ته ولاړ سو او ورته وې ويل چي خداى دي قدم نېکمرغه لره او تا دي خداى زموږ له سره نه اخلي. وروسته ئې کاغذ خلاص کړ او وئې لووست. له ژړا شين ورته ولاړ او وې ويل: ما ته خو مرگ د زوى زېرى دئ. کشکي داسي څوک پيدا سي چي ما د دنيا له دغو جنجالو او غمو څخه خلاص کړي او و مي وژني. باره ئې قلم ته لاس کړ او پر کاغذ باندي ئې دا بيتونه ورته وکښل:

گراني! ولي مي گوابښې تل په وژلو
زه مين يم زما مسلک د سر بايللو
زما پر غاړه ستا خنجر دئ وربښمين توکي
ما ته مرينه ده مېله د باغ د گلو
څه له گورې زما گراني قتلوه مي
په دې قتل کي زما ژوند دئ څملوه مي
اقتلوني اقتلوني يا ثقاة
ان في قتلي حياة في حياة

کاغذ ئې ونغاړه او بوډۍ ته ئې په لاس ورکړ او ورته وې ويل چي تا ته مي په لوى لاس جنجال او سرخوږى پېښ کړ. کشکي يو څه تر وتلي واى او څه گټه ئې رسولې واى. عزيز تې مخ ورواړاوه او ځني وئې غوښتل چي بوډۍ ته زر ديناره ورکړي. بوډۍ ته ئې وويل چي دا ليک به يا ما تر خپل وصاله پوري ورسوي، يا به نو د عمري بېلتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب سي. بوډۍ ورته وويل چي زه خو ګرده عمر هغه څه غواړم چي ستا خير پکښې کي وي. زما خو تلاښ دا دئ چي د هغي ماه جبيني ستا په شان ښکلی ځوان په نصيب سي. زه چي تاسي دوه سره يو ځای نه کړم، ژوند راته بې معنا ايسي. ما ته خلک ناحقه بوډۍ نه وايي. شپېته کاله مي مکرجني کړې ده او په چم و خدعه و فريب کي مي سر سپين کړی دئ. تاسي دوه به څرنګه سره يو ځای نه کړای سم. آبس، بوډۍ له تاج الملوک څخه رخصت واخيست ، د زړه ډاډ ئې ورکړ. ول ته چورت مه خرا پوه.

بوډۍ رارهي سوه او خط ئې د خپل چوټي په لای کي کښېښو. بي بي ته چي راورسېده. سر ئې وګراوه او بي بي ته ئې وويل. ته راسه زويه په دا سر کي خو مي راوګوره. دا ډېر وخت مي حمام نه دئ کړی. سر مي لکه چي شپږي کړي دي. بي بي لستوڼی راوغاړه او د بوډۍ سر ئې وروغوړاوه. سر ئې ورشنی اوشپږي ئې ځني ټولولې چي په دې وخت کي کاغذ پر مځکه راشيوه سو. بي بي ورته وويل چي دا کاغذ د چا دئ؟ دې ورته وويل. زه د سوداګر د زوی په دوکان کي ناسته وم، ودي سي چي دا کاغذ به را پوري موښتی وي. رائې کړه چي بيرته ئې وروړم. بي بي چي کاغذ خلاص کړ او په مطلب ئې پوه سوه. بوډۍ ته ئې وويل دا ټوله ستا مګتی او چمبازۍ دي. که دي زه کوچنۍ نه وای لويه کړې، اوس مي ښه سخت ايداد درکاوه. ته بيا دې د سوداګر زوی ته ګوره چي زما د پښو کوښکه سوه او په بلا ورسره اخته سوم. خو دا هر څه چي ما ته رارسېږي، دا ټوله ستا سرخوږکي د لاسه رارسېږي. زه نه پوهېږم چي دا ځوان د کم ځای دئ. تر دا ننه خو هيچا زما سره د داسي خبرو کولو جرئت نه وو کړی. بېرېږم چي خبره رسوايي ته راونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزي په تېره بيا له دې پردي سړي سره چي نه مي سيال دئ او نه ئې پېژنم.

باره بوډۍ ورته وويل چي ستا د پلار له بېري او ستا له خپلي دبدبې څخه خو هيڅوک دا زړه نه سي کولای چي دا راز تومتونه دي پر تا وتړي. که ته وده ته د (رد) جواب ورکړې، د دې کار تاوان په څه کي دئ؟ بي بي ورته وويل چي اې زما مهرباني دايي! دا ارمچک بيخي ډېر زړه ور دئ. څرنگه له سلطانه و نه بېرېدی او دا راز خبري ئې ما ته وليکلې. زه خو چي رشتيا سي، په دې سِر نه پوهېږم او هکه پکه ورته تللې يم. که ئې وژنم، خو هم ښه کار نه دئ او که ئې پر خپل حال پرېږدم ،لا پسي زړه ور کېږي. بوډۍ ورته وويل چي ته خو يو بل خط لا هم ورته وليکه، ودي سي چي دا وار وبېرېږي او زړه ئې درڅخه تور سي. باره بي بي قلم راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

که منلي يو چا نه وه د پټنې په شان سوځل
پر هغه باندي حرام دئ د اشنا کوڅې ته تلل
پر دې لاره خطر ډېر دئ اجتناب ورڅخه بويه
دا د سر سره دي لوبي، له ژوندو نه لاس پرېولل
ستا قوت به د مچ ډېر وي، مگر او سپنه ده کلکه
نه ښايي په دې جوال کي په لوی لاس ځان اچول

کاغذ ئې وپېچه او بوډۍ ته ئې په لاس ورکړ چي د سوداگر زوی ته ئې ورسوي. بوډۍ کاغذ تر تاج الملوک پوري ورساوه او هغه هم سمدلاسه خلاص کړ او وئې لووست. په مطلب ئې ځان پوه کړ. له ځانه سره ئې وويل چي د بي بي دنيا زړه د ډبري څخه جوړ دئ. دې ته د تاج الملوک رسېده سخت کار دئ. باره ئې وزير ته خپل مشکل ووايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تدبير غوښتنه ئې ځني وکړه. وزير ورته ووېل چي بله لار نه ده پاته، بې له دې چي د نرمۍ مخ پر کښېږدې او عاجزي ورته شروع کړې. تاج الملوک عزيز ته مخ ورواړاوه، ول وروره! ته خو زما له خوا يو خط ورته وکاږه. باره عزيز قلم و کاغذ راواخيست او داسي ئې ورته وليکل:

زه يو خوار غريب عاشق يم، پر ما باندي نظر بويه
ستا په تمه دلته ناست يم، پر دې خوار يو گذر بويه
د عاشق په وژلو مينه هم له مېني څه تولېږي
خنجر ليري کړه له لاسه له دې چاري حذر بويه
زه روان يم له دې ځايه بېلتون هم راسره مل دئ
بل څه نه دي راته پاته خوار عاشق مات ځيگر بويه
وبېرېږه زما له آهه، مځکه سوځي اسمان سوځي
د پاک خداى پر درقبوله، آه فرياد د سحَر بويه

عزيز چي خط تول وکيښ، تاج الملوک ته ئې ورکړ. هغه ولووست، حيران ورته پاته سو. باره ئې خپل مهر پر ولگاوه. بوډۍ ته ئې خط په لاس ورکړ او هغې بي بي ته ورساوه. بي بي چي کاغذ ووايه. د بلي دنيا درد و خښم ورغى. ول دا توله د دغي ناولي بوډکي له لاسه ماته رارسېږي. آبس، پر مينځيانو ئې ږغ وکړ چي ورسئ، دغه مکاره بوډکه ونيسئ او دونه ئې وډبوئ چي له اخه و له توخه ولوېږي. مينځياني هم ورغلې او بوډۍ ئې په چپلکو و لښتو دونه ووهله چي بوځه راواوښته او بېسده سوه. چي پر هوښ راغله، بي بي ورته ووېل چي گوره، بوډکي! که له خدايه نه بېرېدلاى، د ژوند څکه دي ولاکه راڅخه کړې واى. بيا ئې نو پر مينځيانو امر وکړ چي يو بل د مرگ لگاو لا ورکړئ. بوډۍ ئې بيا داسي وډبوله چي تر مرگه ئې ورسوله. آخر ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځیانو ته وویله چي وئې باسئ او دباندي ئې وغورځوئ. بوډۍ ئې دباندي وغورځوله. کله چي پر هوښ راغله، په ښخېدو ئې ځان تر کوره ورساوه. تر سهاره ئې شپه په کور کي په یوه ناره تېره کړه. بیا نو د لاس په تېرېدلو د تاج الملوک دوکان ته ولاړه او خپل ټول بیان ئې ورته وکړ. تاج الملوک اریانۍ واخیست بوډۍ ته ئې وویل چي دا خوارۍ چي ستا پر بدن تېري سوي دي، زما پر زړه اوس تېري سوې. منګر نو څرنګه ئې کوې تقدیر همداسي راغلی وو. بوډۍ ورته وویل چي خوا مه بدوه زه بیا هم کوښښ کوم چي تا تر دغي خدای وهلي پوري ورورسوم. دې خدای ناترسي زه بېخي ډېره وځورولم. تاج الملوک له بوډۍ څخه پوښتنه وکړه چي د بي بي ولي داسي له نارینه وو بد راغلي دي او ولي ئې نارینه ته تور پر تندي دي؟ بوډۍ ورته وویل چي دا ټوله د هغه خوب تاثیر دئ، چي دې لیدلی وو. تاج الملوک ول څه راز خوب ئې لیدلی وو؟ بوډۍ ورته وویل چي بي بي یوه شپه خوب ولید چي یو صیاد وي، دام ئې غوړولی وي، دانه ئې پر پاشلې وي او دی پټ ورته ناست وي. پر دام یا تور باندي مرغان راټول سول او په دې وخت کي یوه نر او ماده کوتري هم په تور کي کښېني. د نر کوتر پښه په لومه کي بنده سي، سرپکي و ترپکي شرو کړي، نور مرغان ټول والوزي. صیاد راسي دام بیرته ورته سر کړي. دا وار بیا مرغان راسي او هغه ماده کوتره هم ورسره راسي. په دې وار ماده کوتره په لومه کي بنده سي او د هغې په سرپکو ټول مرغان والوزي او هغه نر کوتر هم ورسره والوزي او له سترګو نیهام سي او پخپله ماده پسي بیا راونه ګرځي. صیاد راسي ماده کوتره له لومي خلاصه کړي او حلاله ئې کړي. په دغه وخت کي بي بي له خوبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغورځي او وايي چې نارينه ټول دغسي بې وفا دي او ښځو ته ئې خير نه رسيږي.

تاج الملوک چې د بوډۍ دا بيان واوريدی، ورته وې ويل چې خدای به کوي ته به کوې زه بايد يو وار له بي بي سره وګورم، که څه هم دا کتنه مي د سر په بيه تمامه سي، لا هم پروا داره نه يم. هرومرو ئې بايد ووينم. ته يو چم جوړ کړه چې زه خو فقط يو وار ورسره وګورم. بوډۍ ورته وويل چې د دې تر ماڼۍ لاندي يو باغ دئ چې دا په مياشت کي دوه واره د سيل و چکر له پاره ورته راځي او لس ورځي په باغ کي تېروي. اوس باغ ته د دې د ورتګ ورځي رانږدې سوي دي. هر وخت چې دا باغ ته راغله زه به تاسي ته حال راوړم او خبر به مو کړم. تاسي به باغ ته ورسئ او دا به ووينی. منګر له باغه مه راوزئ. ښايي ستاسي د ښايست و ښکلا په ليدو سره ئې په زړه کي مينه پيدا سي. تاسي پوه سئ چې مينه او محبت د وصال لويه وسيله ده. د تاج الملوک دا خبره پر زړه ښه ولګېده. باره دی و عزيز له دوکانه راولاړ سول، بوډۍ ئې تر خپله کوره ورسوله او خپل کور ئې هم بوډۍ ته وروښووه. باره نو تاج الملوک عزيز ته مخ وروا ړاوه ول، اې وروره! ما ته تر دې وروسته نوري ټکي و ډبري په مخ کي ګوري. دوکان و دوکانداري نو نوره راڅخه پاته ده. دغه دوکان مي له ماله سره تا ته دربخښلی دئ. ته پوه سه او دوکان دي. زياتي ئې نو له هري خوا رقم په رقم بيانونه او خپل د سترګو حالونه سره بيان کړل. عزيز خپلي د ژوند کيسې ورته وکړې. آخر ته راولاړ سول او د وزير کره ورغلل او د هغه څخه ئې هم مشوره وغوښتله. وزير ورته وويل چې درځئ چې باغ ته ځو دخيره. آبس، سنګيني او معتبري جامې ئې واغوستلې، باغ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورننوتل. باغ نه وو، بلاتشبيه لکه جنت داسي ځای وو. يو سپين ږيری باغوان ئې په دروازه کي ناست وو. دوی ورغلل او سلام ئې وروا چاوه. باغوان عليک ورته ووايه. وزير دستي په لاس کي د سرو زرو سل ديناره ورکښېښوول او ورته وې ويل چي دا پيسې واخله موږ مسافر يو او غواړو په دې باغ کي تفريح وکړو، نو که دي د خورک شی می راته راووړ. باغوان پيسې واخيستلې او دوی ته ئې وويل چي تاسي مو خپله تفريح کوئ تر څو زه خواړه ماړه درته راوړم. دوی خپل چکر واهه چي د هاخوا باغوان يو سور کړی او بريان کړی وری ورته راووړ. دوی ښه په خوند وخوړ، لاسونه ئې پرېوول او پخپلو خبرو سره مشغول سول. وزير له باغوان څخه وپوښتل چي دا باغ دي خپل دئ که دي په اجاره اخيستی دئ.

سپين ږيري باغوان ورته وويل چي دا باغ د پاچا د لور بي بي دنيا دئ. وزير ځني وپوښتل چي تا ته د مياشتي څو تنخواه درکوي. باغوان ورته وويل چي د مياشتي يو دينار راکوي. دوباره نو وزير په باغ کي وگرځېد، که گوري چي د باغ په يوه کونج کي خورا لويه او پخوانۍ ماڼۍ ولاړه ده.

وزير باغوان ته وويل چي: "باغوان اکا! زه غواړم چي دلته يو د خير کار وکړم چي خلک به مي بيا نوم پر يادوي." باغوان ورته وويل: "دا به څه راز کار وي؟" وزير درې سوه ديناره ورکړه، ول: اول خو دا درواخله بيا به د کار دا هم درته ووايم. باغوان چي پيسو ته وکتل، له خوښۍ څخه ئې پښې مځکي ته نه ورتللې او ورته وې ويل: "هر څه چي دي زړه غواړه، کوه يې". وزير ورته وويل چي انشاءالله دلته به د خير يو کار وکړم. باره نو له باغه راووتل او کور ته ولاړل. سبا چي سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیر یو ختځگر و یو نقاش له ځان سره باغ ته بوتلل او د دوی د اړتیا وړ شیان ئې ټوله ورحاضر کړل او ورته وې ویل چي ماڼۍ به ټوله سپینه کړئ او رنګارنګ انځورونه به ورباندي وکاږئ. بیا ئې لاجورد او د سرو زرو اوبه ورته راوړې او انځورګر ته ئې امر وکړ چي په دې به د دالان پر دېواله باندي یو صیاد رسم کړې چي تور ئې غوړولی وي او دی پټ ورته ولاړ وي او یو نر کوتر په دام کي بندوي. انځورګر چي دا رسم وکیښ، بیا ئې نو ورته وویل چي اوس د دېوال پر دا بل سر باندي به بیا صیاد رسم کړې چي تور ئې غوړولی وي او دا ځل ئې په تور کي ماده کوتره بنده وي. صیاد هغه رااخیستې وي او پر غاړه ئې چاړه وراېښې وي. پر سر به ئې د شهین یو انځور وکاږې چي هغه نر کوتر ئې په منګولو کي نیولی وي. انځورګر دا ټول اوامر پر ځاي کړل. وزیر نو نور له باغوان سره خدای په اماني وکړه او کور ته ولاړ. هورې ئې له یوې خوا او له بلي خوا ګپي سره کولې.

آخر تاج الملوک و عزیز ته وویل چي یو څو بیته راته ووایه چي له زړه څخه مي د غم زنګ پاک کړي، چورت مي یو څه راته سم سي او د زړه لمبه مي لږ څه په سړه سي. عزیز غوږ ته ګوته واچوله او دا بیتونه ئې ورته وویل:

زما مینه پر مینه، څو، اشنا کوي کینه
بل څه نه دي بخت دئ ازمویښت و زمانه
ځای د قدم ګوره بیا نو پل ایږده دلبره
دا پخه خبره اولنۍ ده دېرینه
مینه د پوهانو په نظر مار دئ، لنډۍ ده
نیښ ئې زهرناکه په ښکاره ده رنګینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند څه دئ؟ خطر دئ، مشقت دئ، جنجالونه
مينه کي دا هر يو دئ زرچنده، تېي منه
دام کي د زمري نيول زور نه غواړي مېږه ته
خو مينه هسي دام دئ چي مېږه کړي ارتينه

عزيز و تاج الملوک ورځ په همدې خبرو اترو تېروي او بوډۍ هم پر کور کښېنستله، نه له کوره وزي او نه هم پر بي بي باندي ورګرزي. کله چي بي بي ته د باغ د تفريح هوا ورولاړه سوه، نو ئې بوډۍ ته نوکر ورولېږه او کور ته ئې راوبلل. ځکه دا بې له بوډۍ څخه هيڅ وخت باغ ته نه تلله. بوډۍ ئې بيرته دلاسا کړه او ورته وې ويل چي باغ ته مي هوا سوې ده او غواړم چي د ګلانو او شکوفو له ليدلو څخه يو څه خوند واخلم. بوډۍ هم ورسره ښه کړه او ورته وې ويل چي زه به هم کور ته ولاړه سم او خپل کالي به اليش کړم. بي بي ورته وويل چي سمه ده، منګر ژر راسه چي بيا ناوخته کېږي. بوډۍ د بي بي له کوره سيده تاج الملوک ته ورغله او ورته وې ويل چي ژر کوه، ښې سنګيني جامې دي واغونده، باغ ته ولاړ سه، باغوان ته سلام ورواچوه او په يوه ځای کي ځان نيهام کړه. بوډۍ له تاج الملوک سره يو پټ رمز کښېښوو او نور ئې نو بي بي ته ځان ورورساوه. عزيز و تاج الملوک هم خپلي ښې جامې واغوستلې. تاج الملوک د ورېښمو کالي واغوستل، د سرو زرو کمربند ئې، چي د ياقوتو و زمردو دانې پکښې کار سوي وې، تر ملا وتاړه او باغ ته روان سول. د باغ دروازې ته چي ورسېدل، باغوان ئې پر خپل ها پخواني ځای باندي ناست وموند. دوی ته ولاړ سو او ښه پوره تعظيم ئې وکړ او ورته وې ويل چي ولاړ سئ او په باغ کي مو خپله تفريح وکړئ. باغوان نه وو خبر چي په همدې ورځ د پاچا لور هم باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راروانه وه. تاج الملوک و عزیز باغ ته ننوتل. یو گړی چې تېر سو، دا دئ د مینځیانو او نوکرانو ږغونه ئې تر غوږو سول چې باغ ته د ها پټې دربچې له لاري راننوتل. باغوان چې هغوی ولیدل وارخطا سو، چټک ئې تاج الملوک ته ځان ورساوه او خبر ئې کړ چې بي بي او مینځیاني باغ ته راننوتلې.

تاج الملوک ورته وويل چې ته ری مه وهه، موږ به ځانونه د درختو تر شا پټ کړو. د باغوان هم ورسره خوښه سوه او ټینگار ئې پر وکړ چې ځانونه هرومرو کوم ځای پټ کاندي. د پاچا لور چې له خپلو سهیلیو سره باغ ته راننوتله، بوډۍ فکر وکړ چې که دا سهیلیاني او نوکراني راسره وي، خدای خبر چې مقصد ته به رسېږو، باره ئې مخ د پاچا لور ته وروا ړاوه او ورته وې ویل چې دې نجونو او نوکرانو ته حاجت نسته، دوی خپل سر ته پرېږده چې خپلې مستۍ وکړي. بي بي ورسره خوښه کړه، ول رشتیا دي وويل او پر سهیلیانو ئې ږغ وکړ چې تاسي نو په باغ کي سره تیتي سئ او خپل سات مو تېر کړئ.

نجوني او نوکراني خوشاله سوې او په باغ کي ئې خپل چکرونه و اتڼونه شرو کړه. بي بي او بوډۍ کرار کرار قدم واهه. تاج الملوک هم د خپلي معشوقې د حسن و جمال او قد و اندام په ننداره کي ډوب وو او له ځانه سره ئې ویل:

معشوقه مي په څه ناز و ادا راغله
د ښایست له غلو څه پټه په غلا راغله
هر کلي ته ئې مرغان د چمن درومي
ښه راغلې ته ئې غونچه په خندا راغله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د گل عکس ئې دئ د دې له مخ اخیستی
نـازکۍ تـه ئـې پرخـه پـرژړا راغلـه
شیخان ټول دي پر گونډو و لاسنیوي ته
مستان ټول د خرابات په دوعـا راغلـه
کرامات چې ئې د ښکلي مخ ښکاره کړل
زاهـدان ټولـه پـر رقـص و نڅـا راغلـه
زه عاشق بې د پېښو گرد سترگو ته یوسم
کـه یـو ځلي مـې د مینـې پـر خـوا راغلـه
زه بېوزلــه د هغـــې شـــېبې پـــه تمـــه
کـه مې غېږې تـه دا ښـکلې رعنـا راغلـه
بـل څـه نـه لـرم، خپـل سر بـه تـر قربـان کړم
کـــه د مینـــې بازار تـــه پـــه ســـودا راغله
د ښـکلاو و رونـق هغـه ورځ ورټـول سـو
چـې چمـن تـه ښایـسته محبوبـا راغلـه

بوډۍ پخپلو خبرو باندي بي بي اخته کړې وه او ورو ورو ئې د هغې ماڼۍ و خوا ته بوتله چې د وزیر په حکم نقاشي سوې وه. بوډۍ او بي بي ماڼۍ ته ورننوتلې. بي بي چې د مرغانو، صیاد، دام او کوتري انځور ته وکتل، سبحان الله ئې ورته وویل او زیاته ئې کړه چې دا کټ مټ هغه شکلونه دي چې ما په خوب لیدلي ول. بیا ئې نو بوډۍ ته مخ راوگرزاوه، ورته وې ویل: "گوره! زما مهرباني دایي، دې تصویرونو ته وگوره، ما چې به تل نارینه ملامتول او له هغو څخه مې ښه نه راتلل. ته اوس ښه ورته وگوره، صیاد نر او ماده کوتري دواړي په دام کي نیولي دي، نارینه کوترځان خلاص کړی دئ او دومره نه کوي چې ماده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتره هم له دامه وژغوري. رڼې سترګې ئې ورته نيولي دي او شهين په هغې خوارکۍ کي منګولي ښخي کړي دي. څه سر دي پرله ګرزوم، بي بي دا خبري و بوډۍ ته کوي خو بوډۍ ځان ګول اچولی دئ او په نورو خبرو ئې ځان مشغول کړی دئ. دوی کرار کرار رارواني دي څو هغه ځای ته ئې بي بي راوستله چي تاج الملوک پکښې پټ دئ. بوډۍ تاج الملوک ته هغه مخصوصه اشاره وکړه او د انځورونو ماڼۍ ته ئې راوباله.

د بي بي ناڅاپه هغې خوا ته پام سو او تاج الملوک ئې وليد. د ده و ښايست او جمال او ښو کړو وړو ته داسي هکه پکه ولاړه. بوډۍ ته ئې وويل:

دغه باز دئ که شاهين چي ښکاروي زړونه مهرونه
او که تورک د خراسان دئ ابلوي د پارس ملکونه

بوډۍ ورته وويل: ولچي، زه ئې هم نه پېژنم خو فکر کوم چي د کم پاچا زوی به وي. آبس، بي بي دنيا د تاج الملوک و ښايست ته هېښه پېښه تللې وه چي داسي ښکارېده چي د دغه نازنين بشر د ميني غشی ئې پر زړه ولګېد. ميني دونه غلبه پر وکړه چي عقل ئې ورمغلوب او شهوت ئې پر خروښ رااووست. بې اختياره ئې بوډۍ ته تر خوله ووتله چي دغه د ګلابو ګل بېخي ډېر ښکلی دئ. که څه هم هر وخت مي ويلي دي چي زړه به له چاسره نه پيوندوم، خو د دې ځوان د ميني په دام کي پخپل اختيار او خپله خوښه ولوېدلم. او دا بيتونه ئې وويل:

که مي زړه راښخه غواړي خو تر جار ئې
که مي دام ته کشوي، خوښه، اختيار ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ډېــره نـــه ده غو ښتــــه ده نرمېـــږي
پر دې عشق سرورکوم که وي، په کار ئې

بوډۍ ورته وویل چي رشتیا هم دا بلاوهلی مه کېږ، دونه ښایسته دئ چي ما په دا خپل ټول عمر داسي ښایست نه وو لیدلی. بوډۍ تاج الملوک ته په رمز وویل چي نور نو خپل کور ته ولاړ سي. تاج الملوک خوش خوش روان سو، له باغوانه ئې خدای په اماني واخیسته او تر باغ ووت. کور ته چي راغی د میني اور ئې په زړه کي داسي لمبې بل کړې او شوق ئې دومره زیات سو چي، نور ئې له توانه ووتله. دا بیان ئې وزیر او عزیز ته وکړ او ورته وې ویل چي بوډۍ ولي زه له باغه وتلو ته مجبور کړم. دوی ورته وویل چي البته بوډۍ به په همدې کي ستا خیر او مصلحت لیدی، کنه نه نو له باغه د وتلو اشاره به ئې نه درته کولای. وزیر او عزیز نو پرېږده چي له تاج الملوک سره نور پند تړي، د پاچا لور پسي راواخله. د پاچا پر لور باندي میني تر اندازې زیات زور وکړ، بوډۍ ته ئې وویل چي له دغه پریروی سره د وصال کار ستا پر غاړه دراچوم. ته به کوې خدای به کوي، دا کاربه سره رسوې. بوډۍ ورته وویل چي شیطان ولاحول کړه. تا خو له نارینه وو څخه داسي بد وړل لکه مار چي له شینشوبي څخه بد وړي. ولي دي د دغه ځوان په لیدو سره نابېره حال بل سو او لمبې دربادي راغلې. منګر، هو! قسم مي دي په خدای وي چي تر دغه ګل بشر نو بل څوک ستا د غېږي وړ هم نسته. د پاچا لور ورته وویل چي اې مهرباني دایي! زموږ په وصال کي به ځان نه سپموې. که دي دا کار سره ورساوه، زر دیناره دي نغدچغد وګټله. او که دي و نه رساوه، زه مرم، ولاکه ژوندۍ پاته سم. بوډۍ ورته وویل، ته خپل قصر ته ولاړه سه، خدای د کراري مل دئ. زه خپل ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوښښ کوم.

که هاروت غوندي په ښاه کي د بابل وي
پخپل سحر بې له ښاه ښخه بېرون کړم

آبس، بي بي دنیا خپلي ماڼۍ ته ولاړه او بوډۍ تاج الملوک ته ځان ورورساوه. تاج الملوک چي ولیدله. جست ورته ولاړ سو او بوډۍ ئې خپل څنګ ته کښېنوله. بوډۍ ورته وویل چي خوشاله اوسه، چي دا وا رزموږ حیلې او خدعې کار وکړ. باره ئې نو ټوله بیان ورته وکړ او په آخر کي ئې، نور ئې له توانه ووتله، ورته وویل چي: "سبا دخیره د ملاقات ورځ ده". تاج الملوک امیانۍ ته لاس کړ او زر دیناره ئې بوډۍ ته په زېري کي ور وبخښل.

بوډۍ دینارونه او سوغاتونه غوټه کړل او د بي بي دنیا کره په منډه ورغله. بي بي چي بوډۍ ولیدله، ورته وې ویل: "څه خبر دئ ملاچرګک موږ ته راوړی"، او په ناز ئې پوښتنه ځني وکړه چي اې مهرباني دایي! زما د محبوب له خوا دي کم د خیر خبرمبر راوړی دئ که یا؟ بوډۍ ورته وویل چي کور مې پیدا کړ، سبا که ژوند باقي وو، درته راولم ئې انشاءالله وتعالی. بي بي دونه خوشاله سوه چي سمدستي ئې زر دیناره نغد او د زرو دینارو په بیه یو ټوکر په زېري کي ورکړ. بوډۍ غوټه راواخیستله او سیده کور ته ولاړه. شپه ئې تېره کړه. سهار وختي د تاج الملوک کره ورغله. په ده ئې د ښځو جامې واغوستلې، چادري ئې ور پر سر کړه او ورته وې ویل چي: "په ما پسې راځه. چابک چابک مه ځه، تلوار مه کوه، که چا خبري درسره کولې، هیڅ مه ورته وایه. تاج الملوک چي ئې په دې ټولو خبرو ښه پوه کړ، باره نو له کوره راووتل، بوډۍ دمخه ده او تاج الملوک د ښځو په کالیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي په پسې دئ، څو دا دئ، و قصر ته راورسېدل. بوډۍ په قصر ننوتله او تاج الملوک سم په پسې دئ. دروازې خلاصي سوې او په دهلېزو کي تېر سول څو تر اوو دروازو ووتل او اتمي ته ورسېدل. دلته بوډۍ و تاج الملوک ته وويل چي بېرېږه مه، زړه وانه چوې. که ما درباندي په زوره ږغ وکړ چي: "اې مينځې! چابک ورسه او کور ته ورننوزه"، ته بله مه کوه او چټک په کور ننوزه. چي کور ته ننوتلې، تر دهلېز به ووزې، کيڼ لور ته به راوګرزې، يو دالان به ووينې، په دالان کي به پنځه دروازې وشمېرې او په شپږمه به ورننوزي ستا د زړه مطلب هورې دئ. تاج الملوک ورته وويل چي ته به نو چيري يې؟ دې جواب ورکړ چي زه ځای نه ځم دلې يم، منګر ښايي له پيره دارانو سره په خبرو کښېوزم او شا ته به پاته سم. تاج الملوک د بوډۍ خبري په غوږ کي ونيولې او هغي دروازې ته ورروان سو چي لوی پيره دار پکښې ولاړ وو. پيره دار چي له بوډۍ سره بله مينځه وليدله، له بوډۍ څخه ئې وپوښتل چي دا مينځه چيري ځي؟ بوډۍ ورته وويل چي د دې مينځې په باره کي بي بي څه اورېدلي وه چي ډېره کمالداره او نمايداره نجلۍ ده، نو بي بي غواړي چي دا مينځه رانيسي. پيره دار ورته وويل چي زه دي په کمالداره و بې کماله نه پوهېږم، زه بې له تلاښۍ څخه څوک نه پرېږدم چي ماڼۍ ته ننوزي. ما ته پاچا همداسي امر کړی دئ او زه ئې امر پر ځای کوم... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او پنځه دېرشمه شپه

شهرزادي ووېل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

لوی پیره دار بوډۍ ته ووېل چي د پاچا له امر سره سم، زه څوک بې له تلاشۍ قصر ته نه پرېږدم. بوډۍ پر رابوږرکې سوه او په خښم ئې ورته ووېل چي ما ته خو ته ډېر ادبناکه او هوښیار سړی ښکارېدلې، دا نن ولي مخ درلګېدلی دئ. زه به دي په بي بي پرېږدم! ولا چي دا ټول نکل مي نه وي ورته کړی چي ته د دې مینځیانو ته لاس اچوې. بیا نو بوډۍ پر تاج الملوک باندي په لوړ اواز ږغ وکړ چي: "ځه! مینځې ننوزه". تاج الملوک هم په چټکي سره سوپ ته ننووت. د پیره دار خوله ګونګه پاته سوه او هیڅ ئې و نه ویل. تاج الملوک چي تر سوپ رااووت، چپه لاس ته کاږ سو، دروازې ئې وشمېرلې، یو، دوه، درې، څلور، پنځه، پر شپږمه دروازه ورننوت چي ګوري بي بي دنیا بیا وختي راغلې ده او په انتظار ورته ناسته ده. بي بي چي پر تاج الملوک سترګي وموښتلې، وې پېژانده، او سمدلاسه ئې غېږ پر راوګرزوله او ټینګ ئې ونیو. په دغه حال کي بوډۍ هم راورسېده او یوه بله مینځه ئې تر لاس ونیوله او تر قصر ووتله چي چوکیدار ته دا وروښيي چي مینځه بیرته له ماڼۍ څخه ووتله. بوډۍ بیرته ماڼۍ ته راغله. بي بي ورته ووېل چي دايي انا! ته به په دروازه کي کښېنې، څوک به نه راپرېږدې.

باره نو بي بي او تاج الملوک خوله په خوله سول او نور نو مه کوه خبري. ښه د خوندشپه ئې تېره کړه، سهار سو، بي بي په تاج الملوک پسې دروازه راوتړله او دا یو بل سرای ته ولاړه. له عادت سره سم ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینځیاني راوغوښتلې. د هري یوې چي څه غوښتنه وه، یا ئې څه کار وو، د هغه له پاره ئې پر نوکرانو باندي امرونه وکړل او لازم هدایتونه ئې ورکړل. یو آن ئې لا د دا نورو مینځیانو سره ګپ شپ وکړ، باره ئې ورته وویل چي اوس نو تاسي ووزئ، زه غواړم چي یو آن یوازي اسرهت وکړم. مینځیاني چي ووتلې، دا بیرته تاج الملوک ته راغله، ښه مکلفه ډوډۍ ئې وخوړه او نور ئې خپلي بازۍ شرو کړې. دا شپه ئې هم تېره کړه او دا سبا ئې د تېري ورځي په شان په تاج الملوک پسې دروازه وتړله او دې خپل کارونه مارونه وکړل او د مینځیانو مشکلات ئې ورحل کړل. په دې ترتیب یوه میاشت همداسي تېره سوه. دوی نو دلې پر پړده چي خپل عیشونه کوي، د وزیر او عزیز حال راواخله.

غوږ مو دئ! وزیر او عزیز چي ولیدل، تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته ولاړ او هورې پسي پاته سو، نو ئې زړه ته ولوېده چي دا سړی د ځای وو، د ځای سو. بیا ئې راوتل ناممکن دي منګر په مرګ راووزي. وزیر عزیز ته وویل چي: "بچیه! اوس کار خراپ سو. که زه او ته د تاج الملوک پلار ته بیرته ور نه سو او په حال ئې خبر نه کړو، باره به ملامتي ټوله پر موږ وي". باره ئې پر کډه لرګی واچاوه مخ د ملک سلیمانشاه پر لور رارهي سول. هله، هله، هله . څو شواروزه وروسته خپل ښار ته راورسېدل. پاچا ته ورغلل او ورته وې ویل چي: "له کمي ورځي چي تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته تللی دئ، بیا ئې هیڅ حال نسته".

پر پاچا باندي د قیامت ورځ راغله پر خپل کار باندي ډېر پښېمانه سو. منګر اوبه تر ورخ اوښتي وې. باره ئې جارچي راوغوښت او امر ئې ورته وکړ چي په ښار کي د جهاد جار ووهه. چي مخ دي راګرزاوه، لوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکر تيار سو. تر ښار دباندي ئې خېمې ووهلې. پاچا پخپله مخصوصه خېمه کي کښېنستلی تر څو چي له ليرو ځايو څخه ټول لښکريان راورسېدل، باره ئې د "کوچ" امر ورکړ او د اسمان د ستورو په اندازه له لوی لښکر سره د خپل زوی تاج الملوک دڅغورني له پاره وررهي سول. هلته تاج الملوک او بي بي دنيا شپږ مياشتي په عيش و عشرت کي سره تېري کړې. ورځ په ورځ ئې مينه سره زياتېدله. په پای کي تاج الملوک خپل راز ورته څرګند کړ اوبي بي ته ئې وويل: "اې زما د زړه محبوبي! ما دلته ډېري شپې درسره تېري کړلې او مينه مو ورځ په ورځ زياتېږي، منګر زه خپل مراد ته نه يم رسېدلی".

بي بي په جواب کي ورته وويل چي: "ستا خاطر دي خدای نه مانده کوي، وايه ! مطلب دي وايه! که بازۍ دي، که عيش و عشرت دئ، خو هغه دئ کوو ئې. که نور څه په زړه کي لرې، راځه! زه ستا يم". تاج الملوک ورته وويل چي مقصد مي دا نه دئ، بلکي مطلب مي دا دئ چي ته پوه سې چي زه د سوداګر زوی نه يم، زه د پاچا زوی يم. پلار مي ملک اعظم ملک سليمان شاه دئ. هغه ملک سليمانشاه چي خپل وزير ئې ستا له پاره په مرکه رالېږلی وو او ما ته ئې راغوښتلې. تا نټه وکړه. باره ئې خپله کيسه له سره څخه تر پايه پوري ټوله ټکي په ټکي ورته وکړه او ورته زياته ئې کړه چي اوس به خپل پلار ته ولاړ سم. هغه به ستا پلار ته خپل ايلچي راولېږي او تا به ما ته په حلاله نکاح راوغواړي. زياتي به مو نو زړونه بېغمه سي او له دې پټ پټاني به راووزو. د بي بي دا خبره بيخي خوښه سوه. هغه شپه ئې په دغه خيالونو و چورتونو تېره کړه او عهدوپيمان ئې سره يو سو. خو د خدای کارونه دي په دغه شپه پر دواړو باندي خوب ډېره غلبه وکړه او تر لمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختو پوري راويښ نه سول.

هلته شهرمان پاچا پر خپل تخت ناست وو او له خپلو وزيرانو او امراوو سره ئې دربار کاوه چي ناڅاپه د زرگرانو مشر راغی. يوه سندوخچه ئې ورته راوړه او پاچا ته ئې ورکړه. په سندوخچه کي يو امېل پروت وو چي خورا غټ غټ غميان پکښې کار سوي وه. زر ديناره ئې بيه وه. پاچا چي امېل وليد، خوښ ئې سو او هغه لوی پيره دار ئې راوغوښت چي د هغه او بوډۍ تر منځ څه موده پخوا د تاج الملوک پر سر گفتگوی پېښ سوی وو. پاچا دې پيره دار ته وويل چي دا امېل به واخلې او بي بي دنيا ته به ئې وروړې. پيره دار چي د بي بي خوني ته راغی، گوري چي د خوني دروازه تړلې ده او بوډۍ ئې وليدله چي د دروازې په خوله کي ناسته ده. پيره دار له بوډۍ څخه پوښتنه وکړه چي بي بي ولي نن تر سرې غرمې بيده ده، بوډۍ وارخطا سوه او وې ويل چي دلته تکيه سه، زه به کيلۍ راوړم. باره ئې دوې پښې دغه وې، دوې نوري پور کړې او ولاړه، وتښتېده.

پيره دار په شک کي سو، دروازه ئې ماته کړه او خوني ته ورننووت. چي گوري د پاچا لور د تاج الملوک په غېږ کي بيده پرته ده. اريانۍ واخيستی، غوښتل ئې پاچا خبر کړي، چي په دغه وخت کي

بي بي له خوبه راويښه سوه. پيره دار چي ئې وليد د رنگ بڼه ئې ژړه سوه او پيره دار ته ئې وويل: "گوره زموږ پرده پوښه سه، خدای به ستا پرده پوښه سي". پيره دار په جواب کي ورته وويل چي زه له پاچا څخه هيڅ شی نه سم پټولای. د سرای دروازه ئې وتړله او بيرته پاچا ته ورغی. پاچا ځني وپوښتل چي امېل دي بي بي ته ورکړ. پيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

داروړته وویل اميل مميل پرېږده، زه نه غواړم چي هيڅ خبره ستا څخه پټه وساتم. پوه سه چي بي بي مي نن له يوه ښکلي ځوان سره په يوه بستر کي بيده وليدله.

پاچا دوی دواړه راوغوښتله او پوښتنه ئې ځني وکړه چي دا مو څه شوډنگ رااېستلی دئ. باره خښم ورغی اوغوښتل ئې چي د تاج الملوک سر په توره غوڅ ځني پرې کړي. بي بي دنيا ځان پر وغوړاوه او پلار ته ئې وويل چي اول ما مړه که، بيا به دی وژنې. پاچا دا تر لاس کش کړه او نوکرانو ته ئې امر وکړ چي خپل سرای ته ئې بوزي. بيا ئې تاج الملوک ته مخ راواړاوه چي ته ارمچک څوک يې؟ د کم ځای يې؟ د پلار نوم دي څه دئ؟ او څرنگه دي دونه زړه کړی دئ چي د پاچهانو لوڼو ته لاس واچوې. تاج الملوک ورته وويل چي که ته ما ووژنې، پاچهي به دي پر دا بله راواوړي او ته به هم خپل سر پکښې وخورې. ملک و وطن به دي ويران سي او بيا به پښېماني هم څه گټه در ونه رسوي. پاچا ورته وويل چي ولي به پښېمانه سم او ولي به مي ملک و وطن خراب سي؟ تاج الملوک ورته وويل چي سر خلاص که، زه د ملک سليمانشاه زوی يم. چي مخ رااړوې د پلار سپاره و پلی لښکر به مي راورسېږي.

شهرمان پاچا چي دا خبري واورېدې، يو څه له درده سوړ سو او غوښتل ئې چي وئې نه وژني او زندان ته ئې ولېږي تر څو چي د ده د خبرو رشتيا و درواغ معلومېږي. په دې وخت کي د شهرمان پاچا وزير راوړاندي سو او پاچا ته ئې وويل چي د دې سپي په وژلو کي به ځنډ نه کوې. ده د پاچا پر لور باندي تېری کړی دئ. باره ئې پر جلات امر وکړ چي دا خاين ووژني. جلات توره تر سر وڅرخوله، لاس ئې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، خو پاچا نه غوښتل چې دی ووژل سي او له امراوو څخه ئې يو په يو مشوره پېل کړه.

وزير ورته وويل په دې کار کې مشوره نه ځايېږي. باره پاچا ته هم درد ورغی او پر جلات ئې امر وکړ چې: "وهه ئې!" جلات توره پورته کړه او غوښتل ئې چې سر او تن ئې سره بېل کړي چې په دغه وخت کې ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږدېر شمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

جلات چې توره پورته کړه او غوښتل ئې د تاج الملوک سر غوڅ ورپرې کړې. لاس ئې لا په هوا کې وو چې په دې وخت کې ناڅاپه د ډول و سورنا ږغونه او د خلکو فريادونه او د اسانو ښشنی له ښاره را پورته سو. دا ږوږ په ښار کې راتاو سو. دوکانونه وتړل سول. پاچا پر جلات چيغه وکړه چې: "لاس دې نيسه! چې مړ ئې نه کړې". باره ئې سړی واستاوه چې د ښار حال راوړي چې څه پېښه ده؟ سړی ولاړ او د هغې خوا ئې حال راووړ چې: "اې پاچا! دونه لوی لښکر پر ښار راغلی دئ چې سروپای ئې نه معلومېږي، شمېر ئې د اسمان تر ستورو، د درختو تر بلګو او د بيابان تر شګو زيات دئ. د يوه خروښنده رود په شان رابهېږي، اسان ئې راپونده کړي دي او رانزدې کېږي. خو د لښکر د راتګ په سبب پوه نه سوم چې ولي او پر څه راروان دئ؟" پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وارخطا سو، پر خپل ځان او خپل مملکت وبېرېدی. وزیر ته ئې وویل چي آیا زموږ سپاهیان هم مقابلې و جنگ ته وروتلي دي که یا؟ د ده لا دا خبره په خوله کي وه چي د پاچا پیره داران دربار ته راننوتل او د یرغلي لښکر د پاچا استازي هم ورسره ملګري دي. په استازو کي د نوموړي پاچا وزیر هم شامل وو. پاچا هغوی ته ولاړ سو او ځان ته ئې نژدې راوبلل او د هغوی د راتګ دلیل ئې څني وپوښت.

د استازو له مابین څخه وزیر رامخ ته سو او داسي ئې وویل: "اې پاچا! پوه سه چي دې وطن ته د راغلي لښکر سلطان د پخوانیو پاچهانو په شان نه دئ" ملک شهرمان څني وپوښتل چي دا کم پاچا دئ؟ وزیر په جواب کي ورته وویل: "دا سلطان سلیمانشاه عادل او د صفاهان د پراخي مځکي څښتن دئ. دې وطن ته ئې د لښکر د راتګ سبب دا دئ چي زوی ئې ستا په ښار کي دئ. که ئې خپل زوی سهي سلامت او روغ رمټ ولید، تا ته به هم نوازش ورسېږي او که هغه په دې ښار کي ورک سي یا کمه صدمه وزیان وروړسېږي یا وررسېدلی وي، نو مرګ ته دي ځان تیار کړه. همدامي پیغام وو، زیاتي والسلام". پاچا چي دا پیغام واورېدی، رېږد واخیست او وبېرېدی. د خپل دولت پر لویانو ئې اواز راوکیښ چي: "ولاړ سئ او ټول وطن پسې وپلټئ، د زوی درک ئې ورمعلوم کړئ."

د پاچا زوی تاج الملوک خو د جلات تر توري لاندي پر مځکه پروت وو، له ډېر وهم څخه بې حاله سوی وو چي ناڅاپه د یوه استازي سترګي پر ولګېدې او وئې کتل چي خوارکی د اعدام پر تخته پروت دئ. داغسي ئې ورالا کړه او د شهزاده په پښو کي ورولوېدی. نورو استازو هم وروځغستل او په پښو کي ورولوېدل. باره ئې اولچک و

(c) ketabton.com: The Digital Library

زولنې ځني خلاصي کړلې راپورته ئې کړ او لاسونه و پښې ئې ورمچ کړل. تاج الملوک چي د خپل پلار وزير او د سوداګر زوی عزيز وپېژندل، له ډېري خوشالۍ څخه بيا بېهوښه سو. ملک شهرمان چي دا حال وليد، اريانۍ واخيستی، وهم پر غالب سو او بيخي ډېر وبېرېدی ځکه پوه سو چي د دې لوی لښکر د راتګ سبب همدغه ځوان دئ چي ده د جلات تر تېغ لاندي پرې ايستلی وو. باره راولاړ سو، تاج الملوک ئې پر سر مچ کړ، تر ستر ګو ئې اوښکي راغلې او وې ويل: "زويه ! زما د کړي عمل جزا ما ته مه راکوه، پر ما رحم وکړه او زما دا سپيني ږيري ته وګوره. مملکت او وطن مي مه راورانوه". آبس، تاج الملوک ئې هم لاسونه ورمچ کړل او وې ويل چي دا ستا ګناه نه وه. ته زما د پلار پر ځای يې. خو بېرېږم چي زما ګراني محبوبې ته کمه صدمه نه وي رسېدلې". پاچا ورته وويل: "اې ځوانه! د هغې غم مه کوه. خوښه خوشاله ناسته ده او د سر وېښته ئې لا هم نه دئ ضايع سوی".

څه سر دي پرله ګرزوم، ملک شهرمان داغه عذرونه دي چي تاج الملوک ته ئې کوي، بخښني ځني غواړي. د سليمانشاه وزير ته هم عذرونه کوي او بې شمېره وعدې ورکوي چي دی به کوي او خدای به کوي او دغه ليدلی حال به له خپل پاچا څخه پټوي. خپل پاچا به په دې حال باندي نه خبروي. بيا ئې نو پر خپلو غټانو باندي امر وکړ چي تاج الملوک حمام ته بوزي او د پاچهۍ وربښمني جامې په واغوندي. غټانو ئې امر پر ځای کړ او تاج الملوک ئې په خوله لګړولی دربار ته راووست. تاج الملوک چي د ملک شهرمان دربار ته راننووت، پاچا او د ده ټول درباريان ورته ولاړ سول. بيا نو تاج الملوک کښېنوست او خپل سرګذشت ئې خپل پلار، وزير او عزيز سوداګر ته ووايه. دوی بيا خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیان ورته وکړ چي ځرنګه ئې ملک سلیمانشاه ته خبر یووړ چي زوی دي د ملک شهرمان د لور په ماڼۍ ننووت او بیا ئې نو پته ورکه سوه. دا ئې هم ورته وویل چي پلار چي دي دا بیان واورېد، زیاتي ئې له طاقته ووتل او په هغه ګړی ئې لښکر تیار کړ او دا دئ چي تر تا پوري مو ځان راورساوه. وزیر پسي زیاته کړه چي: "دا د خدای ډېره مهرباني ده چي زموږ راتګ ستا د ژغورني او خوښۍ و خوشالۍ سبب سو".

تاج الملوک په جواب کي ورته وویل: "ستاسي راتګ دي تل مبارک وي" . دوی پخپلو منځو کي په خبرو اخته دي چي ملک شهرمان د خپلي لور ماڼۍ ته ورغی. که ګوري چي لور ئې بي بي دنیا په تاج الملوک پسي په رینګټ ژاړي. خنجر ئې راایستلی او پر مځکه ئې لګولی دئ. د خنجر څوکه ئې خپل ټټر ته نیولې ده او غواړي چي ځان ووژني. له ځانه سره ګډه ده او وایي چي له تاج الملوک پرته نو پر ما ژوندون حرام دئ، پلار ئې چیغه پر وکړه چي: "مه کوه! اې نجلۍ دا کار مه کوه. پر خپل پلار او خپل ښار دي رحم وکړه، داسي کار مه کوه چي د هغه په سبب دي پلار ته تاوان ورسېږي". زیاتي نو ورغی لور ئې راپورته کړه او ټوله کیسه ئې ورته وکړه چي ستا معشوق خو د ملک سلیمانشاه زوی دئ. غواړي تا په نکاح کړي د نکاح کار اوس تا ته معطله دئ.

لور ئې موسکۍ سوه او ورته وې ویل چي: "نه مي درته ویل چي دا ځوان شهزاده دئ. زما خبرو تا ته دوه درهمه ارزښت نه درلود. ځوان دي واخیست د جلات تېغ ته دي وتاړه". پلار ئې ورته وویل چي: "ستا د روزني او لویولو حق مي دربخښلی دئ خو ته هم زما تر دې خطا راتېره سه". باره نو بي بي ورته وویل چي چابک به تاج

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملوک راته راولئ. پاچا دستي ورته راووست. د بي بي سترگي چي پر وموښتې، تر هر نام وننگ تېره سوه او د پلار په مخ کې په غېږ کي ټينگ ونيو او ورته وې ويل چي: "زه پر تا وم ، ما ول نه گانه يوه ډېره نېکمرغه، بله بدمرغه، چي خدای دي نه کړي يو څه ئې درکړي نه وای". بيا ئې نو پلار ته مخ وراواړاوه او ورته وې ويل: "ته و خدای، دغه ښايسته بشر او دغه ځواني د مرگي لايقه وه". باره نو ملک شهرمان له کوره راووت، دروازې ئې وتړلې او د تاج الملوک د پلار وزير ته راغی او ورته وې ويل چي ملک سليمانشاه ته حال ورکړئ چي زوی ئې سهي سلامت و روغ رمټ او پخپل عيش ونوش کي ډوب دئ. بيا ئې نو امر وکړ چي د ملک سليمانشاه د لښکر هر نفر ته دي د هر راز خواړو و مېوو او حلواوو سربښته ونيسي. د ملک شهرمان فرمان چي پر ځای سو، وروسته ئې د ملک سليمانشاه له پاره د ده له شانه سم سوغاتونه و تحفې و اسان، اوښان، و مينځې و مريان ورولېږل. د هغې خواملک سليمان شاه ده او د ده د دربار مشرانو ته اجازه ورکړه چي ورسره ووينې. ملک شهرمان او درباريان ئې هم سمدستي تر ښار ورووتل او هلته چي ملک سليمانشاه د دوی په ورتگ خبر سو، ورو ورو ئې د ملک شهرمان د ښار پر لور حرکت وکړ. کله چي دا دوه پاچهان او د هغو عمله و فعله سره يو ځای سول، ملک سليمانشاه او ملک شهرمان يو له بل سره د غېږي روغبړ وکړ.

ملک شهرمان ته ئې پر خپل تخت باندي د ځان له څنگه سره ځای ورکړ. باره ئې مجلس شرو کړ. د مجلس په ترڅ کي هر راز خواړه و حلواوي راوړل سوې. لږ آن وروسته تاج الملوک راغی. پلار ئې ورولاړ سو او په غېږ کي ئې ونيو. يو آن سره وږغېدل. باره نو ملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سليمانشاه و ملک شهرمان ته وويل چې غواړي د خپل زوی نکاح د ده له لور سره په همدغه مجلس کی وتړل سي. ملک شهرمان ورسره ومنله. دستي ئې قاضي و د نکاح شاهدان راوغوښتل. قاضي راغی کتاب ئې ورسره راووړ او د دوی دوو نکاح ئې ووتړله. لښکريانو خوشالۍ وکړې. ملک شهرمان د خپلی لور د خوښی (جهيز) په کار اخته سو. بيا نو تاج الملوک خپل پلار ته عزيز ورمعرفي کړ چې دې سوداګر زما سره خورا ډيري نېکی کړي دي، زما خذمتونه ئې کړي دي، زما سره د دغه لوی سفر تکليفونه و زحمتونه ئې پر ځان ګاللي دي او زه ئې تر خپل مقصده رسولی يم. دی دا دوه کاله کېږي چې له خپله کوره راورک دئ او پلاره! زما داسي خيال دئ چې و ده ته هم دسوداګرۍ ښه مزبوته مال برابر کاندم او خپل ښار ته ئې ولېږم. د ده ښار زموږ تر ښار دې ځای ته نژدې دئ. پلار ئې ورته وويل چې بيخي مي خوښه ده. باره ئې نو عزيز ته د سلو اوښانو بار سنګين او قيمتي مالونه برابر کړل. عزيز ته ئې وويل چې: "وروره ! دا ستا له پاره يوه کوچنوټې تحفه ده".

عزيز هم په خوشالۍ سره ومنله. زياتي ئې نو خدای په اماني سره وکړه. عزيز د تاج الملوک او د هغه د پلار پښې و لاسونه ورمچ کړل او پر آس ئې پښه واړوله. تاج الملوک هم تر يوه فرسخه پوري ملګري ورسره وکړه. بيا نو عزيز ورته وويل چې که مي د سپين سري مور غم راسره نه وای، هيڅکله به ستا څخه جلا سوی نه وای. خو ته دونه نېکي لا هم راسره وکړه چې خط و کتابت دي راسره جاري وساته. آبس، اخره خدای په اماني ئې بيا سره وکړه او عزيز مخ پر خپل ښار روان سو. ښار ته چې ورسېدی، سيده خپل کور ته ولاړی چې ګوري مور ئې د سرای په منځ کي قبر کيندلی دئ او دا پړمخې باندي پرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. ورېښتان ئې پر قبر غوړولي دي او ساندي وايي. له ساندو سره دا بيتونه هم وايي:

د ځوانانو تر مرګ وروسته راته نه ښايي ژوندون
چې ګلان ټوله خازه وي، څې بلبل څې شواخون
زما د ژوند ثمر، زما ګل خو په ژوندوني راڅه ورک دئ
نه ئې ليک چا راته راووړ، نې د ژوند و مرګ څه سپوڼ
چې زما په درد و آه به نه سوځي، دا کنګل زړونه
خدايه ته ئې زما په شان کړې چې مدام وي ځګرخون

دا بيتونه ئې لا پوره کړي نه وه چې عزيز په کور ورننووت. د دې چې پر خپل زوی سترګي وموښتې، داغسې راالا کړه او په زړه پوري ئې ټينګ ونيو، ول: "دا چيري وې، آ زما د زړه سره! خوارکې مور خو دي له ډېره غمه زاره ترکې سوه". عزيز خپل ټول بيان ورته وکړ او دا ئې هم ورته وويل چې تاج الملوک اوز اوښان سنګين مالونه ورکړي دي. مور ئې ډېره خوشاله سوه او عزيز نور له خپلي مور سره يو ځای ژوند شرو کړ. منګر هروخت به هغي کانې ته اريان تللی وو، چې ها مرداري پليتي په ده پوري کړې وه. عزيز نو دلې پر بېرده، تاج الملوک پسي راواخله.

د تاج الملوک نکاح چې وروتړله، باره ئې بي بي دنيا ته ورواستاوه. دوی دواړو د واده د اولي شپې دود و بايده سره پر ځای کړه. باره نو په دا سبا ملک شهرمان خورا ډېر سنګين سوغاتونه ملک سليمانشاه او تاج الملوک او بي بي دنيا ته ورکړل او دوی ټول د خپل ښار پر لور رهي سول. ملک شهرمان هم له دوی سره درې ورځي و درې شپې مزل وکړ. په پای کي ملک سليمانشاه قسم ورکړ چې نور نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

گام ولاکه راسره واخلې. باره نو ملک شهرمان هم خدای په اماني ورسره وکړه، تاج الملوک له خپل پلار او خپلي ماينې سره مخ پر کور راروان سو. مزل پر مزل ځو خپل ښار ته نزدې ورسېدل... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال را والوتی رونا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: ملک سليمانشاه له خپل زوی او نږور سره خپل ښار ته نزدې سول. په ښار کي ئې د دوی له پاره ميناباز ار جوړ کړی وو. ډولونه وه ډمامې وې، اشت ومشت وو، خلک غولی غولی کېدل، ټکان وه سورسورانکي وې، لگه درگه وه ... پاچا پر خپل تخت کښېنوست تاج الملوک ئې څنگ ته ودرېد. پر خپل رعيت و لښکر باندي ئې ډېري روپۍ ووېشلې. درې ورځي و درې شپې ئې د جشن امر وکړ. تاج الملوک تر دې وروسته له خپلي معشوقې سره د عيش و عشرت ژوند ته دوام ورکړ.

د ضوء المکان د کيسې پاته برخه

وزير دندان چي نکل تر دې ځايه راورساوه، باره نو ضوء المکان ورته وويل چي ياره! ته خو د پاچا د نديمی لايق يې. د اوو وزيرانو عقل در څخه دئ. منگر گوره، اې بختور وزيرصاحبه! پوره څلور کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېر سوه چي پر دې مځکه پراته او د قسطنطنيې د کلابندۍ له اسيته په بلاوو ککړ يو. شپه و ورځ مو له جنګه پرته بل کار نسته. پر سپاهيانو باندي اوس دا مسافري غمېدلې ده او غواړي چي بيرته وطن ته ستانه سي.

آبس، ملک ضوء المکان دستي په امير بهرام، امير رستم او امير ترکاش راوغوښتل. کله چي هغوی حاضر سول، ملک ضوء المکان ورته وويل چي ګورئ اميرانو! څو کاله کېږي چي موږ پر دې مځکه اړولي دي او خپل مقصد ته هم نه يو رسېدلي. زموږ مقصد خو دې ملک ته له راتګ څخه دا وو چي د ملک نعمان انتقام واخلو. اوس دا دئ زما ورور شرکان هم ووژل سو. يو غم مو دوه غمه سول او د دې ټولو مصيبتو سبب هغه کور خراپې بوډۍ ذات الدواهي ده چي اول خو ئې ملک نعمان پخپل مملکت کي وواژه او صفيه ملکه ئې وايستله. په دې ئې لا هم بسنه و نه کړه او راولاړه سوه زما ورور ئې هم وواژه. ما خو د خدای په نامه سره لوړلي دي چي د خپل پلار او ورور غچ به اخلم. ستاسي جواب به څه وي؟ د لښکر اميرانو ټولو سرونه ځړولي وه او سپوږ ئې تر خوله نه راووت. ټولو د سترګو تر بغلو وزير دندان ته وکتل چي مانا دا جواب نو په تا اړه لري.

وزير دندان هم راواړاندي سو، د امير د پښو مځکه ئې مچ کړه، غاړي ئې تازه کړې او وې ويل چي: "اې برميالی پاچا! زما په خيال خو په دې ځای کي زموږ نور پاته کېدل هيڅ ګټه نه لري. زما نظر خو دا دئ چي شاکوچ به وکړو، وطن ته به ولاړ سو، څه زمانه به هورې تېره کړو او وروسته به بيا د بت پرستانو جهاد ته راسو". پاچا وويل چي داسي ده، نو زما هم درسره خوښه ده. سپاهيان د خپلو اولادو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلوانو د ليدلو تږي دي او زما هم خپل زوی کان ماکان او خپله ورېره قضی مکان يادېږي. لښکريانو چي دا زېری واورېدی، بيخي ډېر خوشاله سول. وزير دندان ته ئې دوعاوي وکړې. تر دې وروسته نو ملک ضوء المکان امر وکړ چي تروم ووهئ چي لښکريان دي شاکوچ ته تيار سي.

آبس سپاهيانو د سفر بندوبست وکړ. درې ورځي وروسته ئې ډولونه ونغارې ووهلې، بيرغان ئې اوچت کړل. وزير دندان د لښکر په مخ کي ودرېدی. ملک ضوء المکان له لوی پيره دار سره يو ځای د لښکر په منځ کي ځانته ځای غوره کړ نور لښکر ټولۍ ټولۍ پر ښی او کيڼ اړخ ورسره روان سول. يو شواروز ئې مزل وکړ ځو بغداد ته ورسېدل. د ښار له خلکو څخه غم ليري سو او ټول خوشاله سول. د لښکر قومندانان او مشران خپلي چوڼۍ ته ولاړل او ملک ضوء المکان خپلي ماڼۍ ته ولاړ او خپل زوی کان ماکان چي اوس اووه کلن سوی وو، ورغلی. ځان ئې هوسا کړ او دمه ئې وکړه. زياتي نو حمام ته ولاړ. حمام ئې وکړ او پر تخت کښېنوست. وزير دندان ئې راوغوښت. نور اميران او قومندانان هم حاضر سول. باره نو پاچا خپل پخواني يارو اشنا تونتاب هم راوغوښت. تونتاب چي هم حاضر سو، پاچا ورته ولاړ سو او خپل څنگ ته ئې کښېناوه. ملک ضوء المکان و وزير دندان ته د تونتاب د ښو کارونو او نېک چلند په باره کي معلومات ورکړل او تونتاب ئې تر خپل وزير او نورو اميرانو پوري ډېر وغټاوه. تونتاب ازبستي چي ډېر خورکونه او ډول ډول خواړه خوړلی وه، دونه پړسېدلی وو چي غاړه ئې د پيل د غاړي په شان وه او څټ ئې له ډېره چاغښته کوت کوت سوی وو. پاچا ئې گرسره و نه پېژندی. پاچا په ورين تندي او ښوښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرو سره د ده ستاينه وکړه او ورته وې ويل چي څرنګه دي بيا ژر هېر کړم. تونتاب چي ښه ځير ورواچاوه، باره ئې پاچا وپېژاند. ورته راولاړ سو او ورته وې ويل چي زما مهربان اشنا! دا ته څرنګه پاچا سوې؟ پاچا په خندا سو.

په دې حال کي وزير رامخته سو او تونتاب ته ئې کيسه وکړه او ورته وې ويل چي پاچا خو ستا د ورور په رقم يار وو، منګر اوس د ټوله ملک پاچا دئ. تا ته به د ده له خوا خورا ډېري ګټې درورسېږي. ته دا زما خبره په ښې غوږ واوره چي هر وخت که پاچا درته وويل چي: "څه غواړې؟"، هوښ کوه چي په سپک شي غاړه و نه باسې، د غټ منصب او سترو شيانو غوښتنه ځني کوه. ولي چي ته د پاچا په نزد ډېر د عزت خاوند يې. تونتاب ورته وويل چي مه کوه، يو شی به مي ځني غوښتی وي، بيا به ئې يا نه راکوي، يا به ئې تر وس تېر وي. وزير ورته وويل چي ته پر يو شي ګوته کښېږده، بيا وګوره چي پاچا ئې دستي درکوي که يا؟ تونتاب ورته وويل چي داسي ده نو زما دي هم قسم په خدای وي چي هغه د خپل زړه شی ځني و نه غواړم. که ئې رانه کړ، بيا ورته وايم اوکه ئې بيا هم رانه کړ، بيا غوښتنه ځني کوم. وزير ورته وويل چي ښېغمه اوسه، ولاچي د دمشق ښارځني وغواړې، چي تر تا خو ئې جار کړي او دستي به دي هورې والي مقرر کړي. آبس تونتاب ولاړ سو، پاچا اشاره ورته وکړه چي کښېنه. تونتاب ورته وويل، معاذالله، هغه ورځې تېري سوې چي زه به ستا په مخ کي ناست وم. پاچا ورته وويل چي اوس دي هم زما په نزد رتبه تر پخوا زياته ده. زما و ستا اشنايي خو د يو څو ورځو نه ده. هغه پخوانۍ ورځي نه دي تېري سوي او تل به پر هماغه پخواني حال پاته وي. دا په دې درته وايم چي زما ژوندخدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

راساتلی دئ، سبب ئې ته سوې. په خدای مي دي قسم وي چي ته هر څه راڅخه وغواړې، که څه هم دا زما نیمه پاچهي وي، چي دستي خو ئې درکړم.

تونتاب ورته وویل چي مه کوه! بیا به مي یو شی درڅخه غوښتی وي او په وس به دي پوره نه وي. پاچا ته خښم ورغی، ورته وې ویل چي ته خو خوله په پوري کړه چي څه غواړې؟ تونتاب ورته وویل چي د قدس ښار د ټولو تونتابانو مشر مي وټاکه. حاضر مجلس ټول په خندا سول. پاچا ورغبرګه کړه چي له دې پرته بل څه وغواړه. تونتاب جواب ورکړ چي نه مي درته ویل چي بیا به یو څه درڅخه وغواړم، ستا به تر وس تېره وي. وزیر څو واره اشاره ورته وکړه چي بله غټه غوښتنه ځني وکړه. ده به بیا ورته وویل چي د قدس د ښار د دزبالانو؟ مشر مي کړه. حاضرین بیا له خندا شنه سول. وزیر په څنګل وواهه.

تونتاب مخ ورواړاوه او ورته وې ویل چي: "څله مي په څنګل وهې؟ تا ویل چي له پاچا څخه غټه غوښتنه وکړه، هغه ده ومي کړه. چي په وس ئې پوره نه ده، پرې مي ږدئ چي خپل ښار ته ولاړسم". باره حاضر مجلس پوه سو، چي تونتاب ټوکي کوي. مجلس یو آن چپ سو، په پای کي پاچا بیا ورته وویل چي یوه غټه چوکۍ راڅخه وغواړه. تونتاب ورته وویل چي. آښه دئ د دمشق پاچهي غواړم. سمدلاسه د دمشق د پاچا په توګه د ده فرمان ولیکل سو. پاچا وزیر دندان ته وویل چي ته به هم ورسره ولاړ سې او له هغې خوا چي بیرته راځې، زما ورېره قضی فکان به هم درسره راولې. وزیر په جواب کي ورته وویل: "پر دواړو سترګو مي د پاچا امر منلی دئ" باره ئې له تونتاب سره د سفر تیاری ونیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک ضوء المکان پر حاضر مجلس مخ راواړاوه او ورته وې ویل: " پر هر چا چې زه گران یم، باید تونتاب ته یو ښه سوغات ورکړي". ده پخپله تونتاب د (سلطان زبلکان) په نامه ونوماوه او د "مجاهد" لقب ئې ورکړ. په یوه میاشت کي ټول کارونه سر ته ورسېدل. آبس سلطان زبلکان له وزیر دندان سره پاچا ته د خدای په امانۍ له پاره ورغلل. پاچا ورته ولاړ سو او په غېږ کې ونیو، او ورته وې ویل چې د جهاد وسایل برابر کړه او نور ئې د جهاد د وخت تر زمانې پوري د عدالت او له خلکو سره د چال چلند لارښووني ورته وکړې. نور ئې نو مخه ښه ورته وویل. د پاچا امراوو چې هم د سوغات په ډول مریان راوستلي ول، شمېر ئې پنځو زرو تنو ته ورسېد. دا ټول ورسره سپاره سول. له سلطان زبلکان مجاهد سره د پاچا لوی حاجب او د دیلم امیر بهرام، د ترکانو امیر رستم او د عربو امیر ترکاش د خدای په امانۍ له پاره ورسره رهي سول. درې ورځې ئې مزل ورسره وکړ، آخر بیرته بغداد ته ځني راوگرځېدل. سلطان زبلکان او وزیر دندان خپل سفر ته ادامه ورکړه تر څو دمشق ته ورسېدل.

د دمشق خلک پخوا لا غوربېدلي ول چې ملک ضوء المکان د دمشق له پاره د زبلکان په نامه سلطان رالېږلی دئ او لقب ئې مجاهد دئ. کله چې ښار ته د دوی د رسېدلو اوازه خپره سوه، د دمشق ټول خلک بازارو ته راووتل. په بازار کي ئې د هرکلي له پاره دروازې جوړي کړې، پر دوکانو باندي ئې رنگه رنگه ټوکران وځړول او ټول ښار ئې د نوي سلطان د هرکلي له پاره سینگار کړ. خلک د سړکانو پر دواړو غاړو باندي د هرکلي له پاره لیکه ودرېدل. سلطان ښه په ډول و ډمامو د دمشق ښار ته داخل سو او پر تخت کښېنوست. وزیر دندان ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځنګ ودرېد او د ښار لوی لوی امراء او غټان ئې ورته معرفي کول. امیران هم یو یو په ډېر ادب رامخ ته کېدل او د سلطان لاس ئې ورمچاوه او د ده د سر د سلامتۍ دوعا ئې کوله. سلطان زبلکان هم پر دوی باندي د مهربانۍ زېغ کاوه، پوښتنه و ګروېږنه ئې ځني کوله او په سوغاتو او تحفو ئې نازول. سلطان د خزانو دروازې خلاصي کړې او سپاهیانو ته ئې د دوی له مقام و مرتبې سره سم سره زر و سپین زر ښندل. تر دې مراسمو وروسته ئې نو د ملک شرکان د لور قضی فکان د سفر سربښته وکړه. کجاوه ئې ورته راوغوښتله دا ئې پکښې کښېنوله. مینځیاني او خذمتګاراني ئې ورسره ملګري کړې. د وزیر دندان مخي ته ئې هم ښه ډېرمالونه او روپۍ کښېښوولې، خو هغه ئې له اخیستلو څخه نټه وکړه او ورته وې ویل چي ته نوی پر تخت کښېنستلی یې، نه ګانه ستا خپله روپو ته اړتیا پیدا سي. ښه دئ چي په لاس کي دي څه وي. وزیر چي پر آس سپور سو سلطان زبلکان هم تر یوه ځایه پوري سپور ورسره ولاړ. بیا ئې نو مخه ښه ورته وویله او دی بیرته خپل مملکت ته ځني راغی. له دغي ورځي څخه ئې د جنګ د آلاتو او اسبابو راغونډول شرو کړه. له سپاهیانو او رعیت سره ئې هم ښه ګزاره کوله او د ملک ضوء المکان فرمان ته په انتظار ناست وو.

سلطان زبلکان نو دلې پرېږده چي خپله سلطاني کوي، وزیر دندان پسي راواخله. وزیر دندان او قضی فکان چي رارهي سول، خوش خوش ئې لار وهله څو بغداد ته راورسېدل. پاچا ته ئې څوک ورولېږل او پخپل راتګ ئې خبر کړ. ملک ضوء المکان هم د خپل وزیر د هرکلي له پاره تر ښار راووت. کله چي د وزیر سترګي پر وموښتلې، غوښتل ئې چي له آسه راکښته سي، خو پاچا قسم ورکړ چي ستا دي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

که به راکښته کېږي. دواړه خواوي سپاره یو بل ته نزدې سول. د سفر د ستړیاوو او دجوړوناجوړ پوښتنه ئې سره وکړه. پاچا د سلطان زبلکان د حال احوال پوښتنه هم له وزیر څخه وکړه.

وزیر د سلطان د جوړتیا او نور خیرخیریت اطمنان ورکړ او د بي بي قضی فکان د راوستلو زېری ئې هم پر وکړ. پاچا بیخي ډېر خوشاله سو او وزیر ته ئې وویل چي درې ورځي اسرهت وکړه او د سفر ستړیاوي دي واچوه. بیا دخیره سره دربار ته راحاضر سه. وزیر د پاچا فرمان ومانه او خپل سرای ته ولاړ او پاچا په ماښۍ ننووت چي له خپلي ورېرې قضی فکان سره وګوري. دا نجلۍ اته کلنه وه او پاچا ئې په لیدلو د زړه له کومي خوشاله سو. د دې په لیدلو سره ئې شرکان هم ور په یاد سو او د زړه ئې ارمان سو. نجلۍ ته ئې زریني مرصع جامې وروبخښلې او امر ئې وکړ چي د خپل کاکا له زوی کان ماکان سره دي یو ځای سبق ته ادامه ورکړي او د روزني او ښووني کار دې پر مخ ووهل سي. قضی فکان چي وه، ډېره هوښیاره په ژبه پوه نجلۍ وه او پخپلو کارو ئې ښه پوره سر خلاصېدی. منګر کان ماکان چي وو، پر هغه باندي د ښو اخلاقو له خوا ختمه وه او جوړه ئې نه درلوده خو په کارو کي یو څه تنبل شانته وو. دواړو یو ځای سبق سره وایه. چي مخ دي راګرزاوه، دواړه لس کلن سول. قضی فکان به د خپل کاکا له زوی سره پر آس باندي سارا (صحرا) ته وتله د توري او نېزې لوبي به ئې زده کولې. یو دوه کاله نور هم پر تېر سول او دوولس کلنۍ ته دواړه ورسېدل. په دې وخت کي پاچا د جهاد په چارو بوخت سو، وسلې او نور سامانونه ئې سره برابر کړل.

باره ئې وزیر دندان راوغوښت او ورته وې ویل چي: "وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صاحبه! خیال مي دئ چي دا خپل زوی کان ماکان سلطان کړم. زه به د مقابلې کارونه پر مخ وهم او دی به د سلطنت. ته څه پکښې وایي او څه مشوره راکوې؟" وزیر دندان مځکه مچ کړله او د احترام مراتب ئې پر ځای کړل او ورته وې ویل چي: "اې زموږ سلطانه! ستاسي په رایه کي ویل نه ځايږي او بیخي ښه کار دئ. منګر په دا اوس وخت کي ئې په دوه اسیته ښه نه ګڼم. اول خو دا دئ چي دا زوی دي کم سِنه دئ یعني عمر ئې لږ دئ او دوهم دا چي د اولنو خبره ده وایي د زوی سلطان کول، د خپل عمر راکمول دي". پاچا ول، چي داسي ده نو به ئې کوتوال (حاجب) ته وروسپارم. هغه زموږ د خپل کور سړی او اخښی مي دئ. خور مي ورته ناسته ده او ما ته د ورور په ځای کي دئ.

وزیر ورته وویل: "هر راز چي د پاچا خوښه وي، موږ ئې پر سر او پر سترګو منو". باره، پاچا کوټوال راوغوښت او د دولت نور غټان ئې هم راوبلل. هغو ته ئې وویل چي: "تاسي ته دي معلومه وي چي زما زوی کان ماکان د جنګ و جګړې په کار کي ساری نه لري او ما دی پر تاسي باندي سلطان مقرر کړ او کوټوال مي د ده وزیر وروټاکه". بیا ئې نو کوټوال ته مخ راواړاوه چي تاسي ټوله دي شاهدان یاستئ چي ما خپله ورېره قضی فکان خپل زوی ته کان ماکان ته په نکاح کړې ده. باره ئې خپل زوی ته هم د دې فیصلې خبر ورکړ او خپل خور نزهت الزمان ئې هم په دې خیښي باندي خبره کړه. نزهت الزمان ډېره خوشاله سوه او وې ویل چی دا خو بیخي ښه کار وسو. دواړه مي اولادونه دي. بیا نو ضوء المکان خپلي خور ته وویل چي: "خوري! زما په دنیا کي د خدای احسان دئ، هر ارمان مي پوره سوی دئ. د زوی له بابته هم شکر دئ بېغمه سوم. نور مي نو دا خپل زوی او د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور پر خدای سپارلي او تر خدای رالاندي مي پر تا سپارلي دي". د خدای پيښي دي، په دغه شپو ورځو کي چي ضوء المکان خپل زوی کان ماکان او خپله وريره قضی فکان و کوتوال او نزهت الزمان ته وروسپارل، دی پخپله هم ناجوړه سو او ناروغي ئې پسې درنه سوه او د ځای ئې کړ او بستر ته ئې ورساوه. د رعيتو واکمني د کوتوال پر غاړه وه.

په دې ترڅ کي يو کال تيروت. ضوء المکان چي دا خپلي ناروغۍ ته وکتله چي اوږده سوه، نو ئې خپل زوی کان ماکان او وزير دندان راوغوښتل. زوی ته ئې وويل چي: "بچيه! دا وزير ستا د پلار په ځای کي دئ. پوه سه چي زما اخيره ده او د ژوند شپې مي پر ختمېدلو دي. د دنيا ټول ارمانونه مي پوره سوي دي خو دا يو ارمان مي لا په زړه کي پاته دئ او هيله ده چي دا ارمان مي نو ته را پوره کړې". زوی ئې ځني وپوښتل چي کوم ارمان؟

ضوء المکان ورته وويل چي: "بچيه! زما مرگ وينې چي رانزدې دئ، خو ستا د نيکه ملک نعمان او ستا د کاکا ملک شرکان واری يا کسات و انتقام مي له ذات الدواهي بوډۍ څخه نه دئ اخيستی. خدای به کوي، ته به کوې او د خپل نيکه او اکا واری به نه پرېږدې او هرومرو به ئې اخلې. منگر، هو! د ذات الدواهي بوډۍ مکر او چمبازۍ ته دي هم پام وي. هر څه چي وزير دندان درته وايي، هغه به په ښې غوږ اورې. دی ستا د پاچهۍ ستنه ده". شهزاده ورته وويل چي هر څه چي پاچا امر وفرمايه، هغسي به که د خدای رضا وه، وسي. تر دې وروسته نو د پاچا ناروغۍ زور وکړ. ورځ تر بلي ئې حال بدتر کېدی. د مملکت کارونه د کوتوال پر غاړه وه. د پاچا ناروغي څلور کاله اوږده سوه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ځلورو کالو کې د مملکت ټول کارونه او اوامر کوټوال اجرا کوله او رعیت ئې هم خوشال ساته. خو کان ماکان چې وو، ټوله ورځ دی وو او د اسانو سپارلي و نیزه بازي. دی او د کاکا لور قضی فکان چې به سهار په خړه سارا ته ووتل، د شپې ناوخته به کورو ته راستانه سول. قضی فکان به د خپلي مور کره ولاړه او کان ماکان به د خپلي مور کره. مور به ئې د پلار سر ته ناسته وه او ورته ژړل به ئې. کان ماکان به د شپې د پلار خذمت ته ولاړ وو او سبا به بیا هغه آش هغه کاسه وه، په شنه خړه به د کاکا له لور سره سارا ته ووت.

د ضوء المکان ناروغي بیخي ډېره اوږده سوه. یوه ورځ نامېندي ورته ودرېده او دا بیتونه ئې تر خوله راووتل:

هی، توبه ! مسلمانانو، آه، هیهات له زمانې
جور و ظلم تې پای نسته د بېلتون شپې ئې اوږدې
زما د عمر بېړی وینئ چې ډوبېږی او غرقېږي
عیش عشرت رانه پاتېږي، غم اندوه ئې راپسې
دا خندانه ده غمدا ده زما پر شونډو چې ئې وینی
دا ژړانه ده، دا ویني زما د زړه وهي دارې

د دې بیتو تر ویلو وروسته ئې سر پربالښت کښېښوو، سترګې سره ورغلې او خوب یووړ. په خوب کي ئې ولیدل چې یو څوک ورته ووایي چې: "زېری مي درباندي، زوی دي ټول جهان ونیو او تر خپل فرمان لاندې راووست". ضوء المکان چې له خوبه راویښ سو، زړه ئې ډېره بیداري کوله او د خوشالۍ نخښي ئې پر مخ ښکاره کېدلې. خو له مرګي څخه تېښته نسته، څو ورځی وروسته پاچا جامې کت کړې. د بغداد په خلکو کي یو لوی ماتم خپور سو، داسي ماتم ،چې د اوښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو لا په زانگوگانو کي له ژړاوو څخه ځانونه ستخ کړل. څه زمانه وروسته د خلکو غم یو څه سپک سو او کرار کرار پاچا هم د خلکو له خاطرو څخه هېر سو. داسي هېر لکه ضوء المکان چي گرسره له موره نه وو پیدا سوی. زوی ئې کان ماکان هم د بغداد خلکو پسې واخیست او له تخته ئې معزول کړ. د کان ماکان مور چي په دې خبره سوه، باره کوتوال ته چي دغه وخت په بغدادکي د پاچهۍ پر تخت ناست وو، ورغله. که گوري چي هغه د پاچهۍ پر تخت ناست دئ . باره، د هغه ځایه څخه نزهت الزمان ته ورغله او ورته وویل چي: "په تاسي دي خدای د خوارۍ ورځ نه ویني او تخت و بخت مو تل برقراره اوسه. تا ته خو بهتره معلومه ده چي موږ پر پاچا باندي څومره گران وو او څونه مال و هستي ئې موږ ته رابخښلې وه. اوس زموږ د بخت کاسه نسکوره سوې ده او د بل لاس ته محتاج سوي یو. اوس ستا د مرستي په امید دلته راغلې یمه". تر دې خبرو وروسته ئې خپلي اوښکي تکیه نکړای سوې او تر سترگو ئې راوبهېدلې او پر څنگ ئې دا بیتونه هم ورسره زمزمه کړل:

بنــه پــو هېږم نــه تېږي ککــرۍ د ســردارانو
کـه ئـې لـږ څـه نـوک څرخېـږي، تمـه نـه کـوي یـارانو
د احتیاج دي کور خراب سي، هسک سرونه ځوړند کاندي
د غـرور مغـزي کـاږه کـړي، سـي پـه شـمار د سـائلانو
چي کاسه د بخت چپه سي، همت هم سي نوکي نوکي
پـه احتیـاج کـي سیالان لـوېږي لـه سیالیه د سیالانو

نزهت الزمان چي دا خبري واورېدې، باره ئې ضوء المکان ته دوعا وکړه او د کان مکان مور ئې څنگ ته نزدې کښېنوله، د زړه ډاډ ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ او ورته وې ویل چې د دنیا کارونه همداسي وي. نن ته احتیاج یې او موږ ته خدای هر څه راکړي دي. دا چې ستاسي پوښتنه مې نه ده کړې، خامخا به دي زړه درته لږ سوی وي. اوس که یو سوغات درولېږم ، نه ګانه چې ته ئې خیرات و نه ګڼې. حقیقت خو دا دئ چې دا زموږ ټوله ارګاه وبرګاه، مال وشتمني ټوله ستا د مېړه یا خاوند له اسیته موږ ته رارسېدلې ده. آبس، باره ئې ښې سنګیني جامې په واغوستې، خپلي ماڼۍ ته نزدې ئې یو سرای ورکړ او نور نو د کان ماکان او د هغه د مور خولۍ په غوړو کي سوه. په شهزاده ئې د پاچهۍ جامې واغوستلې او مینځیاني و نوکراني ئې و خدمت ته ورته وګومارلې. نزهت الزمان د خپلي ورینداري بیان و خپل مېړه ته هم وکړ او د دوی پر حال ئې وژړل.کوتوال ورته وویل چې که غواړې د ښو نوم دي په دنیا کي ولاړ سي، له نورو سره ښه کوه. ته هم له خپلي ورینداري سره ښه چلند کوه... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته دېرشمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د نزهت الزمان مېړه و نزهت الزمان ته وویل چې له خپلي ورینداري سره دي ښه کوه. هر څه ته چې اړه وي، ورکوه ئې. آ ښه، تاسي ته دي خدای نېکه ورځ در په برخه کړي نزهت الزمان دوی نو پرېږده پر خپل حال باندي، د کان ماکان بیان پسي راواخله. کان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماکان او د کاکا لور ئې قضی فکان د پنځلسو کالو سول. قضی فکان داسي ښایسته نجلۍ وه چي گل پوري نښتی. سوروسپین مخ، سپین مړوندونه، نرۍ ملا، جگ قد و اندام، بس نو څه درته ووایم، مخ ئې لمر شا ئې سپوږمۍ وه. هغه د شاعر خبره چي ویلي ئې دي:

توري زلفي ئې تور مشک دي له کشمېره څه راغلي
د رخسار سپیني شوغلې ئې اسمانونو ته ختلي
د وامق و د مجنون په شان ئې ډېر عاشقان گرزي
داستانونه د عذرا و د لیلا ئې ټول هېر کړي

پر کان ماکان باندي هم په ښایست کي ختمه وه. داسي جمال خدای ورکړی وو، چي خور پر مینېدله. له تندي څخه ئې د شجاعت او مېړاني نخښي له ورایه ښکارېدلې. نریو بریتو ئې داسي خوند ورسره کاوه چي هغه د شاعر خبره:

خط پر مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښي
دا ئې غاښ په خوله کښي زېب کا که ژاله شوه په لاله کښي

د خدای شپې و ورځی دي تېرېږي، د اختر په یوه ورځ قضی فکان د خپلو خپلوانو کره د اختر مبارکۍ په نیامت له کوره راووتله. نوکراني و سهیلیاني ئې پر څنگ ورسره رواني دي. د ښکلي مخ جلوو ئې د کوڅې ټوله فضا نوراني کړې وه او د ناز و نخرو تگ ئې د نر او ښځو زړونه له ځایه بې ځایه کړي ول. کان ماکان ئې پر څنگ ورسره روان او دوې سترگي ئې د دې د حسن په ننداره کي ښخي کړې وې او دا بیتونه ئې ورته ویل:

اې سپوږمۍ د څورلسمي! زړه مي درکړ، تا را نه کړ
میني یو مخ لېوني کړم، د زړه راز مي رسوا نه کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مي پلار ستاسي غلام وو، نه مي مور وه ستاسي مينځه
زه مريي ستا د درګاه سوم، حق مي هيڅ ادا نه کړ

قضی فکان چي دا بيتونه واورېدل، سره وخښمېدله او دی ئې ډېر ملامت کړ او په خښمېدلې لهجه ئې ورته وويل چي: "ستا ايداد ئې پر ما پور، چي کور ته ولاړ سو، بيا دي نو حال ګوره!" کان ماکان چي د خپلي معشوقې دا تهديدآمېزه خبري واورېدې، ده ته هم خښم ورغی او مرور سو، له نيمي لاري بېرته کور ته راوګرځيد. قضی فکان هم پسې راغله او ماڼۍ ته ننوتله. سمدلاسه ئې خپلي مور ته د کاکا د زوی له لاسه شکايت وکړ.

مور ئې وويل چي: "لوري! هغه خوارکی يتيم هلک دئ، په بده ئې دا خبره نه ده درته کړې. هوښ کوه چي دا خبره بل چا ته و نه کړې، نه ګانه چي سلطان خبر نه سي او خدای مه کړه د کاکا د زوی ژوند ته دي د سلطان له خوا خطر پېښ نه سي. خدای مه کړه بلي دنيا ته به ئې استولی وي او سنه به ئې ورختمه کړې وي".

څه سردي پر له ګرزوم، د نکل کار دئ، د کان ماکان او قضی فکان د ميني خبري په هر مجلس کي کېدلې. ښځمنو خو بل بيان نه درلود بې له د دوی د ميني او عشق له داستان څخه. خو کان ماکان په زړه کي سره خوړل کېدی، چورت ئې خراب وو. نور ئې نو تر وس تېره وه غوښتل ئې چي خپل پټ راز ميدان ته راوباسي او له بېلتانه څخه په شکايت شرو وکړي. خو بلي خوا ته چي به ئې وکتل د قضی فکان له خښمه په بېره او واهمه کي وو او دا بيتونه ئې ويل:

زړه مي غواړي زړه مي غواړي ستا د ميني مجلسونه
معشوقه ده رانه ليري زړه مي ډک له شواخونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړګــي ډکــي اوريځــي اوروي بــاران د اوښــکو
زما د عشق پټي شنه نه سول، تش پراته دي وچ ډاګونه
معــشوقه ده کبرجنــه، نــه مــي بــولي د زړه کــور تــه
د رقيــب لــه بيــري زه هــم، نــه سم کــړای ورتــه ســوالونه

... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه دېرشمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: کله چي د بغداد سلطنت کوتوال ته ورسېد او دی ئې ملک ساسان وباله. څه موده لا نه وه تېره چي له قضی فکان سره د کان ماکان د ميني خبري د سلطان غوړو ته هم ورسېدې. باره خپلي ماينې نزهت الزمان ته ورغلی او ورته وې ويل د دغه هلک و نجلی يو ځای ګرځېدل خو زما نه خوښېږي او ما ته راز په راز اندېښنې په زړه کي رالوېږي. دا وراره خو دي اوس شکر ځوان مېړه دئ او ښځي خو د نارينه له لاسه په امان نه دي. خير به مو په دې کي وي چي کان ماکان له قضی فکان څخه منعه کړو او قضی فکان دي نور له ده څخه په حجاب کي ګرځي".

نزهت الزمان ورته وويل چي دا خو دي رشتيا خبره وکړه. آبس، سبا چي کان ماکان له خپل عادت سره سم خپلي ترور نزهت الزمان ته راغلی، سلام ئې واچاوه او ترور ئې سلام وربيا کړ. باره ئې ترور ورته وويل چي يوه خبره مي په زړه کي ده، که څه هم نه مي غوښتل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

درته وئې کړم خو نن ئې درته کوم. کان ماکان ورته وویل: "کمه خبره ده، چې ته یې راته کوې؟"

نزهت الزمان په جواب کې ورته وویل چې: "پاچا له قضی فکان سره ستا په مینه غوړېدلی دئ او امر ئې کړی دئ چې هغه دې نور ستا شخه مخ پټوي". اوس که ستا له هغې سره څه کارمار وي، باید چې د دروازې له شا شخه ورسره خبرې وکړې او نور هغې ته کتلای نه سې.

کان ماکان چې د ترور دا خبرې واورېدلې، هیڅ ئې و نه ویل او سیده ووت او د ترور خبري ئې خپلې مور ته وکړې. مور ئې ورته وویل چې دا ټول کارونه ستا د ډېرو خبرو له اسیته پېښ سوي دي. په هر ځای کې چې کښېنستې، بله خبره دې نه وه، بې له قضی فکان شخه. ستا په کیسو باندې ټولو نر او ښځو شخوند واهه. دا خو هم د خدای لار نه ده چې ته د دوی پر نمک ناست یې، د دوی ډوډۍ خورې او له لور سره دې بیا تار اچولی دئ او مینه ورسره کوې.

کان ماکان ورته وویل، چې داسې ده، نو په حلاله نکاح به ئې وغواړم. هغه مې د ترور لور ده او زه هم تر بل هر چا د دې له پاره مناسب ځوان یم. مور ئې ورته وویل چې دا خبرې مه کوه. سبا به ملک ساسان خبر سوی وي او تا ته به کمه ټکه مکه پېښه سوې وي، پر موږ به ئې د شپې رزق وروزي درولې وي. که نه ګانه موږ له دې ښاره پسې واخلې، نو بیا خو د غم اوښ راته چو سو او له لوږې به مړه سو. کان مکان چې د مور دا خبرې واروېدلې، غم ئې یو په دوه سو او دا بیتونه ئې له ځان سره زمزمه کړل:

زړه تـې مـه اچـوه مـوري! چـې لـه میـنې بـه تېرېـږم
مـا تـه مـه وایـه پنـد ونـه، ګرانـي مـوري نـه سـتنېږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي عقل ته تسليم واى، نو مي مينه څه کوله؟
زړه مي ور د عشق اخيستى، په ښه بد نو ر نه پوهېږم
نه مي زړه په پند راګرزي، نه بېرېږمه له لوړي
ښه پوهېږم لوى درياب دئ، خو ناچار يم په ګډېږم
دا به هم د خداى لار نه وي چي پر مينه کړم تا هېره
نو به هم خپل عشق پالمه، هم به ستا په درد رسېږم

دا بيتونه چي ئې وويل نور ئې مخ مور ته ورواړاوه چي: "موري! نور له ترور او د هغو له ډلي سره زموږ ګوزاره سخته سوه. مجبوره يم چي له دې ماڼۍ څخه ووزم او تر ښار دباندي له کوم چا سره د ګاونډې په توګه واړوم". دا ئې وويل او له ماڼۍ څخه ووت او تر ښار دباندي ئې يو ځاى له يو چا سره د همسايه په حيث واړوله. خو مور ئې د ملک ساسان کور ته د پخوا په شان تګ راتګ کاوه او له هغه ځايه ئې د خورک دونه څه راوړل چي دا او زوى ئې له مرګه په راوګرزي. يوه ورځ قضى فکان د کان ماکان له مورسره په يوه پټ ځاى کي مخامخ سوه.

قضى فکان ورته وويل چي: "کاکاناوي! د زوى حال دي لرې، څرنګه دئ؟" د کان ماکان مور ورته وويل چي: "غمجن او ژړاند دئ. ستا په مينه کي بند او په تا پسي لېونى دئ". قضى فکان د دې خبري په اورېدو سره په ژړا سوه او وې ويل چي: "په هغه خداى که زه د نامهربانۍ له وجي له ده څخه ګوښه سوې يم. زه پر ده باندي وبېرېدم چي دښمنان يو څه په و نه کړي. زما هم له ده سره زر چنده مينه سته. که دى يو څه په خوله کي سست نه واى او خوله ئې لږ څه په واک کي واى، پلار مي پر ده باندي خپل احسان او وسيله نه بندوله او دى ئې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

منعه کاوه. خو زه خدای ته امید لرم چي دا بېلتون به یو وخت په وصال بدل سي" . قضی فکان چي دا خبري وکړې، باره ئې تر سترګو اوښکي راغلې او دا بیتونه ئې زمزمه کړل:

دا غمجنـي شپې و ورځـي بـه سـي تېـري زمـا ګلـه
زما یقین دئ چي به شونډي زمونږ ورسي یو له بله
زړه لـه میني نه راګرزي او ر د عـشق هیڅ نه سړېږي
دا تیـاره بـه رونـا کېـږي، خـود بـه نـه وي تـل تـر تلـه

د کان ماکان مور د دې پر خبرو آمین ووایه او دې ته ئې دوعا وکړه. باره ئې نو دا حال خپل زوی ته هم بیان کړ. کان ماکان د دې په خبرو لکه ګل داسي وغوړېدی، وې ویل چي زه خو خپله معشوقه پر یو زر حورو هم ولاکه ورکړم. ده هم دا بیتونه له ځانه سره وږغول:

پـه څلور کونجـه دنیـا کـي سـتا پـه شـان نـسته آغلـې
د جنت حـوره بـه نـه وي، هـم دا سـتا پـه شـاني ښـکلې
چـي سبا دي پـه جنت کـي حـوري حسن تـه وګـوري
که انصاف لړ ورسره وي، باید کونج کـي کـښېني غلـې

په دې مابین کي څه زمانه تېره سوه او کان ماکان د پخوا په شان د بېلتانه په اور کباب ژوند تېراوه. اوس نو د اوولسو کالو زلمی وو، خو بېلتانه داسي سره نښتېځلی وو چي په شپو شپو به ئې سترګه لا هم نه وي پټه کړې. یو ورځ ئې له ځانه سره چورت واهه او ویل ئې چي تر څو به داسي د میني په اور کي سوی ګرزم او خپلي آرزو ته به نه رسېږم. زه خو بل عیب نه لرم ، بس تش لاس مي دښمن دئ. نو ښه به دا وي چي د کاکا د لور له ښاره څخه لیري کم ځای ته ولاړ سم چي دا هم زما په فراق کي له ژوندانه څخه لاس پر سر سي. د چورتونو دغه راز

(c) ketabton.com: The Digital Library

هښمي ئې په مغزو کې ګرزېدلې او په خوله ئې دا بيتونه ورسره ويل:

ځمه ځمه ګراني ځمه، زړه مي ډک په ځګر خون
توان مي نه کېږي پر مځکه، څه کانې دي د جنون
راڅه پاته دا ژوندون دئ، راڅه ورکه مي ځواني ده
زما قد لکه الف وو، ميني خم کړ لکه نون
خو د ميني دنيا بله، د عشاقو قانون بېل دئ
په دې ښکلې دنياګۍ کې، پاچهي ده د مجنون

آبس، کان ماکان په يوه کميس و پرتوګ کي لڅي پښې و سرتور سر له کوره څخه په نيمه شپه ووت. يوه وچه د درو شپو سړه ډوډۍ ئې ورسره واخيستله او مخ پر بيابان رهي سو. د بغداد ښار دروازې ته چي ورسېد، دروازه تړلې وه. دی هم ورته معطله سو. سهار چي په شنه خړه دروازه وان دروازه خلاصه کړه، اول سړی چي له ښاره ووت، هغه کان ماکان وو. ده د دښت و سارا لار په خوله ورکړه. تلی، تلی، تلی، څو شپه پر راغله. هلته ئې مور اريانه په ده پسي ګرزېدله، هر څه توري تپې چي ئې وکړې، زوی ئې پيدا نه کړ. دنيا ټوله يوه الغه سوه او د دې په غاړه کي ولوېدله. زبون ئې بند سو، له څکي ولوېدله. لس ورځي ئې انتظار وکيښ، د زوی درک و خرک ئې معلوم نه سو. په ډېرو ژړاوو و بوغارو نوره ستخ سوه. لکه لېونۍ د ځانه سره به ګډه وه او ويل به ئې چي اې زويه! زما غم خو دي رادوباجه (دوه چنده) کړ. زه دي په دې خوارۍ و دربدرۍ، يوازي يکې تنها په کور کي پرېښوولم. زه اوس په تا پسي چيرته ولاړه سم؟ کم ښار درپسي ولټوم؟ له چا څخه پوښتنه وکړم؟ په دغه ګروم او ژړا کي به ئې دا بيتونه ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي تـه نـه يـې پـر دې مېنـه، نـور ژونـدون بـه څـه کـوم
چي ستامخ نه سوای ليدای سترګي ليدون به څه کوم
هغه شپه چي ته رهي سوې زما د او ښکو سېل جاري دئ
دا رودونـه چـي بهېـږي نـور جيحـون بـه څـه کـوم
خسماني تـه ئې نه غـوارم، بې لـه تـا زمـا ګرانـه زويـه!
مـرګ د خـدای حقـه کاسـه ده، دا بېلتـون بـه څـه کـوم
چـي شـړل دي زمـا لـه سـره د اجـل درنـې لـښکري
چي ستا تـوره و سـپر نـه وي نـور شبخون بـه څـه کـوم
زما په سر دي اورپسې سي،غمګی ستا دئ چي ژړېږم
چـي تـه نـه يـې، دا نغـری، دا اورلـړون بـه څـه کـوم

وايـي درد د بېلتانـه تـه ښـه درمـل صـبر و زغـم دئ
منګـر زمـا دا ازمويـښت دئ، دا آزمـون بـه څـه کـوم

څه سر دي پرله ګرزوم، دې ښځي دونه (دومره) ژړاوي او بوغاري وکړې چي آخر په ټول ښار کي د دې د غم اوازه خپره سوه. خلکو به ويل چي آ، ضوء المکانه، چيري يې؟ دا ته د ګوربندي يې چي پر زوی کان ماکان دي داسي بده ورځ راغلې ده. له وطنه ورک دئ او خواره مور ئې په فراق کي زاره تره کې، زاره چاودې ناسته ده. دا خبري تر ملک ساسان پوري هم ورسېدې ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د ملک ساسان د دربار لويانو چي د کان ماکان په حال باندي سلطان خبر کړ، نو ئې ورته وويل چي دا هلک خو زموږ د پاچا زوی او د ملک نعمان لمسی دئ او اوس اورو چي هغه په داسي غربت او بېچاره ګۍ کي ژوند کوي، نو د دې خو يوه چاره په کار ده. ملک ساسان چي د خپلو درباريانو دا خبري واورېدلې، نو ئې د ضوء المکان هغه ټولي نېکۍ او ښهاني ستر ګو ته جګي ودرېدلې، چي له ده سره ئې کړي وې. باره ئې چورت ډېر خراب سو. امر ئې وکړ چي دا هلک بايد هرومرو پيدا سي. امير ترکاش ئې له سلو تنو سپرو سره پسې واستاوه چي درک ئې معلوم کړي.

لس ورځي وروسته امير ترکاش خالي لاس راستون سو او وې ويل چي هيڅ درک و کرښپل ئې ورمعلوم نه سو. د دې خبر په اورېدلو سره ملک ساسان ډېر خوابدی سو او د کان ماکان مور خو له ډېره غمه بيخي چورلېونۍ سوه. دوی نو پرېړده چي په کان ماکان پسي اوښکي تويوي، پخپله کان ماکان پسې راواخله چي پر ده څه راغلي او تېر سوي ول.

کان ماکان چي له بغداده ووت، دښت ئې په خوله ورکړ، درې ورځي ئې يکې تنها ښه ډېر مزل وکړ. پر لاري نه سپور په مخه ورغی نه پلی. هغه وچه کلکه سړه ډوډۍ خو ئې په اوله ورځ تمامه سوه. دا نوري دوې ورځي ئې د وښو او شنه ګياه په خورک ګوزاره وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلرمه ورځ دا دئ يوه تک شين چمن او شين کوړم سيمي ته راورسېدی. باره ئې د پلار ښار ور په ياد سو او د زړه له شنوخته ئې دا بيتونه وويل:

شپې او ورځي د دنيا دي، پرله اوړي او تېرېږي
خو پر ما باندي چي راسي مروري سي پتېږي
ته به وايې چي اسمان راسره قول و قسم کړی
واى چي زه پرله ځرخېږم، ستا ماغزه دي هم ايشېږي

تر دې بيتو وروسته ئې له چمن ځخه يوه چمبه واښه پرې کړل او وې خوړل، بيا ئې د روانو اوبو پر غاړه اودس تازه کړ، د خدای فرض ئې پر ځای کړل. هورې ئې په هغه چمن کي ځنګ ورته واچاوه. د ځو ورځو ستړی وو، ښه دمه ئې وکړه. آخر شپه پر راغله. هورې پسې بيده سو. نيمه شپه وه چي له خوبه راپاځېد او سترګي ئې روڼي کړې، د يو چا ږغ ئې واورېد چي دا بيتونه ئې ويل:

څه ښه پسرلی وو چي مي يار راسره مل وو
ژوند ټوله خوښي وه پر غمونو ئې يرغل وو
خوښ خوشاله ناست دي په کورو کي سره خاندي
نه کوم ګيله، د دوی بخت خپل دئ زما دا خپل وو
او ر د بېلتانه چي مي پر سر دئ لګېدلی
هجر ئې مه بولئ بس کټ مټ ته وا اجل وو

کان ماکان چي دا بيتونه واورېدل، د غم پېټی ئې يو په سله پر اوږو باندي دروند سو، بې اختياره ئې تر سترګو اوښکي راغلې، په زړه کې ناولی لاس ووهل سو. راولاړ سو چي د دې ږغ ځښتن پيدا کړي. تکه توره تاريکه وه، هيځوک ئې و نه ليد. باره خوب هم ځني ولاړ. له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله ځایه رارهي سو د چمن په څنګ کي د یوې ویالې پر غاړه کښېنوست. په دغه وخت کي ئې هغه شناخته اواز تر غوږ سو، خو دا وار ئې په یو څه لوړ آواز دا بیتونه ویل:

زه مین پر هغه چا یم چي ئې سترګي تکي توري
چي ئې زلفي زما د زړه په شان زنګېږي هیسته دوري
خدایه څونه اوږدې شپې د بېلتانه تا پیدا کړي
زه حیران و دا خپل زړه ته چي بې یاره څنګه ښوري
چي یادونه مې پر زړه سي هوسونه په نڅا سي
چي جفا ئې را په یاد کړم، لو بلاده راته ګوري
له سرو اوښکو نه مي جوړ سوله سیندونه و رودونه
د زړه وینې مې خوټېږي، د غم اور رابان‌دي اوري
دا غاټول چي تاسي وینئ، زما په وینو اوبه سوی
دا اوریځي چي پاس ګرزي، اسوېلې دي زما سرخوري
هی توبه ئې تر بترو، نوري سختي سته په مځکې
دا لا اوس د پېټې سر دئ، سختۍ نوري دي لا نوري

کان ماکان چي دا بیتونه واورېدل او د هغو ویونکی ئې پیدا نه کړ، نو ئې له ځانه سره وویل چي دا هم زما په شان عاشق دئ، له وصاله څخه نامېنده سوی دئ او مخ ئې پر بوښو نیولی دئ. باید هرومرو ئې پیدا کړم. ودي سي چي یو له بله سره انس پیدا کړو. یو د بل په حال سره خبر سو، یو بل ته د خپل بېلتانه حالونه ووایو او خپل غمونه سره سپک کړو. باره ئې ورږغ کړه چي: "آ، د توري شپې ملګرې! دلته نژدې راسه. خپله کیسه دي راته وکړه. ښایي چي مرسته درسره وکولای سم او د غم پېټی دي لږ څه درسپک کړم". د آواز څښتن د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هاخوا راناري کړه: "آ، سړيه! ځان راوښيه، انسان يې که پېرى؟ دمخه تر دې چې هلاک سې، جواب راته ووايه. زما نن شلمه ده چې په دې دښت و بيابان کې گرزم. ما د انسان ږغ تر غوږو سوى نه دئ. که پېرى يې، ځه، خپله لار دي وهه او که انسان يې، تر سهاره پورې صبر وکړه".

آبس کان ماکان پر هغه ځاى باندي معطله سو. د سهار روڼا چې خپره سوه او لمر راوخوت، د برايي شپې د اواز څښتن ئې وليد چې يو سارايي سړى دئ. کان ماکان ورو ړاندي سو او سلام ئې ورواچاوه. سارايي ئې سلام بيا کړ. خو چې د کان ماکان کم سن، زړو جامو او څيرو گرالبو ته ئې وکتله، تر نظر ئې سپک معلوم سو او ورته وئې ويل چې: "اې ځوانه! ته د عربو د کومي طايفې څخه يې او په دې تکه توره شپه څرنگه راوتلى يې؟ دا خو د زړه ورو خلکو کار دئ، او برايي چې مي ستا خبري واورېدې، دا خو د هنرمندانو او دلاورانو خبري وې. ته اوس زما سره اسير و بندي يې. خو دا چې عمر دي کم دئ، نو بخښم دي خو دلې دي له ځانه سره د نوکر په توگه ساتم". کان ماکان چې د ده خبري واورېدې، پوه سو چې سارايي د کوم غريب چا خيال پر کړى دئ. باره ئې ورته وويل چې: "اې د عربو سرداره! ته زما په کم عمر کي رى مه وهه او زه هم له خدمتگارۍ څخه نه تښتم. خو دا راته ووايه چې په دې بڼې بيابان کي پر څه داسي يکي تنها گرزې او بيتونه وايې؟"

سارايي ورته وويل: گوره ځوانه! پوه سه چې زه صباح بن رماح بن همام يم. په خټه د شام عرب يم. يوه د کاکا لور لرم چې نجمه نومېږي. داسي رنگ و سکه خداى ورکړې ده چې په کتلو ئې روح تازه کېږي او په خندا ئې په چا اور لگېږي. پلار مي دي خداى

(c) ketabton.com: The Digital Library

وبخښي، کله چي دی مړ سو، زه خپل کاکا يعني د همدغي نجمې پلار په بغل کي ونيولم او رالوی ئې کړم. دواړه سره رالوی سوو. خو څرنګه چي زه غريب و بېوزلی وم نو دا ئې راځخه پټه وساتله. ما د قبيلې لويان او د عربو مخور د کاکا لور ته د مرکې په نيامت ورواستول چي ما ته ئې راوغواړي. کاکا مي د دوی خبره نه سوای ورماتولای، نو ئې ومنله او نجمه ئې ماته راکړله. خو دا شرط ئې کښېښوو چي په ولور کي به پنځوس اسان، پنځوس اوښان، لس مريان، لس مينځي، پنځوس باره غنم او پنځوس باره اوربشي راکوي. دا ولور ئې ځکه داسي درونډ کښېښوو چي دی پوهېدی چي دا زما تر وس تېره خبره ده. نو دغه سبب دئ چي زه له شام څخه د عراق پر لور رارهي سوم او دا نن مي شلمه وه چي په دې بټې بيابان کي روان يم. له تا چپه مي بل بنده په سترګه سوی نه دئ. خيال مي دئ چي بغداد ته ولاړ سم او هر وخت چي له بغداد څخه د يوه غټ سوداګر قافله راووتله، زه به په پسې سم، سړي به ئې ووژنم او مالونه به ئې ځني واخلم او اوښان به ئې له بارو سره يوسم. سارايي چي خپل بيان وکړ نو ئې مخ پر ده راواړاوه چي اوس دي نو ته خپل نکل راته وکړه چي څوک يې؟

ده ورته وويل چي زما کيسه هم ستا نکل ته ورته ده خو زما غم ستا تر غم زيات او زما کار ستا تر هغې غټ دئ. په دې چي زما د کاکا لور پلار پاچا دئ او دا شيان چي تا وويل، د هغه له پاره کفايت نه کوي او غاړه نه په باسي. صباح ورته وويل چي هلکه! داسي معلومېږي چي يا بيخي شوده و بې عقل يې، يا به نو مخ درلګېدلی وي او له ډېره عشقه به لېونی سوی يې. نو ستا د کاکا لور چي شهزادګۍ ده، ته ولي داسي د بلا په ټکي لړلی يې؟ زه خو په تا کي د پاچهانو نښانې نه وينم. يو خوار

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغړ هلک يې، ستا و د شهزادګۍ ئې سره څه؟ کان ماکان ورته وويل چي اې سارايي! دا نو د دنيا کارونه دي.

زمانـــه ده دا ئـــې كـــار، دا ئـــې روزګـــار
ګـــاه دي غـــټ کـــړي پـــه عـــزت کلـــه دي خـــوار
چي اسـمان چپـه غـوبـل دربانـدي جـوړ کـړي
بيا نه ګوري چي دا څوک، او څوک ئې پــلار

نوکه غواړې چي ما وپېژنې، نو زه کان ماکان نومېږم د ضوء المکان زوی او د بغداد و خراسان د پاچا ملک نعمان لمسی يم. زمانې راسره جفا کړې ده او زما د پلار و د نيکه پاچهي ئې ملک ساسان ته ورکړې ده. زه له بغداده د شپې راووتلم چي څوک راخبر نه سي. دا شل ورځې په دغه بتهی بيابان کي روان يم څو دا دئ ته راباندي پيښ سوې. زما و ستا کيسه سره ورته ده.

صباح چي دا خبري واورېدې، لوچيغه ئې تر خولې ووتله او وې ويل: "بس، اوس مي چتهی مهر سوه چي ته زما لاس ته ګرو ولوېدلې. ځکه ته که څه هم د غريبانو په جامه کي يې خو د پاچهانو اولاده يې. خپلوان دي ستا په ورکه هرومرو خپه دي. که په دې پوه سي چي ته دلته يې، ناچاره دي چي په عوض کي به ډېرمالونه په فديه کي راکړي. زه به ستا پښې و لاسونه دروتړم او وربه دي ولم". بېوزلي شهزاده ورته وويل چي: "يا اخ العرب! دا خبري پرېږده، د دښمنۍ لار مه اخله. ما ستا څخه څوک په سرو و سپينو نه رانيسي. زما سره اشنايي واچوه. د عراق له خاوري به ووزو. خدای مهربانه دئ، خپل مقصد ته به ورسېږو. دواړه به د خپلو کاکاګانو له لوټو سره يو ځای سو".

صباح چي دا واورېده، له ډېره خښمه څخه سور و شين واوښت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وې ويل: "شوده سړيه، ته لا غټې غټې خبرې هم کوې. لاسونه دې رانژدې کړه چې دروئې ترړم. که دې رانژدې نه کړل، په ځان پورې خو دې ولا حيران کړم". کان ماکان ورته ومسل او وې ويل: "لاسونه مې پر څه راتړې. په تاکې لکه چې د مېړانې هيڅ اثر نسته. ته د عربو له پېغوره نه بېرېږې چې يو ځوان ناحقه په ناحقه بندي کوې. نه دې په ميدان کې ورسره معلومه کړې ده او نه دې په دې کې فکر کړی دئ چې آخر، دی خو به هم پر اينه تريخی لرې کنه؟"

صباح په خنداسو، ول: "کوچنی مې نه ليدی او دونه غټې خبرې. دا خبرې خو له دلاورو سره ښايي". کان ماکان ورته وويل چې د ځوانمردۍ لار دا ده چې ته دې دا وسله ايسته کړه، جامې دې وکاږه او راځه چې غېږ سره وباسو. هر څوک چې غوزار سو، هغه به د دا بل نوکر وي". صباح په کټ کټ وخندل، ول: "ياره لکه چې اجل دې پوره سوی دئ". باره ئې وسله هيسته وغورځوله، پايڅې ئې راپورته کړې، لستوڼې ئې راوغښتل او کان ماکان ته راوړاندې سو او په غېږ سره ورغلل. سارايي ته په دا اول څرخ کې ورمعلومه سوه چې حريف ئې تر ده څو کوټې بالا دئ. د ده زور د هغه و زور ته داسې ايسېدی لکه په "ايکې کې غاز". د حريف پښې ئې لکه دوه غرونه چې پر مځکه ولاړ وي. سارايي پوه سو چې له ده سره ئې په وس نه ده پوره. په زړه کې پر دې کار هم ډېر پښېمانه وو چې ولې ئې وسله له ځانه ليرې کړې ده. په دې وخت کې کان ماکان پر زينګې پورته کړ، په مړوند کې ئې داسې ټينګ کښېکښل چې پوښتۍ ئې يو بل ته سره ورغلې او کولمې ئې سره تاو سوې. چې اوس ئې نو له مځکې راويشت، د سارايي بوغارې سوې، ول: "ځوانه! ايله مې که". کان ماکان هم له مځکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپورته کړ او غوښتل ئې چې ویالې ته ئې وروغورځوي.

سارایې چیغې کړې چې: "ځوانه دا څه راکوې؟ کان ماکان ورته وویل چې په دغه ویاله کې دې اچوم چې د دجلې رود ته دې ورسوي، د دجلې رود دې بیا د عیسی ویالې ته یوسي، د عیسی ویاله دې تر فرات سینده پورې ورسوي او فرات دې خپل وطن ته یوسي. هلته به دې خپله طایفه وپېژني او ستا زړه ورتوب به هم ورمعلوم سي. صباح زارۍ و جګۍ ورته شرو کړې چې: "مه کوه، ځوانه پرې مې ږده. د خدای روی مې دروړی دئ، پرې مې ږده". کان ماکان پرېښوو او خوشې ئې کړ. سارایې چې ځان ته وکتل، د توري و سپر خوا ته ئې هڅه وکړه. هغه ئې راواخیستل او په دې سوچ کې وو چې برید پر وکړي که یا؟

کان ماکان ئې په نیت پوه سو او ورته وې ویل: "درپوهېږم چې غواړې څه وکړې؟ توره و سپر چې په لاس درغلل، په زړه کې دروګرزېدل چې په غېږ کې خو مې زور په و نه رسېد، راسه د توري برید پر وکه". زه دا وخت هم درکوم چې بیا دې په زړه کې ارمان پاته نه سي. خو داسې وکه چې سپر ما ته راکه او توره ته واخله او حمله راباندې وکړه. یا به دې مړ کړم یا به مې مړ کړې." باره سارایې سپر ورکړ او په توره ئې سخت برید پر وکړ. سارایې د توري واري پر کوي او کان ماکان ئې په سپر دفع کوي. په دغه زور ازمویلو کې سارایې له اخ و ټوخه ولوېد. نور ئې نو په موټه کې سېک پاته نه سو. کان ماکان چې وکتل، په حریف کې ئې نوره شمه نه ده پاته، زیاتې ئې پورته کړ او له مځکې راوویشت. د توري د ټوکره په پوښ ئې لاسونه ټینګ وروتړل، باره ئې تر پښې ونیو او د ویالې خوا ته ئې کش کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صباح ورته وويل چي: "اې زړه ور او نامي ځوانه! غواړې څه راوکړي؟" کان ماکان ورته جواب ورکړ، چي نه مي درته ويل چي د دغي وياڼې له لاري دي خپل قوم و ټبر ته استوم. وام نه ګانه سترګي پر لار به وي او دغه راز دي د کاکا د لور فراق هم اوږد نه سي". صباح ورته په ژړا سوا او زارۍ ئې ورته وکړې چي: "اې نامي او غښتلې ځوانه! مه کوه، دا کار مه کوه. ما پخپلو مريانو کي وشمېره". په داسي حال کي چي اوښکي ئې تر سترګو بهېدلې، دا بيتونه ئې وويل:

پر بدي باندي نېکي خورا ښه کار دئ
د نېکـــانو مېړنـــو دغـــه کـــردار دئ
تـه نېکي ورسره کړه که چا بدي کړه
همدغه سزا ئې بس چي شرمسار دئ

آبس، د کان ماکان هم زړه پر وسوځېد او ټينګ عمدوپيمان ئې ځني واخيست چي د لاري سمه ملګري به ورسره کوي. باره ئې دی خوشي کړ. سارايي غوښتل چي د کان ماکان لاس ورمچ کړي، کان ماکان نټه وکړه. باره سارايي خپله بنۍ خلاصه کړه او درې داني اوربشيني ډوډۍ ئې راوايستلې. دوی دواړه کښېنستل او ډوډۍ ئې وخوړه. وروسته ئې اودس مودس تازه کړ او لمونځ ئې وکړ. تر لمانځه وروسته ئې د دنيا د جفا او د زمانې د چپه ګردش په باره کي ډېري کيسې سره وکړې. کان ماکان ورته وويل چي اوس دي خيال څه دئ؟ چيري ځې؟ سارايي ورته وويل: "بغداد ته ځم. تر هغو پوري هورې پاتېږم چي د ولور پيسې پيدا کړم". کان ماکان ورته وويل چي: "دا ئې ته، او دا ئې د بغداد لار. ځه په مخه دي ښه". سارايي هم خدای په اماني ځنی واخيسته او د بغداد لار ئې په خوله ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کان ماکان له ځانه سره ووېل: "خدای خبر چي په دې حال او په دې تش لاس و وږې ګېډه به بېرته کور ته ستنېږم". باره ويالې ته ورکښته سو، اودس ئې تازه کړ، دوه رکعته نفل ئې وکړل او خدای ته پر خاورو باندي پر سجده پرېووت. ول: "اې خالقه پروردګاره! اې هغه ذاته چي بارانونه اوروې، په وچو ډبرو کي کوچنيو خزندو ته رزق و روزي وررسوې! تا ته التجاه کوم چي ما ته هم په دغه بتې بيابان کي روزي رامقرره که. په دغه حال کې سر له سجدې څخه راپورته کړ. يوې خوا او بلي خوا ته ئې وکتله. نه لار ورمعلومه وه او نه ګودر. که ئې کتل چي له ليري څخه يو سپور رابنکاره سو. د آس جلو ئې خوشي کړی او آس پر خپل سر رهي دئ. کان ماکان ورته کښېنستي تر څو سپور ورته راورسېد. د سپور آن تمام معلومېدی او آخري ساه پکښې چوڼېدله. ډېر سخت ټپي سوی وو. کان ماکان ته چي نژدې راغی تر سترګو ئې اوښکي راتوی سوې او ورته وې ويل چي اې د عربومشره! ما درسره ملګری کړه چي زما په رنګ به بل ملګری پيدا نه کړې. اوس دستي يو غوړپ اوبه راکه، که څه هم ټپ ته مي اوبه ښې نه دي. پوه سه ځوانه! که خدای له دې ټپه جوړ کړم او ژوندی پاته سوم، داسي څه به درکړم چي په ټول ژوند کي بيا چا ته احتياج نه سې او که مړ سوم تا ته به خدای د خپلي نېکۍ ثوابونه درکړي. دا سړی پر يوه داسي آس سپور وو چي د درواغجن د قوله په ټوله دنيا کي به ئې جوړه نه وه. د آس پښې ئې د رخام ستونانو ته ورته وې. کان ماکان چي و آس ته وکتله، له حيرانۍ څخه ئې ګوته په غاښ کي ورته ونيوله. له ځانه سره ئې ووېل چي ګومان مي نه کېږي چي د دې آس جوړه دي په دا څلور کونجه دنيا کي بله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبس کان ماکان سړی له آسه راکښته کړ، یو غوړپ اوبه ئې ورکړې.
یو آن ئې ورته وکتله چې د سپاره یو څه دمه سازه سوه او ساه ئې
واچوله. بیا نو کان ماکان د ځای ځایګي پوښتنه ځني وکړه او هم ئې
ځني وپوښتل چي دا څوک وو، چي ستا سره ئې دا بدي وکړه. سپاره
ورته وویل چي تا ته به ټول حقیقت بیان کړم. کیسه داسي ده چي زه د
آسانو غل یم او نوم مي غسان دئ. ما واورېدله چي دغه آس د روم په
ښار کي له ملک افریدون سره ولاړ دئ. د آس نوم قانول وو خو دوی د
مجنون لقب باندي ایښی وو. زه د دې آس له خاطره قسطنطنیې ته
ولاړم او په دغه آس پسي مي سترګه وړله او پسي څارو وم. په دې ترڅ
کي یوه ښځه پیدا سوه . دا ښځه د روم پر خلکوباندي ډېره ګرانه وه.
نوم ئې ذات الدواهي وو. دغه آس د دغي ذات الدواهي په کور کي
ولاړ وو. د آس د روزني له پاره ئې لس تنه نوکران و شاطران ګومارلي
ول. دې ښځي بغداد ته د تګ نیت کړی وو او غوښتل ئې ملک ساسان
ته ورسي او له هغه سره روغه جوړه وکړي. زه د دې آس په هیله په
دوی پسې سوم. راتلو، راتلو، راتلو، خو زما پر آس باندي هیڅ چم نه
جوړېدی دا ځکه چي نوکرانو خورا سخته پیره پر کوله. هغه وو، چي
تر دې ځایه راورسېدلو. زما سره دا اندېښنه وه چي بغداد ته به ورسېږو
او زما به پر دغه آس باندي چم جوړ نه سي. له ځانه سره مي د دغه آس
په باره کي چورت واهه، چي نابېره دوړي سوې، داسي دوړي چي
ټوله مځکه ئې ونیوله او پر دوه ګامه باندي دي څوک نه سواى
لیدلاى. دوړي چي یو څه سره کښېنستلې، پنځوس تنه سپاره راښکاره
سول چي د سوداګرو د چور له پاره ئې لار نیولې وه. د دې سپرو
مشرګهرداش نومېدی او د نر زمري په شان غښتلی وو... کیسه چي دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یو څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

دې ټپي سپاره کان ماکان ته وویل چي گهرداش او ملگرو ئې دا ښځه ټینگه وتړله او آس ئې له ځانه سره بوت. ما له ځانه سره وویله چي خوارۍ دي هسي اوبو یووړې. یو آن مي صبر وکړ چي ته وده، څه پېښېږي. چي گورم ښځه ناسته ده ژاړي او گهرداش ته وایي: "اې زړه وره! تا چي آس واخیست نو له دې سیاسري او نوکرانو سره به ئې څه کوې؟ باره ئې غوړي ونرمي خبري ورته شرو کړې. د ټگۍ و برگۍ جالونه ئې ورته وغوړوله او گهرداش ته ئې د خدای و د رسول رویونه ونیول. آخر گهرداش هم دوی ایله کړل او دی له خپلو نوکرانو سره ولاړ. ما هم د دوی کرښپل پسي راواخیست او د داسي موقع په لټه کي وم چي کله به مي پر آس چمبه صافه سي. هغه وو، چي په یوه ترخ کي مي پر آس حمله کړه او ښه مي پر واړوله. ما چي غمچینه ورسره کړه، دوی خدای وهلي راخبر سول او په یوه آن کي راباندي راوگرزېدل. د غشو او نېزو وارونه ئې راباندي کول. زه پر آس سپور وم او آس زما پر ځای په ښو او په خوله د هغو مقابله کوله او په دغه چم ئې زه د دوی له میدانه راوایستلم. ما څو ټپه اخیستي ول او درې ورځې و درې شپې مي د دغه آس پر شا تېري کړي دي. نه مي په شي څکه کړې ده او نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مي سترګه سره وروړې ده. د بدن سپک مي نو نور تمام سوی وو، چي خدای ته راباندي مهربانه کړې. ده چي دا خبري خلاصي کړې، باره ئې کان ماکان ته وويل: "ته ولي داسي لڅ پڅ يې؟ له رنګه خو داسي ښکارې چي د کومي لويي کورنۍ غړی به يې. ته خپل حال راته ووايه".

ده ورته وويل چي نوم مي کان ماکان بن ضوء المکان بن ملک نعمان دئ. پلار چي مي مړ سو، زه يتيم پاته سوم. د پلار تر مرګ وروسته يو ډېر پست او نامرده سړی د بغداد سلطان سو. نور ئې نو ټوله کيسه له سره تر پايه ورته وکړه. د ټپي سړي زړه پر وسوځېد او ورته وې ويل چي ته له غټه خاندانه يې او په تندي کي دي د ټول جهان د پاچهۍ نښانې زه وينم. اوس که ته دونه وکړې چي ما بيرته پر دا آس کښېنوې او تر خپله ځايه مي ورسوې. تا ته به خدای هم په دې دنيا او هم په هغه جهان اجرونه وثوابونه درکړي. په ما کي اوس دونه سېک نه دئ پاته چي ځان دي پر آس ټينګ کړای سم. که زه په لاره کي مړ سوم. دغه آس ئې ستا په ځان او ما دربخښلی دئ. تر تا ئې بل لايق څوک سته هم نه. کان ماکان ورته وويل چي غم ئې مه کوه چي پر دا خپلو اوږو دي رسوم، لا به ئې درڅخه و نه سپوم. که مي د مرګ و ژوند اختيار درلودای، دا خپل نيم ژوند خو مي تا ته درباخښه. زه په داسي کورنۍ کي لوی سوی يم چي احسان ئې په ختېه اخښلی وو او له بېوزلو سره به ئې تل مرسته کوله. باره ورتېر سو، بسم الله ئې وويله چي آس ته ئې ورپورته کړي، سړي ورته وويل چي ته يو ګړی صبر وکه. د سړي سترګي سره ورغلې، لاسونه ئې له ځانه سره سم ونيول، د شهادت کليمه ئې وويله، مرګ ته ئې ځان تيار کړ او دا بيتونه ئې تکرار کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریغـه ورځـی سـبا کېـږي ژوند ونونـه فنـا کېـږي
بهارونه دي رادرومي ګل غوټۍ دي چي غوړېږي
ډېر بـه راسـي تـر مـوږ وروسـته اهاړونـه، خزانونـه
موږ به نه یو پر دې مځکه هډوپوست دئ خاوري کېږي
پر مزار که مو ګذرسو، په نېکۍ سره مي یاد کړئ
هلته هیڅ شی په درد نه خوري، بس دوعا چي ښه په کېږي
دا نـامراده دنیـاګۍ د بـاور نـه ده، لاس تـرې مینځـئ
و انجـام تـه خو ئـې ګـورئ، چي مرګـي تـه ودرېږي
مرګی څه دئ، یو ناکام دئ څه په کور څه په سفر کي
و هـا بـل لیـري جهـان تـه بـس همـدا لاره رسـېږي

دا بیتونه ئې لا په خوله کي ول، چي خوله ئې درې واره وازه کړه او له یوې غټې چیغې سره ئې روح والووت. کان ماکان پر دغه ځای باندي قبر ورته جوړ کړ او دی ئې پکښې ښخ کړ. باره ئې آس تر کیزه ونیو او رارهي ئې کړ، آس ته داسي ارنۍ اخیستی دئ او له ځانه سره وایي چي داسي آس خو د ملک ساسان په طبیله کي لا هم نسته. په دې وخت کي قافله راورسېدله او کان ماکان په ټول هغه حال خبر سو چي پر ملک ساسان او وزیر دندان باندي د ده د غیابت په شپو کي راغلی وو. ده ته وویل سوه چي وزیر دندان و ملک ساسان ته یاغي سوی دئ. د هغه اطاعت ئې نه مانه. نیم لښکرد وزیر دندان ملګری سو او قسم ئې اخیستی دئ چي تر کان ماکان پرته به بل سلطان ته غاړه کښېنږدي. وزیر دندان هغو ته ډاډ ورکړی دئ او له هغوی سره د هند ټاپوګانو او د بربریانو ملک او د سودان ښارو ته تللی دئ چي له هغو ځایو څخه د اسمان د ستورو او د بیابان د شګو په شمېر لښکر برابر کړي. بغداد ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسي او له خپل دښمن سره ئې معلومه کړي او دا ئې هم لوړلي دي چي تر څو کان ماکان د پاچهی پر تخت کښېنوي، توره به تېکي ته وانه چوي. سوداګرو کان ماکان ته دا هم وويله چي ملک ساسان اوس په دې پوه دئ چي د وطن لوی او واړه د ده پر خلاف دي. چورت ئې خورا ډېر خراب دئ. لار و ليکه ځني ورکه ده. د خزانو دروازې ئې خلاصي کړي دي، بس روپۍ دي چي بادوي ئې. وايي ګوندي کان ماکان پيدا سي چي دی مهرباني ورسره وکړي، پر سر ئې لاس ورتېر کړي او د خپل لښکر امير ئې کړي. کان ماکان چي د سوداګرو له خولې دا خبري واورېدلې، باره ئې پر هغه آس پښه واړوله او مخ ئې پر بغداد پونده کړ.

ملک ساسان چي د ده د راتګ خبر واورېد، باره ئې خپل ټول لښکر له نورو غټو غټو معتبرو اميرانو سره د ده هرکلي ته ورواېست. د هغې خوا ئې کان ماکان په خورا درب ودروب سره چي پياده لښکر ئې په مخ کي روان وو، د پاچا ماڼۍ ته راورساوه. خواجه ګانو منډه کړه او د کان ماکان پر مور ئې زېری وکړ. مور ئې په يوه تراټ راورسېده. زوی ئې پر تندي مچ کړ، په غېږ کي ئې ټينګ ونيو. کان ماکان ورته وويل: "موري! ته مي پرېږده چي ملک ساسان ته ورسم ، ولي چي ډېر احسانونه ئې راسره کړي دي؟!" په دې ترخ کي د دولت غټانو ملک ساسان ته د آس صفت هم وکړ او د سپاره د زړه ورتوب خبري ئې هم ورته وکړې. آبس، ملک ساسان پخپله رارهي سو او کان ماکان ته ولاړ. د هغه سلام ئې وکړ. کان ماکان چي ملک وليد، ورته ولاړسو. لاس و پښې ئې ورمچ کړل او آس ئې په سوغات کي ورواړاندي کړ. ملک ورته شاباسي ووايه، د ده د غيابت له بابته ئې خپله خواشيني ورته بيان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا ئې د ده د سلامتۍ له خاطره د خدای شکر ادا کړ. تر دې وروسته ئې نو آس ته وکتل، وې پېژاند چي دا هغه قاتول دئ چي مجنون ئې لقب وو او ده د ملک شرکان د وژلو پر وخت د روم له پاچهانو سره لیدلی وو. باره ئې کان ماکان ته وویل چي: "له پلار ضوء المکان سره دي خدای ښه وکړي، که ئې دغه آس په هغه وخت کي په یو زر اسانو خرڅولای، ده به رانیولی وای. ما ته راورسېدی خو اوس دي تا ته مبارک وي. دا د شکر ځای دئ چي حق و حقدار ته ورسېدی".

باره نو ملک ساسان امر وکړ چي اوس نو د کان ماکان له پاره سوغاتونه راوړئ. سوغاتونه راوړل سول. ښه ښه اسان ئې وربخښل. په غټه ماڼۍ کي ئې د ده د اوسېدلو ځای ورته جوړ کړ او د خدای ښې و ښادۍ ئې پر واورولې. کان ماکان ته د ښادیو مخ سو، ملک ځکه تر اندازې زیات وناژاوه چي د وزیر دندان له خوا ئې غوږ په هوا وو او په واهمه کي وو. څه سر دي پرله گرزوم، د کان ماکان د غم شپې تېري سوې، خوښه خوشالي سوه، د مور کره ورغلی، د کاکا د لور پر حال ئې پوښتنه وکړه. مور ئې ورته وویل چي زه ستا غمو پر سر اخیستې وم، بل چا ته مي پام نه وو. کان ماکان ورته وویل: "درځه چي اوس ئې پوښتنه وکړو، ښایي اوس مخ راڅخه پټ نه کړي". مور ئې ورته وویل چي: "تمه مه کوه، تمه بد شی ده، د مېړنو سره نه ښایي چي تمه وکړي. دا خبري پرېږده، سر مه په گرزوه. ولي دي د خولې خوند په خرابوې . زه پخپله نه هغې ته ورځم او نه خبري ورسره کوم". کان ماکان چي د مور خبري واورېدې، ول د آس د غله له خولې مي هم دغه خبري اورېدلي وې. هغه راته ویلي ول چي ذات الدواهي دې ښار ته راغلې وه او غوښتل ئې چي بغداد ته ننوزي. دا خو هماغه ښځه ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما نیکه او کاکا ئې راوژلي دي. زه بله چاره نه لرم بې له دې چې د هغو غچ ځني واخلم. دا خو زموږ د خاندان پر لمن باندي یوه لکه ده او بدنامي ده. زه غواړم چي دا لکه پاکه کړم. باره، له مور څخه رارهي سو او یوې بوډۍ ته ورغی چي (محتاله سعدانه) نومېدله. هغې ته ئې د قضی فکان ټوله کیسه له سره تر پایه وکړه او ځني وئې غوښتل چي قضی فکان ته ورسي او پر ده باندې مهربانه کړي. بوډۍ ورته ښه کړه او قضی فکان ته ورغله. ښې ښې د مهربانۍ خبري ئې ورته وکړې او د هغې زړه ئې د کان ماکان پر لور راواړاوه. باره نو بیرته کان ماکان ته راغله او ورته وې ویل چي: "قضی فکان سلامونه درباندي ویل او په نیمه شپه به که خدای کول، درته راسي".... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی رو ڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوڅلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

بوډۍ کان ماکان ته راغله او ورته وې ویل چي قضی فکان سلامونه درباندي ویل او په نیمه شپه به که خیر وو، درته راسي. کان ماکان د کاکا د لور په وعده بیخي ډېر خوشاله سو. ورځ بیخي پر اوږده سوه. شپه راغله، پسي نیمه شپه سوه. په دغه وخت دی خوب وړی وو چي قضی فکان راورسېده. دی ئې له خوبه راویښ کړ او په خندا ئې ورته وویل: "دا څرنگه مینتوب دئ. مین خو به د خپلي معشوقې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کرې. شپه سترګي نه سره وروړلې". کان ماکان ورته وويل: "قسم دئ که به مي د خوب په خاطر سترګي سره وروړي وي. مطلب مي دا وو چي ګوندي په خوب کي مي ستا په ليدو سترګي روښانه سي". قضی فکان غوښتل چي ټوکي ورسره وکړي، نو ئې دا بيتونه پخپل خواږه اواز ورته وويل:

و عاشق تـه نـه خـورک ستـه او نـه خـوب
مينــه رنــځ دئ، بېخــوبي ده لېوتتــوب
که ئې خوب کړ، هم خورک هم د عشق لافي
نه ښکارېږي په دې عشق کي رښتينتوب

د دې بيتو په اورېدلو سره په کان ماکان باندي يو څه سترګي وځړېدې، خو ژر پوه سو چي معشوقه ئې ټوکي ورسره کوي. باره ئې غبږ پر راوګرزوله، ددواړو شونډي سره ورغلې او چي مخ ئې راګرزاوه، بيا سهار سو. کان ماکان ته زړه نرى سو او د جوشه ئې دا بيتونه زمزمه کړل:

نــه حـسـابل کـېږي دا سـي شـپـه پــه ژوندانــه کـي
سـر چـي پــر بالــښت وي د نګــار پــه يارانــه کـي
زلفي چي پر سپين مخ راخورې لکه ماران وي
غــاړه وي لاســونه وي ولچــک پــه زولانــه کـي
ږغ د مــؤذن لکـــه مـــردک دربانـــدي نـــښلي
يو دي دوست ته بولي بل دي پرېږدي بېلتانه کي

دا بيتونه چي ئې وويل، باره قضی فکان رخصت ځني واخيست او خپلي ماڼۍ ته ولاړه. خپل راز ئې و يوې خذمتګاري ته تر خوله ووت. هغې دستي ملک ساسان ته خبر يووړ او د هلک و نجلۍ د برايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې بیان ئې ورته وکړ. ملک ساسان توره کش کړه او غوښتل ئې چې د قضی فکان سر ورغوځ کړي چې په دغه وخت کي ئې مور نزهت الزمان پر راورسېدله او په لوړ اواز ئې ورته وویل: "هوښ کوه چې لاس لا ور نه وړې. که دي له دې سره بد وکړه، ټول مخلوق به خبر سي. د دنیا پاچهان به ملامتي دربانديې ووايي. د هیڅا زړه ته نه لوېږي چې کان ماکان دي بدلمنی ځوان وي. ټول خلک هرومرو تا ملامتوي. او بل ته مه ترله وزه، په حال ځان خبر کړه. تا ته نور جنجالونه په مخ کي دي. نن د بغداد په خلکو کي پس پسی وو، چې وزیر دندان خورا لوی لښکر له څو ښارو څخه راغونډ کړی دئ او غواړي چې کان ماکان تخت ته ورسوي او سلطان ئې کړي. ملک ساسان وویل چې داسي ده، نو کان ماکان باید داسي کاړي کوړم ته واچوم چې بیا ئې د راوتلو لار نه وي او نه د بغداد خلک بیا و ده ته زړه ښه کړي. ملک ساسان نو پرېږده چې خپل چورتونه وهي، راځئ چې د کان ماکان په حال ځان خبر کړو.

د نکلچیانو له خولې روایت دئ چې کان ماکان په دغه ورځ د مور کره ورغلی او ورته وې ویل چې: موري! زما خیال دئ چې سوداګرو ته لار ونیسم، مالونه ئې په زور ځني واخلم، رمې و مینځیاني و مریان ئې ټول ځني راولم او دا ټول مال و شتمني چې مي راغونډه کړه، بیا نو خپله د کاکا لور قضی فکان ځانته وغواړم او واده ورسره وکړم. مور ورته وویل چې: "آزما زویکه! د خلکو مالونه خو داسي مفت نه دي. هر مال خپل څښتن لري او هر څښتن ئې له زمریو سره ډغري وهلای سي او د پړانګانو په جنګ ورتللای سي. لږ څه فکر وکړه". کان ماکان ورته وویل چې خدای یو مالګي تروې دي، که له دا خپل عزمه څخه راوګرزم. چې یا خپل مقصد ته ورسېږم او یا سر په دې لار کي کښېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره ئې د بوډۍ په لاس قضی فکان ته پیغام واستاوه او په هغه کې ورته کښلي ول چې په اوږده سفر ځمه چې ستا له پاره د درانه ولور پیسې برابري کړم. بوډۍ ته ئې وویل چې جواب ئې هم درسره راوړه. بوډۍ ولاړه. د ده پیغام ئې ورورساوه او د ها خوا ئې د قضی فکان جواب هم راووړ چې پکښې کښلي ئې وه، چې نن شپه مه ښوره، زه به نیمي شپې ته ځان درورسوم. کان ماکان تر نیمي شپې پوري ورته ناست وو، چې ناڅاپه هغه د څورلسم سپوږمۍ په کور راننوتله او په خورا ناز ئې ورته وویل چې: "ځان دي وخورم، ته تراوسه پوري ویښ ناست یې". کان ماکان ورولاړ سو او داسي ئې ورته وویل:

آزمــا د زړه مرهمـــه! آزمـــا روحـــه، زمـــا تنـــه
په بېلتون باندي دي سوځم مرم بې ګور و بې کفنه
ستا دیدن زما ژوندون دئ، ستا کاته راته بقا ده
چي تـه نه یې زه رنځور سم د ناسور ټپ مي دننه
که مي څوک بې تا وربولي د وږمونو و ګلشن ته
بې تا، ما تـه تور زندان دئ، تې منه زما ګلبدنه
زما قسم چي نه ستنېږم، ستا له میني ستا له عشقه
پـر دې لار بـه سر ایږدمـه روح بـه باسم لـه بدنـه

بیا ئې نو قضی فکان ته خپله اراده او نخشه ټوله بیان کړه. پر قضی فکان باندي د خپل یار تګ دروند سو او بې اختیاره ئې تر سترګو اوښکي راغلې. کان ماکان ورته وویل چې د کاکا لوري! ته مه ژاړه. خدای چې جدایي و بېلتون پیدا کړي دي، وصال ئې هم ورسره پیداکړی دئ. آبس کان ماکان د سفر سامان راواخیست، توره ئې تر ملا کړه، له مور څخه ئې رخصت واخیست او له ماڼۍ څخه راووت. د ښار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کوڅو کې راتېر سو او د ښار دروازې ته ورسېد. له دروازې سره ئې ناڅاپه پر خپل انډيوال صباح بن رماح باندي سترگي ولگېدلې. صباح چي هم دی ولید، د پښې رکاب ئې ورمچ کړ. بیا ئې پوښتنه څني وکړه چي حال ووایه وروره! دا آس دا مال دا دي له کمي خوا پیدا کړل. زه خو له هغې یوې توري پرته بل هيڅ نه لرم. کان ماکان ورته وويل چي په هغه گړي ته له ماخخه بېل سوې، زما بخت خدای بیداره کړ. آيا اوس زما سره ملگري کولای سې او خپله انډيوالي او پاک زړه په اثبات رسولای سې؟

سارایي ورته وويل چي په مکه مبارکه مي دي قسم وي که مي یوه ورځ لا د زړه څخه وتلی يې. گرده عمر مي دغه خدایه درلوده چي ستا سره مي د انډيوالی نصیب وسي. باره ئې توره غاړي ته کړه او توبره ئې اوږې ته او د آس په مخ کي روان سو. څلور ورځي همداسي روان ول. هوسی به ئې ښکارولې او غوښي به ئې کبابولې او خوړلې. د چینو پاکي او زلالي اوبه به ئې چښلې. پنځمه ورځ دا دي یو لوی کوتل ته راورسېدل. د کوتل په بېخ کي یو پراخ څړځای وو او په هغه کي دونه اوښان و غوايي و پسونه څرېدل چي د پښو د ایښوولو ځای نه وو پاته. کان ماکان چي دا رمې و گلې ولیدلې، زړه ئې سره وغوړېدی. باره ئې سارایي ته وويل چي: "څنگه، خوښه دي نه ده چي دا مالونه درسره لوټ کړو،زما و ستا دواړو چاره په کېدلای سي او اړتیاوي مو را پوره کولای سي".

سارایي ورته وويل: "باداره! د دې مالو څښتنان لويه ډله ده او په هغو کي داسي غښتلي پهلوانان سته چي مه کوه پوښتنه. زه و ته که له دوی سره ځان اخته کړو، بیابه د وتلو لار هم پیدا نه کړو". کان ماکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته وخندل او پوه سو چي اندېوال ئې بې زړه دئ. باره ئې دى دلې پرېښوو، پخپله په يوازي سر د مالو پرخوا وررهي سو او دا بيتونه ئې زمزمه کول:

مېړنـی چـي د يو کـار اراده وکـړي
بيا نو فکر نه په غره نه په راده کړي
د بلا غشي ته خپله سينه سپر کړي
د اجـل د ماسـلانو پـروا نـه کـړي

باره ئې پر مالو باندي آس ورپونده کړ. ټول ئې په مخه کړل. د هاخوا د مالو ځښتنانو توري کش کړې د ټولو په مخ کي يو تورکی پهلوان وو چي د دنيا سړې و تودې ئې ډېري ليدلي وې دې پهلوان پر کان ماکان باندي حمله وکړه او چيغه ئې کړه: "ته لکه چي نه ئې خبر چي دا مالونه د چا دي؟ دا د روميانو د يوه قوم مالونه دي. د هغه چا مالونه دي چي له پهلوانانو څخه ئې ټوله دنيا سترگه کوي او خار ځني خوري. دوی په شمېر سل تنه دي او د دنيا هيڅ پاچا ته هم غاړه نه ږدي. د دوی يو آس غلا سوی دئ. دوی له خدايه سره سوگند ياد کړی دئ چي تر څو ئې دغه آس بيرته په لاس نه وي وروړي، ژوندي کورو ته نه ځي". کان ماکان چي دا واورېدله، په لوړ اواز ئې ورته وويل چي: "هغه آس چي تاسي ئې په تلاښ کي ياست، تر ما لاندي روان دئ. که په زړه کي څه لرئ، راځئ دا ئې گز دا ئې ميدان". باره ئې پر قاتول باندي ږغ وکړ، پر غاړه ئې وټپاوه. قاتول د برېښنا په شان ورټوپ کړل او په هغو کې ليکه جوړه کړه. کان ماکان د يوه پهلوان سر غوټ ځني پرې کړ، پر دا بل ئې مخ راوگرزاوه، دوهم، دريم، څلرم ئې د سترگو په رپ کي هغې دنيا ته ولېږل. د هغوی مريانو چي دا حال وليد، بېري

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخیستله. کان ماکان ورته وویل چي: "آ، د مرداري زامنو! مالونه در په مخه کړئ، کنه ستاسي ویني به هم د دې نورو په شان درو بهوم".

آبس مریانو مالونه په مخه کړل، یو یو ځني تښتېدل. صباح چي دا تماشه ولیدله، ډېر خوشاله سو، د کوتل له سره راتا سو. له ځان سره ئې سندري شرو کړې چي په دې ترڅ کي ناڅاپه دوړي سوې، او د دوړو په منځ سل تنه سپاره چي هر یوه ئې د زمری شیدې رودلي وې، راښکاره سول. صباح چي دا سپاره ولیدل، بیرته ئې کونه وکښه او کوتل ته وخوت. له ځان سره ئې وویل چي زه د دې اَوړه نه یم چي په داسي میدانو کي دي وجنګېږم. زه د خبرو نامي یم. د کوتل له سره به ئې د جنګ سیل وکړم. څه سر دي پرله ګرزوم، سل تنه سپاره پر کان ماکان راتاو سول. یو ئې راوړاندي سو، ول دا مالونه چیري بیایې؟ کان ماکان ورته وویل چي ځان ټینګوه! نن دي په مقابل کي داسي څوک ولاړ دئ چي د ځنګله د زمریانو زهره د ده له ډِغه چوي، د زړه ورو پهلوانانو غړي ورته تښتي. داسي توره ئې ده لکه شوَله چي تر اوسپني لا هم لوېږي. سپاره چي ورته وکتل او وې لیدل چي دا سړی لکه زمری داسي غړومبېږي منګر له ښایسته مخه ئې د لمر شُغلې ولاړېږي. حیران ورته پاته سو. دی د سلو سپرو مشر وو. نوم ئې ګهرداش وو. د کان ماکان زړه ورتیا او ښایست ته چي ئې وکتله، کټ مټ د ده معشوقې ته سوی وو چي فاتن نومېدله. دې فاتن نومي ته خدای داسي حسن و ښایست ورکړی وو، چي د جنت حوري ورته داسي ایسېدلې لکه توري حبشۍ. شاعرانو د هغې په صفت کي داسي ویلي ول:

دا ئې سره اننګي نه دي دا سور اور دئ چي بلېږي
داسي قد داسي اندام ته د چمن سروه شرمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـازکۍ تـه د بـدن ئـې، لطافـت لاس پـر نامـه دئ
ته به وايې دې جامو کې يو پاک روح دئ چې چلېږي
سـپينه غـاړه نــه ده، جـام دئ د بلـوړو د سـپپيو
نازکۍ ته بې حيران سئ چې او به ترې ښکاره کېږي
د زلفـانو لـه حلقـو ئـې هـيڅ مجـال د خلاصـۍ نـسته
د چنـدڼ اپـې مـاران دي، نـې اوده سته نـه دم کېـږي
سر تر نو که بس جمال دئ، بس ښايست دئ او بس حسن
نـور څـه نـه پکښې ځـايېږي، بـس قيامـت دئ نـازلېږي

نجلۍ پر ښايست سربېره دونه ستاره او دبدبه هم درلوده چې د قوم و ټبر ټولو دلاورانو هم احتياط ورسره کاوه. د ټولو نورو طايفو زړه ورو سترګه ځني کوله. د جنت دې حوري قسم اخيستی وو چې مېړه به نه کوي، منګر له هغه چا سره به واده کوي چې د جنګ په ميدان کې ئې ماته کړي. دا ګهرداش چې وو، له دې سره ئې په زړه کې ډېره مينه درلوده او مرکې ئې هم ورلېږلي وې. خو دې خپل پلار ته ويلي وه چې شرط ئې هماغه دئ چې فيصله به د جنګ په ميدان کې سره کېږي. ګهرداش ته ځان بد ښکارېدی چې له نجلۍ سره مقابله وکړي دا ئې ځان ته ننګ و عار باله چې د يوې نجلۍ په جنګ ورځي. ځينو انډيوالانو ئې ورته وويل چې پر تا باندي په ښايست کې ختمه ده. جنګ ته وردمخه سه، که نه ګانه د دې زور تر تا زيات هم وي، بيا هم برى ستا دئ. ولي چې ښځې د نارينه و ښايست ته ځان نه سي ټينګولای. ګهرداش د دوی پر خبره غوږ نه ونيوی او مقابلې ته ئې زړه نه ښه کاوه او د فاتن له مقابلې څخه ئې ځان کينښ. کله چې دا ګړی له کان ماکان سره مخامخ سو، تر سترګو ئې داسي وايسېدی لکه د خپلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معشوقې فاتن مقابلې ته چې راوتلی وي. باره وروړاندي سو او ورته وې ویل: "دا ته فاتن اوس د خدای په شپو کي زما سره د زړه ورتیا میدان ته راغلی یې. له آسه راتا سه چې یو څو خبري سره وکړو. ما دا ګرده مالونه د دې له پاره پسي رااخیستي دي، چې ستا له پاره ئې په مصرف ورسوم. ته زماسره واده وکړې. د پاچا نوکراني ستا په چوپړ کي ودرېږي، په دې شاوخوا وطنو کي تر تا لوړه بل څوک نه وي".

کان ماکان چې دا خبري واورېدې، له خښمه سره وایښېدی ورته وې ویل چې: "ستا پلار له فاتن سره دامانه کړې، دا فاتن بیا څوک ده؟ چټیات او ایله خبري یوې خوا ته کړه. میدان ته سه، چې سره معلومه ئې کړو. د ځان سیل و تماشه دي وکړه چې خوله به دي د تورو خاورو درډکه کړم". باره ئې آس پر ورپونده کړ. ګهرداش پوه سو چې ګومان ئې غلط وو، دا سړی په رشتیا هم نامي دئ. آبس، پر خپلو سپرو ئې مخ راواړاوه او ږغ ئې پر وکړ چې: "په تاسي کي داسي څوک سته چې میدان ته راسي او د خپلي توري زور ورښکاره کړي". سمدلاسه د پهلوانانو له ډلي څخه ادهم پهلوان رامخ ته سو او آس ئې پر ورپونده کړ. څو واري ئې پر وکړل، آخر د کان ماکان واری ورته سم سو او داسي خرپ ئې پر مغزي باندي ورکړ چې له ادهم څخه د اوبن په شان رمباړه تر خوله وختله او له آسه لاندي راولوېد. بل پهلوان راوړاندي سو. په ده هم هغه کانه وسوه لکه په هابل چې سوې وه. دریم، څلرم، پنځم پهلوان هم سرونه وخوړل او هلاک سول. باره ټولو په یوه وار برید پر وکړ او د جنګ میدان تود سو. په یوه ګړي کي کان ماکان ټوله د توري تر تېغ تېر کړل.

ګهرداش چې دا حال ولید، پر خپل ځان وبېرېدی او پوه سو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځوان پر دا گرده دنیا بل ساری نه لري. باره ئې پر کان ماکان باندي ږغ وکړ چي د خپلو يارانو ويني مي دربخښلي دي، هر څه چي غواړې درسره وائې خله او خپل ښار ته دي ستون سه. کان ماکان ورته وويل چي د ځوانمردۍ او سخاوت له بابته خو دي کور ودان، منگر ته اوس دا خبري پرېږده، د خپل سر د خلاصېدو غم دي وخوره. گهرداش ته خښم ورغی او ورته وې ويل چي که دي زه پېژندلای، بيا دي داسي خبري نه کولې. زه د ځنگله زمری گهرداش نومېږم او د سامري زوی يم. زما چپاوونه پر پاچهانو دي، يرغلونه مي پر لويو لويو سوداگرانو دي او دغه آس چي تر تا لاندي دئ ، دا هم يو وخت زما وو. ته دا راته ووايه چي دا آس څرنگه په لاس درغلی دئ. کان ماکان ورته وويل چي دا آس زما د نيکه ملک نعمان او زما د اکا ملک شرکان قاتلي ذات الدواهي زما و بل کاکا ملک ساسان ته ووړ، او بيا زما لاس ته راغی. گهرداش ورته وويل چي مور خو نه لرې، د پلار نوم دي څه دئ؟

کان ماکان ورته وويل: "زه کان ماکان نومېږم. پلار مي ضوء المکان او نيکه مي ملک نعمان وو". گهرداش ورته وويل چي: "له دې زړه ورتيا او غښتلوالي څخه خو دي معلومېږي، چي رشتيا به وايې. خو بيا هم بېغمه اوسه زه کار نه درلرم ولي چي پلار دي ډېر نېک سړی وو. ځه په مخه دي ښه". کان ماکان ورغبرگه کړه چي: "غوييه! خوشي توپونه مه وله، په دې خبرو نه سې خلاصېدلای."

آبس، گهرداش ته هم نور څه نه سوه پاته او پر راوغورځېدي. دواړو داسي د خرپ جنگ وکړ چي يو پر بل ئې د داسي درنو گرزانو وارونه وکړل چي تا به ويل اوس به دا مځکه سره وچوي. بيا ئې نو نېزې راوايستلې، گهرداش د نېزې واری پر وکړ، کان ماکان سر ټيټ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نېزه خطا ولاړه او ده هم پخپله نېزه باندي د ګهرداش پر ټټر داسي واری وکړ چي نېزه پوري ووري تر ووتله. دی له آسه راولوېد او نفس ئې وخوت. کان ماکان مالونه سره راغونډ کړل او پر مريانو ئې امر وکړ چي درپه مخه ئې کړئ. په دې وخت کي صباح له کوتله راتا سو د ګهرداش سر ئې له تنې څخه پرې کړ. کان ماکان ته خندا ورغله او ورته وې ويل: "ما پر تا د خورا زړه ور او جنګره سړي خيال کړی وو".

صباح ورته وويل چي ته نوري خبري پرېږده، مقصد دا چي په دې دونه مال کي دي دا خپل کوچنوټی غلام هېر نه سي. ګوندي زما هم چټی مهر سي او د خپل کاکا د لور نجما وصال ته ورسېږم. کان ماکان ورته وويل چي لږ صبر وکړه، تا ته به هم خپله برخه درورسېږي. ته پر دغه مال او مريانو باندي پيره کوه. باره کان ماکان له مال و مريانو سره بغداد ته رهي سو. د بغداد ښار ته چي نژدې سول، هلته د ښار خلکو او لښکرو ته خبر ورسېدی چي کان ماکان له اوز غنيمت سره راستون سوی دئ او دغه راز ئې د ګهرداش سر هم د صباح پر نېزه باندي وليدی. سوداګرو د ګهرداش سر وپېژاند او خوشاله سول چي خدای د دې ظالم له شره په امان کړل. د ده و وژلو ته حيران پاته سول او پر هغه چا ئې آفرين ووايه چي دا بلا ئې د دوی له سرو څخه ليري کړه. د بغداد خلکو د وزير دندان او ملک ساسان حال وکان ماکان ته ټول بيان کړ. د ښار ټول نامیان له کان ماکان څخه وبېرېدل. کان ماکان هم مال په مخه کړ او مانۍ ته ورسېد. د مانۍ مخ ته ئې هغه نېزه په ځمکه کي ښخه کړه چي د ګهرداش سر ئې دپاسه پروت وو. د بغداد خلکو اسان او اوښان په سوغات کي ورته راوړل او ټول د ده پلويان ئې پر خوا سول. بيا نوکان ماکان پر صباح باندي ږغ وکړ، ده ته ئې په يوه پراخه ځمکه کي کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ. تر دې وروسته خپلې مور ته ورغی او د سفر ټول نکل ئې ورته وکړ. ملک ساسان ته هم چا دا ټول بیان کړی وو. باره دی هم له خپلې ماڼۍ راووت او یو گوښه ځای ته ولاړ. خپل خاص اعتباري خلک ئې وروغوښتل او ورته وې ویل چې زه نن تاسي ته یو پټ راز بیانوم او هغه دا چې کان ماکان به زما د وژلو سبب سي، دا ځکه چې ده گهرداش لا هم وواژه چې د ترکانو او کردانو خورا ډېري قبیلې ئې تر شا ولاړې وې. د وزیر دندان خبرونه خو هم اورئ چې زما احسانونه او نېکۍ ئې هېري کړي دي او د اورېدو چې وایي له لیرو ښارو څخه ئې یو غټ لښکر برابر کړی دئ او غواړي چې کان ماکان تخت ته ورسوي او پاچا ئې کړي. نو دا سړی که پاچا سو، ما هرومرو وژني. خاصانو مشرانو ورته وویل چې که مور دی ستا نمک خور او د لاس روزل سوی نه بللای، بیا مو نو کله د ده ملاتړ کاوه. مور خو فکر کاوه چې دا ستا د لاس سړی دئ. مور اوس هم ستا تر امر لاندي یو، که وایې چې مړ ئې کړو، خو وبه ئې وژنو او که وایې چې وئې شړو، خو له ښاره به ئې وباسو.

ملک ساسان ورته وویل چې: "وژل به ئې زمور د ټولو په خیر وي. منگر تاسي به ټینگه وعده راکوئ". حاضر مجلس ټولو په خدای و په رسول قسمونه واخیستل ، د اورتي طلاقونه ئې واچول چې مور په سرومال درته ولاړ یو. ملک هم دوی ونازول او د خورا ډېرو سرو او سپینو وعده ئې ورسره وکړه. باره نو ملک بیرته خپلې ماڼۍ ته ولاړ. په دې موضوع باندي قضی فکان خبره سوه. ډېره سخته خواشینې سوه. آبس، دستې ئې سعدانه انا راوغوښته او کان ماکان ته ئې ولېږله چې د ملک ساسان په نیت ئې خبر کړي. بوډۍ کان ماکان ته ولاړه او په ټول حال ئې خبر کړ. کان ماکان ورته وویل چې د کاکا پر لور مي سلامونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايه او ورته وبه وايې چي د مملکت کارونه د پروردګار په لاس کي دي. هر چا ته چي وغواړي، ورعطا کوي ئې. شاعر څه ښه ويلي دي:

دا عطا ده د پاک رب چي ګوک ګدا کړي ګوک پاچا
چا تـه بـرم وعـزت ورکـړي چـا تـه وښندي دنيـا
چي پر خاورو ئې نظر سي، سم انسان ځني پيدا کړي
تـــا کيـــسه نـــه ده لوســـتلې د آدم و د حـــوا
مگـر زمـوږ پـاک پيغمبر ئې و يثرب تـه روان نـه کـړ
په لښکر ئې فتحه نه کړ د خدای کور، زموږ پيشوا
اوريـدلي بـه دي وي چـي فريـدون وو غـوا روزلـی
مگـر خدای چي قـوت ورکـړ پـر زمري ئې لاس بـالا

آبس، بوډۍ ته ئې رخصت ورکړ او هغې هم د کان ماکان جواب د هغه د کاکالور ته وروړساوه. هلته ملک ساسان هم د موقع په انتظار ناست وو چي کله به کان ماکان له ښاره ووزي او دی به خپل سپاره پسې ولېږي او و به ئې وژني. د خدای کارونه دي، يوه ورځ کان ماکان د هوسيو په ښکار ووت. سارايي صباح ئې هم له ځانه سره بوت. صباح به له سهاره تر ماښامه له ده څخه نه جلاکېدی.

آبس، کان ماکان يو ګو هوسۍ ونيولې. په دوی کي يوه تور سترګې هوسۍ وه چي ټوله ورځ به ئې ښی خوا او کيڼ خوا ته مخ اړاواه او کتل به يې. کان ماکان هغه خوشي کړه. سارايي صباح ورته وويل چي دا دي ولي خوشي کړه؟ کان ماکان په خندا سو او دا نوري هوسياني ئې هم خوشې کړې. هوسۍ په ټوپونو سوې او ولاړې. باره ئې صباح ته وويل چي دغي هوسۍ چي شاوخوا کتل، دې شېرخوره بچيان تر شا پرې ايښي ول. نو دا د ځوانمردۍ او مېړاني کار نه وو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شېرخورو بچيانو مور دي څوک بندي کړي او دا نوري چي مي خوشي کړې، دا مي د دې په صدقه کي وبخښلې. صباح ورته وويل چي ما هم آزاد کړه، زه به هم خپلو ماشومانو ته ولاړ سم. کان ماکان په خندا سو او د نېزې په پڅه خوا ئې پر شا باندي يو ټينګ ګوزار ورکړ. صباح ئې له ډېره درده پر کونه کښېناوه او لکه مار سره تاوېدی راتاوېدی. په دغه وخت کي ناڅاپه دوړي راښکاره سوې او د دوړو له منځه څخه سپاره پهلوانان راووتل. د دوی د راوتلو سبب دا وو چي ملک ساسان هلته ښکار ته د کان مکان په وتلو خبر سوی وو او د ديلميانو يو امير ته ئې چي جامع نومېدی، خورا ډېري روپۍ او سره و سپين زر ورکړي ول او له شلو تنوسپرو سره ئې د کان ماکان د وژلو په نيت رالېږلی وو. سپاره چي کان ماکان ته رانږدې سول، باره ئې سمدستي بريد پر وکړ. ده هم توره ورسره لښته کړه چي مخ دي راګرزاوه، ټول ئې ووژل. په دې ترڅ کي ملک ساسان هم له سپرو سره راورسېد، خو چي دا نور سپاره ئې ټول پر مځکه مړه وليدل، زياتي وارخطا سو او مخ پر ښار ئې منډه کړه. د هغه ځای خلک چي په کيسه خبر سول، لار ئې ورته ونيوله، ملک ساسان ئې ګوری موری ونيو او ټينګ ئې وتاړه.

کان ماکان نو په دې کيسه ناخبره دئ او له صباح سره خوش خوش راروان دئ. پر لاري ئې يو ځوان په سترګه سو چي د کور په دروازه کي ولاړ دئ. کان ماکان سلام وروواچاوه، ځوان ئې سلام بيا کړ. د کور ست ئې ورته وکړ. باره کور ته سره ولاړل. ځوان پر سترخان باندي دوې کاسې ورته کښېښوولې. په يوه کي شيدې وې او په دا بله کي سره کړي غوړي. کان ماکان ته ئې وويل چي: "بسم الله کړئ او مړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخورئ". کان ماکان لاس ونیوی او له سترخانه پر شا سو. ځوان ورته وویل چي ولي دي مړی و نه خوړه. ده جواب ورکړ چي: "نذر مي ایښی دئ". ځوان ځني وپوښتل: "د څه شي نذر؟" کان ماکان ورته وویل چي ملک ساسان زما هیواد په ظلم راځخه قبضه کړی دئ. هغه هیواد ئې راځخه اخیستی دئ چي زما پلار و نیکه پاچهي پر کوله. زما پلار چي مړ سو، زه کوچنی ماشوم وم. ده زما د پلار پر سلطنت لاس راوگرزاوه. اوس ما دا نذر ایښی دئ چي تر څو له خپل غلیم څخه غچ وانخلم، د چا ډوډی به نه خورم. ځوان پر راږغ کړه چي زړی مي درباندي چي دا ارمان دي وخوت. ستا دښمن زموږ سره بندي دئ. ژر کوه درولاړېږه چي مړ ئې نه کړي. کان ماکان د بندیخانې د ځای پوښتنه ځني وکړه، هلک ورته وویل چي په هغه گومبته کي دننه دئ.

کان ماکان چي گومبتي ته وکتل، رشتیا هم خلک وتل وننوتل او د ساسان پر سر ئې د چپلکو وارونه کول. دی هم گومبتي ته ورغی او یو آن ئې د خلکو تماشه وکړه او بیرته د ځوان کره راغی. ډوډی ئې وخوړه او یو څه غوښي چي پاته سوې هغه ئې په سترخان کي وپېچلې. باره ئې نو څنگ ورته واچاوه او تر هغو پوري په هغه کور کي وو، چي د شپې تاریکه خپره سوه او د کور څښتن بیده سو. چي شپه ښه چپه چپايي يا چوپه چوپتیا سوه، کان ماکان گومبتي ته ورغی. د گومبتي پر شاوخوا خروړي سپي پراته ول او پر کان ماکان باندي راوغورځېدل. کان ماکان هغه د سترخان غوښي ورسره اخیستي وې او یوه یوه ټوټه ئې سپو ته ورواچوله او سپو مخ ځني واړاوه. دی چي د گومبتي و دروازې ته ورسېدی او ملک ساسان ئې ولیدی، باره ئې پر سر لاس ورتېر کړ. ملک ساسان لو چیغه وکړه چي: "څوک يې؟".

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده په جواب کې ورته وویل چې کان ماکان یم. هغه څوک چې زما د وژلو لام دي تړلی وو. خدای تا ته د خپلو بدیو جزا درکړه. آیا د پلار و نیکه مملکت چې دي راڅخه غصب کړی وو، هغه دي بس نه وو، چې په وژلو مي لا هم پسې وې؟ ملک ساسان تر ناحقه قسمو لاندي سو چې دا خبره بالکل درواغ ده. ما ستا د وژلو توطئه نه وه کړې. کان ماکان ځني رهي سو او و ده ته ئې وویل چې په ما پسي راځه. ملک ساسان ورته وویل چې: "د ولاړي نه یم او په بدن کي مي دونه سېک نه دئ پاته چې پر پښو دي تګ وکړم".

آبس، کان ماکان دوه آسه راوستل، پر یوه دی سپور سو او پر ها بل ملک ساسان. شپه ئې ټوله ووهل. د سهار لمونځ ئې یو ځای وکړ او بیا ئې مزله ته ادامه ورکړه څو یو باغ ته راورسېدل. هورې ئې یو څه دمه وکړه. له یوې خوا او بلي خوا ئې خبري و مجلس وکړ. باره کان ماکان ورته وویل چې اوس خو به دي په زړه کي زما سره څه نه وي پاته. ملک ورته وویل چې په والله بالله که نور هیڅ په زړه کي درته لرم. آبس د نکل کاردئ، رارهي سول. بغداد ته چې نژدې راورسېدل، سارایي صباح ورته وویل چې زه به تر تاسي وړاندي ښار ته ولاړ سم او پر خلکو به زېری وکړم. باره ئې دی واستاوه چې خلک خبر کړي. د ښار خلک کوڅو و بازارو ته له ډول و سورنا سره هرکلي ته راووتل. قضی فکان هم لکه په توره شپه چې سپینه سپوږمۍ راوخېژي، له خپله کوره راووتله. د کان ماکان سترګي په قضی مکان کي داسي ښخي دي چې بل هیڅ لور ته ئې نه اړوي. دواړو یو بل ته په سترګو کي د زړونو حال وواېه. خلکو د کان ماکان د مېړاني او زړه ورتیا بیانونه کول او ویل به ئې چې موږ ته له ده پرته بل پاچا نه ښایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ملک ساسان د نزهت الزمان لوري ته ورنزدې سو. هغې ورته وويل چې پر خلکو خو دي پام دئ چې د کان ماکان په صفتو مړېده نه لري. ملک ساسان ورته وويل چې ته نو د خلکو خبري پرېږده. ما دی پخپله وليدی، د صفت څه گرسره خدای په ده کې ايښي نه دي. د خلکو ماغزه خراب دي، چې د ده صفت بيانوي. اورېدلي به دي وي چې وايي: "د ډول ږغ له ليري ښه خوند کوي". د ده د مېړاني اوازه بغداد ته راغله، خلک بې له دې چې رشتيا و دروغ ځانته معلوم کړي، د ده پر خوا سول. ها بل وزير دندان خاين او چمباز هم لښکر راټول کړی دئ. زه خو نه سم کولای چې تر دې دونه ډېرو کلونو پاچهی وروسته اوس د دوی تر حکم لاندي ژوند وکړم. نزهت الزمان ورته وويل چې اوس دي خيال څه دئ؟ غواړې څه وکړې؟ ده ورته وويل چې: "وژنم ئې، وژنم ئې چې د وزير دندان هم اميد وخېژې او ما ته غاړه کښېږدي". نزهت الزمان ورته وويل چې چم وچمبازي حتی له پرديو سره لا بد کار دئ، ته له خپلو خپلوانو سره څرنگه په چل وفريب کې يې؟ بهتره دا ده چې قضی فکان و کان ماکان ته وروادہ کړو او هغه د اولنو خبره په غوږ کې ونيسو چې ويلي ئې دي:

انسانان په احسان خپل سي حيوانان په لومه دام
دښمن هم په لطف مات کړه، نه په توره، نه په لام
که دښمن دي په نرمي و مدارا د ځان خپل نه سو
دې خبيث لره نو وروسته چلوه توره مدام

د ملک ساسان چې د بيتو په معنا سر خلاص سو، باره ډېر خښم ورغی او ورته وې ويل: "که زه په دې پوه سم چې ته ټوکي نه راسره کوې، قسم ده چې سر به دي غوڅ درپرې کړم". نزهت الزمان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل چي خير دئ چي ته پر ما وخښمېدې ، زه به بيا نرمي درسره وکړم. باره ورتېره سوه د ملک سرولاسونه ئې ورمچ کړل او ورته وې ويل چي: "هر څه چي ستا خوښه وي، زه ئې درسره کوم. درځه چي خپله نخشه عملي کړو او په يوه چم کان ماکان ووژنو". ملک چي دا خبره واورېده، له خوشالۍ پرله وڅرخېدي، ول هله ژر کوه، يو چم جوړکړه چي له دې بلا څخه خلاص سو. دې ورته وويل چي په دې کارکي به له باکون نومي مينځي څخه مرسته وغواړو. پر دې مينځي باندي په چمبازۍ کي ختمه ده. د دې په شان بله مکاره او پليته ښځه په دنيا کي نه موندل کېږي. دې مينځي کان ماکان او قضى فکان دواړه لوی کړي دي. پر کان ماکان خو دا مينځه دونه ګرانه ده چي هر وخت ئې د دې په غېږ کي سرايښی وي او په خواږه خوب بيده وي. د ملک ساسان دا خبره خوښه سوه، باره ئې دستي په مينځي پسي څوک واستول او راوئې غوښتل. مينځه چي حاضره سوه، دوی دا ټول بيان ورته وکړ او ورته وې ويل چي د کان ماکان په وژلو کي مرسته ورسره وکړي. پر څنګ ئې د خورا ډېرو سرو و سپينو زرو وعده هم ورکړه. مينځي ورته وويل چي: "سمه ده. خو ما ته داسي يو خنجر راکړئ، چي په زهرو لړل سوی وي او ژر ئې ووژلای سي".

د ملک ساسان دا نخشه بيخي ډېره پر زړه ښه ولګېده. باره ئې په زهرو لړلی خنجر ورکړ. د دې مينځي خورا ډېرنکلونه او راز په راز شعرونه په ياد زده ول. آبس، خنجر ئې واخيست، له کوره ووتل چي نور به نو کان ماکان وژني. په دغه چورت کي وه چي کان ماکان ته ورسېده. کان ماکان د قضى فکان په انتظار وو، چي ناڅاپه دا مينځه ورته راغله او له ځان سره ګڼه ده چي د وصال وخت راورسېدی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجران شپې تېرې سوې. کان ماکان چې دا خبرې واورېدې، باره ئې له مینځې څخه د قضی فکان پوښتنه وکړه چې پر څه حال ده؟ دې ناولې مینځې ورته وویل چې هغه هم ستا په مینه کې لېونۍ ده او تل ئې ستا نوم پر خوله جاري دئ. کان ماکان دستې خپلې جامې په زړې کې مینځې ته ورکړې او د نورو سرو و سپینو وعده ئې هم ورسره وکړه. مینځې ورته وویل چې نن شپه زه ستا کره تېروم او د مینانو او عاشقانو عجیبې و غریبې کیسې به درته وکړم. کان ماکان ورته وویل چې تر خوله دې جار سم. داسې نکل راته وکړه چې له زړه څخه دا غمونه لیرې سې او یوګړی خوشاله سم. باره مینځه کښېنستله او کان ماکان ته ئې وویل چې د نکلو په کتابوکې راغلې دي....

د چرسي مين نکل

وايي: یو سړی وو چې له ښایستو ښځو سره ئې ډېره جوړه وه او تل به ئې خپله هستې او شتمنې پر هغو باندې لګوله. په پای کې دا سړی در په دره او مفلسه سو، دنیا ئې ګرده ځنې ولاړه، په بازاروکې به ګرزېدی چې کومه وچه ګوله یا سبوس ډوډۍ په لاس ورسې او ځان له مرګه په راوګرزوي. دی د دغې وچې ګولې په تلاښ کې وو او خاورې ئې سره شنلې چې ناڅاپه ئې یو تېره مېخ په ګوته ننوتی او وینې ئې راتوی سوې. باره، یو کونج ته کښېنستی، وینې ئې له ګوتې پاکې کړې او په یوه زړوکې ټوکر ئې ګوته ټینګه وتړله. پر لارې روان سو، زګېروی ئې دئ او د ګوتې له درده ناارامه دئ. په دې حال کې یوه حمام ته ورسېدی. د کالیو په ځای کې ئې کالې وکښل او دننه حمام ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورننووت. د اوبو د حوض پر څنډه کښېنستې او تودې تودې اوبه پر سر و بدن تویوي. آخر ئې بدن ډېر تود سو او ګرمۍ په عذاب کړ.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دري څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې: دې سړي پر ځان باندې دونه تودې اوبه تویې کړې چې له ډېرې ګرمۍ څخه ئې بدن لکه اور داسې تود سو. باره راولاړ سو د سړو (یخو) اوبو حوض ته ورتېر سو، چې ګوري د حوض پر څنډه باندې د چرسو یوه ټوټه پرته ده. ټوټه ئې راواخیسته او خولې ته ئې کړه. په خوله کې ئې یوې خوا و بلې خوا ته سره واړوله او غرچ ئې سو، تر ستوني ئې تېره کړه. چرسو داسې ژر تاثیر پر وکی، چې بوخ ئې راواړاوه. سړی د حوض پر غاړه بوړې بوړې پرېووت او نشه سو. د نشې په حال کې ئې خیال ته ورغله او داسې فکر ئې کاوه چې د حمام کیسه مال ئې کیسه کوي او چاپې کوي ئې. یو مریی ئې سر ته ولاړ وي، بل ئې پښو ته د یوه د اوبو لوټه (طاس) په لاس کې وي او د ها بل نور د حمام سامانونه په بغل کې. دا کسان چې ئې ولیدل له ځانه سره ئې وویل چې دې خلکو د بل چا خیال پر کړی دئ او په ناپامي کې ده ته راغلي دي. د دوی پر شوده ګۍ خندا ورغله او پښې ئې لاپسې کش کړې او اوږد وغزېدی، له ځانه سره ئې وویل: "دا چرس خو عجبه د خدای نعمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، په يوه پاچهي ارزي". باره فکر کوي چي کيسه مال ئې تر لاس ونيسي، راولاړ ئې کړي، د تورو رېښمو لونګ (لنګ) ئې تر ملا وروتړي. مريان هم د اوبو له لوټې او نور سامان سره په پسې سي. يو ګوښه ځای ته ئې بوزي. چي ګوري، هورې تيار خواړه پر اور پراته وي. نوري رقم په رقم مېوې په غابو کي ايښوول سوي وي. ښه ښه عطرونه پاشل سوي وي. ده ته يو ختځکی ورمات کړي. د شرشمو پر چوکۍ ئې کښېنوي. کيسه مال ورته ولاړ وي، بدن ئې ورچاپي کوي او مريان ئې پر سر اوبه ورتويوي او لمبوي ئې. دی چي ئې ښه پاک خواپاکی ولمباوه، نو دوی ځني ولاړل او دی ئې يوازي پرېښوو. دوی چي ولاړل، سړی راولاړسو، لونګ (لنګ) ئې ايسته کړ او له خندا شين ولاړی، دونه ئې وخندل چي آخر ئې پر پښتورګو لاسونه نيولي ول او پرله غښتی. د دوی پر شوده ګۍ باندي خندا ورغلې وه او له ځانه سره ئې ويل چي ته دوی ته ګوره، څونه چاديان خلک ول، ماته به ئې "وزير صاحب، وزيرصاحب" ويل. کله به ئې لا راته وويل چي: "يا مولانا صاحب". بيا ئې په زړه کي وروګرزېدل چي البته، خطاوتلي ول، د بل چاخيال ئې درباندي کړي وو. ښايي وروسته مي وپېژني چي زه د خدای لغړی يم. باره وبېرېدی چي که دا خلک راپوه سول چي زه هيڅ نه لرم. نه وزير يم نه مولانا، خودښکه چي تر وهلو مي په ځغلولو ستړی کړي. باره له بېري څخه د تودو اوبو حوض ته ورشيوه سو، بيرته له حوض څخه راووت. بيا ئې په خيال کي ورغله چي مريان او خذمتګاران ورته راغلي وي. بوخچې ئې ورته راوړي وي. درې داني د ورېښمو لونګان ئې هم ورته راوړي وي. يو لونګ ئې پر سر ورواچوي، بل پر اوږو. دا دريم لونګ ئې تر ملاوروتړي. خذمتګاران

(c) ketabton.com: The Digital Library

کڼاوې[1] ورته راوړې. دی ئې په پښو کړي. مريان ئې تر لاس ونيسي او تر حمام راووزي. دی په زړه کي بيخي ډېر خوشاله اوخندان وي، څو د جامو ايستلو ځای ته راسي. دلته چي ګوري، د پاچهانو فرش، سرې غالۍ او سطرنجۍ ورته اواري وي او مريان شاوخوا ورته ولاړ وي او بدن ئې ورموږي. په دې حال کي خوب يووړ. خوب ئې ليدی چي يوه نازکه پازکه نجلۍ ئې په غېږ کي ناسته ده او دی ئې مچ کړ. باره ئې د پښو منځ ته سوه او په ابوالعياش ئې لاس وروواهه، چي په دغه حال کي يو چا په زوره ږغ پروکړ، چي: "اې چرسکه! ولاړ سه، سره غرمه سوه، ته لابيده يې". ده چي سترګي روڼي کړې، ګوري چي د سړو اوبو په حوض کي پروت دئ. لونګ ئې نسته. ځان ته ئې وکتل چي د شرم لوښي و لرګي ئې پر ميدان ورته پراته دي، ابوالعياش ئې له سده وتلی جګ ولاړ دئ، خلک شاوخوا پر راڅرخېدلي دي او له خندا شنه شنه کېږي. دی پوه سو چي دا ټول د شيطان کورخرابي کارونه دي، دا ټول د احتلام له لاسه راپېښ سول. خوا ئې ډېره بده سوه. خلکو چيغي پر وهلې چي: "ولاړسه، ته نه شرمېږي چي پر سپين ميدان داسي بې سيرته لڅ پڅ پروت يې. رشتيا ئې ويلي دي چي چرسي زوی، نه زوی. تارياکي دوه په ايکي". باره ئې موچڼي و بوټونه پر راوګرزول او داسي وواهه چي ادوبدو ئې کړ. چرسي ټوک ټوک، وږی تږی کور ته روان سو.

کان ماکان چي دا نکل د مينځي له خولې واورېد، دونه ئې وخندل چي آخر ئې پر پښتورګو درد سو. باکون ته ئې وويل چي: "داسي نکل دي راته وکړ چي پخپل ټول عمر مي نه وو اورېدلی. بل

---

[1] د حمام لرګيني څپلۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به دي دغه راز عجیب و غریب نکل نه وي زده، چي راته وئې کړې". مینځي ورته وویل چي تر شل مي زیات نور زده دي. باره ئې نکلونه ورته کول، څو کان ماکان ته خوب ورغی او بیده سو. مینځه ئې بالښت ته ناسته ده. نیمه شپه سوه. مینځي له ځانه سره وویل چي داغه ئې وخت دئ. راولاړه سوه، خنجر ئې له لستوڼي راوکیښ، پورته ئې کړ، چي اوس به ئې نو د کان ماکان په نس کي ښخاوه، په دغه وخت کي د کان ماکان مور نابیره په خونه ورننوتله. باکون مینځي چي ولیدله، ورته ولاړه سوه او سلامالیک ئې ورته وکړ. خو له واهمې څخه ئې ټول بدن لړزېدی. تا به ویل چي سړه لوي تبي اخیستې ده. د کان ماکان مور چي داحالت ولید، حیرانه سوه. زوی ئې له خوبه راویښ کړ. زوی چي ئې راویښ سو، مور ئې ورته وویل چي: "قضی فکان خبره سوې وه، چي ستا د مرگ توطئه جوړه سوې وه. نو ئې زه په تا پسي راواستولم چي دمخه تر دې چي باکون تا ووژني، زه دي په حال خبر کړم. زه په دغه لحظه کي راورسېدم چي نور نو باکون ستا وژلو ته لاس پورته کړی وو".

کان ماکان ورته وویل چي پر سم وخت راورسېدې او ښه دئ چي باکون هم دلې حاضره ناسته ده. باره ئې باکون ته مخ ورواړاوه او ورته وې ویل چي نوري جالبي کیسې به دي نه وي زده. هغې جواب ورکړ چي: "جالبي کیسې ډېري دي، خو هغه به بل وخت ته پرېږدو". باکون ولاړه سوه چي له خوني ووتله منگر زړه ئې په هوا وو او د نجات امید ئې کورتې نه وو. ځکه دا پوه سوه چي د کان ماکان مور په ټوله حال خبره ده. باره ئې له کان ماکان سره خدای په اماني وکړه او له خوني ووتله. د کان ماکان مور خپل زوی ته ورنزدې سوه او ورته وې ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي: "بلاوه برکت ئې نه وو. گوره کمه گوله مو د خدای په در کي قبوله سوې وه، چي د هغې له رويه خدای نن شپه له مرگه وژغورلې". باره ئې ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ.

کان ماکان ورته وويل چي: "موري! مرگ و ژوند د خدای په لاس دئ. منگر بهتره دا ده چي ځانونه له دې دښمنانو څخه گوښه کړو". آبس، چي لمر ښه رالوړ سو کان ماکان له ښاره ووت او ځان ئې وزير دندان ته ورساوه. دی نو هورې پرېږده، بيرته به راسو، ملک ساسان او نزهت الزمان ته. تر کان ماکان وروسته نزهت الزمان هم له ښاره ووتله او له هغوی سره يو ځای سوه. د دولت نور غټان هم ورسره ملگري سول او پخپلو منځو کي ئې مشوره وکړه او پر دې خبره ئې اتفاق راغی چي له روميانوسره په جنگ کوي او د ملک نعمان او ملک شرکان د وژلو غچ به ځني اخلي. دوی جگړې ته ورووتل او له څو ورځو جنگ وروسته، چي کيسه ئې نو اوږده ده، د ملک رومزان له خوا ونيول سول او بنديان سول. يوه ورځ سهار ملک رومزان امر وکړ چي کان ماکان او وزير دندان او د هغو ملگري دي ورته حاضر کړه سي. دوی چي ورته حاضر سول، ملک رومزان هغوی خپل څنگ ته کښېنول. باره سترخانونه اوار سول. حاضرينو ډوډۍ وخوړه او د ټولو زړونه له مرگه بېغمه سول او يو بل ته ئې سره وويل چي دوی فکر کاوه چي مرگ ته ئې راغوښتي دي. دا خو مېلمستيا معلومېدله. تر ډوډۍ وروسته ملک رومزان حاضر مجلس ته مخ وروااړاوه او ورته وېويل چي ده يو خوب ليدلی دئ.

راهبانو ورته ويلي دي چي د دې خوب معنا او تعبير له وزير دندان پرته بل څوک نه سي کولای. وزير دندان ورته وويل چي اې پاچا! ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي خوب راته بيان کړه، تعبير به ئې خداى خير کړي. پاچا ورته وويل چي خوب مي ليد چي په يوه لوى کډهل کي لوېدلي يم او يو ځو تنه مي زهيروي او تکليف راکوي. هر څه کوښښ و تلاښ چي کوم، له دې کډهله وتلاى نه سم. شاوخوا مي وکتل. د کډهل په يوه کونج کي مي يو زرين شى تر سترګو سو. لاس مي وراوږد کړ، چي راوائې خلم. چي لاس مي ورووړ، هغه دوه زرين شيان سول. چي ښه ورنزدې سوم هغه بيرته يو شى سو. په دغه وخت کي له خوبه راويښ سوم. وزير دندان ورته وويل چي د دې خوب تعبير دي داسي دئ چي ستا يو ورور، يا وراره يا د کاکا زوى يا د هغه نور خپلوان چي وينه ئې له تاسره يوه ده، به خداى پيداکړي. پاچا چي داواورېدله، باره ئې کان ماکان و نزهت الزمان وقضى فکان و وزير دندان او نورو ته وکتل او له ځانه سره ئې وويل چي دا خلک بايد زه ژر ووژنم. د لښکر زړه به ئې ولوېږي او زه بايد ژر خپل مملکت ته بيرته ولاړ سم، نه ګانه چي پاچهي مي د لاسه و نه وزي. باره ئې دستي جلاد راوغوښت او امر ئې پر وکړ چي کان ماکان ووژني. په دې وخت کي ناڅاپه د ده روزونکې دايي مجلس ته راحاضره سوه او پر ده ئې چيغه وکړه چي: "اې، ټولواکه! دا څه کوې؟" پاچا په جواب کي ورته وويل چي خيال مي دئ چي دا بنديان ټوله مړه کړم، سرونه ئې د هغوى ملګرو ته ورولېږم. بيا به نو پر هغوى باندي له خپل لښکر سره يو ځاى حمله وکړم. څوک به مړه کړم او څوک به وتښتي. او دا مي له مسلمانانو سره وروستى جګړه نه ده. تر دې جګړې وروسته يو وار ژر خپل مملکت ته ځم چي هلته ته خو به څه نه وي پيښ سوي. دايي چي ئې دا خبري واورېدې، د دوى په ژبه ئې ورته وويل چي حاضر مجلس په پوه نه سي، ول: "څرنګه دي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه اوارېږي چي خپل خوریی او خپله خورځه ووژنې؟" پاچا چي دا واورېدله، له ډېره خښمه سره سوروشین سو. خپل دایي ته ئې وویل چي: "خدای خوار کړي! تا ما ته نه وه ویلي چي ستا مور وژل سوې ده او تا ته ئې زهر درکړي وه". بیا دي یو غمی راکړ چي دا ستا د پلار غمی وو. د خدای په غضب ککړه سې، رشتیا ولي نه راته وایې؟ دایي ورته وویل: "ما چي څه درته ویلي دي، هغه ټول رشتیا دي. زما نوم مرجانه او ستا د مور نوم ملکه ابریزه دئ. مور دي ډېره ښایسته او زړه وره ښځه وه. خو پلار دي د بغداد او خراسان ټولواک ملک نعمان دئ چي خپل زوی ملک شرکان ئې له دغه وزیر دندان سره جنگ ته استولی وو. ستا ورور ملک شرکان یوه ورځ له لښکره څخه لیري تللی وو چي ستا د مور ملکې ابریزې پر ماڼۍ پېښ سوی وو. موږ مینځیانو په دغه وخت کي ستا له مور سره په یوه گوښه ځای کي سات تېراوه او غېږي مو ایستلې، چي ناڅاپه ملک شرکان راغی. ستا له مور سره ئې غېږ وایستل. څرنگه چي هم د ښایست له خوا پر ختمه وه او هم په زور کي غښتلی وو، ستا مور ئې غوځاره کړه. مور دي دی پنځه ورځي پخپله ماڼۍ کي د مېلمه په ډول وساته. یوه ښځه چي ذات الدواهي نومېدله، په دې حال خبره سوه او ستا د مور پلار ملک حردوب ته ئې دا حال ووایه. مور دي د ملک شرکان پر لاس مسلمانه سوه او ایمان ئې راووړ. شرکان دا له ځانه سره بغداد ته بوتله چي زه او ریحانه او یو څو نوري مینځیاني هم ورسره وو. موږ ټولي مسلماناني سولو. ستا پلار ملک نعمان چي دغه ملکه ابریزه ولیدله، سمدلاسه پر مین سو. له ملکې سره ئې شپه تېره کړه. په دغه شپه ملکې حمل واخیست او ته ئې په نس سوې. مور دي درې غمي درلودل چي پاچا ته ئې وروبخښل. پاچا یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی نزهت الزمان ته، يو ئې ضوء المکان ته او دريم ئې ستا ورور شرکان ته ورکړ. ملکې ابريزې دغه غمی له ځانه سره وساته. کله چي د ملکې د لنگون وخت رانزدې سو، غوښتل ئې چي له خپلو خپلوانو سره وگوري. ما ته ئې خپل د زړه حال ووايه. ما يوه تور پوستي مريي ته دا حال ووايه. د ډېرو سرو او سپينو زرو وعده مي ورسره وکړه او ځني ومي غوښتل چي زموږ سره په دغه سفر کي ملگری سي. دې مريي، چي غضبان نومېدی، زما خبره ومنله او موږ ئې له ښاره راوايستلو او وتښتېدلو. د روم خاوري ته چي راورسېدلو، د مور دي د لنگون دردونه شرو سول. له آسه راکښته سولو چي په دغه وخت کي پر دې مريي باندي شهوت زور سو او غوښتل ئې چي ملکې ته لاس ورواچوي. ملکې چيغه پر وکړه او له ډېره خښمه ئې غاښونه ورته چيچل چي په دغه شېبه کي ته وزيږېدلې. ستا له زيږېدلو سره سم د روم ښار له خوا يوه دوړه ښکاره سوه. مريي واهمې واخيست او پر خپل ځان وبېرېدی. باره ئې توره کش کړه او ستا مور ئې ووژل او دی پخپله وتښتېدی. دغه وخت دوړه رانزدې سوه او ستا نيکه او د روم پاچا ملک حردوب راښکاره سو. دی چي رانزدې سو، نجلۍ ئې پر مځکه باندي مړه وليدله. ډېرغمجن سو. باره ئې زموږ څخه د ملکې په باب او د هغې د وژلو په باره کي پوښتنه وکړه. موږ ټول بيان ورته ووايه. د روميانو او مسلمانانو د دښمنۍ سبب هم همدا خبره ده. باره ئې د ملکې مړی راواخيست او په خپله ماڼۍ کي ئې ښخه کړه. ته ئې ما ته راوسپارلې. ته مي لوی کړې او هغه غمی مي چي ستا په مور پوري ئې اړه درلوده، ستا په غاړه دروځړاوه. بيا نو ته خدای لويولې او لوی سوې. په هغه وخت کي ما تا ته دا حال نه سوای بيانولای. يو سبب ئې دا وو چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسي تر منځ جګړه پېښېدله او بله خبره خو دا وه چي نيکه دي هم امر راباندي کړی وو چي دا خبره به له ځانه سره پټه ساتم. ما د ده له حکمه څخه سر نه سوای غړولای. دا خبره پاته وه، ځودا دئ اوس مي درته وويله. نور نو ستا حکم دئ چي څه کوې نو موږ پر سر و سترګو منلي دي. د مرجانې دغه بيان ټولو بنديانو هم واورېد. باره نزهت الزمان نارې کړې چي ملک رومزان زما پلرنی ورور دئ، مور ئې ملکه ابريزه د ملک حردوب لور ده او دغه مرجانه نومې مينځه زه پېژنم. ملک رومزان حيرانی واخيست چي دا څه اورم؟ باره ئې له نزهت الزمان سره له نزدې وکتله او د وروری وينه ئې پر جوش راغله. هغې هم ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ. د دې بيان او د مرجاني کيسه کټ مټ سره ورته وه او د ملک هم زړه ته ولوېدله چي دی د عراق دئ او پلار ئې ملک نعمان دئ. باره ئې ژر ژر د خپلي خور نزهت الزمان لاسونه ورخلاص کړل، لاس ئې ورمچ کړ. نزهت الزمان ته ژړا ودرېده او ملک هم ورسره وژړل. آبس، نور بنديان ئې هم راوغوښتل، له لاسو څخه ولچک او له پښو څخه ئې زولنې ځني وايستلې. په دې وخت کي د مرجاني سترګي پر هغه غمي باندي ولګېدې چي د کان ماکان په غاړه وو. باره ئې نارې کړې او ملک رومزان ته ئې وويل چي: "زويه! د خپلو خبرو بله نښانه مي هم پيداکړه او هغه د دغه ځوان په بازوبند کي دغه غمی دئ. دا له هغو درو غميو څخه دئ چي يو مي ئې ستا په غاړه درځړولی وو".

کان ماکان ته ئې وويل: "ځوانه! ته دي دا غمی راوړه چي زه ئې وګورم". کان ماکان غمی ورکړ. مرجاني دا دواړه غميان ملک رومزان ته ورښکاره کړل. هغه چي وکتل، په رشتيا سره دواړه يو شانته ول او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجاني پر خبره باندي يو بل ثبوت هم ورزيات سو. ملک پوه سو چي دغه ځوان ئې يعني کان ماکان ئې وراره دئ. باره ئې وزير دندان ته مخ وروااړاوه، په غېږ کي ئې ونيو. کان ماکان ئې پر تندي مچ کړ. زياتي نو خوشالئ سوې، ډولونه وډبېدل، اتڼونه سول، سورناوي ورغږېدلې. هلته چي د عراق و شام لښکرو د روميانو دا ډول و ډمامې واورېدلې، باره پر اسانو راسپاره سول او ملک زبلکان هم راسپور سو چي وګوري، دا ډولونه پر څه وهل کېږي؟ باره ئې لښکر ته د جنګ د تياري تروم وواهه. ملک رومزان چي وليدل، د عراق و شام لښکر په جنګ رارهي سول او په اصلي حال خبر نه دي، باره ئې خپلي وريرې قضی فکان ته وويل چي ته چټکه ورسه او د عراق و شام لښکر ته اصلي حقيقت بيان کړه. قضی فکان هم په منډه ورغله او ملک زبلکان ته ئې ټول بيان وکړ او نکل ئې له سره تر پايه ورته واوراوه. هغوی هم خوشاله سول او انديښنه ئې رفع سوه.

آبس، قضی فکان دمخه سوه او ملک زبلکان او د عراق و شام نور غټان په پسې سول او د ملک رومزان خيمې ته ورغلل. خيمې ته چي ورننوتل، وئې ليدل چي ملک رومزان له خپل وراره کان ماکان سره ناست دئ او له وزير دندان سره د ملک زبلکان په باب مشوره کوي. تر مشورې وروسته ئې فيصله پر دې سوه چي دمشق به د پخوا په شان ملک زبلکان ته ورپرېږدي او پخپله به دوی عراق ته ولاړ سي. باره ئې سلطان زبلکان د شام له لښکر سره دمشق ته واستاوه او نور لښکر سره راغونډ سول. ملک رومزان او کان ماکان دواړو سره وويل چي د دوی زړونه به هغه وخت پر ارامه او خښم به ئې سوړ سي چي له ذات الدواهي څخه خپل غچ واخلي. باره ئې نو لښکر ته د کوچ امر وکړ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کان ماکان له خپل اکا ملک رومزان سره خوښ خوشاله رهي سو. مرجاني ته ئې دوعاوي وکړې چي دوی یو او بل ئې سره معرفي کړل.

د مزله کار دئ، هله ، هله، هله دا دئ، عراق ته راورسېدل. د ملک ساسان لوی اوالدار د دوی په راتګ خبر سو او هرکلي ته ئې راووت. د ملک رومزان لاس ئې مچ کړ. ملک هم سوغات ورکړ. باره نو ملک رومزان پر تخت کښېنوست او کان ماکان ئې پر څنګ ورسره کښېناوه. کان ماکان پښه ونیوله او ورته وې ویل چي دا ځای ستاسي سره ښایېږي. ملک رومزان ورته وویل: "استغفرالله! زه به څرنګه ستا پاچهۍ ته طمع کوم". په دې ترڅ کي وزیر دندان پر راږغ کړه چي تاسي دواړه دي سلطانان یاست. یوه ورځ دي یو پاچهي کوي او بله ورځ دا بل یو. دا خبره د دواړو خوښه سوه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او څلور څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

ملک رومزان او کان ماکان دواړه د وزیر دندان په اشاره پر تخت کښېنستل. خوښ خوشاله ژوند ئې وو. لښکر او رعیت هم خوشاله وو او د خپلو پاچهانو د سر دوعاوي ئې کولې. سلطان کان ماکان واده وکړ او د کاکا له لور قضی فکان سره ئې د عیش و عشرت شپې تېرولې. څه موده وروسته، یوه ورځ ناست دي، چي ګوري له لیري څخه دوړه معلومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوه. چي وئې کتل يو سوداګر دئ راڅغلي او چيغي وهي، خولۍ ئې له ډاګه وويشتل او وې ويل چي: "اې، پاچا! دا څه پېښه ده چي د کفر په وطن کي زموږ مالونه سهي سلامت راتېر سول، خو د اسلام په پاچهي کي ئې راڅخه لوټ کړل".

ملک رومزان د غلا کيفيت ځني وپوښتی. سوداګر ورته وويل: "دا شل کاله کېږي چي په تجارت پسي له وطنه ورک يم او د دنيا په ښارو کي ګرزم. زما سره د دمشق د ښار يو دوه مکتوبه هم سته چي ملک شرکان له دې اسيته ليکلي دي چي ما ورته يوه مينځه وربخښلې وه. اوس چي دې وطن ته راورسېدم. ما له هند څخه سل باره مال رابار کړی وو، بغداد ته مي ووړ. دلته عربان و کردان راباندي پېښ سول. سړي ئې راووژل او مالونه ئې لوټ کړل. هست و نېست مي ټول ولاړل. دغه مي حال دئ، دا مي احوال دئ". تر دې بيان وروسته په ژړا سو. د ملک رومزان او ملک کان ماکان هم زړونه پر وسوځېدل. باره ئې سل تنه داسي سپاره ورسره ملګري کړل چي هر يو ئې د زرو تنو په جنګ ورتللای سوای. سوداګر دمخه سو چي لاروليکه وروښيي. دغه ورځ او شپه ئې ټوله مزل وکړ. سهارګاه مهال دئ چي يوې سمسوري سيمي ته ورسېدل. دلته ئې يو ځای هغه غله په سترګه سول چي ناست دي او د سوداګر مالونه پخپلو منځو کي سره وېشي.باره دا سل تنه سپاره پر راوګرزېدل او ملک رومزان او ملک کان ماکان په لوړ اواز ږغ پر وکړ چي: "ښور و نه خورئ، که هر چا ښور وخوړ، سر به ئې له تنې څخه ورجلا کړو". چي مخ دي راګرزاوه، ټول ئې ونيول. دا غله ټول درې سوه تنه ول او د عربو او کردانو هغه ټول فساتيان او لوچګان پکښې شامل ول. د سوداګر مالونه ئې ځني راټول کړل او د دوی لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

وپښې ئې وروتړل. په کښېدلو ئې بغداد ته راوستل. په بغداد کې ملک رومزان او ملک کان ماکان دربار جوړ کړ. دوی پر تخت کښېنستل او غله ئې راوغوښتل او پوښتني ئې څني شرو کړې؟ هغوی وويل چې موږ درې تنه مشران لرو او هغو دا ډله له شاوخوا اطرافو څخه راغونډه کړې ده. امر وسو چې دا درې تنه راحاضرسي. فوراً ئې هغه درې تنه راحاضر کړل. دوی ئې بنديان کړل او نورو ته ئې رخصت ورکړ او خوشي ئې کړل. د سوداګر مالونه ئې ټوله بيرته په لاس ورکړل. په دې وخت کې سوداګر دوه مکتوبه راوايستل چې يو د ملک شرکان په خط کښل سوی وو او بل د نزهت الزمان په ليک ليکل سوی وو. د خطو له رويه معلومه سوه چې دې سوداګر همدغه نزهت الزمان پر ملک شرکان باندي خرڅه کړې وه. کان ماکان چې د خپل اکا شرکان ليک وکوت. وئې پېژاند چې د هغه د لاس ليکلی خط دئ. باره ئې خط واخيست او سيده نزهت الزمان ته ولاړ. هورې ئې د سوداګر بيان ورته وکړ. نزهت الزمان چې خط وکوت، خط او سوداګر ئې دواړه وپېژندل.

آبس، خط ئې ملک رومزان او ملک کان ماکان ته ورکړ او سوداګر ئې مېلمه کړ. ښه غوړه ډوډۍ ئې ورلره ورکړه. تر ډوډۍ وروسته ئې ډېر مال هم په سوغات کې ورکړ. خپل مريان او نوکران ئې په خدمت کې ورته ودرول. سوداګر خورا ډېر خوشاله سو او ډېري دوعاوي و ثناوي ئې ورته وکړې. درې ورځې ئې تېري کړې، نور ئې نو اجازه وغوښتله او پر خپله تړه ولاړ. تر دې وروسته نو پاچهانو د غلو هغه درې تنه مشران راوغوښتل او پوښتني ئې څني وکړې. يوه ورته وويل چې زه سارايي سړی يم او زما د اکار وو چې کوچني ښايسته هلکان او نجوني به مي غلا کولې او بيا به مي پر سوداګرو باندي خرڅول. ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره زمانه مي دا کار وکړ. پای ته له دغه خدای ناترسه سره انډیوال سوم. څو لوڅگان مو سره راټول کړل او د سوداگرو قافلې به مو لوټولې. پاچهانو ورته وویل چې د ماشومانو په غلاوو کي دي کومه داسي عجایبه پېښه لیدلې ده. که دي لیدلې وي، راته وئې وایه.

سارایي ورته وویل چي د پاچهانو سر دي سلامت وي، تر ټولو عجایبه پېښه خو دا وه چي دوه ویشت کاله پخوا مي په بیت المقدس کي یوه نجلۍ غلا کړه. داسي ښایسته نجلۍ وه چي گل پوري موښت، خو خیرن بړانگي کالي ئې اغوستي ول او یو خیرن څیري ویري پوړنی ئې پر سر وو. ما دا ولیدله چي له کاروانسرای څخه راووتله. باره مي په یو چم غلا او پر اوښ مي سپره کړه. خیال مي نو دا وو، چي دا نجلۍ لیري دښتو ته، هغه ځای ته چي زما عیال پکښې اوسېدی، بوزم. خیال مي وو چي هورې به اوښان پیایي او پوچي موچي به راټولوي. دې نجلۍ خورا ډېري بوغاري وکړې او خورا ډېر ئې وژړل. هیڅ نه ارامېدله. آخر مي یو څو چپلاخي وهم وهله خو نجلۍ له ژړا نه لوېدله. باره مي دمشق ته بوتله او هورې مي یوه سوداگر ته ورښکاره کړه. سوداگر چي د دې حسن و جمال ته وکتله، باره ئې په سل زره دیناره راڅخه رانیوله. بیا مي نو واورېدله چي سوداگر ښه کالي په واغوستل او د دمشق پاچا ته ئې هدیه کړه. پاچا سوداگر ته یو په دوه پیسې ورکړې. دغه بیه پر هغې نجلۍ لا لږ وه.

ملک رومزان او ملک کان ماکان دې کیسې ته داسي حیران تللي دي. نزهت الزمان چي دا نکل واورېدی، اسمان ئې پر سر سره وڅرخېدی، پر سترگو ئې توري پردې راغلې، خپل ورور ملک رومزان ته ئې مخ ورواړاوه او یوه لویه چیغه ئې وکړه چي: "دا هغه ارمچک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زه ئې په بيت المقدس کي وتښتولم". بيا نو نزهت الزمان هغه ټولي ديدنۍ و خوارۍ ولوړي ووهل وټکول بيان کړل چي د دغه سړي له لاسه پر دې راغلي ول. باره ئې وويل چي د دې سړي وژل خو ما ته داسي روا دي لکه د خپلي پاکي مور شيدې. توره ئې کش کړه او پر سارايي ئې مخامخ ورالاکړه.

سارايي نارې کړې چي: "آپاچهانو! دا ښځه مه پرېږدئ چي ما مړ کړي. زه به د خپل ژوند يو بل عجايب نکل هم درته وکړم". باره، کان ماکان خپلي عمه ته مخ ورواړاوه چي ته ئې پرېږده چي دی نکل وکړي. تر نکل وروسته بيا ستا کار دئ چي هر څه په کوې. نزهت الزمان لاس ونيوی او توره ئې بيرته تېکي ته کړه. پاچهانو سارايي ته وويل چي نکل دي کوه. سارايي ورته وويل چي دا نکل په دې شرط درته کوم چي نور به نو ما بخښئ. دوی هم د بخښني وعده ورسره وکړه او سارايي نکل شروکړ.

د سارايي د خيانت نکل

سارايي پاچهانو ته مخ ورواړاوه، وې ويل چي کيسه داسي وه ښه ډېر وخت پخوا يوه شپه خوب راځخه وتښتېدی. لټ پر لټ اوښتم، هيڅ خوب نه راتلی. شپه دونه راباندي اوږده سوه لکه يو کال. آخر چي سهار سو، راولاړسوم. توره مي راواخيستله، ملا مي وتړله او نېزه مي پر اوږه کړه. د هوسيو په ښکار ووتلم. پر لاري يوه ډله ښکاريان نور راباندي پېښ سول. زما په نيت چي خبر سول، باره سره ملګري او انډېوالان سوو. تلو، تلو، تلو، چي ناڅاپه مو يو اوښمرغۍ (شترمرغ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سترګه سوه. باره مو پسي ورمنډه کړه. دا دمخه ده موږ په پسې یو. تر ما پښینه مو منډي پسې ووهلې. آخر یو داسي بټي بیابان ته راورسېدو چي نه یو بوټی پکښې سته او نه یو ډوکی. بس د مارانو پوښهاری او د پېریانانو اوازونه اورو، بل څه نه وینو او نه اورو. اوښمرغی هم راڅخه ورکه سوه، تری تم سوه. په پوه نه سوو چي په هوا والوتله، که په مځکه ننوتله. باره مو د اسانومخ راواړاوه. منګر په داسي توده هوا کي بیرته تګ هم د اسمان خاته وه. هوا داسي توده سوه چي تا به ویل د دوږخ خوله پر دغه دښت راخلاصه سوې ده. په دې ترڅ کي تندي واخیستلو او اسان مو هم له اخه و له ټوخه ولوېدل. مرګ مو په دا خپلو ګناهکارو سترګو ولېدی. په دغه چورتو کي یو، چي نابېره مو له لیري څخه یوه پراخه شنه سمسوره سیمه ولیدله چي یوه خېمه پکښې معلومېدله او د خیمې څنګ ته یو آس هم تړلی ښکارېدی. موږ ته دونه خوشالي پېښه سوه چي مه کوه پوښتنه. باره مو اسان د خیمې پر خوا ورپونده کړل. زه دمخه یم او نور یاران راپسې دي څو دا دځ چمنانو ته ورسېدو. هورې د یوې چینې پر غاړه له اسانو څخه راکښته سوو. ځانونه او اسان مو ښه اوبه او ماړه کړل. ته زما بې عقلی ته ګوره، ناحقه د خیمې و خوا ته وررهي سوم. خیمې ته چي ورغلم، ګورم چي یو ښایسته ځوان او یوه پی‍ٔ مخې جګه لوړه نجلۍ څنګ پر څنګ ولاړ دي. ځوان ته مي سلام ورواچاوه. سلام ئې رابیا کړ. باره مي پوښتنه ځني وکړه چي: "یااخ العرب! راته ووایه چي څوک یې؟ او دا د څورلسم سپوږمۍ څوک ده؟" ځوان سرکښته واچاوه، بیرته ئې راپورته کړ او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي: "ته څوک یې؟ او دا سپاره چي درسره دي، دا څوک دي؟"

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته وویل چي: "زه د فرازي زوی حماد یم. په عربو کي ئې زه د پنځو سوو سپرو پر ځای شمېرلی یم. موږ له کور څخه د هوسیو په ښکار راووتلو. تندي واخیستلو او دې خیمې ته راغلو چي ګوندي یو غوړپ اوبه به پیداکړو". ځوان چي زما خبره واورېدله، باره ئې هغي ښکلي نجلۍ ته وویل چي دې سړي ته اوبه ورکه او د خورک چي هم هر څه وي، ورته رائې وړه. نجلۍ د زرکي په شان شانه ورانه رهي سوه. یو آن وروسته ئې د سپینو زرو په جام کي سړې اوبه او په بل لاس کي ئې په یوه غاب کي خرما، شیدې او یو څه د هوسۍ غوښه راوړه. زه د دغي نجلۍ ښایست ته داسي ډوب حیران تللی وم، اوبو او خوړو ته مي خودښکه پام لا سوی وي. بې اختیاره مي تر خوله راووتله:

شاپېرۍ د حسن نه یې ته ئې حوره
مور دي نه سي پر تا ښکلي باندي بوره
سیال دی نسته په څلور کونجه دنیا کي
ګوره؟ ته به ئې پیدا له کومه نوره

او په دې پسې مي دا بیتونه هم تر خوله راووتل:

ښایستې چي ما لیدلي پر دنیا دي
انس وجن او دا نور هر څه چي پیدا دي
ستا تر نوک ده صدقه دا دنیا ټوله
سپلني دي هم تر ناز و تر ادا دي
چیري زما دا توري ژبه او ستا حسن
زه لا څه؟ ټول شاعران دي خاک پا دي

باره مي له خوړو څخه یو څو ګولې واخیستلې او ځان مي اوبه هم کړ. بیا مي نو ځوان ته مخ وروا ړوه چي: "اې ښکلې عربه! ما خو خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقت درته بیان کړ. ستا ښځه هم هیله من یم چي خپل حال راته ووایې". ځوان راته وویل چي دا نجلۍ زما خور ده. ما ورته وویل چي یا دي دا خور ما ته راوبخښه او که نه، تا به هم ووژنم او خور به دي هم راسره بوزم. ځوان یو آن سرکښته ځړولی وو، آخر ئې سر راپورته کړ ما ته ئې مخ راواړاوه چي: "دا چي ځان دي په زړه ورتیا او سپارلي کي نامي وباله، رشتیابه دي ویلي وي. منګر که زما سره زما په دا تش لاس جنګ وکړې. ما مړ کړې او خور مي درسره بوزې، دا پیغور تا ته تر ابده پاتېږي. که رشتیا غښتلی او مېړنی یې، نو ما ته دونه مهلت راکه چي زه هم خپله توره و سپر راواخلم او پر آس سپور سم. هلته به ئې نو زه و ته سره معلومه کړو. که مي مات کړې، دا ټوله ملګري به دي هم تر تېغ تېر کړم او که دي مات کړم، ما به مړ کړې او نجلۍ به په غنیمت کي درسره بوزې". باره مي ورته وویل چي د انصاف خبره خو همدا ده چي دا تا وکړه. آبس، د آس مخ مي راوګرزاوه. د دې نجلۍ مینې چور لېونی کړم. یارانو ته چي راغلم. د دې نجلۍ د جمال او ښایست خبري مي ورته وکړې او د ځوان د مېړاني او کاکه ګۍ بیان مي هم ورته وکړ او دا مي هم ورته وویل چي هغه وایي په یو زر سپرو ئې لا سترګه نه ډکېږي. مقصد پر ما چي په خېمه کي هر څه راغلي ول، ټول مي خپلو یارانو ته بیان کړل او په پای کي مي دا هم ورته وویل چي دا ځوان که د رشتیا هم د زړه ډک سړی نه وای، نو په دې دښت و بیابان کي یوازي په خیمه کي نه کښېنستی.

یارانو ته مي مخ وروګرزاوه او ورته ومي ویل: "اوس که په تاسي کي هر څوک حاضرېږي چي له دغه ځوان سره مقابله وکړې، رامخ ته دي سي. که ئې دغه ځوان وګاټه او مړ ئې کړ، خور دي ئې هم د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي". یاران په دې خبره راضي سول. د جنګ جامې ئې واغوستلې او د خیمې خوا ته وررهي سوو. هورې چي ورغلو، ځوان ملا تړلی پر آس سپور ولاړ دئ. خور ئې په رکاب پوري موښتې ده، پوړنی ئې پرمخ راایله کړی دئ. پر خپل ورور باندي بېرېږي چي مړ ئې نه کړي او دا بیتونه وایي:

نـــا رینتوب لـــه مېړنو ســـره ښـــا یېږي
په پستۍ کي ژوند پر ژوند نه حسابېږي
چي په چـا کـي وي لـړ تو منـه د مېړانـي
هغــه هیڅکلــه لــه مرګــه نــه بېرېــږي
ســر بــه لــوړ لکــه نېــزه د هغــه چــا وي
چي په جنګ کي ئې په خرپ توره چلېږي

ځوان چي د خپلي خور له خولې دا بیتونه واورېدل، خورا ډېر ئې وژړل. آس ئې ورته باش کړ او دا بیتونه ئې ورته وویل:

د جګړې میدان سختۍ دي سره اورونه
مېړنـــو پکـــښې بـــا یللي خپـــل ســـرونه
مـــا چـــي کلـــه ده دا تـــوره تـــر مـــلا کـــړې
مـــا منلـــي دي د ځـــان او بـــل مرګونـــه
تـــوره تـــل د حـــال پـــه ژبـــه راتـــه وایـــي
سربښـنده، خومـه پرېـږده ترشا شـرمونه

دا بیتونه چي ئې تر خولې ووتل نو ئې خور ته وویل چي که زه مړ سوم. هوښ کوه چي څوک ځان ته پرې نه ږدې. خور ئې ورته وویل: "معاذالله! ته به مړ یې، او ما ته به څوک راتېرېږي!" باره ځوان د خپلي خور له مخ څخه پوړنی پورته کړ. تا به ویل چي د څورلسم سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوختله او ټوله دنیا ئې پخپلو شوغلو روښانه کړه. ځوان خپله خور پر تندي مچ کړه. خدای په اماني ئې سره وکړه. باره ئې موږ ته مخ راواړاوه او وې ویل چي: "که مېلمانه یاست، خدای مو راوله چي مېلمستیا درکړم. او که دا ښکلې غواړئ، نو یو یو رامخ ته سئ چي په میدان کي ئې سره معلومه کړو". زموږ له مابین څخه یو سپور وروړاندي سو. ځوان ورته وویل: "نوم او د پلار نوم دي راتهووایه. ما له ځان سره قسم اخیستی چي که د هر چا نوم زما له نامه سره او د پلار نوم ئې زما د پلار له نامه سره یوشی وو، زه به هغه نه وژنم". زما انډېوال ورته وویل: "زما نوم بلال دئ". ځوان ئې په جواب کي دا دوه بیته ورته وویل:

ستا مرگی لکه چې زما په لاس لیکلی
د بخت ستوری دي دا نن ښکاري، لوېدلی
ککری به دي په خاورو کي اوس رغړي
مور دي نسته چي پر تا ئې زړه سوځلی

باره ئې یو پر بل اسونه سره ورپونده کړه. ځوان د نېزې واری پر وکړ، نېزه ئې تر ټټر پوري ووري ووتله. له آسه راولوېد.

باره زموږ له ډلي څخه بل ورووت. ځوان ورته وویل:

که څوک زما سره کوي لږ دښمني
پر مغزي به زما د توري وار مني
خدای زما نېزه ککري ته پیدا کړه
د گرز واري مي هر یو دي سل مني

ځوان د ده خوله هم په یوه آن کي د خاورو ورډکه کړه. دریم ورمخ ته سو دا ئې هم هغې دنیا ته واستاوه. څلرم و پنځم ئې هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرګي په غېږ وروستل. آخر ما له ځان سره فکر وکړ چې له يارانو خوئې خلاص کړم. زه که هم ورورانديي سوم، دغه حال راته ګوري او که وځغلم د عربو قبيلې به مي ملامت کړي چې ملا دي رګه سه، له کوچني هلکه دي رامنده کړه. زه په دغه چورت کي يم چې د ځوان لاسونه راورسېدل او له زين څخه ئې پر مځکه لاندي راواچولم. توره ئې راته کش کړه چې ومي وژني. زه ئې په پښو کي ورولوېدم. ځوان زه د چوغکي په شان له مځکي څخه هوا ته را پورته کړم. هغه نجلۍ د خپل ورور په غښتلتوب ډېره خوشاله سوه. وړاندي راغله او ورور ئې پر تندي ښکل کړ. ځوان زه په لاس ورکړم چې دی بوزه په يوه سم ځای کي ئې وساته ولي چې اوس ئې موږ ته پناه راوړې ده او زموږ په امان کي دئ.

آبس، نجلۍ زه د لمني تر يوې څنډې ونيولم او لکه سپی داسي ئې کشولم. بيا ئې نو له خپل ورور څخه د جنګ جامې وکښلې. خپلي عادي جامې ئې په واغوستلې. د عاج د لرګي تخت ئې ورته راووړ. دی پر تخت کښېنوست. خور ئې ورته وويل: "خدای دي تل سرخرويه لره. په اور او اوبو کي دي خدای وساته". ځوان د خپلي خور په جواب کي دا بيتونه ورته وويل:

خوښ خوشاله ګر زه زما ښايستې او ښکلي خوري
خدای راسره مل دئ په هر څه کي راته ګوري
سپر يم د غليم و مخ ته توره سته، نېزه لرم
زه که وم ژوندی د ښمن به ليري ليري ښوري
هر چا چې په بد نظر و تا ته وي کتلي
واری به د توري پر سر خوري زما د لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرض پر نارينه ده د ناموس و ننگ ساتنه
ننگ ناموس چي نه لري هغه گرزي مختوري
کوږ نظر که چا لاره زموږ ننگ و ناموس ته
خون ئې روا سوی دئ د خدای، رسول په توري

دا بيتونه چي مي واورېدل پر خپل ځان باندي وبېرېدم. خپل بنديگرت ته مي وکتل. حيران ولاړم. بيا مي هغي ښکلي نجلۍ ته وکتل او له ځانه سره مي وويل چي دا ټول مصيبت خو د دغي ښايستې له لاسه را پېښ سو. د دې و جمال و کمال ته هک پک تللی وم. تر سترگو مي اوښکي راغلې او دا بيتونه مي زمزمه کړل:

کـه دا زړونـه وه او دا ول ول زلفـاني
خـورا ډېـري ککـرۍ بـه سـي پرېـشاني
چـي د چـا پـر کـور د عـشق بـلا سـي لنگـه
رنگ بې ژيړ وي، سترگي سرې وچي لباني

تر دې وروسته نجلۍ ولاړه سوه او خپل ورور ته ئې ډوډۍ موډۍ راوړه. ما ته ئې هم ست وکړ. په زړه کي خوشاله سوم او له ځانه سره مي وويل چي داسي معلومېږي چي زما د وژلو خيال ورسره نسته. ډوډۍ چي ئې وخوړه، باره ئې د شرابو جام ورته راووړ. ځوان په مي و پياله لگيا سو. دونه ئې وڅښل چي آخر ئې مخ تک سور واوښتی. باره ئې ما ته مخ راواړاوه او وې ويل چي: "اې حماده! زه عباد د تميم زوی او د تغلبه لمسی يم. تا ته خدای نوی ژوند درکړ". ما ته ئې هم يو جام راواړاوه. دا مي پر سر پورته کړ. بل ئې راواړاوه. دا مي هم يوه اينده کړ. دريم، څلرم ئې هم راکړ. ټول مي وڅښل. بيا ئې نو زما سره د انډيوالۍ خبري شرو کړې او قسم ئې راکړ چي خيانت به نه ورته کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د يوه قسم پر ځای زر قرآنونه ورته وډبول چي هيڅکله به زما له خوا خيانت و نه ويني. باره ئې خور ته وويل چي ها وريښميني جامې ورته راوړه چي وائې غوندي. خور ئې جامې راته راوړې او دغه چي اوس مي اغوستي دي، هماغه جامې دي. بيا ئې نو له خپلو اوښانو څخه يو ډېر ښه اوښ راته راکړ او خور ته ئې وويل چي يو عراقی آس هم راته تيار کړي زه له دوی سره درې ورځي واوسېدم. له هغه وروسته ئې راته وويل چي: "حماده وروره! ستا له خوا مي زړه بېغمه سو. اوس نو غواړم يو څه استراحت وکړم. که دي سپاره په سترگه سول چي دې خوا ته راروان ول. بېربېره مه. دا د بنی تغلبه کسان دي او زماسره د جنگ خيال لري. باره ئې توره تر سر لاندي کړه او بيده سو. ما ته شيطان کافر په زړه کي وسوسه راواچوله او د ده د وژلو سودا راولوېده.

آبس، راوغورځېدم او د ده تر سر لاندي توره مي راواخيستله او سر مې غوڅ وررپرې کړ. خور چي ئې زما په کار خبره سوه، داغسې راالاکړه او پر خپل ورور باندي پړمخي ولوېده، کالي ئې پر ځان څيري کړل او دا بيتونه ئې وويل:

ژاړئ ژاړئ اې دوســــــــــتانو ژاړئ ژاړئ
پــه کفــن کــي زمــا دا ښــکلي ورور ونغــاړئ
خانــدئ خانــدئ غليمــانو خانــدئ خانــدئ
دا ساعت خو تاسي غوښت اوس ئې هم غواړئ
زمــا د ورور پـــه مـــرگ ناحقـــه خوشـــالېږئ
تاســـي هـــم نـــه پاتـــه کېـــږئ، کـــه دی ولاړئ

دا بيتونه چي ئې وويل نو ئې پر ما مخ راواړاوه چي: "ولي ؟ خائنه! حرامخوره! ولي دي زما ورور وواژه؟ ولي دي خيانت ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ؟ ده خو غوښتل چي تا له ښووښاديو سره بير ته خپل کور ته ولېږي. د دغي مياشتي په سر کي ئې خيال وو چي ما تا ته په نکاح درکړي". باره، دې نجلۍ توره راواخيستله. څوکه ئې خپلي سينې ته برابره کړه او موټی ئې پر مځکه ولګاوه او ځان ئې په ډېر فشارپر واچاوه. د توري څوکه ئې په سينه ننوته او تر ملا ئې راووته او ځای پر ځای مړه سوه.

زما ډېره خوا بده سوه او پر خپل کار ډېر پښېمانه سوم. خو پښېمانۍ څه ګټه نه رارسوله. باره راولاړ سوم او خيمې ته ورننوتلم. هغه شيان مي راټول کړل چي په وزن سپک او په بيه درانه ول. له خيمې راووتم. داسي واهمې او بېري اخيستی وم چي هغه ځوان و نجلۍ مي همداسي پر مځکه پرېښوول او ښخ مي نه کړل. دا نکل تر هغه بل نکل چي د بيت المقدس يوه نجلۍ مي غلا کړه، ډېر عجيب و غريب نکل دئ.

نزهت الزمان چي د ده خبري واورېدې، خښم ئې څو چنده ډېر سو او پر سترګو ئې توره تياره راغله.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او پنځه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

نزهت الزمان چي د سارايي دا خبري واورېدلې، نور ئې له طاقته ووتله او توره ئې ورسره لښته کړه، سارايي ئې ځای پر ځای وواژه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضر مجلس پوښتنه ځني وکړه چي د دې سړي پر وژلو دي ولي داسي بېړه و تلوار وکړ؟ دې ورته وويل چي د خدای سل شکرونه دي وي چي زه ئې ژوندی پرې ایښې یم چي پخپل لاس له خپل غلیم څخه غچ واخلم. بیا ئې نو پر مریانو امر وکړ چي د سارایي مړی وباسي او دباندي ئې سپو ته وغورځوي. بیا ئې نو د غلو هغو نورو دوو تنو مشرانو ته مخ ورواړاوه او په هغوکي ئې له یوه څخه چي مریی وو، د نامه پوښتنه وکړه او پر زیاته ئې کړه چي: "ګوره! رښتیا به وایې، کنه ...".

مریي وويل چي: "زما نوم غضبان دئ" او ورپسې ئې خپل هغه سرګذشت بیان کړ چي د ده او د ملک حردوب د لور ملکې ابرېزه تر منځ پېښ سوی وو. مریي لا خپل حال پوره بیان کړی نه وو چي ملک رومزان توره کش کړه او سر ئې غوڅ ځني پرې کړ او وې ویل: "د خدای حمدوثنا دي وي چي ژوندی یم او د خپلي مور انتقام مي پخپل لاس واخیست". بیا ئې نو د غلو دریم مشر د خپل بیان د کولو له پاره راوغوښت. دا سړی هغه ساروان وو چي د بیت المقدس خلکو له ده څخه اوښ په کراهیه اخیستی وو تر څو ملک ضوء المکان د دمشق تر روغتون پوري ورسوي. خو ده هغه د حمام پر امبارو باندي غورځولی وو. دې سړي چي له ضوء المکان سره خپل تېر سوی حال له سره تر پایه بیان کړ، کان ماکان پر راوغورځېدی او د ساروان سر ئې له تنې څخه هیسته ورغړاوه او وې ویل: "حمد دي وي خدای ته چي له دې خاین څخه مي خپل واری واخیست. ما دا نکل کټ مټ همداسي لکه دغه ناولي چي وکړ، له خپل پلار ضوء المکان څخه اورېدلی وو".

تر دې وروسته نو پاچهانو پخپلو منځوکي سره وويل چي اوس مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په زړو کي د هغي بلي مرداري ښځي له وژلو پرته بل ارمان نه دئ پاته چي د دې ټولو زحمتو او مشکلاتو مورینه همدا پلیته وه. څوک به دا راحاضره کړي چي د خپل نیکه او اکا کسات ځني واخلو او د آل نعمان د کورنی له لمني څخه د پېغور دغه تور داغ ایسته کړو. ملک رومزان ورته وویل چي بله چاره نسته ، باید هرومرو ئې راحاضره کړو. باره ئې خط وکیښ او دې ښځي ته ئې ورواستاوه. په خط کي ئې لیکلي وه چي: د دمشق او موصِل او عراق هیواد زموږ تر واک لاندي دئ. د مسلمانانو لښکر ماته خوړلې ده او پاچهان ئې نیول سوي دي. ستاسي څخه غواړم چي د ملک فریدون له لور ملکې صفیې سره ما ته حاضر سئ د نصاراوو له لویانو څخه چي دې هر څوک درسره راوستل، هم ستا خوښه ده. لښکر دي نه ورسره راولي ځکه چي په ښارو کي بشپړ امنیت ټینګ دئ او ټوله سیمي زما تر حکم لاندي دي.

دا لیک چي ښځي ته ورسېدی او د ملک رومزان خط ئې وپېژاند، ډېره خوشاله سوه او سمدلاسه ئې د سفر تیاري ونیوله او د نزهت الزمان له مور ملکه صفیې او یو څو تنو نورو لویانو سره رارهي سوه. هله، هله، دا دي بغداد ته را ورسېدل. د پاچهانو استازي ته ئې د خپل رارسېدلو حال ورکړ. ملک رومزان وویله چي ښه به دا وي چي د رومیانوجامې واغوندو او دې ښځي ته په دغو جامو کي هرکلی ووایو. په دې ډول به د هغې له مکر و چمبازۍ څخه په امان کي سو. باره ئې د رومیانو جامې واغوستلې. قضی فکان ورته وویل چي په خدای که ما لا پېژندلاست. ما چي ویل تاسي د پرنګي سپاهیان یاست. آبس، رومزان دمخه سو او له یو زر سپرو سره ئې د ښځي هرکلی وکړ. ښځه چي راورسېدله، ملک رومزان له آسه ورته راکښته سو. ښځي چي ولید،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وئې پېژندی او په غېږ کي ئې ونيو. په دې وخت کي ملک رومزان ښځي ته په نس کي داسي سوک ورکړ چي نزدې وو پوښتۍ ئې ورماتي کړي وې. ښځی ورته وويل چي دا ولي؟ خبره ئې لا پوره کړې نه وه چي ملک کان ماکان او وزير دندان او نور سپاره د ښځي او د هغې پر ملګرو راوځرخېدل او هغوی ئې لاس تړلي بغداد ته راوستل. ملک رومزان امر وکړ چي په ښارکي دي جشن جوړ سي. آبس، ذات الدواهي ئې بازار ته راوايستل. د کراستي خولۍ ور پر سر کړې او خوشايي (غوشايي) ئې پر سر ورايښي ول.

جارچي تر شا په پسې وو او جارئې واهه چي: "هر چا چي زموږ پاچهان او زموږ د پاچهانو زامن راوژلي وي، دغه به ئې سزا وي". باره ئې بدن ور دوې شغې کړ او د ښار پردروازه ئې دواړي شغې وځړولې. ملګرو چي ئې دا حال وکوت، ټول مسلمانان سول او ايمان ئې راووړ. وزير دندان و خپل منشي ته وويل چي دا کيسه په کتاب کي وليکي چي په آينده کي د نورو له پاره عبرت سي. تر دې وروسته نو ملک رومزان او ملک کان ماکان او وزير دندان او د هغو نورو خپلوانو په عيش وعشرت کي خوښ خوشاله ژوندکاوه تر څو د اجل قاصدان د روح د قبضې له پاره ورته راغلل او خپل پور ئې پرې کړ.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او شپږ څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږبختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حیوانانو نکلونه

په دې شپه شهریار پاچا و شهرزادي ته وویل چي نن شپه غواړم د مرغانو او الوتونکو نکل راته وکړې. شهرزادي ورته وویل چي: "پر غبرگو لېمو" او کیسه ئې داسي شرو کړه چي: "اې زموږ بختور او بریمن پاچا! په پخوا زمانو کي یو تاوز (طاوس) وو چي له خپلي مادې یا ښځي تاوزي سره ئې یو ځای د دریاب پر څنډه ځانته ځای جوړ کړی وو. په دې ځای کي د خدای ترابده نور ځناور او وحشي حیوانات هم ول او خورا گڼې وني ئې هم درلودې. دا تاوز به د شپې له خپلي مادې سره د نورو ځناورو څخه د بیري له اسیته یوې جگې وني ته ختی خو د بل ځای په لټه کي هم ول.

د دې لټي په لړ کي یوه ورځ یوه ټاپو ته ورسېدل چي شاوخوا ئې اوبه وې. ښې پرېمانه وني و واښه و مېوې ئې هم درلودې. دوی د ټاپو له مېوو څخه ښې ډېري وخوړلې د چینو پاکي اوبه ئې پر وڅښلې چي په دې ترخ کي ناڅاپه یوه هیلۍ را ښکاره سوه چي منډې ئې راوهلې او برابر هغې وني ته وختله چي تاوز ځای پکښې جوړ کړی وو. هیلۍ هم هورې د ځان له پاره یو ځای وټاکه او کراره پکښې کښېنستله. تاوز پوه سو چي دې بتي ته هرومرو کومه حادثه ورپېښه ده، نو ئې پوښتنه پر وکړه او د وارخطایي او تلولیتوب سبب ئې ځني وپوښت؟ هیلۍ ورته وویل چي له ډېره گرومه بیخي لېونۍ سوې او ناروغه سوې یم. گروم مي هم د بنیادم له لاسه دئ. توبه، هی توبه! له بنیادمه به لیري گرزئ. تاوز ورته وویل چي اوس تر موږه پوري راورسېدې. نور ئې غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مه کوه او مه بېرېږه. هېلی ورته وويل چي دا د خدای مهرباني ده چي زه ئې تر تاسي پوري راورسولم. غم وگروم مي لږ څه سپک سو. دې ځای ته چي رشتيا سي، ستاسي سره د دوستی او اشنايی له پاره راغلې يم.

هېلی چي دا خبري وکړې، باره ښځه تاوزه ورنزدې سوه او له دې سره ئې ښه ټينګ روغبړ وکړ او ورته وې ويل چي نور دي نو بېره له زړه وباسه. د بنيادم لاس دلته نه رارسېږي. نه وينې، موږ د درياب په منځ کي په يوه ټاپو کي يو. بنيادم ته ممکنه نه ده چي تر دې ځايه دي راسي. بېغمه اوسه. منگر ته دي خپله کيسه راته وکه چي د دې بنيادم له لاسه تا ته څه تاوان دررسېدلی دئ. هېلی ورته وويل چي اې زما تاوزي خور، زه گرده عمر په دغه ټاپو کي کراره بېغمه اوسېدمه. نه زه چا ته اړه وم ، نه نور ما ته احتياج ول. يوه شپه مي د بنيادم شکل په خوب کي وليد چي له ما سره خبري کوي او زه له ده سره خبري کوم. دې شکل راته وويل چي اې ښايستې هيلی، له انسانه به ليري ښورې. هوښ کوه چي خطا دي نه باسي. انسان او بنيادم له چمبازيه ډک دئ. حيلې و مکرونه ئې ډېر زده دي. شاعر څه ښه ويلي دي:

سـر تر نو کـه دئ له مـکر و فتنې ډک
هو ښيا ران ئې چمبازی ته دي هک پک

دا بنيادم داسي چمبازه دئ چي د دريابو کبان په چنگک نيسي، د هوا مرغان په لومه بندوي، پيلان په مکر وچم د ځان تابع کوي. هيڅوک له ده څخه ځان نه سي خلاصولای. نه وحشي حيوانان ځني خلاص دي او نه الوتونکي او نه ځيرونکي. زه د خوبه وارخطا راوغورځېدلم، خولې راباندي ماتي وې او له هغې شپې بيا تر ننه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري مي زړه ځای ته نه دئ راغلی. وام نه ګانه چي ما ته به هم چم جوړ کړي، په دام به مي ونیسي . په هغه شپه ډېره ناارامه وم په دا سبا ورځ مي هم زړه له شنوخته ډک وو. هیڅ شی مي له لاسه نه کېده. آخر لوړي زور راباندي وکړ. دباندي راووتم. کرار کرار رهي وم. په زړه کي مي ناولی لاس وهل کېدی. آبس، هغه وو چي دې غره ته راورسېدم. دلته مي د یوه غار په خوله کي د زمري ځوان بچی ولیدی. ده چي هم زه ولیدم ډېر خوشاله سو. زما رنګه رنګه بڼکي چي ئې ولیدې، ارنۍ ورته واخیست. راناري ئې کړه چي دلته راسه. زه هم ورغلم. ول نوم دي څه دئ او په ختېه څوک یې؟ ما ورته وویل چي نوم مي هېلۍ دئ او د الوتونکو له قامه یم.

باره ما ورته وویل چي اوس نو ته راته ووایه چي ولي دلته ناست یې؟ د زمري بچي راته وویل چي: "زما پلار دا څوورځي کېږي چي له بنیادم څخه مي ډاروي. نن ماښام مي د دغه بنیادم شکل په خوب ولید". د زمري بچي چي خپل خوب راته ووایه، کټ مټ زما په شان خوب ئې لیدلی وو. د زمري د بچي خبري چي مي واورېدې نو مي ورته وویل چي: "یاابالحارث![1] ما تا ته پناه راوړې وه چي ته به هغه انسان ووژنې چي ما په خوب لیدلی وو. اوس چي مي ستا واهمې ته وکتله، بېره مي دوه چنده سوه. ته چي د وحشي ځناورانو پاچا یې، ته نو ولي باید له بنیادم څخه وبېرېږې؟ باره مي د زمري دغه ځوان بچی د بنیادم و وژلو ته ډېر تشویق کړ. هغه وو چي ځوان زمری راولاړ سو، لکۍ ئې یو ډانګ ونیوله، ول ته درځه. دی دمخه دئ زه په پسې یم. تلو، تلو، تلو، څو یوې لاري ته ورسېدو. د لاري پر سر ولاړ وو چي

---

[1] حارث زمري ته وایي، (م. ه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه دوړي سوې. چي ګورو، خر دئ راځغلي، لغتي وهي، خرچلکي کوي، جوتکي غورځوي، په خاورو کي رغړي. زمري له ځانه سره وویل چي دی به هم د بنیادم له بېري دغه علامې او چپه پېرې کوي. باره ئې پوښتنه ځني وکړه چي: "اې شوده حیوانه! په زیي ځوک یې؟ او دلته پر څه راغلې؟"

په جواب کي ئې ورته وویل چي: "اې زموږ شهزاده! زه په زیي خر یم. له بنیادمه راتښتېدلی او دلته راغلی یم". زمري ورته وویل چي له بنیادمه دي بېره له دې اسیته ده چي وامږ به دي کړي؟" خره ورته وویل چي: "ئیه، صاحبه! له مرګه نه بېرېږم. مګر دې بنیادم یو داسي چل راته جوړ کړی دئ چي راباندي سپربږي. یو شی دئ چي دوی ئې ځل بولي. خورا دروند دئ. دا مي پر شا راکښېږدي. یو بل شی دئ، دوی ئې تانګ بولي. دا مي پر خېټه راتاو کړي او له ځل سره ئې ټېنګ وتړي. زه چي وام خېټه مي وچاودله. یو بله تسمه ده، دوی ئې دُمچې بولي. دا مي تر لکۍ لاندي راوتړي. یو بل شی دئ، دوی ئې اوسار بولي. دا مي پر خوله و مخ باندي راکښېږدي. یو بل خورا بد شی دئ، دوی ئې مَچک بولي. تېره لرګی دئ. په دې مي په دا کونه کونه کي وهي او چیخوي مي. دونه بارونه راباندي چلوي چي ملا مي نږدې ده چي غوټه ماته سي. چي کله کله تر بار لاندي نوک وخورم، په بدو الفاظو مي ښکنځي. چي ورایم او غړانګه وکاږم. پوچي خبري راته کوي او لاحول وایي. کال دوه چي ئې دا کارونه راباندي وکړل او نور نو زما د بدن شیمه ووزي، باره مي پر سقاو باندي خرڅ کړي. هغه خدای ناترسه بیا د اوبو ژي راباندي چلوي. ټول ژوند مي په دغه خوارۍ کي راباندي تېر سي. چي مړ سم نو مي نه ګور وي، نه کفن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، هيسته مي پر امبارو باندي سپو ته وغورځوي. نو اې زمونږ پاچا! تر دې دروندغم به نور څه وي او ولي به زما زړه له شنوخته ډک نه وي؟"

هيلي ول، تاوزجانه! دا خبري مي چي د خره له خولې واورېدې. په بدن کي مي برښکي سوې، لړزې واخيستم. باره مي زمري ته وويل چي دا خر رشتيا وايي. باره زمري له خره څخه وپوښتل چي اوس پر کمه روان يې؟ هغه په جواب کي ورته وويل چي نن سهار مي د لمر ختو پر مهال بنيادم وليد، ځني رامنډه مي کړه. ما ول چي يو ځاى ځني پټ سم او د دغه بدو انسان له ظلمه ځان خلاص کړم او دغه دئ چي پر تاسي باندي پېښ سوم. خره چي دا خبري وکړې، باره ئې نو غوښته چي له زمري څخه رخصت واخلي چي په دې وخت کي بيا د کښې له خوا دوړي راپورته سوې او داسي معلومېده چي يو شى راځغلي. خره چي دوړو ته وکتل، باره ئې لو ناره وکړه او وې رايل هر، هر، هر. يو ګړى چي وسو، آس راښکاره سو. هغه حيوان چي شاعر د هغه په باره کي ويلي دي:

هم د ننګ دئ هم د جنګ هم د ځغستا دئ
طلبګار ئې شهسوار، خان و پاچا دئ

آس راځغلي څو زمري ته راورسېدى. زمري ورته وويل: "اې ستر حيوانه! د چا له قامه يې؟ او په دې دښت کي دي د ځغستا سبب څه دئ؟" هغه ورته وويل چي: "زما نوم آس دئ او له انسانه راتښتېدلى يم" زمري حيران سو او ورته وې ويل: "د تېښتي خبري مه کوه. ستا له دې قد و قوارې ، له دې قوت و طاقت سره دا خبري نه ښايي او د شرم خبري دي. دا څه وايې؟ ما په دا کوچني بدن له ځان سره پټېيلې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې له انسان سره وګورم، حمله پر وکړم، نوکي نوکي ئې کړم، غوښې ئې وخورم، د دغې خوارکۍ هیلۍ له زړه څخه د هغه بېره وباسم او پرې ئې نږدم چې له خپل کور و کلي څخه لیرې ولاړه سي. تا خو زما زړه بیخي رامات کړ او له خپله عزمه دې یو مخ پښېمانه کړم. ته چې په یوه لغته هغه وژلای سې، خو هغه ستا څخه ستا په دې انه و تنه نه بېرېږي. د دې اسرارو په حقیقت مې خبر کړه".

آس وخندل، ول اې ملک زاده! توبې کاږه، توبې. زما دې تن وبدن ته خو دې فکر دئ. زما قوت و طاقت خو وینې. منګر دا انسان داسې چمبازه دئ او داسې له فتنو څخه ډک دئ چې خدای دې له ازمویښته وساته. یو شی ئې جوړ کړی دئ چې دوی ئې (کړه) بولي. دا کړه زما لاس و پښو ته راواچوي او پر یوه غټ مېخ باندې مې وتړي. زما څخه لکه په دار ځړول سوی شی، د خپل ځان واک واخیستل سي. نه پرېوتلای سم، نه کښېنستلای سم، نه تښتېدلای سم، نه خوله اچولای سم، نه ځان خلاصولای سم او نه د ده له فرمانه ځان ایستلای سم. بیا نو کله چې ئې زړه سي چې پر ما باندې سپور سي، د خپلو پښو د ایښوولو له پاره ئې له اوسپنې څخه د کړۍ په رقم دوه شیان جوړ کړي دي، دوی ئې (رکابونه) بولي، یو بل له څرمنې څخه جوړ سوی درونډ شی دئ، دوی ئې (زین) بولي. دا رکابونه او زین راباندې کښېږدي او په دوو تانګونو ئې زما پر خېټه و بغلو باندې ټینګ وتړي. په خوله کې د اوسپنې یوه ټوټه چې دوی ئې (واګې) بولي، راکښېږدي. دا اوسپنه بیا له دوو تسمو سره تړلې وي، چې دوی (کیزه) یا (ملونه) ورته وايي. آبس، چې راباندې سپور سو، دغه کیزه په لاس کې ونیسي او ځغلوي مې. په رکابو مې پر بغلو باندې چیخي. په غمچینه مې پر کوناټو باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي. داسي ټينګ وهل راکوي چي کوناټي او بغلونه مي تغمه تغمه سي.

آه، زموږ شهزاده! د دې انسان يو ظلم نه دئ چي پر ما ئې کوي. په ژوند خو مي په دغه ډول ځغلوي او ډبوي. کله چي زوړ سم او له ځغاستي وسپارلی شخه ولوېږم. بيا مي نو پر اسپوان يا ژرندګړي باندي خرڅ کړي. دا خدای ناترسه بيا شپه و ورځ ژرنده راباندي ځرخوي. چي د دې کار توان هم راپکښې تمام سي، بيا مي نو پر څرمن جوړوونکو، چي دوی ئې (دباغان) بولي، وپلوري. هغه مي ووژني، پوست مي راځخه وباسي، لکۍ راځخه پرې کړي. له پوسته مي څرمن جوړه کړي. د لکۍ له وربښتانو مي غلبېلونه او مچ شړوني جوړ کړي.

ځوان زمري چي د آس دا خبري واورېدې، ډېر خښم ورغلی، آس ته ئې وويل چي ته څه وخت له دې انسانه راجلا سوی يې؟ آس ورته وويل چي دا نن ماپښين قضا ځني راوتښتېدم. دی راپسي ګرزي. د آس او د زمري دا خبري لا نه وې تمامي سوي، چي د کښې له خوا بيا دوړي راښکاره سوې او د دوړو له منځه اوښ راووت. سړپه، سړپه، سړپه راځغلي. نارې و غرغړې ئې جوړي کړي دي او تر موږ پوري راورسېد. ځوان زمري چي د ده و غټي بدنې ته وکتل د انسان ګومان ئې پر راغلی او پر راوغوځېدئ چي سره څيري ئې کړي.

ما ورته وويل چي دا انسان نه دئ، دا اوښ دئ او ښايي له بنيادم څخه دي راتښتېدلی وي. تاوزه وروره، تا ته دي وويل سي، موږ لا په دغو خبرو کي وو چي اوښ موږ ته نزدې راغی. زمري ته ئې سلام واچاوه. زمري ئې سلام ورعليک کړ او دې ځای ته د راتګ سبب ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني وپوښت. اوښ په جواب کي ورته وويل چي: له انسانه راتښتېدلی یم. زمري ورته وويل چي ته خو باید په یوه لغته انسان هغي بلي دنیا ته واستوې. ته څرنگه په دې دومره غټ بدن او اندامو ورڅخه راتښتېدلی یې؟ اوښ ورته وويل چي اې زمور د پاچا زویه! له انسان څخه بې له مرگه څوک خلاصېدلای نه سي. دی زما پزي ته یو شی راواچوي چي دوی ئې واښ (مهار) بولي. پر مخ او سر باندي مي هم څو واښکي راوتړي چي د دوی په ژبه اوسار ورته وايي. د واښ یو سر کوچني هلک ته په لاس ورکړي . دغه کوچنی هلک ما په دې لویه انه وتنه پورته و کښته کشولای سي. درانه بارونه راباندي ایښوولای سي. لویو او اوږدو سفرونو ته مي بېولای سي. په شپو شپو، په ورځو ورځو مي تر اندازې زیاتو سختو کارو ته امر کولای سي. دا خو لا پرېږده، چي زوړ سم، یا مي هډ مات سي. ساتي مي نه، دوا و درمل راباندي کوي نه. بس سمدستي مي پر قصاب باندي خرڅ کړي. هغه مي حلال کړي. غوښي مي پر اشپز او پوست مي پر دباغ وپلوري.

اې زمور د پاچا زویکه! د انسان د جبروستم خبري تمام نه لري. داسي ظلم راباندي کوي چي پوښتنه ئې مه کوه. زمري ورته وويل چي څونه موده کېږي چي ځني راتښتېدلی یې. اوښ ورته وويل چي فقط یو ساعت به کېږي چي ځني رامنډه مي کړه. دی اوس هم راپسي گرزي چي پیدا مي کړي. اې زمور ځوان پاچا! پرې مي ږده چي پر دې بټي بیابان وگرزم. زمري ورته وويل چي ته لږ تکیه سه. بیا به ئې وگورې چي څرنگه ئې ستا په مخ کي کولمې پر ډاگ وراچوم. څرنگه ئې ستا په مخ کي غوښي خورم. څرنگه ئې ستا په مخکي هډونه په غاښو ورماتوم. څرنگه ئې د بدن ویني ستا په مخکي چښم. اوښ ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل یا ابن السلطان! زه ولا پر تا هم بېرېږم چي یو څه در ونه کړي. د دې انسان خورا ډېر مکرونه وچمونه زده دي. شاعر څه ښه ویلي دی:

انسانان ټول له ځیلمي بدکاران دي
په ښکاره دي وي دوستان پټ دښمنان دي
د یتیم د مال په شان په خوله خواږه دي
خو خوړونکې د دوزخ لورته کاږه دي

ده لا دا شعر پای ته نه وو رسولی چي د هاخوا یو خوار بوښکی، اسکېرلی پر ملا کړوپ گردی سړی رانښکاره سو. یوه کڅوړه ئې په شا ده. په دې کڅوړه کي د ترکاڼۍ سامان او اته دانې تختې دي. یو دوه کوچني ماشومان ئې تر لاس نیولي دي او زموږ پر خوا راروان دي. آه، تاوزه وروره! ما خو چي ورته وکتل، نزدې وو چي له ډاره مي زاره چاودلې وه. له ډېره وهمه څخه بوڅه راواوښتم. ځوان زمری ورولاړ سو چي ورسره وگوري.

دی چي نزدې ورورسېد، ترکاڼ شین د خندا ورته ولاړ او په ډېره غوړه ژبه ئې ورته وویل: "اې ستر پاچا! پاک خدای دي ورځ و شپه په خیر لره. قوت وطاقت و شجاعت دي خدای زیات لره. ته به کوې خدای به کوي، ما ته به له هغي بدي ورځي څخه نجات راکوې چي د ظالمانو او ستمگرانو له خوا راباندي نازله سوې ده. ما خو بې له تا څخه بله پناه پیدا نه کړه". باره نو ترکاڼ زمري ته په ژړا سو. پر سر ئې خاوري باد کړې او شکایتونه ئې ورته وکړل. زمري چي د ده شکایتونه و ژړا و بوغاري واورېدې، نوئې ورته وویل چي تا ته خو به پناه درکړم، منگر دا راته ووایه چي دا ظلم د چا له خوا درباندي سوی دئ او ته پخپله یې څوک؟ ما خو ستا په شان ښکلی، په ژبه پوه څوک پخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمر نه دئ ليدلی. ستا کسب و کار څه دئ؟ ترکاڼ ورته وويل چې اې د ځناورو سلطانه ! زه ترکاڼ يم او د بنيادم له لاسه په غاو راغلی يم. دغه بنيادم پر دې خوا راروان دئ او که خدای کول سبا سهار به تا ته راورسېږي. زمري چې د بنيادم نوم واورېد. باره له چتې ووت، غړومبی ئې سو. تر سترګو ئې د قهروغضب بڅرکي راوغورځېدل او ورته وې ويل چې په خدای مې دي قسم وي چې نن شپه خو ټوله ورته ګوډه کړم. سترګه به پر سترګه کښېنږدم. ټوله شپه به ويښ ورته کښېنم. پلار ته تر هغو پوري ګام لا ولاکه ورواخلم چې خپل مقصد ته و نه رسېږم.

بيا ئې نو ترکاڼ ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل: "زه دا ستا لنډې قد او لنډې ګامو ته ګورم، د ځوانمردۍ له اسيته مې تکليف نه درباندي پېرزو کېږي او ګومان مې نه سي چې ته دې زموږ ځناورو په ګام راسره ولاړ سې. دا راته ووايه چې ځې چيري او نيت دې کومې خوا ته دئ. ترکاڼ ورته وويل چې ستا وزير پړانګ ته روان يم. دی غوږېدلی وو چې بنيادم پر دې خوا راروان دئ. نو پر ځان باندي سخت په ډار سوی وو. برايې ئې ما ته څوک رالېږلی وو چې ورسم او ده ته يوه خونه ورجوړه کړم. دی به په دې خونه ننوزي او د بنيادم لاس به نه وررسېږي. د ده ايلچې چې ما ته دا حال راووړ، نو مې دا يو څو تختې او خپل سامان راواخيست اوس د ده خذمت ته درروان يم. ځوان زمري چې دا خبري واورېدې، پړانګ ته ئې هم درد راغی او هم ئې کست په وسو. باره ئې ترکاڼ ته وويل چې له دې تختو څخه به اول ما ته خونه راجوړوې، بيا نو پړانګ ته تللای سې. ترکاڼ ورته وويل چې اې د ځناورو اميره! زه تا ته شی نه سم درجوړولای. اول

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید پړانګ ته ورسم او کار ئې ورخلاص کړم، بیا به هغه دئ تا ته هم داسي خونه درجوړه کړم چي د دښمنانو څخه پټښې خوندي واوسې.
زمری پر ترکاڼ وروغورځېدی او غوښته ئې ټوکي ورسره وکړي او په څپېړه ئې وواهه. ترکاڼ بوڅ راواووښت.

زمري ته خندا پر ورغله او ورته وې ویل چي: "ترکاڼه! ته په دې بې سېکه بدن باید له بنیادم څخه وبېرېږې". ترکاڼ ته ډېر خښم ورغی منګر په خوله ئې څه و نه ویل او خبره ئې وزغمله. باره ده هم وخندل او زمري ته ئې وویل چي نه مي پرېږدې، سمه ده، زه به هم اول تا ته خونه درجوړه کړم. آبس، تختې ئې راواخیستې. اندازه ئې کړې. د زمري پر مېچ برابره خونه ئې ورجوړه کړه. دروازه ئې ارته ورپرېښوول. شاوخوا ئې سوري ورکړل. ښه کلک مېخونه ئې پر ووهل. باره ئې زمري ته وویل چي دې خوني ته ورننوزه چي څرنګه ده؟ خوښه دي ده کنه؟ زمری ډېر خوشاله سو. د سوندخ و دروازې ته چي ئې وکتل، په نظر کوچنۍ ورغله. ترکاڼ ورته وویل چي ته ورننوزه. ځان دي سره ورټول او ګونجلک ونیسه. زمري هماغسي وکړه او ورننووت. ترکاڼ ورته وویل چي ته دي لکۍ هم درټوله کړه اوپه خونه کي کښېنه چي زه وګورم چي له لکۍ سره هم په خونه کي ځایېږې. که نه؟

ترکاڼ د زمري لکۍ سره ورټوله کړه او په سوندخ کې وردننه کړه او سمدلاسه ئې دروازه پسي وتړله او مېخونه ئې پر ټکوهل. زمري ورږغ کړه چي: "اې ترکاڼه! دا خونه دي بیخي کوچنوټې جوړه کړې ده. دروازه خلاصه که، چي دروزم. ترکاڼ ورته وخندل چي خدای خبر چي ته به بیا له دې ځایه راوزې. باره ئې ورته وخندل چي دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونه نه ده، دا مې ته په قفس کې بندي کړې. ته خورا بد ځناور يې. زمري ورته وويل چې: "وروره! دا ته څه وايې؟" ترکاڼ ورته وويل: "اې ناولې ځناوره! له هغه څه څخه چې ته ډارېدلې، د هغه په لاس کښېوتې. نوري خبري ګټه نه لري".

اې تاوزه! زمری چې پوه سو چې بنيادم همدا دئ او دا هماغه موجود دئ چې ده په خوب ليدلی وو او پلار ئې هم له ده څخه ډېر ډارولی وو، خورا سخته واهمه ورولوېده. زه يو څه ليري ورته ولاړه وم او کتل مې چې نور به څه پېښ سي. چې ګورم، ترکاڼ لوی غار وکيندی او د زمري قفس ئې پکښې کښېښوو. د سرپاله ئې بوټي و خاشې پر کښېښوولې او اور ئې ورواچاوه. زمري مکوټ پکښې وسوځېد. ما دوې پښې خپلې وې، دوې مې پور کړې، رامنډه مې کړه. نن دوهمه ده چې د شي څکه مې نه ده کړې او د بنيادم له بيري په تېښته کې يم .... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادې کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه څلوېښتمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

اې زموږ ستر ټولواکه! تاوز چې د هېلۍ خبري واورېدې، داسي منګ ورته ولاړ، خو هيلۍ ته ئې وويل چې موږ او تاسي اوس په دې ټاپو کې د بنيادم له ازاره په امان يو. شاوخوا مو اوبه دي او له هوا پرته بله لار نسته. نو بنيادم به دلته څه راز راورسي. بېغمه کښېنه چې خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ و تاسي ناره اورېدلې ده او خيرخيريت دئ. هېلۍ ورته وويل چي له پېښي خو تېښته نسته خو ډېره بېرېږم چي وام څه خطر راته پېښ نه سي. تاوز ورته وويل چي دلې زموږ سره پاته سه. که موږ ته څه پېښېدل، نو تا ته به هم پېښ سي. زموږ په تندي کي چي څه ليکل سوي دي، هغه هرومرو پېښېږي. د چا چي اجل پوره سي، بيا نو نه راگرزي. دوی په دغه خبرو کي وه چي يو وار دوړي سوې او لکه يو څوک چي د دوی خوا ته راځغلي. هيلۍ خو له ډېره وهمه لو چيغه وکړه او ځان ئې درياب ته واچاوه. دوړي چي سره کښېنستلې، يوه هوسۍ راښکاره سوه . د هيلۍ او تاوز زړه يو څه پر پوښتۍ سو او بېره ئې له زړه ووتله. تاوز و هېلۍ ته وويل چي پر موږ ئې يو مرگ تېر کړ او ته ئې وينې چي هغه هوسۍ ده او زموږخوا ته راروانه ده. هوسۍ د بېري شی نه ده. خپل واښه او بلگونه خوري، نور په چا کار نه لري. دوی لا خبري پوره کړي نه وې چي هوسۍ ورته راورسېدله او د هماغي درختي تر سيوري لاندي ئې ساه واچوله يا د چا خبره دمه ئې وکړه. يو څه چي هوسا سوه، يوه هېلۍ او تاوز ئې وليدل. باره ورته راغله او سلام ئې ورواچاوه او ورته وې ويل چي: "نن پر دغه ټاپو باندي برابره سوم. ما پخپل ټول ژوند کي داسي شين کوړم نه وو ليدلی". باره ئې د دوستۍ لاس هيلۍ او تاوز ته ورکړ او هغو هم ومانه. زياتي ئې نو خاطر جمع سو او خپل خورک و چښنگ ئې په گډه سره کاوه.

څو ورځي وروسته يو کبتۍ چي لار ئې ورکه کړې وه ، دغي ټاپو ته راغله. خلک له کښتۍ څخه راکښته سول او په ټاپو کي سره تيت سول. په دې وخت کې پر تاوز و هېلۍ و هوسۍ سترگي ولگېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوسۍ ځني منډه کړه، تاوز ځني په هوا سو. هیلۍ خواره پر مځکه پاته سوه. دې خوا و ها خوا ته ئې وځغستله. آخر د خلکو له خوا ونیول سوه. دې خوارکۍ نارې ووهلې خو ګټه ئې و نه کړه. خلکو هېلۍ ووژله او له ځان سره ئې یووړه. تاوز چې د هېلۍ حال ولید، له ټاپو څخه کډه سو او وې ویل چې رشتیا چې له پېښې څخه تېښته نسته. که دا کښتۍ نه وای راغلې، زموږ د هېلۍ جدایي ناممکنه وه. دا خوارکۍ ډېره نېکه او صادقه وه. باره تاوز په هوا سو او هوسۍ ته ورغی. روغبړ ئې سره وکړ. هوسۍ د هېلۍ په باب پوښتنه ځني وکړه. تاوز ورته وویل چې: "هغه خوارکۍ د دښمن لاس ته ولوېده. زما له دې ټاپو څخه زړه مات سو". باره ئې په هېلۍ پسي ډېري اوښکي تويي کړې او دا بیتونه ئې وویل:

بې لـه تـا مـو هـر بـاڼو د سترګو خـار دئ
بېلتـون نـه دئ سـم مرګـی راتـه تیـار دئ
ژوندون سخت سو بې لـه تـا، ګـوزاره ګرانـه
زړه مـو نـور لـه هوسـو څخـه بېـزار دئ

د هوسۍ هم ډېره خوا بده سوه خو تاوز ته ئې له ټاپو څخه د کډه کېدو مشوره ور نه کړه. آبس، تاوز و هوسۍ په ټاپو کي پاته سول خو د هېلۍ غم ئې له زړه نه ووت. هوسۍ و تاوز ته وویل چې دا ټول مصیبت د انسانانو له لاسه راته پېښ سو. دوی دې ټاپو ته راغلل او د دوستانو تر منځ د بېلتون او د هیلۍ د مرګ سبب سول. له دې توکم څخه باید څوک لیري اوسي او له مکر و فتنې څخه ئې باید ځانونه وژغوري. تاوز ورته وویل چې زما یقین دئ چې د دې د وژني اصلي سبب د تسبیحاتو پرېښوول وو. ما به هر وخت ورته ویل چې دا تسبیحات دي مه پرېږده. ما به ورته ویل چې بېرېږم چې د تسبیحاتو پرېښوونه به دي د هلاکت

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب سي. د خدای مخلوق باید تل په تسبیحاتو باندي مشغول واوسي. هر وخت چي له تسبیحاتو څخه غافل سو، له هلاکت سره به مخامخ سي. هوسۍ چي د تاوز خبري واورېدې، ورته وې ویل چي: "تا ته دي خدای اجرونه درکړي چي نېکه لار چا ته ورښیې". باره نو په تسبیحاتو مشغوله سوه. وایي چي د هوسۍ تسبیحات داسي ول چي: "سبحان الدیان ذی الجبروت والسلطان". په کتابو کې راوړي دي چي وایي د خدای یو دوست په غرو کي په عبادت مشغول وو. په دغه غره کي یوه جوړه کوتري هم اوسېدلې. دې عابد به خپل خواړه پر دوو برخو وېشلې وه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

عابد خپله رزق و روزي پر دوو برخو وېشلې وه. یوه برخه ئې پخپله خوړله او بله ئې کوترو ته ورکوله. تل به ئې د کوترو د نسل د ډېرېدو دوعاوي کولې. کوتري هم له دې غره څخه بل ځای ته نه تلې. پر عابد باندي راټولي سوي کوتري زیاتره تسبیح ویونکي کوتري وې. د کوترو تسبیحات دا دي: "سبحان خالق الخلق وقاسم الرزق وبانی السماوات و باسط الارضین". کوترو له خپلو بچیانو سره تر هغو پوري په دې غره کي ژوند کاوه تر څو چي عابد مړ سو او دوی هم مخ پر ښارو او کوڅو ونیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پرهېزګاره شپون نکل

د نکلچیانو له خولې روایت دئ چي وايي په یوه غره کي یو شپون وو. دا شپون یو ډېر په زړه پاک، دینداره او هوښیار سړی وو. ټوله ورځ به ئې خپل پسونه او مېږي پوولې او په شیدو او وړیو ئې خپله ګوزاره کوله. وايي چي په دې غره کي خورا ډېري ګڼي درختي او ځنګلونه ول. په دغو ځنګلو خورا ډېر ځنګلي ځناور او وحشي حیوانان اوسېدل خو په شپانه او د هغه په پسو او مېږو ئې کار نه درلود. شپون په دغه غره تل ارام و اسوده ګرزېدی. څرنګه چي ډېر نېک عمله سړی وو او تل ئې د خدای په طاعت و عبادت ځان مصروف ساته، ځکه ئې د دنیا په کارو کي ری نه واهه. څه موده وروسته دا شپون ډېر سخت ناروغه سو او بیخي له ښوره ولوېد. نو ئې د هغه غره په یوه غار کي ځانته ځای واچاوه. رمه به ئې سهار څړ ته ووتله او ماښام به بیرته د دغه غار خولې ته پنډه سوه. وايي چي خدای تعالی غوښته چي پخپل دغه بنده یو ازمویښت وکړي. نو ئې یوه ملایکه د یوې ډېري ښکلي ښځي په بڼه ورته راولېږله. ملایکه د شپانه مخي ته کښېنسته.

شپانه چي دا ښځه ولیدله چي د ده و مخ ته ناسته ده، باره ئې بدن په لړزېدو سو او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "ښځي د څه له پاره دلته راغلې یې؟ زما و ستا تر منځ خو پېژندګلوي هم نسته. نه ستا احتیاج په ما مانده دئ او نه زما دا په تا". ملایکي ورته وویل چي: "اې ځوانه! زما حسن و ښایست ته نه ګورې، زما خوشبويي نه دربانديځي، ښځو ته د نارینه وو په اړتیا نه پوهېږې. زه باید ولي تا ته رانه سم؟ او ولي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا د وصال ارزو و نه کړم؟ زه پخپله خوښه او د خپل زړه په غوښتنه دلته راغلې یمه. اوس چي هیڅوک بل دلته نسته، غواړم چي په دې غره کي له تا سره واوسم. ستا د ژوند ملګرې سم او که ته زما سره یو ځای سې، ناروغي به دي درڅخه ولاړه سي او بیرته به روغ رمی سې. له ښځو سره که دي د یو ځای ژوند خوند وکوت، بیا به پر خپل هغه ژوند باندي ډېره پښېماني وکړې چي په جره ګی، کي دي تېر کړی دئ. دا یو پند دئ چي درته ومي وایه". شپانه ورته وویل چي: "اې، شیطاني چمبازي! زما څخه لیري ښوره. نه مي ستا پر خبرو باور راځي، نه به تا ته درنزدې سم او نه مي ستا وصال ته حاجت سته. د هر چا په زړه کي چي ستا مینه ولوېده، د آخرت برخه ئې سپکېږي او که چا د آخرت مینه قبوله کړه، ستا څخه لیري کېږي. ته هغه څوک یې چي اولین و آخرین دي دواړه تېرایستلي دي. افسوس پر هغه چا چي ستا په دام کښېوزي". ملایکي ورته وویل چي: "مه شوده کېږه. ما ته مخ راواړوه. زما ښایست و جمال ته وګوره. زما وصال غنیمت وګڼه. هغه کار وکړه چي تر تا وړاندي اولنو کړی دئ. اولني حکیمان او پوهان چي هم ئې تر تا تجربه ډېره وه، هم په عقل کي تر تا هوښیاران ول، بیا ئې هم له ښځو څخه داسي بېزاري نه ښکاره کوله لکه دا ته چي ئې ښکاره کوې. هغوی ښځو ته ځان نزدې کاوه. دې کار هغوی ته نه په دنیا کي تاوان رساوه، نه په آخرت کي. ته هم له خپلي کبرې لاري څخه راواړه چي یو څه د ښهاني ورځ ووینې".

شپانه ورته وویل چي: "زما له هغه څه سره جوړه نه ده چي ته ئې راته وایې. ما هغه ترک وهلي دي. په دې مي پرې ایښي دي چي ته غولوونکي یې، څوک خطاباسې. نه دي پر عهدوپیمان باور سته، نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي له چا سره وفا کړې ده. خورا ډېري بدۍ ستا په دې غوږو خبرو کي پټې دي. ډېر نېکان دي غولولي دي او پر ځان دي مين کړي دي. هغو ټولو آخر پښېماني کړې ده. زما ځخه ولاړه سه ځکه تا د نورو د فساد له پاره ځان جوړ کړی دئ". شپانه دا وويل او خپل کوسی ئې پر سر راکش کړ او د خپل پروردگار په ذکرمشغول سو. ملايکي چې د ده کلک يقين او ټينګه عقيده وليدله، نو ځني ولاړه سوه او اسمانو ته وختله. دې غره ته نزدې يو کلی وو. په دې کلي کي يو خورا ښه پرهېزګاره سړی اوسېدی. دې ښه سړي خوب وليد چي يو چا ورته هاتفي ږغ وکړ چي تا ته نزدې په پلاني غره کي يو نېک سړی پروت دئ. ورسه او د هغه په خدمت کي واوسه. دا سړی سهار غره ته رهي سو. پر لاري ګرمۍ په عذاب کړ، باره د يوې وني تر سيوري لاندي کښېنوست. په دې ځای کي د اوبو يوه چينه وه. ده هم ځنګ ورته واچاوه چي ځان هوسا کړي. په دې وخت کي ناڅاپه د هوا مرغان او د غره وحشي ځناوران دې چينې ته د اوبو ځښلو يا اوګاه له پاره رامات سول. خو ځرنګه چي د چينې پر غاړه دا عابد سړی ناست وو، نو بيرته به وتورېدل او ولابه ړل. عابد له ځانه سره وويل چي زما ناسته خو دلته د دغو مخلوقاتو د تندي سبب سوه. د هغي ورځي له بازخواسته ځخه وبېرېدی چي د کلي کسات به له ښکره وري اخيستل کېږي. باره په ژړا سو او خپل ځان ئې ملامت کړ او دا بيتونه ئې زمزمه کړل:

خدايه ستا په دې جهان کي که يو پاک دئ سل ناپاکه
ما پر لاري برابر کړې له بې لارو امان راکه
زه دي داسي ژوند نه غواړم چي تر مرګه به ګمراه يم
مرګی سل ځله بهتر دئ تر بې لاري ژوند و ژواکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبس، په ژړاندو سترګو رارهي سو څو تر شپانه پوري ورسېد. شپانه ته ئې سلام واچاوه. هغه علیک ورته ووایه او پوښتنه ئې څني وکړه چي ته و دا ځای؟ ما ته خو هیڅ بنیادم تر اوسه پوري دلته نه دئ راغلی. ته څرنګه راغلې؟ عابد ورته وویل چي: "په خوب کي یو چا ستا د دغه غار نښاني راکړه. ما ته امر وسو چي درته راسم او زه هم دا دئ راغلم". شپانه د ده له خبرو څخه ډېر خوشاله سو. دواړه په هماغه غار کي د خدای په عبادت مشغول سول. د مېږو په شیدو او د پسونو په غوښو ئې ګوزاره کوله. په دنیا کي له مال و اولاده مجرد پاته سول څو د یقین مقام ته ورسېدل.

کیسه چي تردې ځایه راورسېدل، شهریار پاچا وویل: "اې شهرزادي! زه خو دي بیخي ډېر د زاهدانو لاري ته وهڅولم. د ښځو او نجونو پر وژلو دي پښېمانه کړم او د خپلو ناوړو عملونو له اسیته ځان ملامت بولم. اوس که دي د مرغانو کم نکل مکل زده وي، هغه راته وکړه". شهرزادي ورته وویل چي: "اې زموږ نېکمرغه پاچا! د نکلو په کتابو کي راغلي دي ...".

د هېلۍ او کیشپ نکل

یوه ورځ د اوبو یو مرغه په هوا سو. اوبو ته ئې کتل او وئې لیدل چي یوه ډبره اوبو رااخیستې ده. مرغه له هوا څخه راتا سو او پر دغه ډبره ودرېدی شاوخوا ئې وکتل چي ګوري یو بویناکه شی اوبو رااخیستی دئ. رائې ووړ، رائې ووړ او دغي ډبري ته تکیه سو. مرغه چي ورته وکتل، دا بویناکه شی مړ بنیادم وو چي پر بدن باندي ئې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري او نېزې ټپونه ليدل کېدل. مرغه له ځانه سره وويل چي دا هرومرو يو ناولی ظالم سړی وو. خلکو وژلی دئ او له شره ئې ځان خلاص کړی دئ. هېلۍ و دې بوږناکه مړي ته ارياني اخيستې ده چي ناڅاپه له هوا څخه ټپوسان و باښې و پکي باښې راښکاره سوې او پر دې بوږناکه مړي ئې غوټې راووهلې. هېلۍ چي دا حال وليد، وبېرېده، له ځانه سره ئې وويل چي ياره، ښه به دا وي چي دا ځای پرېږدم. باره په هوا سوه په داسي ځای پسي ئې کتله چي له دغو مرداريو او څيرونکو و وحشي مرغانو څخه ليري او گوښه وي. تله، تله، تله څو د اوبو په منځ کي ئې يوه درخته په سترگه سوه او پر کښېنستله. خپله مېنه او وطن ئې ډېر ارمان سو. ول خدايه! غم او واهمه دي تل له ما سره مله کړې ده. هر ځای چي ولاړه سم، دوی سم راپسې وي. خوښ خوشاله ناسته وم. دغه بوږناکه جسد اوبو راووړ. ما چي ويل دا به زما رزق و روزي وي او خدای به رالېږلې وي. هغه رزق وروزي مي دې څېرونکو مرغانو راڅخه وتروښوله. ما ته د خدای پر اوېجه باندي بل څه پاته نه سوه چي ژوند په وکړم. خو هوښياران بايد و نه غولېږي. هر چا چي پر دې نابوده باندي اعتماد وکړ، د مرگ تر ساعته به په ناپوهۍ کي ډوب وي. تر هغه ساعته پوري چي په خاورو کي ئې کښېږدي. دوستان او خپلوان ئې خاوري ورباندي واړوي. د مېړنو له پاره د دنيا پر مصيبتو باندي تر صبر و تحمل بل ښه شی نسته.

هېلۍ په دغه چورتو او خيالو کي ډوبه وه چي ناڅاپه له اوبو څخه يو نر کيشپ راووت. مرغه ته نزدې راغی او سلام ئې ورواچاوه او ورته وې ويل چي اې ښاغلې! ولي له خپلي مېني څخه راليري سوی يې؟ مرغه ورته وويل چي پر مېنه مي دښمنان راتوی سول. هوښياران خلک

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دښمنانو سره د ليدو کتو زغم نه لري. شاعر څه ښه ويلي دي:

پـر دنيـا چـي انـسان نـه وو، پـا چهي وه د اسـانو
ژوي ټولـه سـره ورونـه، خوشـالي وه پـر خوارانـو
دا شرير چي رانـازل سو، بد مرغۍ ئې کړلي تيتي
ظلم خپور سو پر مرغـانو، جبر و زور سو پر کبـانو
دښـمنۍ ئـې وکرلـې، عـالمونـه ئـې تـالا کـړل
پـه اوبو و پـه هوا کي، ټپک سو ورک د مظلومـانو
دا بد مرغه که واکمن وو، تـا بـه پرې نږدي اوبو کي
مـا بـه کښته لـه هوا کړي، الـوۍ بـه سم اورو کـي

کيشپ چي په حال پوه سو، نو ئې هيلۍ ته وويل چي زه به له دې وروسته پر تا باندي پام کوم او درڅخه ليري کېږم به نه. ما اورېدلي دي چي په دنياکي له وطن څخه تر جدايي بل هيڅ دروند مصيبت نسته. د هوښيارانو په نظر د دې مصيبت علاج اول صبر و تحمل دئ او بيا نو له سپېڅلو او رښتينو کسانوسره ناسته و ولاړه ده. زه هيله من يم چي زما خبري به ستا خوښي سوي وي او ما د يوه خذمتګار دوست په توګه ومنې. هېلۍ چي د کيشپ دا عالمانه وينا واورېدله نو ئې ورته وويل چي حقيقت هم دا دئ چي ما له خپلي ابايي مېني او له خپلو يارانو څخه د بېلتون زهر او د مرګي لذت څکلی دئ. هوښياران بايد د غم او ماتم پر وخت له دوستانو څخه مرسته وغواړي او د وفا له ښتنانو سره ملګرتوب وکړي. صبر او زغم ولري ځکه چي صبر ډېر ښه خوی او خصلت دئ او د زمانې په لوړ و ځوړ کي د چا له زړه څخه بېره ايسته کوي. کيشپ ورته وويل چی تشويش او اندېښنې دي له تا ليري وي، رشتيا هم بدي اندېښنې د چا ژوند پر نيمګور دروي او مېړانه له

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځه وړي. هېلۍ ورته وويل چي زه هر وخت د زمانې له حادثو څخه په وهم و اندېښنه کي يم. کيشپ چي دا خبره واورېده، ورته رانژدې سو او پر تندي ئې مچ کړه او ورته وې ويل چي د الوتونکو ټولۍ هر وخت ستا څخه مشورې اخلي. ته څرنګه غم ته په زړه کي لار ورکوې؟ هېلۍ په دغه وخت کي په هوا سوه او هغه ځای ته ولاړه چي د انسان بويناکه جسد پکښې پروت وو. هماغي دېبري ته چي ورسېده، هورې ځای وو، جولا نه وو. د بويناکه جسد فقط يو څو هډوکي پراته وه او باښې و ټپوسان پر خپله تړه تللي ول. چابک بيرته کيشپ ته راغله او د دښمنانو د تګ حال ئې ورته بيان کی او ورته وې ويل چي اوس نو بيرته خپلي مېني ته ځم چي خپل دوستان و ياران ووينم. له خپل وطن څخه چاره نسته. آبس، کيشپ هم ورسره رارهي سو. په هغه ځای کې داسي څه و نه ليدل چي د چا دي تراه ځني وسي، يا دي ځني وډار ېږي. د هېلۍ تندی سره وغوړېدی او سترګي ئې روښانه سوې او دا بيتونه ئې وويل:

شکر دي وي خدايه چي ژوندی او پر خپل کور يم
ناسته له دوستانو سره خوښه له هر لوري يم
تل دي دا جونګړه وي ودانه په خپلوانو
لیري دي غمونه وي له دوست او عزيزانو

څه سر دي پرله ګرزوم، کيشپ هم په هغه ټاپو کي ځانته ځای جوړ کړ او د خوښۍ، خوشالۍ، عيش او عشرت شپې و ورځي ئې تېرولې چي ناڅاپه يوه ورځ په هوا کي يو وړی شهين راښکاره سو او هېلۍ ئې پخپلو منګولو کي پورته کړه. هېلۍ چي وکتله چي اجل او وخت و وعده ئې رسېدلې ده نو ئې تن و تقدير ته ورسپاره. وايي چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې د هلاک سبب د تسبیحاتو پرېښوول وه. د دې تسبیحات داسي وه: (سبحان ربنا فیما اغنی وافقر).

پاچا شهرزادي ته وویل چي په دې نکل خو دي زه نور هم د زهد و تقوا لور ته ورپوري وهلم. اوس که دي د وحشي ځناورانو کومه کیسه میسه زده وي راته وئې کړه. شهرزادي ورته وویل: "پر غبرګو سترګو!"

د ګیدړي او شرموښ نکل

وایي چي په پخوا زمانو کي یوه ګیدړه او شرموښ یو ځای سره اوسېدل. اندېوالي ئې ښه ډېره اوږده سوه. دې شرموښ به هر وخت پر ګیدړي باندي ظلم کاوه خو ګیدړي به بیا هر وخت دی و دوستۍ او ښې ګوزارې ته راباله او ورته ویل به ئې چي که ته دي دا ظلم پرې نږدې او زما حق پر ځای نه کړې، خدای به دي د بنیادم په لاس ورکړي. د هغه خورا ډېر چلونه او چمونه زده دي. په هوا کي مرغان ښکارولای سي او په اوبو کي کبان نیولای سي. غټي غټي ډبري ماتولای سي. له غرو څخه ئې ښارونو ته وړلای سي. ته د انصاف لار واخله، ظلم پرېږده. تا ته به هم خدای خیر درپېښ کړي.

شرموښ د دې خبري نه منلې او په قهر ئې جواب ورکاوه. یوه ورځ ئې ورته وویل: "ستا ئې د لویانو او مشرانو په کار څه کار؟" بیا ئې نو یوه داسي ټینګه چپلاخه یا څپېړه پر مخ ورسره کړه چي ګیدړه خواره بوڅه راواوښته او بېسده سوه. یو وخت چي پر هوښ راغله، نو ئې په خندانه خوله له شرموښ څخه عذر وغوښت او دا بیتونه ئې ورته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تکلیف سي د رته پېښ د دوست له خوا
او بیا وروسته په عذرونو سي گویا
چا ته بویه چي ئې عذر ور منظور کړي
عذر نه منل بتر دي تر گناه
دا خبر له اولنو څخه راپاته
کوړ مغزی توره هیڅ نه خوري د هیچا

شرموښ چي دا بیتونه واورېدل، نو عذر خو ئې ومانه منگر ورته وې ویل چي بله ورځ به دا بې معنا خبري ما ته نه کوې. دا خبري تا ته هیڅ گټه نه سي رسولای. یو کار چي تا ته گټه نه رسوي، هغه مه کوه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او نهه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شرموښ گیدړي ته وویل: کومه خبره چي تا ته گټه نه رسوي، مه ئې کوه او کوم څه چي تا نه خوشاله کوي، مه ئې اوره. گیدړي ورته وویل چي بالکل سمه ده. ستا نصیحت به په غوږکي ټینگ ونیسم او هیڅکله به ستا له رضا پرته هیڅ کار هم و نه کړم. پوهانو ویلي دي چي چا پوښتلی نه یې، جواب مه ورکوه. کوم ځای ته چي چا بللی نه یې، مه ورځه. هغه کار چي گټه نه لري، مه ئې کوه. ظالمانو ته د نصیحت خبري مه کوه ځکه ستا د پند و نصیحت پر ځای به ظلم و مشقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربانديٍ راولي. شرموښ چي د ګيدړي خبري واورېدلې، نو مخامخ خو ئې ورسره وخندل منګر په زړه کې قسم ورته واخيست چي که نن وي که سبا، دغه ګيدو انا به هرومرو وژنم. خو ګيدړي بيا د شرموښ د ظلمونو په مقابل کي له صبر و زغم څخه کار اخيست او له ځانه سره به ئې ويل چي د ظلم پاى وران دئ. ظالم به آخر تاواني کېږي او ناپوه به آخر پښېمانه کېږي. څوک چي له خدايه وبېرېږي، شا ئې مځکي ته نه رسېږي. انصاف د اشرافو کار دئ او په دنيا کي تر ادب ښه خوى بل نسته. غوره لار دا ده چي له دې ظالم سره ګوزاره وکړم. ظالم ته خداى پخپله سزا ورکوي. باره نو ګيدړي و شرموښ ته وويل چي بنده چي خداى ته توبه وکاږي، خداى ئې توبه قبلوي. ما اريانې له ناپوهۍ څخه تا ته نصيحت کاوه. که په دې خبر سې چي ستا څېېړي زه څونه خوږ کړې يم، ولچي دستي مي وبخښې. دې چپلاخي که څه هم زما ماغزه راخبر کړه، خو ګيله او شکايت نه کوم. څه ښه ئې ويلي دي چي: "شيخ فريده، خاموشي دي بهتري ده". د دوستۍ څپېړه که څه هم په اول سر کي ترخه ده خو مېوه ئې بيا خوږه ده.

شرموښ ورته وويل چي دا وار خو مي وبخښلې، منګر زما له خښمه به ځان ساتې، امر به مي منې. ګيدړي ورته وويل چي پر دواړو سترګو ئې منم. دا ګيدړه به هر کله په واهمه کي وه. يوه ورځ ګيدړه د انګورو يو باغ ته ولاړه. د باغ په دېواله کي ئې يو سورى په سترګه سو. له ځانه سره ئې وويل چي دا سورى بې څه نه دئ جوړ سوى. ښه به دا وي چي له دې سوري څخه څوک ځان ليري وساتي. اولنو ويلي دي چي که دي په مځکه کي سورى وليد، لار ځني چپوه. هوښ کوه چي پښه پکښې کښېنږدې. که دي کښېښووله، د هلاکت سبب به دي سي. وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخوا به ځينو خلکو د مړې ګيدړې پوست له پروړو ډک کړ. په باغ کې به ئې يو ځای ودراوه. مخ ته به ئې انګور ورته کښېښوول. نوري ګيدړي چې به دغه ځای ته ورغلې په دام کې به بندي سوې. ګيدړې فکر وکړ چې د دغه دېواله سوری هم له دغه راز داموځخه يو دام دئ. باره ګيدړه په ډېر احتياط سره ورو ورو دېوال ته نزدې سوه او هغه سوري ته ئې وکتل. چې ګوري، د سوري تر شا يو ژور ډب دئ چې د باغ څښتن د وحشي حيوانانو د نيولو له پاره کيندلی دئ. ګيدړه له ډب څخه ليري ودرېدله او د خدای شکر ئې پر ځای کړ چې د دې په زړه کې ئې ببره ورواچوله او همدا ببره د دې د نجات سبب سو. له ځانه سره ئې وويل چې خدای دي وکړي چې د دې ناولی دښمن شرموښ پکښې ولوېږي او تر هغه وروسته به نو دا د انګورو په باغ کې يوازي ګرزي او خپلي چړچې به کوي. باره ئې سر وښوراوه او له خوشالۍ څخه شنه د خندا ولاړه او په خنداکي ئې دا بيتونه هم زمزمه کړل:

دا به څرنګ نېک ساعت وي چې دښمن مې بند په دام وي
له خوښيه به نڅېږم ټول ژوندون به مې ارام وي
واهمې به تښتېدلې، انديښنې به په فرار وي
مخ به تک تور د دښمن وي، په عالم کې به بدنام وي
هوسونه به رادرومي، زما و لور ته زما و کور ته
عيش ونوش به مې نصيب وي بختوري به ايام وي
که دا باغ دئ کې مېوې دي تصرف به مې ټول خپل وي
څه به خورم، څه به ښندمه شکرانه به د طعام وي

دا بيتونه چې ئې وويل، باره تر شرموښ پوري په منډه راغله او ورته وې ويل چې خدای دي بخت بيداره کړ او له غيبي خزانو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر یوه باغ پېښه سوم. دا ټوله غیبي شتمني او بې تکلیفه رزق وروزي دي خدای پر تا باندي مبارک ولري. شرموښ ورته وویل چي دا باغ دي څرنګه پیدا کړ. ګیدړي ورته وویل چي د انګورو پر یوه باغ پېښه سوم چي څښتن ئې مړ سوی وو. چي ورننوتم او دا رنګارنګ مېوې مي د درختو پر ښاخو څوړندي ولیدلې، ... د شرموښ خولې اوبه وکړې او د ګیدړي خبره ئې په خوله کي وروچه کړه، ول درځه چي ورځو. باره ګیدړه دمخه سوه او شرموښ په پسې سو. د باغ د دېواله سوري ته چي ورسېدل، ګیدړي پښه ونیوله او شرموښ ته ئې وویل چي دردمخه سه. شرموښ چي په سوري کي پښه کښېښووله، درز ئې سو، په ډب کي ولوېد. ګیدړي چي شرموښ په ډب کي بند ولید، نو دابیت ئې ورته وویل:

هی توبه! د حرص له زوره خلک اچوي په دام کي
د دنیا طلب ئې ړوند کړي خوله ئې ډکه په حرام کي

بالا نو له ډېري خوشالۍ څخه پرله وڅرخېده او دا بیتونه ئې ورسره زمزمه کړل:

شکر شکر دي وي خدایه چي مي غوښت هغه دي را کړل
په همت دي مېړنۍ کړم، دښمنان مي نیمه خوا کړل
آرزوګاني مي پوره سوې، امیدونه مي غوړېږي
ما یو جام تش کړی نه دئ، ساقي نور ډېر راعطا کړل

باره نو د ډب څنډې ته ورنږدې سوه چي ګوري شرموښ په سرو اوښکو پروت دئ. دې هم سر ورسره پټ کړ او وئې ژړل. شرموښ ورته وویل چي دا اوښکي دي د زړه سوي دي اوکه ... ګیدړي سمدلاسه ورته وویل چي قسم مي دي په هغه خدای وي چي ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډب ته وراچولی يې، چې زما ژړا خو د زړه سوي له اسيته نه ده. ژړا پر دې راغله چې دا ته ولي لا تر دې ګړيه ژوندی پاته يې. افسوس مي پر دې دئ چې ته پخوا لا ولي دې ډب ته نه وې لوېدلی. که ته زما سره تر شناخت پخوا دې ډب ته لوېدلی وای، ما به ولي دونه ديدنی او شواخونونه ليدلای. شرموښ ورته وويل چې: "اې پليتي! ژر ورسه او مور مي راخبره کړه .ګوندي هغه مي له څاه څخه دروباسي". ګيدړي ورته وويل چې ته خپل حرص دې څاه ته اچولی يې. د راوتلو اميد نور له زړه باسه. نه دي دي اورېدلي چې وايي: "من لم يفکر فی العواقب لم يامن المعاطب" معنا دا چې: "څه کرې، هغه به ريبې".

شرموښ ورته وويل چې تا خو زما سره مينه و محبت لاره، زما سره دي دوستي کوله او زما له قهره څخه ډارېدلې. اوس ته ما ته زما د خپل بد عمل سزا مه راکوه. هر څوک چې کمزورو ته د مرستي لاس وغځوي، خدای تعالی به ډېر عوضونه و اجرونه ورکړي. ښاعر څه ښه ويلي دي:

له کمزوري سره مرسته مکافات لري بې شانه
دا خبر مي اورېدلي له پوهانو ده، جانانه
د مجرم سزا دغه، چې شرمنده وي په عالم کي
که چا عفوه ورته وکړه، وبه کړي ګټه پرېمانه

ګيدړي ورته وويل چې: "اې بې عقله ځناوره او اې ناپوهه وحشي! خپل ظلمونه دي لکه چې هېر سول. خپل کبروغرور دي لکه چې له ياده ووت. نه دي دي په ياد چې له ډېره کبره به دي هيڅوک په سترګو نه ليدل. تا پر خپلو زېردستانو باندي کله هم رحم کړی وو؟ زه به د شاعر دغه پندونصيحت ولي له زړه باسم چې ويلي ئې دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عفوه ښه ده، بخشش ښه دئ، زې پر سر ستر گو منم
خو پر تېر د ظالمانو مه ږدئ هيڅکله مرهم
دا لوی ظلم پر انسان دئ، لو جفا ده، لو گناه ده
که چا رحم و شفقت کاوه پر مار و پر لړم

شرموښ ورته وويل چي: "اې پر ما گراني! ما ته د تېرو گناهونو جزا مه راکوه. عفوه خو د خدای د دوستانوخاصه ده او احسان خو يوه لويه سرمايه ده. شاعر ويلي دي:

بخت به ويښ د هغه چاوي، کاميابي به ئې په خوا وي
پر عاجز چي شفقت کړي، د بېوزلو همنوا وي

څه سر دي پرله گرزوم. شرموښ خورا ډېري توري تپي وکړې او گيدړي ته ئې ډېري زارۍ و جگۍ وکړې او ورته وې ويل چي له دې کندي څخه ئې وباسي، خو گيدړي ورته وويل چي: "اې چمبازه! له دې کندي څخه د راوتلو خيال له سره وباسه. دا کنده ستا د خپلو عملو مکافات دئ". بيا ئې نو په خندا ورته دا بيتونه وويل :

چي پرون دي وه کرلي نن ئې ورېبه حاصل
عاقبت به وي همداسي د ناپوهه د جاهل
پر دښمن که دي لاس بر سو فرصت مه باسه له لاسه
دا خبره مي زده کړې ده له خپل پير کامل

شرموښ ورته وويل چي ما خو ستا څخه د يارۍ تمه درلوده او فکر مي نه کاوه چي ته به مي دې کندي ته ورواچوې. باره ئې تر ستر گو اوښکي راتوی سوې او په ژړا کي ئې ورته وويل:

ما ول ته به مي، پخپل مهرو کرم و نازوې
هی افسوس ته مي د لاسه لا تور مخ راتوروې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګيدړي ورته وويل چي اې ناپوه دښمنه! دا څه پېښه سوه چي ته له هغه تکبر و ستمګرۍ څخه د عاجزۍ او پښېمانۍ دې حال ته راغلې. ما چي ستا سره د دوستۍ خبري کولې، هغه خو مي ستا د ظلم و ستم له ډاره کولې. داسي نه وو چي ما د زړه له کومي غوښتل چي ستا سره دوستي وکړم. اوس د خدای احسان دئ چي ته ئې په غم و بلا کي ګرفتاره کړې. شاعر څه ښه ويلي دي:

کــه چـــا واخيـــستله تـــوره د ســـتم
عاقبـت بـه کـړي خپـل ځـان بانـدي کـړم
د ستم دوران يـو څـو ورځـي دئ پـوه سـه
ژونـدون نـه پـايي پـه مِکـر و پـه چـم

شرموښ ورته وويل چي اې ځوانمرده ځناوره او اې هوښيار وحشي! دا د دښمنۍ خبري پرېږده. زما و ستا د پخوانۍ اشنايۍ په خاطر زما په خلاصېدو کي مرسته راسره وکړه. ولاړه سه، يوه رسۍ راوړه. يو سر ئې په يوه درخته پوري وتړه او بل سر ئې ما ته راوځړوه. چي له دې کندي دروختلم، زما ئې ستا سره وعده چي خپل ټول هست و نېست به تا ته دروبخښم. ګيدړي ورته وويل چي: "ګرګه، بله چاره دي نسته بې له مرګه". خبري نوري مه اوږدوه. بې فايدې خبري ګټه نه دررسوي. خپل کړه دي در په ياد که، خپل مِکر دي در په زړه که. او ته لا ودرېږه، سختۍ لا نوري درته ګوري. د ډېرو سنګسارېدل دي لا هم په مخ کي دي. د دې دنيا سختۍ چي دربانديي تېري سي، د هغې دنيا سوځې لا هم درته ګوري، د دوزخ لمبې لا هم درته انتظار باسي.

شرموښ ورته وويل چي: "يا اباالحصين! له زړه څخه دي کينه و

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغض وباسه. د دوستۍ لار را واخله او پوه سه چي هر چا چي يو څوک له مرگه خلاص کړ، گويا ټول جهان ئې له مرگه وژغوره. دښمني و فساد دي اور واخلي. پوهانو له فساده کرکه کړې ده. تر دې به زيات فساد څه وي چي زه په دې کنده کي پاته سم او د مرگي په غېږ ورسم او ستا دي په وس پوره وي چي ما له دې کندي دروباسې.گيدړي ورته چي اې ظالمه خدای ناترسه! ما ته ستا د دې ظاهري غوړي ژبي او د باطن له خباثت څخه د هغه باز کيسه را په ياد سي چي له زرکي سره ئې چم و دروه کړې وه. شرموښ ورته وويل چي د باز و زرکي کيسه څه راز وه؟ گيدړي ورته وويل چي يوه ورځ د انگورو باغ ته ولاړم . غوښتل مي چي يو څه انگور وخورم. چي گورم، يو باز دئ پر زرکه باندي غوټې وهي او غواړي چي ښکار ئې کړي. زرکي ځني الا کړه او خپلي ځالي ته ولاړه او هورې پټه سوه.

باز ورغی د غار په خوله کي ورته ودرېدی او ورېږغ ئې کړه چي: "اې بېعقلي! ما چي ته په دښت کي وليدلې چي په دانه پسي گرزېدلې. زړه مي درباندي وسوځېدی او دا دئ اوس مي يوه لمن دانې راټولي کړي دي او تا ته مي راوړي دي چي وئې خورې. تا راڅخه الا کړه. زه ستا د دې تېښتي په سبب پوه نه سوم. راووزه او هغه دانې چي مي درته راوړي دي، وئې خوره. زرکي چي دا خبري واورېدلې، زړه ته ئې ولوېدله او له ځالي څخه راووتله. د دې راوتل وه او د باز پر حمله وه. ټينگه ئې په منگولو کي ونيوله.

زرکي ورته وويل چي: "دغه دي ها ياري و دوستي وه؟ دغه دي ها دانې وې؟ ما ستا پر درواغو باندي باور وکړ او ته مي اوس غوښي خورې. پوه سه چي دا غوښي به خدای ستا په نس کي زهر کړي". باز

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې پر خبرو غوږ و نه نیو او بڼکې ئې ورتاشي په تاشي (تارپه تار) کړې او خواره کی. ئې مړه کړه او وئې خوړه. باره گیدړي شرموښ ته وویل، هر چا چي بل چا ته کوهی کیندلی وي، آخر پخپله پکښې لوېږي. تا زما سره د چم و خطا ایستلو لار اخیستې وه، آخر دي پخپله پښه پکښې وښوئېدله. شرموښ ورته وویل چي دا د اناگانو کیسې و متلونه پرېږده. ته څه ما ته زما د بدیو خبري کوې. د هغو بدیو سزا مي همدا بس ده چي په دې کنده کي په دغسي بدحال کي پروت یم. زما پر حال خو زما د سر د دښمنانو لا زړه سوځل کېږي. ته اوس یو کار وکړه چي سل کاره وارزي. ما د دې کندي څخه دروباسه. تا نه دي اورېدلي چي دوست به دي وژړوي او دښمن به دي وخندوي. ما خو چي پر تا ظلم کاوه، نو په زړه کي خو مي بد نه وه دربانديي پېرزو. په زړه کي خو دي دوست وم. هوښیارانو ویلي دي چي دوست باید د دوست په ژغورلو کي زیار وباسي او ښه دوست تر ورور لاهم چا ته نزدې وي. که ته مي له دغه جنجاله څخه وژغورې، دونه مال و دنیا به درکړم چي تر مرگه به ئې تمامه نه کړې. داسي چمونه وچلونه به دروښیم چي تر دې باغ به سل کوټي ښه باغونه په پیدا کړې. پر داسي خوږو مېوو به پېښه سې چي خوله به دي تر قیامته پوري په خوږه وي.

گیدړي پر وخندل او ورته وې ویل چي عالمانو خو ښه ویلي دي. دا خو رشتیا دي چي دوست به د دوست په ژغورلو کي کوښښ کوي. منگر زه ستا و عقل ته اریانه تللې یم چي پر دا دونه ظلم و ستم باندي چي پر ما دي کړی دئ، اوس لا هم ما په دوستانو کي شمېرې؟ ما ته د انگورو د باغو د پیداکولو چمونه راښیې؟ که ستا داسي چمونه زده وای، پخپله به دي د ځان غم خوړلی وای او دا بده ورځ به نه درباندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتللای. ته هغه چا ته ورته یې چې پخپله ناروغ وي او بل چا ته د روغېدو علاج ورښيي.

شرموښ چې د ګیدړي دا خبري واورېدې، پوه سو چې د مرستي تمه بې ځایه ده. باره په ژړا سو او وې ویل چې تر اوسه مي چې هر څه کړي دي، له ناپوهۍ مي کړي دي. که له دې بلا څخه خدای دا واري خلاص کړم، نور مي توبه ده او بیا به بد نه کوم. تر ځان کمزوري به نه ځوروم. یوه ګودړۍ به واغوندم، په غره کي به له ځناورانو څخه ګوښه یو ځای کښېنم. که مي چا ته کوم خیر رسېدی، خو وررسوم به ئې او له محتاجانو سره به مرسته کوم او که نه وو، د خپل خدای عبادت به کوم. آبس، سر ئې پټ کړ او په ژړا سو. دونه ئې وژړل چې آخر د ګیدړي زړه پر وسوځېدی او د ده په توبه کښلو باندي خوشاله سوه. باره ئې کندي ته شا وروګرزوله او خپله لکۍ ئې وروځړوله.

شرموښ تر لکۍ ټینګه ونیوله او ځان ته ئې ورکش کړه. ګیدړه هم درز سو، لاندي ورولوېدله. ګیدړه چې کندي ته ورولوېدله، باره شرموښ سترګي پر راغټي کړې، ول: ولي دي پر ما رحم نه کاوه؟ سختي و تونديي خبري دي راته کولې. آخر، زه خو دي یاروم. شکر دي وي خدای ته چې ته هم زما په رنګ سوې. پوهانو ویلي دي چي: "مه کوه په ما، و به سي په تا". باره نو شرموښ دا بیتونه ورته وویل:

ولي غوزاره سوې، ګیدو انا! چادي سوې
د زمرو په لاس کي کښېوتي بندي سوې
تا د بل له لاسه ډېر شکایت وکړ
خو آخر خپله اخته په دا خواري سوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو وایه چي ظلم وو چا کړی؟
اوس پوهېږې چي دا چیري زنداني سوې؟

تر دې بیتو وروسته ئې گیدړي ته وویل چي اوس نو مجبوره یم چي تا تر ځان دمخه کړم. دمخه تر دې چي زه مړ سم، تا به هم د مرگي په غېږ وروولم. گیدړي فکر وکړ، چي له دې کورخرا پي سره خو په بلا کښېوتم. اوس نو باید له خدای راکړي عقل څخه کار واخلم او خپله ټوله هوښیاري په کار واچوم چي د دې سرکوزي له زوی څخه ځان خلاص کړم. پوهانو ویلي دي چي اوښکي د مصیبت پر وخت ښه علاج دئ:

چي په ښوی پیاله کي ولوېږي مېږی
په زور نه سي راختلای روغ رمی
چارناچار به له حیلې څخه کار اخلي
کنه، نه خېژي له پښې څه دا اغزی

باره گیدړي ورته وویل چي اې امیره! زما پر وژلو باندي تلوار مه کوه. عجله د شیطان کار دئ. دا کار مه کوه. پښېمانه به سې. که ما ته وخت راکړې او زما پر خبره غوږ ونیسې، که خدای کول دواړه به له مرگه نجات ومومو. خو که دي زما پر وژلو باندي بېړه وکړه، دواړه به په دغه کنده کي مړه پراته یو. شرموښ ورته وویل چي: "اې پلیتي چمبازي! ووایه چي زما و ستا د نجات لار کومه یوه ده؟ او مهلت د څه له پاره غواړې؟" گیدړي ورته وویل چي زما نخشه داسي ده چي اول خو به ته زما سره بد نه کوې. بد خو لا څه چي د لاسه به ښه راسره کوې. ځکه ما ستا توبه واورېدله چي پر تېرو کارو دي پښېماني کوله، د هغو له بابته خواشینی وې او افسوس دي کاوه، د دوستانو له ازارولو دي هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبه وکښله. دا مي هم ستا له خولې واورېدله چي که له دې کندي څخه خدای نجات درکړ، نور به نو خوږې مېوې او انگور نه خورې. د تقوا لار به اخلې، نوکان به دي پرې کوې، غاښونه به دي کاږې، گوډړی به اغوندې او خدای ته به نزدې کېږې. ستا دې خبرو زما پر زړه باندي د رحم اوبه تويي کړې او سره له دې چي ستا د وژلو په لټه کي وم، خو چي ستا توبې ته مي وکتله، پر ځان مي فرض وگڼله چي له دې مصيبت څخه دي خلاص کړم. نو هغه وو چي خپله لکۍ مي کندي ته د دې له پاره دروځړوله چي ته لاس پر ونيسې او له کندي راووزې. منگر ته له خپله زوره ناخبره وې، د دې پر ځای چي ځان له کندي راوباسې، زه دي د ځان و خوا ته داسي په زور او قوت کش کړم چي ما فکر کاوه لکۍ به مي اوس غوڅه په بېخ کي پرې سي. اوس دا دئ زه و ته دواړه په دې کنده کي بند پاته سوو او په داسي بلا اخته سوو چي خلاصېده ورڅخه مشکله ده. منگر که ته زما خبره راسره ومنې نو بيا د خدای په فضل دواړه له دې مصيبته څخه خلاصېدلای سو. په دې شرط چي تر نجات وروسته نو ته پر خپله خبره ودرېږې او توبه دي ماته نه کړې. بيا به نو زه و ته بيرته سره ياران سو. شرموښ ورته وويل چي: "ستا خبره څه ده، چي وئې منم؟"

گيدړي ورته وويل چي ته د شا پر پښو جگ ودرېږه. زه به ستا پر اوږو باندي وخېژم او ځان به د کندي ژۍ ته ورنزدې کړم او له کندي به ووزم. بيا به نو تا ته رسۍ راوځړوم، ته به پر هغې باندي راوخېژې. شرموښ ورته وويل چي زما ستا پر خبره باور نه راځي. پوهانو ويلي دي هر چا چي د نامردانو په خوله وکړه گويا ځان ئې وغولاوه او د ازمويلي بيا ازمويل خو آخر پښېماني ده. په دې باب شاعر څه ښه ويلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي:

ازمويلي مي ستا نيت دئ ستا كارونه
تجربې دي رابنوولي ستا مكرونه
په بلاوو، په ژړاوو به اخته سي
كه چا ومنل دا ستا چټل پندونه
اوربدلي به دي وي له اولنو څه
"د دبنمن اول كلام پسې تېپونه"

ګيدړي ورته وويل چي مه كوه، بد ګومان د ايمان زيان دئ او ښه ګومان د ځوانمردانو كار دئ. اوس ښه لار دا ده چي زه و ته د خپل خلاصون په فكر كي سو. تر دې چي دواړه مړه سو، بهتره به دا وي چي د يوې چارې او علاج په فكر كي سو. بد ګومان له زړه وباسه. تې داسي فرض كړه چي تا زما په خوله وكړه او زه له كندي څخه ووتلم. نو به يا تا ته رسۍ راوړم چي له كندي څخه پر راوخېژې، يا به داسي وي چي ستا سره به خيانت وكړم، ځان به خلاص كړم او تا به دالته پرېږدم. نو دا خو ممكنه نه ده چي زه دي بيا د ښهاني ورځ وينم. ستا نېكي به زما د پښو پاى پېچک وي او ځان به ځني خلاصولاى نه سم. په كتابو كي راغلي دي چي: "الوفاء مليح،والغدر قبيح" معنا دا چي: "ښه وي، بد دي ورک سي. وفا خوږه ده او جفا ترخه". ښه لار دا ده چي ته پر ما اعتماد وكړې. زه هم داسي خوړلې شومه نه يم. د دنيا په ښه و بد پوه يم. اوس ژر كوه، وخت تنګ دئ.

شرموښ ورته وويل چي كه څه هم پر تا مي باور نه كېږي خو په دې پوه يم چي تا زما توبه واورېدله او زما د نجات په فكر كي سوې. اوس به نو زه ستا خبره ومنم. كه دي چم وخطاايستل راسره وكړل، دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چم به خدای ستا د هلاک سبب کړي. آبس، شرموښ پر دوو پښو جګ ودرېدی. ګیدړه ئې په چوچوغاړه کې واخیستله او د کندي ژۍ ته ئې ورنزدې کړه. ګیدړه جسته وغورځېده او له کندي ووتله.

شرموښ ورته وویل چي: "ګوره اشنایه! چي زه دي هېر نه سم. ژر کوه، رسۍ راوړه". ګیدړي په کټ کټ وخندل او ورته وې ویل: "اې د خدای شوده! تا ته لکه چي پر ما باندي هم د ځان خیال کړی دئ. ما چي ستا توبه واورېدله، خوشاله سوم، ونښېدم، لکۍ مي دروځړوله. منګر تا زه کندي ته ورکش کړم او لاندي دي ورواچولم. اوس خدای زه ستا له منګولو او له هغه مصیبت څخه خلاصه کړم. نو اوس به څرنګه زه ستا د وژلو په فکر کي نه کېږم. ته د شیطان له ذاته یې. برایې مي خوب لیدی چي ستا واده وي او زه پکښي نڅېږم. له یو چا څخه مي د خپل خوب معنا وپوښتله.

هغه راته وویل چي: "په یوه مصیبت به اخته سې، منګر ژر به ځني خلاصه سې". ستا په لاس زما کښېوتل او بیرته خلاصېدل، زما خوب رشتیا کړ. اې جاهله ! ته باید وپوهېږې چي زه ستا دښمنه یم او ته له شوده ګۍ څخه زما د اشنایۍ په هیله یې. پوهانو ویلي دي چي "د بدانو مرګ د خلکو ارامي او د مځکي پاکي ده" زه بېرېږم چي که مي ستا سره وفا وکړه، زه به پخپله پر داسي بلا واوړم چي بیا به مي خلاصېده ځني مشکله وي. شرموښ چي د ګیدړي خبري واورېدې، خپل تندی ئې وټکاوه او ډېره پښېماني ئې وکړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شرموښ له ډېري پښېمانۍ څخه مځکه وډبوله خو له ګيدړي سره ئې د عاجزۍ لار راواخيستله. زارۍ ئې ورته شرو کړې او ورته وې ويل چي تاسي د ګيدړو طايفه په ځناورانو کي د ښه خولې و ژبان طايفه ياست. ستا خوږه ژبه خو ټولي دنيا ته معلومه ده. زه پوهېږم چي ستاسي ټوکي ټکالي خوښي دي. دا اوس خبري دي هم د ټوکو له اسيته دي، منګر ټوکي ټکالي هم حدواندازه لري. هر وخت ټوکي کول ښه کار نه دئ. ګيدړي ورته وويل چي ټوکي خو رشتيا هم خپل ځاى لري او په دې ځاى و اندازه ئې ټوکماران ښه پوهېږي. ته بې عقل و ناپوه اوس دا فکر له سره وباسه چي زه به ستا غوندي ظالم له لاسه تر نجات وروسته بيا هم ستا په غوږه ژبه وغولېږم. شرموښ ورته وويل چي اوس مناسبه دا ده چي ته زما د ژغورلو په تلاښ کي سې. زه او ته خو د عمرونو ياران او دوستان يو. که مي ته له دې مصيبته څخه خلاص کړې، زه هم ناچاره يم، ستا سره به ښه کوم.

ګيدړي جواب ورکړ چي پوهانو ويلي دي: "له بدانو سره ياري مه کوه. ځکه له بدانو سره ياري له ځان سره دښمني ده. له درواغجن سره ورورې مه کوه. ځکه له دروااغجن سره چي ښه وکړې، پټوي ئې. خو که دي بد وکړه، ټوله دنيا درباندي خبروي". پوهانو دا هم ويلي دي چي: "هر څه لره چاره سته، خو مرګی علاج نه لري. هر څه پټلېس کېدلاى سي، خو ښېښه چي ماته سوه بيا نه پټليسېږي. د هر کار دفع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای سي منګر که وخت و وعده پوره سوه، هغه نه راګرزي". دا چي ته راته وايې ښه به راسره وکړې" نو ما ته د هغه مار کيسه راپه ياد سوه چي وايي يو مار له مارګير څخه وتښتېدی. يو سړی په مخه ورغی او پوښتنه ئې څني وکړه چي: "خيرکړې! څه پېښه ده؟ ولي داسي په منډه کي يې؟" مار ورته وويل چي له مارګيره تښتم. ته به کوې خدای به کوي، ما څني پټ کړه. سړي د مکافات په تمه مار پخپل جېب کي پټ کړ. مارګير چي تېر سو او د مار له زړه څخه د مارګير بېره ووتله او زړه ئې پر ارامه سو، باره سړي ورته وويل چي: "راکه، انعام مي". مارورته وويل چي وايه! پر کوم ځای دي وچيچم. ته پوهېږې چي زه خو بل څه نه لرم. سړی ئې داسي وچيچه چي ځای پر ځای مړ سو.

ګيدړي شرموښ ته ورغبرګه کړه چي زما و ستا معامله هم کټ مټ د هغه مار و ها سړي معامله ده. د شاعر دا خبره دي نه ده اورېدلې چي:

که نېکي دي له بدانو سره وکړه
ګوا، بدي دي له نېکانو سره وکړه

شرموښ ورته وويل چي: "اې غوړژبې ځناوره! او اې خوش اوازه حيوانه! تا ته زما زور نه دئ درمعلوم. زه پر ټينګوکلاوو باندي يرغل کولای سم، د انګورو شنه باغونه لاښ کولای سم. ته زما له فرمانه سر مه غړوه. زما سره داسي وضعه وکړه لکه يو مريی چي ئې له باداره سره کوي".

ګيدړي ورته وويل چي: "زه ستا بې عقلۍ ته په حيرت کي يم. ته پر ما باندي داسي امرونه کوې، لکه زه چي ستا مينځه يم. خو ژر به ووينې چي سروغاښونه به دي د ډبرو په باران ټوکر ټوکرسي". باره ګيدړه د باغ څنګ ته پر يوه لوړه ودرېده او باغوان تې ورږغ کړه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې خوا خلک راغلل او کندي ته راورسېدل. گیدړي ځني الا کړه او پټه سوه. خلکو ولیدل چي شرموښ په کنده کي بند دئ. باره ئې د ډبرو باران پر شرو کړ. تر هغو ئې ډبري پر اورولې، څو شرموښ مردار سو او دوی ځني ولاړل. خلک چي ولاړل، گیدړه بیرته کندي ته راغله، چي گوري شرموښ بوړي بوړي مړ پروت دئ. له ډېري خوشالۍ څخه ئې لکۍ یو ډانگ ونیوله او بازۍ ئې شروع کړې او دا بیتونه ئې وویل:

شکر شکر دي وي خدایه چي مي بخت سو راییدار
زما د سر دښمن نابود سو هلته پروت دئ خوار و زار
ما لیدلي دي په ژوند کي ډېر سرونه ډېر تنونه
چي خپل ظلم و ستم دي رسولي تر جگ دار
هوښیارانو راپرې ایښې دا متل له زمانو دئ
"کوهی مه کینه و چا ته، نه چي خپله سې پر غوزار"

تر دې وروسته نو گیدړي په ارام زړه د انگورو په باغ کي خپلي چړچې کولې څو اجل ئې پوره سوه او دا هم مړه سوه. دا وه د شرموښ او د گیدړي کیسه.

د موږک او تورلمي (سمور) نکل

وایي چي یو موږک او تورلمی سمور[1] د یوه بېوزله بزگر په کور کي اوسېدل. یوه ورځ ناڅاپه د دې بزگر یو اشنای ناروغه سو او طبیب ورته بې پوستکو کونجتي (کونځلي) وروفرمایلې او یو څو کونجتي

---

[1] سمور ته ئې په افغان قاموس کي تورلمی کښلی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې ناروغ ته ورکړې چې سپيني ئې کړي او پوستکی ئې ځني ايسته کړي. دې سړي کونجتي خپلي مايني ته ورکړې چې سپيني ئې کړي. مايني ئې دا کار وکړ. په دې وخت کي تورلمي دا سپيني سوي کونجتي وليدلې او ورته وجوغېدی، کرارکرار ئې خپل غار ته چلولې. يو څه کونجتي چي ئې وچلولې، آخر د ناروغ سړي ماينه راغله چي گوري کونجتي تر پخوا يو څه کمي سوي دي. نو پټه ورته کښېنستله چي د کونجتو د کمښت سبب پيدا کړي. په دغه وخت کي تورلمی راورسېدی او وئې ليدله چي ښځه کونجتو ته څارو ناسته ده. له ځانه سره ئې وويل چي د دې کار پای خراب دئ. زه بايد داسي يو کار وکړم چي زما د غلا بد عمل پکښې پټ سي. دوباره ئې بيرته له غاره څخه د غلاکړو کونجتو راوړل پيل کړل. ښځي چي وليدل چي تورلمی سمدلاسه کونجتي راچلوي، نو ئې له ځانه سره فکر وکړ چي دا کونجتي هرومرو بل چاغلا کړي وې او دا دئ تورلمی ئې بيرته خپل ځای ته راوړي. باره ئې له ځانه سره وويل چي دی خوزموږ سره نيکي کوي نو د نيکی په عوض کي موږ هم بايد چي ښه ورسره وکړو. خو زه بايد خپل څار ته ادامه ورکړم څو د کونجتو اصلي غل پيدا کړم.

تورلمی د ښځي په مطلب پوه سو، باره موږک ته ورغی او روته وې ويل چي: وروره! اورېدلي به دي وي چي گاونډی ډېر حق لري. که څوک د گاونډي حق پر ځای نه کړي، په دوستانو کي نه شمېرل کېږي. موږک ورته وويل چي: "هو! همداسي خو ده. منگر په دې خبره کي دي مطلب څه دئ؟" تورلمي ورته وويل چي د کور څښتن د خپلو اولادو له پاره کونجتي راوړي دي. څه ئې وخوړلې او نور نو ماړه سول. اوس هغه پاته کونجتي نور ځناوران سمدلاسه وړي. ما ول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسه، تا ته به هم حال راوړم ځکه چي اول حق خو د ګاونډی دئ. ته هم ورسه خپله برخه دي ځني واخله.

موږک چي دا واورېدله، له خوشالۍ څخه پرله وځرخېدی، پر برېتو ئې ژبه تېره کړه او سمدلاسه په کونجتو پسي له خپله غاره راووتی. کونجتو ته چي ئې وکتله هره دانه ئې داسي ایسي لکه تکه سپینه اګۍ. ښځه ئې هم ولیدله چي پیره داره ورته ناسته ده. موږک په هغې کي ری و نه واهه، د کونجتو هوا پر غالبه سوه، باره ئې په خوړلو شرو وکړه. ښځي لرګۍ راواخیست او موږک ئې پر دا ککرۍ په وواهه، سر ئې ورمات کړ او پسي مړ ئې کړ. د هلاکت سبب ئې حرص و غفلت او د کار عاقبت په پام کي نه نیول وو. شهریار پاچا چي دا نکل واورېد، ول: "شهرزادي! قسم مي دي په خدای وي چي دا خو دي ډېر عجب نکل راته وکړ. که دي د دوستۍ پالني په باب بل نکل زده وي، راته وئې کړه". شهرزادي ورته وویل چي: " پر غبر ګو لېمو".

د پیشو او کارګه نکل

یو کارګه پیشو ته د وروی لاس ورکړی وو او سره دوستان ول. یوه ورځ دوی تر وني لاندي ناست ول چي ناڅاپه یو پړانګ راښکاره سو چي د وني پر لور راوران دئ. پړانګ چي دوی ته نږدې راورسېد،کارګه وني ته والووت او پیشو پر میدان پاته سوه. باره ئې کارګه ته وویل چي: "اې زما وفاداره اشنا! هله، یو کار وکړه چي له دې بلا څخه خلاص سم. کارګه ورته وویل چي د آفتو په وخت کي له ورونو څخه مرسته غوښتل خو ضروري خبره ده او دوی هم مجبوره دي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوی په ژغورنه کي هڅه وتلاښ وکړي. شاعر په دې باب څه ښه ویلي دي:

لـه هغـه سـره د یـار لقـب ښـایېږي
چـي پـه غـم و پـه ښـادي درورسـېږي
د کاسې یاران خو ډېر دي په دنیا کي
یار هغه چي په تنگسه دي په کارېږي

د خدای کارونه دي، دې وني ته نژدې یو شپون وو چي دوه زبر زبر د زمري د ښکارسپیان ئې درلودل. کارگه دې سپیانو ته ورغي، وزرونه ئې ورته وسرپول. کاغ، کاغ نارې ئې ورته وکړې. سپیانو پر راوځغستل. دی وني ته ځني والووت. بیرته پر راغوته سو. بیا ئې وزرونه ورته وښورول، نارې ئې ورته ووهلې. یو څه ځني لیري سو. سپیانو بیا پسي راالاکړل. دی بیا یو څه وړاندي ولاړ. سپیان سم په پسې دي. په دې چم ئې سپیان رارهي کړل. شپانه هلته ورته کتل چي یو مرغه په هوا پورته وکښته کېږي او د ده سپیان منډې پسي وهي. کارگه په دې ډول سپیان تر هغې وني پوري راورسول چي پړانگ و پیشو ئې تر لاندي گرزېدل. سپیانو چي پړانگ ولید، پسي ورټوپ ئې کړل. پړانگ ځنی وتښتېد او پیشو د کارگه په حیله او تدبیر له مرگه وژغورل سوه.

نکل چي دې ځای ته راورسېد، شهرزادي پاچا ته وویل چي: "اې شهریاره! دا نکل مي له دې اسیته درته وکړ چي موږ باید وپوهېږو چي د رښتینو دوستانو او وروڼو مرسته څوک له مصیبتونو څخه ژغورلای سي. شهرزادي وویل چي تر دې پوري مي یو بل نکل هم را په یاد سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګيدړې او کارګه نکل

چې وو، يوه ګيدړه وه. دا ګيدړه په يوه غره کې اوسېدله. د دې ګيدړې چې به بچيان وزېږېدل، هغه به ئې له لوږې څخه پخپله وخوړل. د غره په سر کې يوه کارګه ځالګۍ جوړه کړې وه. ګيدړې وغوښته چې له دې کارګه سره اشنايي او دوستي وکړي او پخپل يوازيتوب کې ځان ته ملګرى پيدا کړي څو بيا د هغه په مرسته د خپلې روزۍ پيداکولو سرښته هم وکړي. باره وررهي سوه او کارګه ته دونه نژدې ورغله چې يو د بل ږغ ئې سره اورېدى. آبس، کارګه ته ئې سلام واچاوه او ورته وې ويل چې يوګاونډى خو پر دا بل ګاونډي باندي دوه حقه لري يو د ګاونډى توب حق دئ او بل د اسلام حق دئ. ته هم زما ګاونډى يې او پر ما باندي دي پوښتنه فرض ده، په تېره بيا ستا غوندي ګاونډي. ته زما په زړه کې ځاى لرې او دغه ګرانښت د دې سبب سو چې زه پر تا باندي د مهربانۍ ږغ وکړم. ته په دې خبره کې څه وايې؟

کارګه ورته وويل: هو، خداى په رشتيا خوښېږي. وايي: "سل کاله عبادت، يوه خبره د حقيقت". که مي رشتيا پوښتې، زه دا خبري ستا په خوله کي بولم، نه په زړه کي. بېرېږم چې ته به په خوله خوږه يې او په زړه کږه. په ښکاره به ورورې غواړې خو په باطن کې به دې دښمني په خيال کې وي. دا ځکه چې ته خوړونکې يې او زه د خوړلو شى. زما و ستا تر منځ د چاخبره: "دورى و دوستى" ښه ده. زه نه پوهېږم چې ته ولې د داسي څه غوښتنه کوې چې هغه له نامکناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه دئ. ته د ځناورو له جنسه يې او زه د الوتونکو له ذاته څخه يم. زما و ستا وروري نه کيږي.

گيدړي ورته وويل چي زما خو له دوستۍ او نزديکت څخه مطلب دا دئ چي يو له بل سره به په کارو کي مرسته کوو او په بدو ورځو کي به يو د بل په درد خورو او له ورورۍ او دوستۍ څخه به دواړو ته گټې ورسيږي. زما د صداقت او راستکارۍ يو نکل زده دئ، که دي زړه غواړي درته وبه ئې کړم.

کارگه ورته وويل چي تې راته وکه چي دا ستا په مطلب و مقصد زه پوه سم. گيدړي ورته وويل چي اې زما گرانه دوسته! د کيکي (ورړي) او موږک يو نکل دئ چي زه ئې د خپلي خبري پر رشتياوالي باندي د سند په توگه راوړلای سم.

کارگه ورته وويل چي ته دا نکل راته وکه. گيدړي ورته وويل چي يو موږک وو. دا موږک د يوه غټ سوداگر په کور کي اوسېدی. دا سوداگر خورا موړ وو. مال و دولت ئې خورا زيات وو. يوه شپه د دې سوداگر په کټ کي يو کيکه (ورړه) پيدا سوه. دا کيکه ډېره تږې وه او د سوداگر هم ښه پوست نرم بدن وو. باره ئې ښه ډېري ويني ځني وزبېښلې. سوداگر په عذاب سو، له خوبه راوغورځېدی او تيک پر ځای کښېنستی. نوکرانو ته ئې ورږغ کړه. هغوی سمدستي ورته راحاضر سول. لستوڼي ئې په کيکي پسي راوغښتل. کيکه چي په حال پوه سوه، باره وتښتېده او پر لاري د يوه موږک پر غار باندي پېښه سوه. د موږک غار ته چي ورننوتله، موږک پوښتنه ځني وکړه چي ته وو، دا ځای؟ ته خو نه زما له جنسه څخه يې، نه مي په قام و په قبيل يې. ته خو هر وخت زما څخه په تېښته کي وې، دا نن څه پېښه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیکي ورته وویل چې زه نن د خپل مرګي له ډاره راتښتېدلې یم او تا ته مي پناه راوړې ده. نه مي ستا کور ته ننګلي دي او نه به زما له خوا تا ته تاوان ورسېږي. موږک چې د کیکي خبري واورېدې .... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یو پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

موږک چې د کیکي وینا واورېده، نو ئې ورته وویل چې که خبره همدا وي، چې تا وکړه، نو بس، غم ئې مه کوه. دا دي خپل کور دئ او پکښې اوسه. تا ته به زما له لاسه نقصان و نه رسېږي. د هري بلا مخې ته به زه خپل ځان سپر کړم . دا چې د سوداګر د نورو وینو خوړلو موقع دي له لاسه ووته، ډېر فکر مه په خرا پوه. په هر حال کي راضي اوسه. له واعظانو مي پر منبر باندي تل دا بیت اورېدلی دئ:

چي د چا په برخه نه سو د عزلت آب و عزت
ګویا ژوند ئې عبث تېر دئ، نه ئې عیش نه ئې راحت
قناعت لو سرمایه ده، پر هر حال ئې شکر بویه
پرون تېر سو، سبا نسته د مګړی دئ غنیمت

کیکي ورته وویل چې: زما ورورکه! ستا وصیت به هر وخت په غوږ کي نیسم او د ژوند تر پایه پوري به هیڅکله غاړه نه ترې غړوم او پر همدې پاک نیت به پایم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږک ورته وویل چي ما ته هم همدا ستا پاک نیت کفایت کوي.
باره، دوی دواړو د دوستۍ لاس یو بل ته سره ورکړ. کیکه به د شپې له خوا د سوداګر کټ ته ورتلله او شپه به ئې هورې سبا کوله او د ورځي پاله به د موږک کره راتلله. یوه شپه چي سوداګر کور ته راغلی، له ځانه سره ئې خورا ډېري روپۍ او سره و سپین زر راوړل. زر ئې یوې خوا و بلي خوا ته سره اړول، رااړول چي په دې وخت کي موږک د روپو شرینګۍ واورېد او سر ئې له غاره راویوست او د سوداګر تماشه ئې کوله. په دې وخت کي سوداګر ته خوب ورغی او سر ئې پر بالښت کښېښوو او بیده سو. موږک کیکي ته وویل چي و دې زرو ته دي چم نه جوړېږي چي تر لاسه ئې کړو. خورا ډېري اړي و ماندې به مو په خلاصي سي.
کیکي ورته وویل چي: "درومې څه به مومې". خدای وایي ته حرکت وکه، زه به برکت درکړم. د هر څه طلب چي وکړې، خدای توان و قدرت درکوي. منګر که کمزوري و کمځواکی وې، نو به د هغي چوغکي په شان پر کوم جنجال باندي واوړې چي د دانې په تمه په لومه کي بنده سي او د ښکاري لاس ته ورسي. اوس خو نه په تاکي دومره قوت سته چي دا زر دي تر دې کور راوباسې او نه په ما کي دونه توان سته چي ان یوه دانه دي را پورته کړای سم.
موږک ورته وویل چي: ما پخپل کور کي اویا سوړي جوړي کړي دي. پر هره سوړه چي مي زړه وغواړي، وتلای سم. او د زېرمو له پاره مي هم خورا کلک ځای جوړ کړی دئ. ته اوس داسي یو چم وکړه چي دا سوداګر له کوره ووزي. دی چي ووزي، د خدای په توکل، بری زموږ دئ. کیکي ورته وویل چي د سوداګر وتل ئې پر ما. دا کار ما ته را پرېږده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره، کیکه د سوداګر په بستر ورننوتله او څو ځایه ئې وچیچه. دا ولاړه یو ځای پټه سوه. سوداګر راویښ سو، په ځای کې ئې هیسته ودوري وکتل. څه ئې په سترګه نه سول، بیرته پر دا بل اړخ پرېووت. کیکه بیا ورغله او دا پلا ئې تر ها بلي پلا ټینګ وچیچه. سوداګر بیا راویښ سو، پر اړخ راواوښت. کیکه بیا ورغله، بیا ئې وچیچه. دا کار ئې څو پلا تکرار کړ، آخر سوداګر له خوني ووت او د کور څنګ ته چې ئې شرابخانه وه، د هغې په دروازه کې پرېووت او تر سهاره پوري لکه ختکی داسي بیده وو. سوداګر چې بیده سو، موږک و روپو ته وجوغېدی او ټوله ئې خپل ځای ته وچلولې.

سهاروختې چې خلک له کورو راووتل او سوداګر ئې د شرابخانې په خوله کې بیده ولید، پخپلو منځو کې ئې پس پسی شروع کړ او پر سوداګر ئې د بدو ګومان وکړ.

څه سردي پرله ګرزوم، ګیدړي و کارګه ته وویل چې: "آ زما هوښیار او په ژبه پوه ګاونډیه! دا نکلونه مي په دې درته وکړل چې تا ته دروښیم چې که زماسره ښه وکړې، د کیکي په شان به د ښو مکافات ووینې. موږک له کیکي سره ښه وکړل، خدای ئې کور له زرو ډک کړ.

کارګه ورته وویل چې: "اې ګیدو! ته چمبازه وټګماره یې. ټګي و برګي چې د چا عادت ګرزېدلی وي، د هغه پر قول و وعده باندي باور نسته. څوک چې پر عهدوپیمان باندي ټینګ نه وي، هغوته په کور کې ځای ورکول، ښه کار نه دئ. زه څو ورځي دمخه خبر سوم چې تا له خپل پخواني یار شرموښ سره دوکه وکړه، ودي غولاوه او په کنده کې دي واچاوه او مړ دي کړ. سره له دې چې هغه دي په ختټه هم درسره شریک وو، ښه ډېره زمانه مو نمکونه سره خوړلي ول، خو تا د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نمکونو پاس پر ځای نه کړ. زه څرنګه پر تا باندي اعتماد وکړم. ستا چي له خپلو همنوعانو سره دا حال وو، نو له هغه چا سره به څرنګه چلند وکړې چي همجنس خو دي نه دئ، چي نه دئ بلکي د سر دښمن دي لا هم دئ. زما و ستا ياري به کټ مټ د شهين و کمزورو چنچڼو (چوغکو) په شان وي.

ګيدړي ورته وويل چي د شهين و د چوغکو نکل څه راز وو؟

کارګه ورته وويل چي: يو وخت خورا ظالم او خداى ناترسه شهين وو.... کيسه چي دې ځاى ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه

د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او دوپنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

وايي چي په پخوا زمانو کي يو ډېر بدمغزه و ظالم شهين وو چي ټول مرغان او وحشيان ځني په بېره کي ول. د ده له شره هيڅوک نه وه خلاص او د ده د ظلم او ستم کيسو ټول وطن پر سر اخيستی وو. وخت دئ تېرېږي او دا شهين هم څوکاله وروسته کمزوری سو. د ښکار نه وو. وړی سو. دردونه ئې زيات سول او آخر دې اندازې ته ورسېد چي د مرغانو يوه سېل ته به ورغی که به په هغو کي يوه شله شوټه و ګوډه وړنده مرغۍ پيدا سوه، هغه به ئې ونيوله او وبه ئې خوړله. مقصد دا چي له هغومره زور او ځواک وروسته ئې بيا رزق وروزي په چم وچمبازۍ سره پيداکوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو، اې ګيدړي! ستا څخه که زور و طاقت هم ولاړ سي، خو چل و چلبازي نه درڅخه ځي. ما ته هيڅ شک وشبهه نه رالوېږي چي زما څخه ستا د يارۍ غوښتنه هم يوه چلبازي ده. خو زه داسي څوک نه يم چي ستا په چل و چم وغولېږم او درسره يار و اشنا سم. خدای زما په بڼکو کي دا شان قوت ايښی دئ او په سترګو کي ئې داسي روڼا راکړې ده چي نور څوک ئې نه لري او له خلکو څخه د ليري ګرزېدلو چل ئې هم رازده کړی دئ. پوه سه، هر څوک چي تر ځان له غښتلي سره لګيا سي، په جنجال کي لوېږي او ډېره ممکنه ده چي ژوند دي له لاسه ورکړي.

اې ګيدوانا! ډارېږم چي په تا به هم هغه کانه وسي، لکه په چوغکي يا چڼچڼي چي سوې وه.

ګيدړي ورته وويل چي په چوغکي څه سوي ول؟

کارګه ورته وويل چي غوږ ونيسه! وايي چي يوه چوغکه په هوا تېرېده چي لاندي ئې د پسو يوه رمه وليدله. له رمې سره ئې يو لوی ګوربت په سترګه سو چي يو کوچنوټی وری ئې په منګولو کي نيولی وو اوپه هوا روان وو. باره چوغکي هم خپل وزرونه خلاص کړل او ورته وې ويل چي دا به هم د ګوربت پيښې وکړي. ځان ئې غټ وباله او تر ځان له غښتلي سره ئې سم وګاڼه. آبس، په هوا سوه او پر يوه غټ مږه باندي ئې غوټه ووهله. د مږه وړۍ ئې په پښو کي بندي سوې او د دې پښو ته د لومي په شان ولوېدې. چوغکي چي هر څه وکړل، نه الوتلای سوای او نه ئې خپلي پښې له وړيو څخه خلاصولای سوای. ګوربت ته خښم ورغی او پر راغبرګ سو، يو څو بڼکي ئې ځني وکښلې. په دې وخت کي شپون هم راورسېدی اوچوغکه ئې ونيوله. پښه ئې په تار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروتړله او خپلو بچو ته ئې يووړه. يوه بچي ځني وپوښتل چي: "دا څه شی ده؟" شپانه ورته وويل چي دې تر خپلي کمبلي اوږدې پښې غزولي وې او تر ځان د غښتلي پېښې ئې کولې. چوغکه آخر مړه سوه.

نو ته هم، اې ګيدو انا! تر خپل ځان د غښتلي پېښې او کارونه مه کوه چي هلاکه به سې. آبس، ګيدړه چي د کارګه له دوستۍ څخه نامېنده سوه، ډېره خوابدې سوه او له ډېري پښېمانۍ څخه ئې خپل غاښونه سره چيچل او ژړل ئې.

کارګه چي د دې ژړا و واويلا و غاښ چيچل وليدل، نو ئې پوښتنه ځني وکړه چي دا ژاړې پر څه؟ ګيدړي ورته وويل چي: "ژړا خو مي له دې اسيته ده، چي ته مي تر ځان چمبازه وليدلې!" دا ئې وويل او خپل ځای ته ستنه سوه.

شهرزادي چي دا نکل وکړ، باره شهريار پاچا ورته وويل چي: "دا خو دي ډېر عجب نکل وکړ. که دي نور نکلونه هم همداسي زده وي، راته وئې کړه". باره شهرزادي دا بل نکل ورته شرو کړ.

د جرګي او کوکو کوتري نکل

وايي چي يوه جرګي تر يوې وني لاندي ځانته غار جوړ کړی وو او پکښې اوسېدی. پاس په ونه کي يوه جوړه نر و ښځه کوکو کوترو ځالګۍ جوړه کړې وه او خپل د خوشالۍ او عيش ونوش ژوند ئې کاوه. جرګي له ځان سره وويل چي دا کوتري د وني مېوې خوري او زه له دې نعمت څخه بې برخي يم. زه بايد يو چل جوړ کړم چي ځان له دغه محروميت څخه وژغورم. آبس، تر وني لاندي ئې خپل غار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نزدې يو ماجت جوړ کړ او پر عبادت ئې راواچوله. له سهاره تر ماښامه ئې د خدای عبادت کاوه. کوکو کوترو چي به هر وخت دی پر لمانځه ولاړ ليدی، ډېر به پر گران سو او ورته وې ويل چي: "ځو کاله دي کېږي چي پر دغه حال پاته يې؟"

جرگي ورته وويل چي: "دا دېرش کاله کېږي چي دا عبادت کوم". کوتري ځني وپوښتل چي: "خورک مرک له کومي خوا پيدا کوې؟" جرگي ورته وويل چي: "که کومه مېوه له وني راولوېږي، په هغه باندي قناعت کوم". کوتري ورته وويل چي جامې دي کومي دي؟" ده ورته وويل چي: "دغه د بدن اغزي مي جامې دي، بل څه نه لرم".

کوتري ځني وپوښتل چي: "د استوگني له پاره دي دا ليري ځای ولي خوښ کړی دئ؟" جرگي په جواب کي ورته وويل چي پر دغه لار مي د دې له پاره کور جوړ کړی دئ چي وايم که له چا څخه لار ورکه وه، ورښيم به ئې. ناپوهانو ته به علم ور زده کوم".

کوکوکوتري وويل چي: ما خو ته په دې ډول نه پېژندلې. اوس چي ستا حال راته معلوم سو، ډېره مينه مي درسره پيدا سوه. ستا خبرو ډېره ښه اغېزه راباندي وکړه. جرگي ورته وويل چي: "بېرېږم چي د خولې و د زړه خبره به دي يوه نه وي. قول او عمل به دي يو شان نه وي او هغه بزگر ته به ورته يې، چي د کښت پر وخت د تخم په پاشلو کي لټي وکړي او وايي چي اوس خو د تخم وخت راڅخه تېر سو. ناحقه تخم پاشل، د مال تاوان دئ او کله چي د حاصل د لَو پر وخت نور خلک ويني چي خپلي راشې او درمندونه اخلي، هغه وخت نو بيا پښېمانه او غمجن سي او له ډېره غمه مړ سي".

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتري ورته وويل چي: "زه باید څه وکړم چي د دنیا له علایقو څخه خلاصه او د خدای تعالی په عبادت مشغوله سم". جرګي ورته وويل: "د آخرت توښه برابره کړه، پر خپل رزق باندي قانع سه او د دنیا حرص پرېږده". کوتري ورته وويل چي: "دا کارونه به څه راز کوم؟"

جرګي ورته وويل چي له دغي وني څخه دونه مېوه ټوله کړه چي د يوه کال له پاره دي بس وي. تر وني لاندي يو ځای ورته جوړ کړه او دا مېوه پکښې ذخيره کړه. نور نو ته د خدای په عبادت مشغوله سه. کوکو کوتري ورته وويل چي خدای دي تا ته اجر درکړي چي آخرت دي راپه ياد کړ او سمه لار دي راوښووله. آبس، کوترو په دواړو مېوه راټولوله او تر وني لاندي ئې زېرمه کوله. آخر په ونه کي هيڅ مېوه پاته نه سوه. جرګی د مېوې په ليدلو ډېر خوشاله سو او ټوله ئې خپل غار ته وچلوله او له ځانه سره ئې وويل: کوتري چي هر وخت خوړو ته محتاجه سي، ما ته به راځي. دوی زما پر پرهېزګاری او زهد باندي اعتماد لري او ما ته به نزدې راسي. زه به ئې ښکار کړم او وبه ئې خورم. دا ځای به ټول زما په واک کي سي او د وني مېوه همدومره ده، چي زما له پاره دي کفايت وکړي.

کوتري چي له وني راکښته سوې، چي ګوري هغه د دوی ټوله مېوه جرګي خپل غار ته چلولې ول او پر مځکه باندي يوه دانه لا هم پاته نه وه. باره ئې جرګي ته وويل چي: "اې، د خدای دوسته! اې د سمي لاري لارښوده! تر وني لاندي راغونډه کړې مېوه خو ټوله تری تمه سوې ده".

جرګي ورته وويل چي: "ښايي باد به وړې وي. تاسي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښمن نه سی. ځکه هغه ذات چي تاسي ته غاښونه درکړي دي، مړی هم درکوي. خدای روزي رسوونکی دئ".

جرګی تل دوی ته دغه شان د پند و نصیحت خبري کولې او په همدې خبرو ئې خپل زهد و پرهېزګاري و دوی ته ثرګندوله. آخر ئې د کوترو اعتماد پر ځان ټېنګ کړ. هغوی هم وغولېدې او د ده غار ته ورغلې. جرګي د غار خوله ورته ونیوله او غاښونه ئې ورته وچیچل. کوترو ورته وويل چي ستا هغه خبري او دا عمل خو هيڅ نه سره وايي او نه سره لګېږي. تاته لکه چي "الليلة من البارحة" نه ده درمعلومه. پاک خدای د مظلومانو مرستندوی دئ. له چل وچمبازۍ څخه ليري ښوره، که نه د هغو ټګمارانو کانه به دروسي چي له سوداګر سره ئې چل وچمبازي کوله.

جرګي ورته وويل چي د ټګمارانو او سوداګر نکل څرنګه وو؟ کوتري ورته وويل[1]:

وايي چي د سند په ښار کي يو خورا موړ سوداګر وو. يو وخت ئې مالونه رانيول او نورو ښارو ته ئې د وړلو په نيامت انډي وتړل او له ښاره راووت. د دې ښار يو دوو تنو ټګمارانو هم يو څه مال راواخيست او داسي ئې ښووله چي ګويا دوی هم تجاران دي او د دې ماړه سوداګر ملګري سول. د سوداګر قافلې چي په اول مزل کي واړوله، دې دواړو ټګمارانو خپل د چل و چمبازۍ نخشه ورته جوړه کړه او د سوداګر ټول مالونه ئې لوټ کړل. تر دې وروسته نو دوی پخپلو منځو کي يو او بل ته غله سول او هر يوه به له ځانه سره ويل چي که مي له دا

---

[1] په عربي متن کي د کوچنيو کوچنيو نکلو له پاره هم عنوانونه ورکول سوي دي. ما د انګرېزي،روسي او فارسي ترجمې په شان دغه عنوانونه نه دي اخيستي، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ملګري سره هغه راز چل وکړ، لکه د سوداګر سره چې مې وکړ، نو به پر خورا غوړو چړچو واوړم.

آبس، دواړو په خوړو کې زهر ګډ کړل او يو بل ته ئې ورکړل او دواړه ځای پر ځای مړه سول. سوداګر په دوی پسې لالهانده ګرځېدی، څو آخر ئې دواړه مړه پيدا کړل. دوی له سوداګر سره د چل و چمبازۍ لار راخيستې وه، آخر دوی پخپله د خپل ناوړه عمل پاداش وليد. سوداګر روغ رمې پاته سو او خپل مال ئې راغونډ کړ او پر خپله تړه ولاړ.

شهرزادې چې داکيسه وکړه، پاچا ورته وويل چې: "اې شهرزادې! زما خو دې په هغه څه سر راخلاص کړ، چې تر ننه مې ورته پام نه وو. نورې به دې دغه راز کيسې نه وې زده چې راته وئې کړې. شهرزادې ورته وويل چې: "غوږ راته ونيسه".

د بيزو او غله نکل

وايي چې يو سړی وو، بيزو ئې درلوده. دې سړي بل کار نه درلود، بس ګرده عمر به ئې غلاوې کولې. هر وخت چې به بازار ته ولاړ، له هغې خوا به ئې يوه غټه پلنډه مالونه کور ته ورسره راوړل. يوه ورځ يو چا بازار ته رغ کړي جامې د خرڅلاو له پاره راوړې وې. جامې ئې پر اوږه اچولې وې او په بازار کې ګرځېدی. يو ګړی وګرځېدی. جامو ته ئې خريدار و نه موند، آخر يوې ګوښې ته سو او څنګ ئې واچاوه چې يو څه دمه و استراحت وکړي. په دې وخت کې د دې غله ورته پام سو چې سړي يوه سيوري ته ډډه لګولې ده او جامې ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتې دي. باره له خپلي بيزو سره هغې خوا ته ورغی. د سړي و مخ ته ئې بيزو پر ګډا و رقص راوستله. سړی د بيزو په تماشه اخته سو او غله د جامو بوخچه ځني غلاکړه. آبس، بيزوئې تر تناو ونيوله او ځان ئې وکيښ. تر بازار چي ووت، يوې ګوښې ته ئې بوخچه خلاصه کړه او رغ کړي جامې ئې وليدلې. باره ئې جامې راوايستلې او په بله بوخچه کي ئې واچولې او بازار ته ئې د خرڅلاو له پاره يووړې. چي مخ دي راګرزاوه، خريداران پر راغونډ سول. هر يوه ئې د بيي پوښتنه کوله خو غله دا شرط پر ايښاوه چي بوخچه به خلاصوي نه او رانيسي به ئې.

آخر يو سړی پر پېښ سو او بوخچه ئې په لږ بيه ځني رانيوله خو دا شرط ئې هم ورسره ومانه چي د بوخچې سر به نه خلاصوي. سړي بوخچه خپلي مايني ته يووړه. مايني ئې پوښتنه ځني وکړه، چي دا څه شي دي؟ ده ورته وويل چي دا د خورا سنګينو او قيمتي جامو بوخچه ده. خورا مي ارزانه رانيولې ده او که خدای کول ډېره ګرانه به ئې وپلورم. مايني ئې ورته وويل چي: "اې د خدای شوده! داسي سنګين کالي څوک په دومره ارزانه بيه نه خرڅوي. دا هرومرو د غلا مال دئ. ته په دې نه پوهېږې، يو څوک چي کوم شی په پټو سترګو رانيسي او وئې نه ګوري، پر خوله غوزارېږي او د هغه جولا کانه په کېږي.

سړي ورته وويل چي د جولا کيسه څرنګه وه؟ مايني ئې ورته وويل چي:

د جولا نکل

يو جولا وو. تل به ئې کنې جار ايستلی وو. شپه و ورځ به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخت کار کاوه او په وچه کلکه خواري ئې خپله ډوډۍ ګټله. يوه ورځ د ده يو موړ ګاونډی له سفره راغلی وو او مېلمستيا ئې کړې وه. دې مېلمستيا ته ئې د کوڅې ټول خلک خبر کړي ول او جولا ئې هم دعوت کړی وو. جولا مېلمستياته ورغی، چې ګوري هر چا چې ښې ښې سنګيني جامې اغوستي وې، هغو ته ئې د ورجو غوښو ډک ډک غوريګان او رقم په رقم خوندور کټغونه او سالنونه کښېښوول او کوربه هم په ډېره درنه سترګه ورته کتل. جولا له ځانه سره وويل چې که دی هم دا کسب پرېږدي او يوه بله د ګټې خواري ځان ته پيدا کړي. مال و دنيا به ئې زياته سي. ښې سنګيني جامې به واغوندي، باره به خلک ده ته هم په درنه سترګه ګوري او عزت به ئې کوي. دی په دې چورتو کي ډوب وو چې يو وار ئې هغو لوبغاړو ته پام سو چې دې مېلمستياته ئې رابللي ول او رقم په رقم لوبې ئې کولې.

يوه به ځان له يوه لوړ ځايه ښخه مځکې ته لاندي راواچاوه، بې له دې چې پر مخ دي غوزار سي يا دې کوم ځای خوږ سي، پر پښو به جګ ودرېدی. د خلکو له خوا به د پيسو پر شور سو او هر چا به په انعام کي روپۍ ورکولې. جولا له ځانه سره وويل چې زه هم بايد همدغه کار وکړم. باره هغه لوړ ځای ته وخوت او ځان ئې درز سو، لاندي راواچاوه. پر مځکه چې ونښت، مغزی ئې غوټ مات سو او ځای پر ځای مړ سو.

ښځې خپل مېړه ته وويل چې دا نکل مي د دې له پاره درته وکړ چې ته په ډېر حرص اخته نه سې او داسي کار و نه کړې چې درسره نه ښايېږي. مېړه ئې ورته وويل چې: "يئه! داسي نه ده. چې هر پوه و عالم سړی به خامخا آسوده وی او هر ناپوه به د بلا په ټکي لړلی وي. ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر پوهان خلک ليدلي دي چي پخپل علم و پوهه ئې ځان له مرګه ژغورلی نه دئ. ما ډېر پوه پوه پاړوګر او مارګيران ليدلي دي چي د پاړوګرۍ په فن کي به ډېر ماهره ول، منګر مار به وچيچل. داسي کسان مي بيا هم ليدلي دي چي په پاړوګرۍ به شک لا هم نه ول، منګر غټ غټ ماران به ئې نيولای سوای".

څه سردي پرله ګرزوم، دې سړي د ماينې پر خبره غوږ و نه نيو. د غلا شيان به ئې رانيول او په ښه بيه به ئې بيرته خرڅول. آخر د غلا په تور د کوټوال په لاس کښېووت او مړ ئې کړ.

دا بل نکل به هم درته وکړم چي...

د چوغکي او تاوز نکل

په پخوازمانو کي يوه چوغکه وه چي هره ورځ به د مرغانو پاچا، تاوز ته ورتله. دا به هر سهار و هر ماښام تر نورو ټولو وختي حاضرېدله او تر نورو ټولو به ناوخته بيرته تلله. يو وخت د مرغانو يو غټ سېل په يوه غره کي سره راغونډ سو او پخپلو منځو کي ئې سره وويل چي زموږ نسل ورځ په ورځ زياتيږي. دښمنۍ و اختلافونه هم را پکښې ډېر سوي دي. موږ ته يو پاچا په کار دئ چي پر موږ باندي به نظر ولري او زموږ تر منځ چي کوم اختلافونه سته، هغه به له منځه يوسي. په دغه وخت کي دا چوغکه هم پر دغه سېل باندي پيښه سوه، چي د دوی په مقصد پوه سوه، نو ئې ورته وويل چي د پاچهۍ له پاره تاوز مناسب څوک دئ. آبس، مرغانو هم تاوز پاچا کړ. تاوز هم له چوغکي سره نېکي وکړه او وزارت ئې وچوغکي ته ورکړ. يوه ورځ دا چوغکه له سترګو نيهامه سوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاوز فکر ډېر خراب سو او چورت ئې ډېر په بند وو. چوغکه چي راغله، تاوز پوښتنه ځني وکړه چي دا نن ته چیري تللې وې، او ولي تللې وې؟ چوغکي ورته وویل چي یو شی مي ولیدی، ډېره ځني وبېرېدلم. تاوز ورته وویل چي څه شي دي ولیدی؟ چوغکي ورته وویل چي یو بنیادم مي ولید چي تور ورڅخه وو او زما ځالگۍ ته ئې نژدې ئې ښخ کړ، مېخونه ئې پر ټکوهل، په منځ کي ئې دانه وپاشل او دی لیري ورته کښېنوست. ما ورته کتل چي وگورم اوس څه پېښېږي. په دې ترڅ کي مي ولیدل چي کومول له خپلي مادې سره په تور کي بند سو، نارې وبوغاري ئې وهلې. ښکاري ورته راغی او دواړه ئې ونیول. ما ته د دې پېښي په لیدلو سره په زړه کی ډېره واهمه راولوېده او هغه وو چي ځان مي گوښه کړ. تر دې وروسته خپلي ځالگۍ ته نه سم ورتللای ځکه له هغه تورڅخه ډېره ډارېږم.

تاوز ورته وویل چي له خپلي ځالگۍ څخه دي هیڅکله لیري مه ځه. د هر کار چي وخت و وعده ورسېږي، هغه نه په بله کېږي. چوغکي د تاوز امر ومانه او د پاچا اطاعت ئې وکړ. خو چوغکه هر وخت پر خپل ځان بېرېدله. یوه ورځ چي گوري، د دوو چوغکو سره جنگ سو. دې چوغکي له ځانه سره وویل چي زه څرنگه وزیره یم چي زما په مخ کي دي چوغکي یو له بله سره جنگ کوي اوویني دي بهوي. قسم مي دي په خدای وي، چي د دوی تر منځ جوړه و نه کړم، که ارامه خو کښېنم. باره، وررهي سوه. دا چي هغو ته وررسېدله، په دغه وخت کي ښکاري د تور رسۍ کش کړه او درې سره ئې په تور کي ونیولې. ښکاري وزیره چوغکه خپل یوه انډیوال ته ورکړه او ورته وې ویل چي: "ښه ئې ساته، خورا چاغه چوغکه ده". وزیري چوغکي له ځان سره وویل چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه څه څخه چې ډارېدلم، په هماغه بلا اخته سوم. زما احتياط ګټه و نه کړه. له پېښې څخه تېښته نسته. شاعر څه ښه ويلي دي[(۱)]:

پـه تنـدي کـې چـې د چـاوي څـه ختلـي
مـوږ پــر تکــو تــورو ســترګو دي منلــي
ناپوهـان دي چـې دوی تـښتي لـه تقـديره
نـه بـدلېږي پـه هـيڅ وخـت د ازل کـښلي

شهرزادې چې باچا ته دا نکل وکړ، پاچا ورته وويل چې دغه شان نکلونه نور هم راته وکړه. شهرزادې ورته وويل چې که پاچا ما ژوندۍ پرېږدي، يوه ډېره عجبه کيسه به ورته وکړم.... کيسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال را والوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري پنځوسمه شپه

شهرزادې وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د علي بن بکار او شمس النهار نکل[(۲)]

---

(۱) دا شعر په فارسي ترجمه کې نسته، (هوتک).

(۲) د دې کيسې نوم په انګرېزي، روسي او فارسي ترجمو کې همداسې دئ. په عربي چاپ کې د حيوانانو تر نکلونو وروسته د ۱۵۳ مې شپې نکل "حکاية النائم واليقظان" دئ چې معنا ئې "د بيده او ويښ نکل" ده. د کيسې متن له فارسي، انګرېزي او روسي متن سره توپير لري. ما دا حاضره کيسه له انګرېزي، روسي او فارسي متونو څخه راواړوله. په انګرېزي کې ئې له شمس النهار سره د "مينځې = slave girl" کلمه هم زياته کړې ده، (م. هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چې د هارون الرشيد د خلافت پر وخت په بغداد کې يو سوداګر وو. دې سوداګر يو زوی درلود چې نوم ئې ابوالحسن علي بن طاهر وو. دا سوداګر خورا مور او ډېر خوش خلقه او خوږ ژبی سړی وو. په مجلس ئې څوک نه مړېدی. پر خليفه هم دونه ګران وو چې بې له اجازې به ماڼۍ ته ورننووت. د پاچا پر ماينو او مينځيانو هم بيخي ډېر ګران وو. له خليفه سره به هر وخت په مجلس کې ناست وو. هغه ته به ئې شعرونه ويل او د دنيا د عجايباتو نکلونه به ئې ورته کول. د ده کاروبار تجارت وو. مالونه ئې رانيول او بيرته به ئې خرڅول.

د دې سوداګر دوکان ته به د عجمو د پاچهانو له اولادې څخه يو ځوان هر وخت راتلی او ناسته و ولاړه ئې پر همدې دوکان وه. د دې ځوان نوم علي بن بکار وو[1]. دې ځوان ته خدای داسې ښايست ورکړی وو، چې خور پر عاشقېدله. ښه کړه وړه، لوړ قد و اندام، ښه شېرينه او فصيحه ژبه. ښه پراخ تندی او ښه نيت خدای پر لورولي ول.

يوه ورځ دغه ځوان له سوداګر سره پر دوکان ناست دئ او مجلس کوي، چې ناڅاپه له ها خوا لس تنې چټې پېغلاني راښکاره سوې. په دې لسو تنو پېغلو کې يوې پېغلي موصلۍ پوړنۍ پر سر کړی دئ. د اصيلو ورېښمو کمربند ئې تر ملا تړلی دئ. پر خورا مست آس باندې سپره ده. د آس ځين او رکابونه ئې د سرو زرو دي. په داسې نازونخرو راروانه ده چې هغه د شاعر خبره:

څه لوړ قد دئ د دې ښکلي، څه جمال د دې ښايستې
تــه واســروه ده لــه باغــه، صــفايي ده د آينــې

---

[1] دغه نوم په يوه بله انګرېزي ترجمه کې نورالدين علي ابن بکار دئ، (هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ئې ډک په مِهر و مینه، غېږ پسته ده تر وربښمو
دلربــا د هندوســتان ده، محبوبــا د بنګــالې
اورنۍ شغلو د مخ ئې حوري پټې په حجاب کړې
لـه زاهـده سـوه لار ورکـه، خیـال ئې سـو د میخـانې

پېغلې چې د ابوالحسن دوکان ته راورسېدې، هغه د څورلسم سپوږمۍ له آسه راکښته سوه. د ابوالحسن دوکان ته ورغله، سلام ئې واچاوه. ابوالحسن علیک ورته ووایه. علي بن بکار چې داسې ورته وکتل، سد ئې له سره ولاړ، نور ئې له طاقته ووتل او غوښتل ئې چې دوکان پرېږدي او ولاړ سي.

پېغلې ورته وویل چې: "کښېنه! چیرې ځې؟ موږ راغلو او ته ځې". علي بن بکار ورته وویل چې اې پېغلې، په خدای مې دې قسم وي چې ستا ښایست میدان رابانديږ پرېښوو. شاعر څه ښه ویلي دي:

د دې حسن و لمــبو ته څه طاقت زمــا د بشر
د باڼو د غشي وارتې، بویه او سپنه سي سپر

نجلۍ چې دا بیت واورېد، په شونډو کې ومسل او له ابوالحسنه ئې پوښتنه وکړه چې د دې ځوان نوم څه دئ او د کوم ښار دئ. ابوالحسن ورته وویل چې دا ځوان پردېس دئ او نوم ئې علي بن بکار او د عجمو د پاچا زوی دئ.

نجلۍ ورته وویل: "د فارس د پاچا زوی دئ". ابوالحسن ورته وویل: "هو! بي بي" او ورته زیاته ئې کړه چې د پردېسانو خدمت خو پر موږ فرض دئ. نجلۍ ورته وویل: "بالکل! هر وخت چې زما مینځه درته راغله، دغه ځوان ورسره کړه او ما ته ئې راولېږه". باره نو نجلۍ پر آس پښه واړوله او ولاړه. علي بن بکار اریانۍ اخیستی دئ، نه پوهېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي څه ووايي. يو ګړی باد مينځه د ابوالحسن دوکان ته راغله او ورته وې ويل چي بي بي ته او هغه ځوان دواړه غوښتي ياست.

آبس، ابوالحسن او علي بن بکار دواړه د هارون الرشيد د ماڼۍ خوا ته روان سول. مينځي ماڼۍ ته دننه بوتلل. په خونه کي ئې کښېنول. سترخان ئې ورته اوار کړ. د خدای ښې و ښادۍ ئې ورته کښېښولې. دوی چي ډوډۍ وخوړه، لاسونه ئې پرېولل. باره نو مينځې دوی يوې بلي خوني ته بوتلل. په دې خونه کي ښې ښې اصيلي غالۍ اواري دي. په سرتاخو کي اصيل بلوړي چينيان اوډلي دي. دوی له مينځي سره په مجلس اخته دي چي نابېره لس تنې پېغلي، چي سترګي نه پر روڼېږي، راننوتې. په دې لسو تنو پسي لس تنې نوري د حسن شاپېرياني راغلې، کښېنستلې. د ټولو دارېې او د ساز نور سامانونه په لاس کي دي. داريو ته ئې لاس ورواچاوه او بدلي ئې شرو کړې. تر هغه وروسته لس نوري پېغلي چي هره يوه ئې لعبته ناوکۍ وه، د خوني په دروازه کي ودرېدلې. ورپسې شل تنې مينځياني چي تا به ويل حوري دي او همدا اوس له جنته راوتلي دي، هم راغلې او له دا نورو سره ودرېدلې. تر دوی وروسته شل تنې نوري مينځياني رانبکاره سوې او د هغو په منځ کي يوه نجلۍ چي شمس النهار نومېده، هم شانه ورانه راروانه وه. پر دې نجلۍ باندي په ښايست کي ختمه وه. داسي اېښېدله چي تا به ويل په لاس ئې رسم کړې ده.

شمس النهار راوړاندي سوه او پر چوکۍ کښېنستله. علي بن بکار چي ورته وکتله، ابوالحسن ته ئې وويل چي ډېر به خوښ سم که مي په دا ځينو شيانو خبر کړې. باره ئې وژړل او د نجلۍ د نامه پوښتنه ئې له ابوالحسن څخه وکړه. ابوالحسن ورته وويل چي: "غم ئې مه کوه، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ پر تا مینه ده او ستا د وصال تمه لري. نوم ئې شمس النهار دئ او د هارون الرشید له خاصو کسانو څخه ده. دا ماڼۍ چي وینې، دا د خلافت قصر دئ".

آبس، شمس النهار کښېنستله او سترګي ئې په علي بن بکار کي ښخي دي د هغه د ښایست و جمال ننداري ته ډوبه تللې ده. د علي بن بکار سترګي هم له دې څخه نه خېژي. دواړه یو د بل په مینه کي بندیان دي. شمس النهار پر دا نورو نجونو باندي امر وکړ چي هره یوه دي پر ها خپل ځای کښېني. بیا ئې نو ورته وفرمایل چي سازونه و نغمې وړغوي. یوې نجلۍ داریه ورواخیسته او دا بیتونه ئې وویل:

که څوک سروه یادوي خو بس همدا ده
د ګـلاب و یاسـمن سـره همتـا ده
دا چمـن نـه دئ جنت پـر دې دنیـا دئ
پـر سـبزه چـي ئـې روانـه شـالیلا ده
بهارونـه دي تـازه، د ښـتونه شـنه دي
سـاقي بنـده دي بیـا ولـي اشـتها ده

علي بن بکار ته دې بیتو خورا ښه خوند ورکړ او له نجلۍ څخه ئې وغوښتل چي یو څو نور بیتونه هم ووایي. نجلۍ داریې ته په خرپ لاس ورواچاوه او داسي ئې وویل:

غـوټۍ شـنه لـه خنـدا تللـې بلـبلان بانـدي کرېـږي
د بهـار د ګلـو مـوج دئ یـاران ټولـه هوسـېږي
پایکوبۍ دي پـه چمن کي، ګډا ګاني پـه ګلشن کي
که زاهد دئ که صوفي دئ لـه مستۍ څخـه نڅېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقــوا پــر بــازارونو ، تــوبې مــاتي د عمــرو دي
د ســاقي پــه لاس جامونــه، يــو ډ كېــږي بــل تــشېږي

دې نجلۍ چې دا بيتونه وويل، شمس النهار پر يوې بلي نجلۍ باندي ږغ وکړ، چي ته هم يو څه ووايه. هغې هم غوږ ته گوته واچوله او داسي ئې وويل :

ســرې جــامې اغوســتي پــه چمــن كــې دي گلانــو
ږوږ د نغمــو خپــور دئ پــر گلــشن د بلبلانــو
ووتــه ســارا تــه، هوســۍ رغــړي پر سبزو بانــدي
خدايــه راســاته يــې لــه نظــره د ښــكاريانو

داســي پرېمــاني د عــشرتونو كــه روانــه وه
عقــل بــه ســي كــډه لــه ســرو د زاهــدانو

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، څېره ئې سره وغوړېده او پر بلي نجلۍ ئې هم ږغ وكړ، چي څه ووايي:

وږم د گلانـــــو او نغمـــــې د بلبلانـــــو
شـــور د آبـــشارونو تـــازه گـــي د چمنـــانو
ژوند دئ كه نشاط دئ كه مستي كه هوسونه دي
ټــول دي ســپلني وي پــر ســره اور ســتا د لبــانو

تر دې وروسته علي بن بكار پر يوې نجلۍ باندي چي ده ته نزدې ناسته وه، ږغ وكړ چي ته څه نه گورې، رامخ ته سه. نجلۍ دا بيتونه وويل:

زړه مــي راتــه وايــي چي هــوس بــه د ســارا كــوم
څمــه ننــداره بــه ســتا د حــسن پــه رشــتيا كــوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جار دي سم قربان دي سم واري و سپلنی دي سم
زمـا گرانـه محبوبـه سـتا د وصـل تمنـا کـوم
سترگي مي دي و وزي چي به ستا له پستي غېږي ځه
نـيم کاتـه ورېـښمو تـه پـه سـهوه و خطـا کـوم
مینـه پـه غـلا نـه کېږي او عـشق د پټېدو نـه دئ
خواست ستا د وصال به مخامخ و برملا کوم

د دې په اورېدو سره د علي بن بکار له سترگو بې اختیاره اوښکي رواني سوې. شمس النهار چي د ده اوښکي ولیدلې، د مینې اور ئې يو په سله سو، له توان و طاقته ئې ووتل او داغسي له چوکۍ ځخه راولاړه سوه، علي بن بکار ئې په غېږ کي ونیو. ده ئې هم لاسونه پر ملا باندي راتاو کړه او دواړه بېهوښه پر ځمکه ولوېده. مینځیانو دوی له ځمکي راپورته کړل. خوني ته ئې یووړل. هورې ئې د گلابو عطرونه پر وپاشل څو دوی پر هوښ راغلل . شمس النهار و ابولحسن سوداگر ته وویل چي که د ژوند پر مېنه وم، تا ته به ډېر ښه انعام درکړم. بیا ئې نو علي بن بکار ته مخ ورواړاوه او وې ویل: "اې ځوانه! پوه سه چي زه تر تا سل چنده زياته مينه درسره لرم. خو چاره نسته، باید صبر وکړو".

علي بن بکارورته وویل چي: "خبره تر صبر تېره ده. د مینې هغه لمبې چي زما په زړه کي بلي دي، د وژلو نه دي. ستا مینه به هغه وخت زما له زړه وزي، کله چي مي روح له تنه ووزي". دا چي ئې وویل باره، په ژړا سو. شمس النهار هم ورسره وژړل. ابوالحسن پر راتېر سو او ورته وې ویل چي زه خو په خدای دا ستاسي کارو ته داسي هک پک تللی يم. دا چي په وصل کي مو داسي حال دئ، دا که سره جلا سولاست،

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه حال به مو وي. اوس د ژړا وخت نه دئ. د ښادۍ او خوشالۍ وخت دئ. په دې وخت کي شمس النهار یوې مینځي ته اشاره وکړه. هغه ولاړه او له ها خوا ئې د سپینو زرو خونچې راوړې. په خونچو کي رقم په رقم خواړه پراته ول. آبس، خونچې ئې واوړلې. شمس النهار به یوه گوله پخپله خوړله او بله به ئې علي بن بکار ته په خوله کي ورکوله. ښه تر ماړه نسه ئې ډوډۍ وخوړله. باره نو خونچې ټولي سوې، لاسونه پرېولل سول او خوشبويي په ووهل سول. بیا د عقیقو جامونه راوړل سول چي له انگوري شرابو ډک ول. شمس النهار لس مینځیاني د خذمت او لس مینځیاني د سازوسرود له پاره انتخاب کړې او نورو ته ئې د بیرته تگ اشاره وکړه. بدلزنو مینځیانو ته امر وسو، چي بدلي ووایي. یوې مینځي رباب ورواخیست، ښه ئې سور کړ او دا بیتونه ئې ورسره وویل:

د مطـــرب پـــه لاس ربـــاب د ږغولـــو
د ســاقي پــه لاس کـي جــام دئ د چــښلو
چمن ډک دئ، بوستان ډک گلستان ډک دئ
لــه رامبیلــو، لــه چــامبیلو لــه ســنبلو
هوســۍ مــسته پــر مرغــه ده ســره رغــړي
لــــه بــــاغونو اوازاورو د بلبلـــــو
پرېمـــــاني ده د عیـــــشو د هوســـــونو
ارزانــــي ده د ســـرو شـــونډو د زېـــښلو

آبس، شمس النهار راولاړه سوه یو جام ئې ځان ته ډک کړ بل ئې علي بن بکار ته. علي بن بکار هم بل جام ځان او بل شمس النهار ته راواخیست، دریم جام ئې ابوالحسن ته ورووړ.... کیسه چي دې ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شمس النهار چي جام ډک کړ او علي بن بکار ته ئې وړاندي کړ، بيا ئې نو رباب راواخيست، مينځيانو ته ئې وويل چي زه له رباب سره شعر هم پخپله وايم. باره ئې د رباب غوږ ته تاو ورکړ او دا بيتونه ئې زمزمه کړل:

چــي راغلــی مــي و کــور تــه نــن نګــار دئ
د عيـــشونو هوســـونو تـــود بـــازار دئ
چـــي دا جـــام او دا ربـــاب راســـره مـــل وي
نـوم دې ورک سـي، سـلطنت دئ کـه دربـار دئ

علي بن بکار او ابوالحسن چي د شمس النهار دا بيتونه واورېدل، زياتي ئې ګډا و نڅا شرو کړه چي ناڅاپه يوه مينځه په ځغستا راننوته او په رېږدېدلي اواز ئې وويل: "بي بي! خليفه له خپلو قومندانانو عفيف او مسرور او سياف[1] سره يو ځای دې خوا ته راروان دئ". حاضر مجلس چي د مينځي دا خبره واورېدله، نزدې وو چي له ببري څخه د ټولو زاره وچوي. شمس النهار په خندا سوه او وې ويل چي مه ببرېږئ.

---

[1] په يوه بله انګرېزي ترجمه کي دا وروستی نوم واصف او په روسي ترجمه کي مرجان دئ، (م. هوتک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره ئې مینځې ته وویل چې خلیفه ته حال ورکړه چې یو ګړی معطله سي. بالا ئې امر وکړ چې په دې حاضرو کسانو پسي دي د خوني دروازه وتړل سي او پردې دي ځوړندي سي او د ماڼۍ دروازه دي هم بنده سي. دا کارونه چې سر ته ورسېدل، باره نو شمس النهار خپل باغ ته ولاړه، پر چوکۍ کښېنستله. یوې مینځې ئې پښې ورموښلې او نوري مینځیاني خپلو ځایو ته ولاړې چې په دې وخت کي مسرور او سیاف له شلو تنو وسله والو مریانو سره راورسېدل، شمس النهار ته ئې سلام واچاوه. هغې پوښتنه څنی وکړه چې څرنګه راغلاست؟ هغو په جواب کي ورته وویل چې خلیفه سلام درباندي وایه او ویل ئې چې ډېره ئې یادېږې. نن ئې د خوښۍ و خوشالۍ یو محفل جوړ کړی وو او غوښتل ئې چې د دې محفل په پای کي ته هم برخه واخلې. نو اوس ته و خلیفه ته ورځې او که خلیفه تا ته راسي. شمس النهار چې د خلیفه فرمان واورېدی، راولاړه سوه او مځکه ئې مچ کړه. سمدلاسه ئې مینځیاني راوغوښتلې او خپله خذمتګاره ئې خلیفه ته ورواستوله چې خلیفه ته خبر ورکړي چې: "زه به په یو آن کي د خلیفه له پاره ځای برابر کړم او د ده په انتظار به کښېنم". خذمتګاره خلیفه ته ولاړه چې د شمس النهار پیغام ورورسوي، شمس النهار خپل معشوق علي بن بکار ته ورغله. دی ئې په غېږ کي ټینګ ونیاوه او خدای په اماني ئې څني واخیستله.

علي بن بکار په ژړا سو او ورته وې ویل چې: "اې، آغلې! خدای دي خپل فضل راباندي کوي چې ستا په بېلتانه کي مړ نه سم." شمس النهار ورته وویل چې په هغه خدای مي دي قسم وي چې که مړه کېدلو، اول به زه مړه سم. زما دا پټ راز به ډېر ژر ښکاره سي او ما به سمه دمه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرگي غيږي ته ورسوي. په تېره بيا نن شپه چي خليفه ته مي د ليدلو وعده ورکړې ده. دا کار به يو لوی خطر راته پېښ کړي. ځکه په دغه له ميني او محبته ډک زړه او بيا ستا څخه د فراق په دې غمجن حالت به زه څرنګه نغمې وويلای سم، زه به په داسي حال کي چي ته راسره نه يې، په کوم زړه له خليفه سره کښېنم، په کومه ژبه به خبري ورسره وکړم، په کوم ذوق به بې له تا شراب وڅښم. ابوالحسن و شمس النهار ته وويل چي تاسي دا خبري اوس پرېږدئ، لږ څه صبر وکړئ او هوښ کوه چي د خليفه ملاقات دي نن شپه هېر نه سي، ستا په مات زړه پوه نه سي.

دوی داغه خبري سره کولې چي مينځه راغله او خبر ئې راووړ چي د خليفه غلامان راورسېدل. آبس، شمس النهار راولاړه سوه، مينځي ته ئې وويل چي ابوالحسن او ملګری به ئې باغ ته د دربچې له لاري بوزې. ته به هم ورسره پاته سې. دشپې چي تياره سوه، دوی به په يو چم تر باغ وباسې. مينځي دوی تر دربچې باغ ته ورننه ايستل او دربچه ئې پسي وتړله. دوی نو پرېږده چي په باغ کی چکر وهي. هلته خليفه له سلو تنو توره په لاس نوکرانو سره راښکاره سو. د خليفه په مخ کي شل تنې پېغلاني پر ښی او کينۍ اړخ را رواني وې. پېغلو ښې سنګيني جامې اغوستي وې او د سرو زرو جوغې ئې په سرو کي ټومبلي وې. د هري يوې په لاس کي لګېدلې شمعه وه. آبس، شمس النهار هم له خپلو مينځيانو سره د پاچا مخي ته ورولاړه سوه. مځکه ئې ورته مچ کړه او له خليفه سره څنګ پر څنګ روانه سوه څو هغه وو چي خليفه پر چوکۍ کښېنوست. نوکران و خادمان ئې يوه ليکه ورته ودرېدل. بلي شمعي ئې په لاس کي وې او سازونه و باجې ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږغولې. بيا نو خليفه چا و چا ته د بيرته تللو او چا و چا ته د کښېنستلو اجازه ورکړه. شمس النهار د خليفه د چوکۍ څنګ ته پر بله چوکۍ کښېنستله او له خليفه سره په خبرو اخته سوه.

ابوالحسن او علي بن بکار دا ټوله تماشه هم ويني او هم ئې اوري خو خليفه ئې نه ويني. آبس، خليفه له شمس النهارسره بازۍ شرو کړې. په مجلس کي دونه شمعي لګېدلې چي توره شپه ئې په سپينه ورځ بدله کړې وه. بيا نو د مجلس ساقيانو د شرابو جامونه راوړل. ابوالحسن له ځانه سره وويل چي داسي قيمتي جامونه خو ما په ټول ژوند نه دي ليدلی. ته وا خوب وينم. علي بن بکار د خپلي ميني په خولو کي ډوب پروت دئ. يو وخت چي پر سد راغی او مجلس ته ئې وکتل، مخ ئې ابوالحسن ته ورواړاوه چي: "اې وروره! زه ډارېږم چي نه ګانه، دپاچا راته پام نه سي او ومو نه ويني او زموږ په حال خبر نه سي. زه د خپل ځان په غم کي نه يم، ما وختي لا ځان په مړو کي شمېرلی دئ. خو پر تا باندي بېرېږم او له خدايه غواړم چي موږ له دې ځايه په ترلو تېيو وباسي".

څه سردي پرله ګرزوم، ابوالحسن او علي بن بکار د مجلس په تماشه اخته دي چي په دې وخت کي خليفه يوې نجلۍ ته وويل چي اې ګراني! که دي کومه د زړه د جوش غزله مزله زده وي، راته وئې وايه. نجلۍ داريه ورواخيستله او دا بيتونه ئې وويل:

اې زما سپيني کوتري مخ دي پټ په حجابو کړه
کار له عقله څخه واخله لېونتوب دي پر ګوښو کړه
ننداري د ښکلي مخ دي عقل و فکر رانه يوور
هوښياران و عاقلان دي همه واړه په توبو کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا مجلس لره درځم به په کوم مخ په کومو سترګو
ستا له غیږو تښتېږدلم چي مي تل دغه آرزو کړه
زما هیله ستا وصال خو نن محروم یم له دې ګنجه
سېلابونه و رودونه مي د اوښکو تر لېمو کړه

شمس النهار چي دا بیتونه واورېدل، له چوکۍ څخه بوځه راواوښتله او بېهوښه سوه. مینځیانو راالاکړه او دا ئې خوني ته یووړه. علي بن بکار چي دا حال ولید، دی هم خوړي بوړي ولوېد او بېسده سو. ابوالحسن وویل چي سبحان الله ! تقدیر ستاسي مینه دوه ځایه کړې ده. نیمی ئې تا ته درکړې ده او نیمی ئې هغې ته. دوی په دغه خبرو کي دي چي نابېره هغه مینځه راغله چي دوی ئې دلته راوستلي ول او ورته وې ویل چي یاابوالحسنه! درغورځه! نور خبره رسوایۍ ته راوزي زه بیخي ډېره بېرېږم.

ابوالحسن ورته وویل چي دا ځوان د ولاړو نه دئ، زه به څرنګه دی په دغه حالت کي له ځانه سره بوزم. آبس، مینځه راغله د ګل ګلابو عطر ئې پر علي بن بکار وپاشل. دی چي پر هوښ راغی، مینځې دوی دواړه تر باغ وایستل. دوی چي یو څه ولاړل، مینځې د اوسپني دروازه وتړله. ابوالحسن اوعلي بن بکار دوی چي یوه څه حد ولاړل، اوبه مخي ته ورغلې. مینځې لاسونه سره وټپول، سمدلاسه یوه کښتۍ راپیدا سوه چي یو سړی هم پکښې ناست وو. مینځې دوی په کښتۍ کي کښېنول او سړي ته ئې وویل چي دوی به د اوبو ها بلي غاړي ته ورسوې. علي بن بکار چي له کښتۍ څخه باغ او د خپلي محبوبي ماڼۍ ته وکتل، په ژړا سو.

مینځې کښتۍ وان ته وویل چي: "ژر کوه! حرکت وکړه". کښتۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وان هم کښتۍ په مخه کړه.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالـوتی روښا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځه پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

کښتۍ وان په خورا بېړه کښتۍ د اوبو بلي غاړي ته ورسوله او د شمس النهار مینځې له دوی څخه خدای په اماني وکړه او ورته وې ویل چې زړه مي نه غواړي چې له تاسي ځخه جلا سم. خو تر وس مي تېره ده او اجازه نه لرم چې تر دغه ځای نور مخ ته ولاړه سم. مینځه چې ځني ولاړه، علي بن بکار د ابوالحسن په مخ کي بوړي بوړي وغځېدی او نور نو د راپورتي نه وو. ابوالحسن ورته وویل چې درولاړسه، دا ځای د پرېوتو نه دئ. په دې ځای کي غله او نور د خدای فساتیان اوسي. باره علي بن بکار هم راولاړسو. کرارکرار رهي وو. په بدن کي ئې د تګ شمه نه وه. د دجلې رود پر ها بله غاړه د ابوالحسن د اشنایانو کور وو. هورې د هغه اشنای کور ته ورغلل چې یو څه د اعتماد وړ وو. دروازه ئې وروټکول. اشنای ئې راووتی. سلامالیک وروغبړ ئې ورسره وکړ. کور ته ئې دننه بوتلل. ګپ شپ ئې شرو کړ. د کور خاوند پوښتنه ځني وکړه چې چیري تللي واست. ابوالحسن ورته وویل چې له یو چا سره مو معامله درلوده. وامي ورېدل چې هغه مال برابر کړی دئ او په سفر روانېږي، نو زه مجبوره سوم چې په دې نیمه شپه ورته راسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ملګری علي بن بکار مي هم له ځانه سره راووست. سړی راځخه پټ سو او موړ دا يو، تش لاس راوګرځېدو. څرنګه چي په دې نيمه شپه بير ته کور ته نه سواى تللاى، نو هغه وو چي ستاکره راغلو.

آبس، شپه ئې هورې تېره کړه او سهار وختي له کوره راووتل، هله، هله، هله څو د ابوالحسن کور ته راورسېدل. ابوالحسن خپل ملګرى علي بن بکار هم خپل کور ته بوت. يو آن ئې سترګه پټه کړه او له خوبه چي راويښ سول، ابوالحسن پر خپلو نوکرانو امر وکړ چي په خونه کي ښه سنګين فرش اوار کړي. نوکرانو خونه په ښو غاليو فرش کړه. علي بن بکار چي راويښ سو، اودس ئې تازه کړ او د تيري ورځي و براېې ماښام قضا سوي لمونځونه ئې راوګرزول. ابوالحسن ورته وويل چي: اشنايه! دا به مناسبه وي چي ته نن شپه زما سره پاته سې. لږ به دي دمه غلطه سي او غم به دي له زړه ليري سي. علي بن بکارورته وويل چي وروره! هر راز چي دي خوښه وي، هغسي به وکړم. زما بې هغه هم له غمه خلاصى نسته. د ميني دا بلاوي نه دي چي له چا څخه دي په اسانه ولاړی سي. آبس، ابوالحسن خپل اندېوالان و اشنايان راټول کړل. په سازنده وو پسي ئې هم سړی واستاوه. ټول راحاضر سول. هغه ورځ ئې ښه باندار وکړ او ورځ ئې په خورک و چښنګ و ساتېري تېره کړه. چي د ماښام تياره خپره سوه، باره ئې شمان ولګول. د مى و پيالې محفل ئې جوړ کړ. يوې مينځي رباب ته لاس کړ او دا شعر ئې ووايه:

ما تـه يـو دئ کـه بهـار وي کـه خـزان
ورځ و شپه چي مي تېرېږي پـه هجران
د يار مخ چي پسرلى وو زه تري راغلم
خـو د بـه تـل يـم پـه ژړا و پـه ګريـان

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي بن بکار چي دا شعر واورېد، بوخ راووښت او تر سهاره پوري بېسده پروت وو. د ابوالحسن بیخي امید ځني وخوت. سهار پر لمر ځرک باندي علي بن بکار سترګي روڼي کړې او غوښتل ئې چي خپل کور ته ولاړ سي. ابوالحسن هم خپل زړه ته پرېښوو او نه ئې راوګرزاوه. بوده موده ئې ورته حاضر کړ، علي بن بکار ئې پر سپور کړ. ابوالحسن هم تر کوره پوري ورسره ملګری سو. د کور په دروازه کي چي له بوده راکښته کړ او دی خپل کور ته ننووت، ابوالحسن د خدای شکر ادا کړ او له ځانه سره ئې وویل چي له بدي بلا خلاص سوم. خو بیا ئې هم علي بن بکار ته د زړه تسلی ورکړه او د صبر سپارښتنه ئې ورته وکړه. منګر پر علي بن بکار باندي میني دونه زور کړی ووچي ځان ئې په واک کي نه وو. له ابوالحسن سره ئې خدای په اماني وکړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او شپږ پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

ابوالحسن چي له علي بن بکار څخه خدای په اماني اخیستله نو هغه ورته وویل چي ورووره! که کومه خبره پېښېدله، ما به خبروې. ابوالحسن ورته وویل چي ری مه وهه، هرومرو دي خبروم. باره نو ابوالحسن خپل دوکان ته ولاړ او د شمس النهار لاري ته ئې سترګي څارو نیولي دي. په دې ورځ د هغې هیڅ درک مالوم نه سو. شپه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کور کي تېره کړه. سهار تر دوکان دمخه د علي بن بکار کور ته د پوښتني له پاره ورغی. چي ګوري، هغه په کټ کي پروت دئ، دوستان ئې پراګرځېدلي دي. حکيم جي ئې سر ته ولاړ دئ او نبض ئې په لاس کي نيولی دئ. حاضر کسان يو يو څه وايي، بل بل څه. ابوالحسن چي خوني ته ورننووت، د علي بن بکار سترګي پر ونښتلې، په شونډو کي ئې ورته ومسل. ابوالحسن سلام ورواچاوه او د حال و احوال پوښتنه ئې ځني وکړه. د کټ سر ته ئې کښېنوست چي دا نور خلک ووتل، باره ابوالحسن ورته وويل چي دا څه کيسه ده؟

علي بن بکار ورته وويل چي وروره! د هغي نجلۍ ميني خو زه رنځور کړم. د رنځ خبر مي په کوروکلي کي خپور سو. دوستان و اشنايان مي پوښتني ته راغلل. منګر ته دا راته ووايه چي کومه خوشخبري لرې. د شمس النهار د مينځي درک نه سو معلوم. ابوالحسن ورته وويل چي په هغه ماښام چي د دجلې سيند پر غاړه سره جلا سوو، بيا ئې حال نه دئ معلوم سوی. منګر ګوره وروره! دا دي څه رسوايي جوړه کړې ده. دا ژړاوي مړاوي پرېږده. خلک به څه وايي. لږ څه فکر وکړه. علي بن بکار ورته وويل چي صبر مي تر قدرت وتلی کار دئ. نه ئې سم کولای. باره ئې سوړ اسوېلی وکيښ، په ژړا سوا او دا بيتونه ئې وويل:

ما ته مه وايه د پوهي دا ورمونه
اثر نه ښندي دا ستا نصيحتونه
سرزنش پر عاشقانو اغېز نه کا
تاثير نه لري دا پند، دا پېغورونه
ما هاله له دين دنيا څخه لاس پرېولو
چي پر زړه مي وخوړل د عشق داغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا بیتونه چي ئې وويل نو ئې مخ ابوالحسن ته واړاوه او ورته وې ويل چي په داسي مصيبت باندي اخته سوم چي تر ننه مې فکر لا هم نه سواى کولاى. اوس چي هر څه رى وهم، بې له مرګه مي د نجات بله لار نسته. ابوالحسن ورته وويل چي د خداى له دره مه ناميږده کېږه. ګوندي خداى دي خپل مقصد ته ورسوي. باره نو ابوالحسن له کوره راووت او دوکان ته رهي سو. دوکان ئې خلاص کړ. له جارو و پاکۍ څخه چي خلاص سو، يو آن پر خپل ځاى کښېنوست چي ګوري، دا ده مينځه راغله. ابوالحسن ته ئې سلام واچاوه او هغه وربيا کړ. مينځي ته چي ئې وکتل، په نظر ئې خوابدې ورغله. باره ئې دستي د شمس النهار پوښتنه ځني وکړه چي خيريت خو به وي. مينځي ورته وويل چي د هغې حال به وروسته درته ووايم خو ته اول د علي بن بکار حال راته بيان کړه.

ابوالحسن نجلۍ ته د علي بن بکار ټول حال له سره تر پايه ووايه. مينځه اريانۍ واخيسته او په ډېر افسوس ئې سوړ اسوېلى تر خوله وخوت. بيا ئې نو وويل چي زما د بي بي حال تر دې بتر دئ. په هغه شپه چي تاسي له کښتۍ څخه کښته سولاست او ولاړاست. زه کور ته ولاړم منګر په تاسي مي چورت خراب وو. زړه ته مي نه لوېده چي تاسي دي صحيح و سلامت تر کوره پوري ورسېږى. خپلي بي بي شمس النهار ته چي ورغلم، هغه بېهوښه پرته وه. نې له چا سره خبري کولې او نه ئې د هو، نې جواب چا ته ورکاوه. خليفه ئې سر ته ناست وو او د ناروغۍ په سبب ئې هم نه پوهېدى. تر نيمي شپې پوري داغسي بېسده پرته وه. پر هوښ چي راغله، خليفه ځني وپوښتله چي: "اې شمس النهاري! دا په تا څه سوي دي؟ دا څه حال دئ چي پر تا باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن شپه راغلی دئ؟"

شمس النهار چي د خليفه خبري واورېدې، د خليفه پښې ئې ورمچ کړې او ورته وې ويل: "جعلني الله فداک، زما سر دي تر تا جار سي، د بېگاه خواړه بد راباندي لگېدلي دي، سر مي راته دروند سو او بېهوښه سوم. نه پوهېږم چي حال به مي څرنگه سي".

خليفه ورته وويل چي: "اې شمس النهار! څه دي خوړلي ول؟"

هغې ورته وويل چي: "داسي ناوړه شی مي خوړلی وو، چي هيڅکله مي نه وو خوړلی".

بيا نو شمس النهار يو څه شراب وغوښتل. شراب چي ئې وڅښل، نو ئې زه وروغوښتلم او کرار ئې ستاسي پوښتنه راڅخه وکړه؟ ما د علي بن بکار هغه شعر ورته ووايه چي په کښتۍ کي ئې راته ويلی وو. دې يو سوړ اسوېلی وکيښ او خاموشه سوه. په دې وخت کي خليفه پر بدلزني امر وکړ چي يو شعر ووايي. هغې دا دوه بيته وويل:

کاشکي هغه نازنين وای چي زه مړه پسي پرته يم
يو وار زما پر زړه نگين وای چي زه مړه پسي پرته يم
دی پر خپله تړه ولاړی، زه يوازي پاته سومه
کاشکي زما زړه ډبرين وای چي زه مړه پسي پرته يم

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، بيا يو حال پر راغی او بېسده ولوېده.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال را والوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او اووه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

د شمس النهار مينځې ابوالحسن ته وويل: "بي بي چې دا بيتونه واورېدل، سمدلاسه بېهوښه سوه. ما ئې ورو ورو لاسونه ورموښل او د گلابو عطر مي پر پاشل، څو پر هوښ راغله. ما ورته وويل چې: "زما گراني بي بي! ځان مه رسوا كوه. ستا دي د خپل معشوق په سر قسم وي كه به صبر و زغم نه كوې. شمس النهار راته وويل چې تر مرگ خو به نو سخت بل څه نه وي. زه په والله په مرگ راضي يم ځكه بې له مرگه په بل څه نه ارامېږم. موږ لا دغه خبري سره كولې چې يوې بلي نجلۍ د شاعر دا بيتونه زمزمه كړل:

بې ژړا مي بل كار نسته په دا نن شپه
نه صبرېږم نگار نسته په دا نن شپه
زمانه د بېگاني وصال غېږ اخلي
رسيږ سته ده خو دار نسته په دا نن شپه

مينځې چې دا بيتونه وويل، شمس النهار بيا پرمخې ولوېده. خليفه په وارخطايي سره ورته راالاكړه. پر مينځيانو ئې امر وكړ چې: "ټول كړئ، دا طبله و سارنگ مو!" مينځو هم شيان ميان سره ټول كړل او خپلو سرايو ته ولاړې. خليفه تر الايي سهاره پوري د شمس النهار سر ته ويښ ناست وو. سهار ئې طبيبان ورته راوغوښتل او هغو ته ئې د شمس النهار د علاج امر وكړ خو په دې نه پوهېدى چې د دې ناروغي د ميني رنځ دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينځي ابوالحسن ته وويل چي زما په راتگ کي د ځنډ سبب همدا وو. هلته ډله خلک ناست دي او موږ نه سوای کولای چي ستاسي حال ونيسو. اوس ئې دا دئ زه درته راواستولم چي د علي بن بکار حال هغې ته ورووړم. ابوالحسن چي د مينځي بيان واورېد، حيران پاته سو او ورته وې ويل چي د علي بن بکار حال هغه وو، چي درته ومي وايه. ته بي بي ته ورسه او دا ټول بيان ورته وکړه او زما له خوا ورته ووايه چي صبر وکړي او خپل راز رسوا نه کړي. ورته ووايه چي زه پوهېږم چي دا ډېر سخت حالت دئ منگر په يوه سم تدبير سره ئې چاره کېدلای سي.

مينځي له ابوالحسن څخه رخصت سوه خو ابوالحسن تر ماښامه پوري په دوکان کي وو. ماښام ئې دوکان وتاړه او د علي بن بکار کور ته ولاړ. دروازه ئې وروټکوله. نوکر راووت او دی ئې کور ته بوت. علي بن بکار چي وليد، پر شونډو ئې موسکا راغله او په راتگ ئې خوشاله سو. ورته وې ويل چي د نن ورځي ځنډ خو دي زما زاره راوچاودله. غم مي يو په لسه سو. زه غواړم چي تل ستا سره واوسم او خپل سر تر تا قربان کړم. ابوالحسن ورته وويل چي دا خبري مه کوه. دا ته څه وايې؟ که زما زر روحه وي، ټول دي تر تا جار سي. نن د شمس النهار مينځه دوکان ته راغلې وه، د خپل ځنډ سبب ئې راته ووايه. خليفه له شمس النهار سره وو او دا ځني ښورېدلای نه سوای. د بي بي ټول حال ئې راته ووايه.

آبس، ابوالحسن ټول هغه بيان چي له مينځي څخه ئې اورېدلی وو، علي بن بکار ته وکړ. علي بن بکار ډېر خوابدي سو. په سترگو کي ئې اوښکي ودرېدې. ابوالحسن ته ئې وويل چي خدای به کوي، ته به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوې. زما سره مرسته وکړه. په دغه مصیبت کې چې زه درېدلی یم، ته راسره مرستندوی سه . پر ما زړه وسوځه او یوه چاره راوښیه. دا نن شپه راسره پاته سه او تر سبا پورې بل ځای مه ځه. ابوالحسن ئې غوښتنه ومنله او هورې پاته سو. ټوله شپه ئې د غره و د وره بیانونه سره وکړل. په پای کې علي بن بکار په ژړاندو سترګو دا بیتونه ورته وویل:

زه مېـړی یمـه ږغېـږم زه و ېـښـته یمـه خـو ځېږم
زما وجود د وېښته سیوری زما زړه د مېږي سترګه
خوشبویی ئې د وېښتانو زما زړګی دئ رانه وړی
د مېږي په شان نری ملا ئې زما کوربار کړ پر چرګه
نری ملا او ږدو وربېښتانو یم له ژوند څخه ایستلی
ټول جهان راته اغزي دي ګام ایږدم پر تېره ژرګه

دا بیتونه چې ئې وویل، نو ئې یوه لو چیغه تر خوله ووتله او په خولو کې ډوب بېسده ولوېد. ابوالحسن فکر وکړ چې نور ئې نو کار تمام سو. روح ئې له کالبوته croووت. تر سهاره همداسې ډوب پروت وو. له لمر ختو سره ئې سترګې روڼې کړې او یو دوې خبرې ئې له ابوالحسن سره وکړې. لمر چې یو څه سر ته راغی، ابوالحسن ځني راولاړ سو او دوکان ته ولاړ. دوکان چې خلاصاوه، په دغه حال کې مینځه ورته ودرېده، په اشاره ئې سلام ورواچاوه. ابوالحسن ئې سلام وربیا کړ. مینځې د شمس النهار سلامونه وروړسول او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه.

ابوالحسن ورته وویل چې د علي بن بکار د حال پوښتنه مه کوه، د هغه په رنځ و درد دې خدای مه خبروه. نه د شپې خوب لري نه د ورځې ارام. رنځوری تار او نار کړی دئ. زړه ئې له شنوخته ډک دئ.

مینځې ورته وویل چې زما بي بي یو دوې ګوتې خط راکړی دئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دا به له سلام سره یو ځای علي بن بکار ته ورسوې او راته ویلي ئې دي چي د خط جواب به هم خامخا راوړې. نو اوس یا ابوالحسنه، ته داسي وکړه چي ما د علي بن بکار تر کوره بوزه چي د خط جواب پخپل لاس ځني واخلم. ابوالحسن دوکان بیرته وتاړه او له مینځي سره روان سو. کور ته چي ورورسېدی. مینځي ته ئې وویل چي ته دلې یو آن تکیه سه، زه به کورته ورننوزم.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی رونا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

ابوالحسن مینځه په دروازه کي پرېښووله او دی کور ته ورننووت. علي بن بکار چي ولید، زړه ئې خوشاله سو. ابوالحسن ورته وویل چي شمس النهار د مینځي په لاس سلامونه او خط درته رالېږلی دئ او د خپل نه راتگ له اسیته ئې عذر غوښتی دئ. مینځه هغه ده، په دروازه کي ولاړه ده. که وایې چي کور ته دي راسي، زه به ږغ پر وکړم. علي بن بکار ورته وویل چي راوې غواړه. ابوالحسن ورووت او مینځه ئې کور ته راوستله. علي بن بکار د مینځي په لیدو ډېر خوشاله سو. مینځي خط ورکړ. علي بن بکار هغه مچ کړ. پر سترگو ئې وموښی. بیا ئې نو خلاص کړ او وې لووست. تر لوستلو وروسته ئې ابوالحسن ته ورکړ. ابوالحسن چي وکوت، دا دوه بیته پر نوشته وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما تنه زما روحه ستا په سر مي دي قسم وي
بې له تا مي نفس خېژي شپه و ورځ رابا ندي غم وي
خوب خورک پر ما حرام سو، هيڅ پروا مي نه په کېږي
د دنيا ښې و ښادۍ دي هله وي چي زما صنم وي

تر دې بيتو وروسته ئې ورته کښلي وه چي که زما حال پوښتې، نو حال مي دا دئ چي سترگي مي روڼي دي خو تر زړه مي د ميني غشي پوري ووري وتلي دي او زخمي دئ، په لړمانه کي مي اور بل دئ او تر خولې مي له آه و اسويلي پرته بل څه نه راوزي. گواکي زه خدای د ميني له پاره پيداکړې يمه او غم و درد ئې راسره مل کړی دئ. ناروغۍ مي ورځ په ورځ زياتېږي او عشق و مينه مي هم ورسره ډېرېږي. هغه کانه راسوې ده، چي شاعر ئې داسي راته بيانوي:

ستا مخ خدای په دلبري کي سور و سپين ارغواني کړ
زما بشرئې ستا په عشق کي راته تک ژېړ زعفراني کړ
ما له خدايه څخه غوښتي، چي ته هسي و زه داسي
ستا دي مخ گل د گلاب وي، خير کې زما ژوند پراغزي کړ

تر دې وروسته ئې نو بيا کښلي وه چي تا ته دي معلومه وي چي زما دا شکايت و شکوې زما د ميني بلي لمبې راوژلای نه سي. له غم سره شکايت تل مل وي او له رنځ سره درد و بېتابي. د بيلتانه درد په تسلی نه ارامېږي. ځان ته د خط په کښلو لږ څه تسلی ورکوم. هغه د شاعر خبره:

ستا د وصل په اميد به ژوندۍ پايم
که دا نه وي گويا تللې له دنيا يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوالحسن وایي ده چې خط ولووست. زما غم ئې څو چنده کړ او په هره جمله مي د زړه سر مکوټ سو. خط مي مینځي ته ورکړ. علي بن بکار مینځی ته وویل چې پر بي بي مي سلامونه ووایه او زما دغه حال ورته بیان کړه. بیا ئې نو ډېر وژړل. مینځي ته هم د ده پر ژړا باندې ژړا ورغله او د علي بن بکار څخه ئې خدای په امانې واخیستله او له کوره ووتله. ابو الحسن هم مینځي ته مخه ښه ووېله او خپل دوکان ته ولاړ.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او نهه پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

ابوالحسن مینځي ته مخه ښه ووېله او دوکان ته ولاړ. دغه ورځ و دغه شپه ئې ټول په چورت کي تېره کړه. په دا دوهمه ورځ د علي بن بکار کره ورغی. تر هغو پوري کښېنوست چې ټول خلک له خوني ووتل. بیا ئې نو د حال احوال پوښتنه ځني وکړه. علي بن بکار د پخوا په شان د میني له رنځه او د بېلتانه له غمه شکایت وکړ او دا بیتونه ئې ورته وویل:

دا چې زه یم ستا په مینه ځګرخون
خیال مي نه سي چې به دا رازوو مجنون
بې له تا مي زړه تنور دئ د سکروټو
د هوسۍ په شان مي شپه پر مېږتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلتانه دي لېوني کړمه زما ګراني
خدای دي نه پېښوي چا ته دا جنون

ابوالحسن ورته وويل: زه حيران يم، ستا له يوې مهرباني معشوقې سره دا حال دئ، داکه دي معشوقه نامهربانه او ستمګاره وای، بيا به دي څه حال وای؟ ابوالحسن وايي چي زما خبره ئې واورېده او زما پر نصيحت ئې غوږ ونيو. نور ئې بېتابي او فرياد پرېښود او ما تې دوعاوي وکړې. ابوالحسن وايي چي زما يو انډيوال وو چي زما او د علي بن بکار په کيسه خبر سوی وو. له ده ماسيوا بل څوک په دې کيسه نه وو خبر. يوه ورځ دې انډيوال د علي بن بکار او شمس النهار پوښتنه راځخه وکړه. ما ورته وويل چي اشنايه! د هغو د ميني د اور لمبې اوس تر اسمانه رسېدلي دي منګر زما په فکر کي يوه نخشه سته چي غواړم ستا سره ئې شريکه کړم. انډيوال مي راته وويل چي څرنګه نخشه ده؟

ابوالحسن وايي چي ما ورته وويل چي ته راخبر يې، چي زه په دې ښار کي مشهور سړی يم. هر څوک، عام وخاص مي پېژني. د دربار له نر او ښځو سره هم پېژنم. بېرېږم چي زموږ دا کيسه رسوايي ته راونه وزي او پر کومه بلا باندي وانه وړم. مال و شتمني مي راځخه ولاړه نه سي او هلاکت ته و نه رسېږم. زما داسي خيال دئ چي خپل مالونه سره راغونډ کړم او بصرې ته سفر وکړم. هورې تر يوه وخته پوري پاته سم، بيا به وګورم چي د دوی کيسه کوم ځای ته رسېږي. د دوی خبره خو اوس تر خط و کتابته پوري رسېدلې ده. يوه مينځه ئې تر منځ روېباري کوي. زما په زړه کي کله کله داسي راوګرزې چي سبا به دا مينځه له دې روېبارۍ څخه ستړې سي او خبره به رسوايۍ ته راوباسي. که داسي پېښه سي نو زما خلاصون بيا نامکن دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انډیوال ئې ورته وویل چې زه ښخوا لا هم په دې کیسه غوړېدلی وم. دا ستا تدبیر خو بیخي د هوښیارۍ خبره ده. زما هم داسې خوښه چې له دې کارو څخه ځان لیرې ساته. نه دي دي اورېدلي چې وایي: "یوه ډېره بدمرغه، بله نېکمرغه"، خدای مه کړه سبا به یو اوښ درته چو سوی وي، بیا به ئې ولاړولای نه سې. ستا دا نخشه مې بیخي خوښه ده. خدای دې د خیر کړي.

آبس، ابوالحسن کور ته راغی، کالي مالي ئې سره ټول کړل. درې ورځې وروسته مخ پر بصره روان سو. د ابوالحسن انډیوال چې درې ورځې وروسته د ده لیدو ته راغی چې ګوري ځای سته، جولا نسته. له ګاونډیانو څخه ئې پوښتنه وکړه، هغو ورته وویل چې ابوالحسن خو بصرې ته ولاړ. ژر بیرته راځي. سړی اریانۍ واخیستی او نه پوهېدی چې اوس نو پر کمه ولاړ سي. له ځانه سرې وویل چې کشکې له ابوالحسنه څخه جلاسوی نه وای. باره ئې خیال سو چې د علي بن بکار کره ورسي. هورې چې ورغی، نوکرانو ته ئې ځان وروښووی او کور ته د ننوتو اجازه ئې وغوښتله. نوکرانو اجازه ورکړه او کور ته ئې بوت. هورې ئې علي بن بکار ولیدی چې په کټ کې پروت دئ. ده سلام ورواچاوه، هغه وربیا کړ. سړي ورته وویل چې زما و د ابوالحسن تر منځ ټینګه اشنایي وه. یو د بل د زړه حال مو سره وایه. یو ګړی نه ځني جلا کېدلم. یو څو ورځې مې د یوه ضروري کار له اسیته و نه لیدی. نن چې ئې دوکان ته ورغلم. دوکان ئې تړلی وو. د څنګ دوکاندارانو راته وویل چې هغه بصرې ته ولاړ. نو زه خو ستا و د ده په شناخت و اشنایي خبر وم، ما ول راسه چې یو وار به ستا خبر هم واخلم او پوښتنه به دربان دي وکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي بن بکار چي دا واورېده، بڼه ئې پر دا بله واوښتله. سودا ورولوېدله چي دا ځنګه کار پېښ سو. سړي ته ئې وويل چي زه ستا تر بيان دمخه د ده په سفر نه وم خبر. که دا خبره رښتياوي نو معنا ئې دا ده چي پر داسي غم باندي واوښتم چي انتها نه لري. دا خو بل غم راته پېښ سو. باره ئې تر سترګو اوښکو راايله سوې او دا بيتونه ئې وويل:

د دوستانو جدايي باد و باران دئ
ودانۍ و ابادۍ په چپه کېږي
تنهايي به مي د زړه سر رامکوټ کړي
جدايي د دوست بل اوښ راته چو کېږي

يو ګړی ئې چورت وواهه، باره ئې سر راپورته کړ او نوکر ته ئې وويل چي ته ورسه د ابوالحسن کور ته او معلومات ئې وکړه چي کوم ښار ته تللی دئ. نوکر ولاړی او يو آن وروسته بيرته راغی، علي بن بکار ته ئې وويل چي معلومات مي وکړ، ابوالحسن بصرې ته تللی دئ خو د کور دروازې ته ئې يوه مينځه ولاړه وه. دې زه وپېژندلم خو ما نه پېژندله. ما ته ئې وويل چي ته د علي بن بکار نوکر نه يې؟ ماول: "يم". مينځي وويل چي ما علي بن بکار ته پر ده باندي د يوه ډېرمهربان چا له خوا يو خط راوړی دئ. دا مينځه زما سره راغله او اوس په دروازه کي ولاړه ده.

علي بن بکار ورته وويل چي: "ورسه، رائې وله". نوکر ولاړ او د ها خوا ئې مينځه ورسره راوستله. د ابوالحسن انډېوال چي مينځی ته وکتل، په نظر ئې ډېره شوخه وظريفه ورغلله.مينځه راوړاندي سوه، علي بن بکار ته ئې سلام واچاوه .... کيسه چي دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مينځه چي راغله، خپل بيان ئې وکړ او بيرته ئې رخصت واخيست، ولاړه. دې سړي، چي د ابوالحسن انډيوال او له علي بن بكار سره ناست وو، د مرغلرو و غميانو د پلورلو دوكان كاوه او پېشه ئې زرگري وه. مينځه چي ولاړه، دې سړي ميدان خالي وليد، علي بن بكار ته رانږدې سو او ورته وې ويل چي: "ما ته داسي وايسېده چي ستا هم پر دارالخلافه پيسې باندي دي او ستا و د هغو تر منځ كومه معامله سته".

علي بن بكار ورته وويل چي د څه له رويه دا خبري كوې؟ سړي ورته وويل چي زه دا نجلۍ پېژنم، دا د شمس النهار مينځه ده. څه وخت پخوا ما ته راغله او يوه رقعه ئې راته راوړه. د شمس النهار له پاره ئې د سرو زرو و جواهراتو امېل غوښت. ما يو خورا اصيل او قيمتي امېل ورواستاوه. علي بن بكار چي دا واورېده، سره واسرنگی او وارخطا سو، د مرگ خطر ئې احساس كړ. خو ځان ئې گول واچاوه او څه ئې و نه ويل. زرگر ته ئې وويل چي: "ته و خدای كه به رشتيا نه وايې، ته شمس النهار څرنگه پېژنې؟" زرگر ورته وويل چي زما څخه مه بېرېږه. خپل پټ راز دي راته ووايه. د ناجوړۍ سبب دي زما څخه مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټوه.

آبس، علي بن بکار خپل ټول داستان ورته ووايه او پر زياته ئې کړه چي: "وروره! په هغه خداى مي دي قسم وي چي زه و ته ئې دواړه پيدا کړي يو چي د خپل راز له پټېدو څخه مي بل مطلب نسته. بېربېږم، وام مخلوق شيطان دئ. خلک په خولو کي سست دي. پټ راز نه سي ساتلای. د دوستۍ و د نمک پاس نه لري".

زرگر ورته وويل زه خو چي تا ته راغلم، له ډېر گرانښت له اسيته درته راغلم. ته راباندي گران يې. غوښتل مي چي د ابوالحسن د سفر په شپو کي ستا سره مرستندوی سم. ته راسره د زړه خواله وکړې او د ميني غم به دي راسره سوړ سي. ته اوس هيڅ سودا مه دراچوه او زما څخه مه ډارېږه.

علي بن بکار ډېري دوعاوي ورته وکړې او مننه ئې څني وکړه. بيا ئې نو دا بيتونه وويل:

زړه مـــي راتـــه لـــړ دئ، غمـــازاني مـــي دا اوښـــکي دي
نـــې ســـمه ســـاتلای، عاشـــقان خـــو خوار بوښـــکي دي
ډار مـــي لـــه عالَمـــه، د چـــا پـــت هـــيڅ پـــه خونـــدي نـــه دئ
ټوله سورۍ کوزې دي، سورۍ ئې غاړې سورۍ ئې چوښکي دي

تر دې بيتو وروسته نو علي بن بکار زرگر ته وويل چي ته نه سوې پوه چي دې مينځي ما ته پټ څه وويل؟ هغه ورته وويل چي قسم په خداى که به په هيڅ پوه سوی يم. علي بن بکار ورته وويل چي د دوی دا خيال دئ چي ابوالحسن زما په اشاره و سلا بصرې ته سفر کړی دئ او زه غواړم چي دا خط و پيغام دي زموږ تر منځ نه وي. ما چي هر څه قرآنونه ورته وډبول چي والله که مي په درې سوه شپېتو رگو کي يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رگ لا د ده په سفر آگاه وو، خو دې نه ومنله او زما پر قسمونو ئې باور نه کاوه او له هماغه بدگومانه سره بې بې ته ولاړه. دا مينځه کورخرا پې پر ابوالحسن باندي مينه وه. زرگر ورته وويل چي وروره! انشاء الله وتعالی، ټول کارونه به سم سي او زه ستا سره مرسته کوم چي ته خپل مقصد ته ورسېږې. علي بن بکار ورته وويل چي اوس له دې تورېدلي هوسۍ سره څه وکړم؟ دا خو زما څخه تور خوري او تښتي. زرگر ورته وويل چي يوه چاره به ورته وسنجوو او بې له دې چي پرده دي پورته سي او راز دي رسوا سي او يا دي تا ته کوم تاوان ورسېږي، يو چل به ورته جوړ کړو.

باره نو زرگرولاړ سو، رخصت ئې واخيست. علي بن بکار تر دروازې پوري ناري پسي وهلې چي: "وروره! د خدای و رسول روی مي دروړی دئ چي دا خبري دي چا ته تر خوله راونه وزي". زرگر چي ده ته وکتله، په سترگو کې اوښکي ډنډ سوې او ځني رخصت سو.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يوشپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:
زرگر چي له علي بن بکار څخه رارخصت سو. پر لاري چورت اخيستی وو. سر ئې ځړولی وو او د علي بن بکار په کار کي ئې فکر کاوه چي ناڅاپه ئې سترگي پر يوه کاغذه ونښتې چي پر مځکه پروت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاغذ ئې را پورته کړ. سرلیک ئې ولووست، په پوه سو چې د یوه دوست له خوا کوم بل دوست ته لیکل سوی دئ. د پاڼې پر سر باندې دا بیتونه لیکل سوي ول:

گرانه ولې مې په اور کې کړوې
دا څه پېښنه؟ چې مخ نه را اړوې
زما خو پېښنه ده لا د عشق په لومه بنده
له مجلسه مې پر څه محرومو ې
آخر زه خو نه پردی یم نه بې مهره
د بېلتون په داغ مې ولې داغوې

تر دې بیتو وروسته ئې داسې لیکلي ول:

اې خواجه! د لیک او پیغام د څنډ سبب دې نه رامعلومېږي. که دې د جفا خیال په سر کې وي، زه ئې په پاداش کې وفا درلېږم. که دې په مینه کې کمښت راغلی وي، زما محبت خو خدایږو څو چنده زیات سوی دئ.

ستا په سر مې دې قسم وي چې زما مینه پخوانۍ ده
خیر که تا لاس رانه واخیست زما دوستي خو سکنۍ ده

زرگر لا خط تر پایه لوستلی نه وو، چې نابېره مینځه راښکاره سوه. تلولۍ تلولۍ کېدله، شاوخوا ئې کتله او د کوم شي په لټه کې وه. د زرگر په لاس کې چې ئې خط ولید، سمدستي ئې ورته وویل چې: "ښاغلې! دا خط زما څخه پر لاري لوېدلی وو". زرگر جواب ور نه کړ او څني رهي سو. مینځه سمه په پسې سوه او بیا ئې ورته وویل: "گوره، ښاغلې! زما خط بیرته راکه. هغه زما څخه ولوېدی". زرگر مخ پر راواړاوه او ورته وې ویل: "آنجلۍ! بېرېږه مه او وارخطاکېږه هم مه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشتیا خبره راته وکړه او په حال مي خبر کړه. زه د چا راز نه رسوا کوم او په خوله کي هم سست نه یم. د خپلي بي بي په کار کي دي زما څخه مه ډارېږه. زه هم د هغې د ارزوگانو د پوره کولو په لټه کي یم. زما په لاس د هغې مشکلات حل کېدلای سي".

مینځې چي د زرگر خبري واورېدې، نو ئې ورته وویل چي خدای دي وکړي چي دا راز چي اوس به ئې درته بیان کړم، زما و ستا په منځ کي پاته سي او رسوا نه سي. دا کار چي ته ئې په لټه کي یې، دا به هم زما په خیال روا کار وي. زما خو پر تا باندي ناټ کښېنستی او د حقیقت خبره به درته وکړم. آبس ټوله کیسه ئې له سره تر نوکه پوري ټکي په ټکي ورته وکړه.

زرگر ورته وویل چي بالکل دي رشتیا وویل. زه هم په دې کیسه خبر یم. بیا نو زرگر هغه څه ورته بیان کړل چي د ده او علي بن بکار تر منځ پېښ سوي ول. نجلۍ چي دا واورېدل، ډېره خوشاله سوه. د دواړو سلا پر دې خبره راغله چي خط باید علي بن بکار ته وروښوول سي او هغه چي هر راز جواب ورکړ، دمخه تر دې چي بي بي ته ئې ورسوي، اول باید زرگر په خبر کړي. آبس، تا ته دي وویل سي، د نکل کار دئ. مینځې له زرگر څخه خط راواخیستی، مهر ئې پر ولگاوه او وې ویل چي دا مهر مي له دې اسیته پر ولگاوه چي زما بي بي خط همداسي سربسته راکړی وو. خط ئې په یوه دوړدنگ علي بن بکار ته ورووړ. هغه هم د دغه شان لیک په انتظار وو. چابک چابک ئې ولووست، باره ئې قلم و کاغذ راواخیست او جواب ئې ورته وکیښ او د مینځې په لاس ئې ورکړ. مینځې خط راواخیست او لمغوټې زرگر ته راغله. زرگر چي خط خلاص کړ، پکښې لیکل سوي وه چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځ مې دئ د مينې علاج نه اسا سي غواړي
ورک سه اې طبيبه! زما درمان نوره پوهي غواړي
نه دئ د ښوولو، نې په خوله بيانولای سم
زما د ژوند کيسه يو لوی دفتر و لوی منشي غواړي
نه سي ږغولای هر ناپوهه د هجران نغمه
دا حزين مقام دئ، حنجره داودي غواړي
ته دي راسره يې، ستا له مهره ډک کاته دي وي
زما ماشوم زړګی دا ستا د غېږې ارامي غواړي

بيا ئې نو ورته کښلي وه چي نه د جفا خيال لرم، نه مي وفا خوشي کړې ده، نه له خپله قوله اوښتی يم، نه مي دوستي شلولې ده، نه مي يو ګړی د بېلتانه درد ارام سوی دئ، نه مي له طلبه لاس اخيستی دئ. څه چي ستا ارزو ده، زما دا هم هماغه ده. قسم مي دي په خالق لايزال وي چي ستا له وصاله پرته بله ارزو نه لرم. که د دنيا ټول رنځونه راپوري هم سي، بيا به هم ستا مينه په زړه کي پټه ساتم.

ګرانې هجر دي تر مرګه رسولی
انتظار دي خورا ډېر دئ غمېدلی
ستا له ميني به لاس وانه خلم هيڅکله
سربښندل مي په دې لاره کي منلی

زما حال و احوال دغه وو چي درته ومي کيښ. والسلام.

زرګر چي دا خط ولووست، تر سترګو ئې اوښکي راغلې. خط ئې مينځي ته په لاس ورکړ. مينځي ورته وويل چي ته له ځايه مه ښوره. زه دا خط وړم او چټکه بيرته راځم. زه غواړم په هر چم چي وي، تا او زما بي بي شمس النهار يو وار سره مخامخ کړم. مينځه رهي سوه او زرګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه ښه په پوره زړه تېره کړه. سهار چي را پورته سو، لمونځ ئې وکړ او د نجلۍ په انتظار کښېنوست. يو غوړپ چاى ئې لا نه وې چښلي چي دا دئ، مینځه په خندا وخوشالۍ را ورسېده.

زرگر د حال پوښتنه ځني وکړه. دې ورته وويل: زه چي ستا څخه ولاړم. بي بي ته مي د علي بن بکار خط ورووړ. هغې خط خلاص کړ او وئې لووست په مضمون ئې پوه سوه. د ابوالحسن په تگ ئې ډېره خوابده سوه. ما ورته وويل چي: "اې زما بي بي! د ابوالحسن په تگ مه خپه کېږه او د ده تگ پر ځان مه درنوه او مه ئې پر بده راآړوه. ما تر هغه بل ښه څوک وموند. هم د پلار و نیکه سړی دئ او هم د زړه راز پټولاى سي". بیا مي نو چي ستا و ابوالحسن تر منځ هر څه پېښ سوي ول هغه مي ټول ورته بیان کړل. ستا د علي بن بکار په لیدنه کتنه مي هم خبره کړه. دا مي هم ورته وويل چي څرنگه زما څخه خط پر لاري ورک سوى وو. اوس زما بي بي ته ستا د لیدو خیال ورپیدا سوى دئ او غواړي چي درسره وگوري. نو اوس دخیره سره، راځه چي بي بي ته ولاړ سو.

زرگر چي دمینځې خبري واورېدې، اریانۍ واخیست او پوه سو، چي شمس الهنار ته تگ خو نو مسخرې نه دي او دا کار هم ډېر غټ کار دئ او هم له خطره ډک کار. مینځې ته ئې وويل چي زه خو خوار عاجزه سړی یم. ته نو ما و ابوالحسن مه سره برابروه. هغه خو غښتلی و مشهور سړی وو. دربار ته ئې لار درلوده او د دربارخلک ورته اړ هم ول. د ابوالحسن دونه درنه ستاره وه چي ما به هر وخت خبري ورسره کولې، له بېري به لکه پاڼه داسي لړزېدم. که ستا بي بي غواړي چي له ما سره وگوري، نو باید د خلیفه تر ماڼۍ دباندي راسره وگوري. زه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیفه ماڼۍ ته د ورتګ طاقت و جرئت نه لرم.

څه سر دي پرله ګرزوم، زرګر د خلیفه له ماڼۍ څخه پر شا ټالۍ وهي او مینځه ئې بیا ورته تشویقوي او ورته وایي چي هیڅ خبره نه ده، مه بېرېږه. خو زرګر چي ماڼۍ ته د تګ خبره واوري، پښې ئې سستي سي او په لړزېدو سي. مینځې چي د زرګر دا حال ولید، آخر ئې ورته وویل: "آښه دئ، که تا ته د خلیفه د ماڼۍ تګ مشکل وي، زه به بې بې تا ته دلې راولم. ته له ځایه مه ښوره. زه دا یم ولاړم".

آبس، مینځه په ځغستا ووتله. چي مخ دي رااړاوه، بیرته راغله او له زرګر څخه ئې پوښتنه وکړه چي ستا په کورکي خو به بل کوم څوک، مینځه یا مریی نه وي؟ زرګر ورته وویل چي زموږ په کور کي خو له دې یوې تورپوستي سپین سري مینځې پرته بل څوک نسته. آبس، د شمس النهار مینځه ورغله او دا سپین سرې تورۍ مینځه ئې په یوه علیحده خونه کي کښېنوله او دروازه ئې پسي راوتړله. بیا نو دباندي ووتله او له ها خوا ئې شمس النهار ورسره راوستله. چي کتل دي، کور د ګلابو او سنجدو د عطرونو بوی پر سر واخیست. زرګر چي دا ولیدله، ورته ولاړ سو. شمس النهار کښېنستله. یو آن پټه خوله ناسته وه. څه ئې نه ویل. چي لږ څه ئې ساه واچوله. پوړنی ئې له مخه ایسته کړ. زرګر چي ویل د لمر شوغلې ئې کورته راولوېدې.

باره نوشمس النهار له خپلي مینځې څخه پوښتنه وکړه چي: "تا چي ما ته ویلي ول، هغه سړی همدا دئ؟" مینځې ورته وویل: "بلې! همدا دئ". بیا نو شمس النهار زرګر ته مخ وروااړاوه، د جوړوناجوړ، د حال و احوال، د کاروبار پوښتنه ئې ځني وکړه. زرګر لاسونه پر سر ورته ونیول او د دې د سر د سلامتۍ دوعا ئې وکړه. شمس النهار ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چې زه دې مجبوره کړم چې نن تا ته راسم او خپل د زړه پټ راز درته ووایم. بیا نو شمس النهار له زرګر څخه وپوښتل چې دی څرنګه د دې او د علي بن بکار په کیسه خبر سوی وو. زرګر هم له سره تر پایه ټول بیان ورته وکړ.

شمس النهار د ابوالحسن د سفر له خاطره خوابدې سوه او زرګر ته ئې وویل چې: "ګوره، سړی اکا! د مومنانو زړونه لکه هینداره داسي دي، د انسانانو تر منځ مینه و الفت هرومرو سته. هیڅ کار بې ګفتاره نه کېږي او هر مشکل په تلاښ سره حل کېدلای سي..." .... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوشپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

شمس النهار زرګر ته وویل چي: بې زحمته راحت نسته او چي درومې څه به مومې. خپل مقصد ته به مېړني خلک رسېږي. ما تا ته خپل حال ووایه. اوس نو زموږ د حال رسوا کول او خوندي ساتل ستا په لاس کي دي.ته پوهېږې چي دغه نجلۍ زما په پټ راز راسره شریکه ده. دغه سبب دئ چي دا زما په نزد ډېر لوړ مقام او منزلت لري. زما ډېر مخصوص کارونه د دې پر لاس سر ته رسېږي. ته هم د دې قدر کوه او خپل راز دي ورته وایه. نور په شي کي ری مه وهه. بېره و ډار دي له زړه وباسه. هر مشکل کار چي دي وي، دغي نجلۍ ته ئې وایه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به دي هر مشکل درحلوي. دې نجلۍ که تا ته د علي بن بکار هر حال راوړي. ته به زما و د دې تر منځ واسطه يې. باره نو شمس النهار ولاړه سوه او له کوره ووتله. زرگر تر يوه ځايه پوري د دې په مخ کي روان وو. آخر زرگر بيرته کور ته راغی او پر خپل ځای کښېنوست. منگر د دې د جمال و ښايست، قد و اندام، شېريني ژبي او خوږ بيان ته ئې گوته په غاښ کي نيولې وه او د دې ښو کړو وړو ته په فکر کي ډوب تللی وو. يو آن چي ئې دمه وکړه. بيا ئې نو د خورک شی مې راوغوښت. ځان ئې موړ کړ. جامې ئې اليشي کړې. له کوره راووت او د علي بن بکار کره ولاړ. علي بن بکار د ناروغۍ په کټ کي پروت وو. دی چي ئې وليد، ځني وې پوښتل چي: "ولي وځنډېدې؟ زما سودا دربنده سوه". باره ئې نوکرانو ته اشاره وکړه، هغوی ووتل او د خوني دروازه ئې پسي وتړله. بيا ئې نو زرگر ته وويل چي له هغي ورځي راهيسي چي ته تللی يې، پر ما باندي د شي څکه نا روا. نه مي شی تر ستوني تېر سوی دئ او نه مي سترگه سره وروړې ده. زه دې خپل ځان ته داسي اريان تللی يم. صبر و ارام راڅخه تللی دئ. ابوالحسن لا ښه وو، يو د زړه خواله به مي ورسره کوله. مينځه ئې هم پېژندله ... زرگر چي د ده خبري واورېدې، وې خندل. ابن بکار ته ده پر خندا باندي زړه لړ سو، تر سترگو ئې اوښکي راغلې او دا بيتونه ئې زمزمه کړل:

زه د زړه له تپه ژاړم په فرياد يم
دی د مستي خېتې خاندي لا د لاسه
ملامت نه دئ په درد مي خبر نه دئ
چي زه څو مره يم بې وزله بې مواسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر چي د ابن بکار ژړا و فریاد لید، خپله ئې هم زړه ورته ډک سو او هغه څه چي د ده او د مینځي تر منځ تېر سوي ول، ټول ئې ورته بیان کړل. ابن بکار هم ټینګ غوږ ورته نیولی وو. د زرګر هره خبره چي به ئې اورېدله، په مخ کي به ئې کله سرخي پیدا سوه او کله به تک ژیړ واوښت. زرګر چي خپل بیان بشپړ کړ، ابن بکار ورته وژړل او وي ویل: "اې وروره! زما آن تمام دئ. کشکي مي روح له بدنه وتلی وای. خو په هر صورت، ستا څخه هیله لرم چي پر ما زړه وسوځې. زه به هم ستا له خبري نه اوړم".

زرګر ورته وویل چي ستا د زړګي اور تر هغو پوري نه سړېږي، تر څو چي خپله معشوقه و نه وینې. خو په دې کور کي ستا و د هغې کتل ممکن نه دي. دا کار باید زموږ د کور د څنګ په کور کي تر سره سي. زما مقصد دا دئ چي تاسي دوه باید سره یو ځای سئ او خپل د رنځ و درد، میني و عشق بیان پخپله یو او بل ته وکړئ.

علي ابن بکار ورته وویل چي ته په کار ښه پوهېږې. هر رنګه چي دي خوښه وي هغسي وکړه. زرګر وایي چي هغه شپه ئې له ابن بکار سره تېره کړه. ټوله شپه ئې تر سهاره د عاشقانو او مینانو نکلونه ورته وکړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دري شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر وايي چي هغه شپه له علي بن بکار سره پاته سوم تر سهاره مي له يوې خوا و بلي خبرى ورته وکړې. سهار چي مي په خړه لمونځ وکړ، له کوره ئې راووتم او خپل کور ته راغلم. يو آن چي وسو، مينځه راغله. تر سلام و تر عليک وروسته مي د براېې شپې حال چي زما و علي بن بکار تر منځ تېر سوى وو، ټول مي ورته بيان کړ. مينځې وويل چي خليفه نن شپه د بي بي له کوره وتلى دئ او زموږ ځاى ښه د امن و د مجلس ځاى دئ. زرگر وايي چي ما ورته وويل: "ستا خبره خو بيخي سهي ده، منگر زما کور تر هغه مناسب بولم".

مينځې وويل چي زه به بي بي ته دا حال يوسم چي هغه څه وايي؟ آبس، مينځه ولاړه او بي بي ته ئې حال ووايه. ژر بيرته راغله او راته وې ويل چي: "بي بي ستا خبره ومنله". بيا نو مينځې د زرو يوه کڅوړه راوايستله او ما ته ئې وويل چي بي بي ول زما سلامونه به وروړسوې او دا زر به ورکړې چي د ماښام پر مېلمستيا ئې ولگوي.

زرگر وايي چي ما ورته وويل چي: "دا پيسې پر ما داسي دي لکه د طوا ټکى. يوه نيمکه لا والله که ځني واخلم. زه مېلمستيا پخپلو پيسو درته کوم".

مينځې کڅوړه واخيستله او ولاړه. دا چي له کوره ووتله، زه د گاونډي کور ته ورغلم. فرش مرش و لوښي موښي سامان مامان مي وروړل. ښه ښه د سپينو زرو او چيني لوښي مي مېلمستيا ته برابر کړل. نور د خورک و د چښنگ هر څه مي تيار کښېښوول. مينځه چي د هغې خوا راغله او زما سنجه سربښته ئې وليدله، گوته ئې په غاښ کي ونيوله. ما ته ئې وويل چي اوس نو علي بن بکار راوله. ما ورته وويل چي: "دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار بې تا نه کېږي".

آبس، مينځه په علي بن بکار پسي ولاړه او هغه ئې راووست. علي بن بکار چي راغی. زه ئې ښه راغلاست ته ورولاړ سوم. تر لاس مي ونيوی او پر هغه مناسب ځای مي کښېناوه. د ريحانو شربت مي په بلوري گيلاسو کي ورته کښېښوول. رقم په رقم عطرونه مي پر وپاشل. موږ خپل مجلس کاوه او مينځه ولاړه. د ماښام تر لمانځه وروسته له شمس النهار او دوو نورو مينځيانو سره يوځای راغله. شمس النهار چي علي بن بکار وليد او بن بکار بيا دا وليدله، دواړه بېهوښه راواوښتل. يو آن وروسته چي پر هوښ راغلل، باره سره کښېنستل، مجلس ئې شرو کړ. يو بل ته ئې د ميني او محبت خبري وکړې. په دې وخت کي ما ورته وويل چي ډوډۍ خو تياره ده، که اشتها وي چي حاضره ئې کړو. دوی ول سمه ده.

آبس ما سترخانونه هوار کړل، غوريگان مي پر واوډل. ډوډۍ چي ئې وخوړه، لاسونه ئې پرېولل، بيا مي نو بلي خوني ته د مينوشۍ له پاره بوتلل. هورې ئې ځانونه ښه له سده وايستل. شمس النهار ما ته مخ راواړاوه او وې ويل چي تا خو له موږ سره ډېر احسان وکړ. باره ئې زما څخه د رباب غوښتنه وکړه. دستي مي رباب و عود ورته حاضر کړل. دې رباب غېږي ته کړ، شاباز ئې ورواخيست، تارونه ئې وروپېچل او له رباب سره ئې دا بيتونه وويل:

دا څه نېک ساعت دئ چي مي يار راسره مل دئ
ليري له رقيبه په خلوت کي جوړ محفل دئ
گل دئ، تازه گي ده، شين چمن، يخ شمالونه دي
شور دئ د مستيو ښاخ پر ښاخ رېز د بلبل دئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسن دئ، ښایست دئ، سکونت دئ، مجلسونه
دا فال مي پر نېک شگون نیولی له اول دئ

د دې بیتو په اورېدلو سره د تحسینو او مرحباوو اوازونه بې اختیاره له خولو ووتل. نژدې وو چي مجلس له خوشالۍ څخه پر نڅا راسي. بیا نویوې بلي نجلۍ رباب ته لاس کړ او دا بیتونه ئې وویل:

چي له گل سره مي مل په لاس کي جام دئ
"نن اورنگ د زمانې زما غلام دئ"
د کوثر چینې راماتي پر دې مځکه
د اِرم د شاپریو دا مقام دئ
پاچهي خو یو تشهیر دئ د څو ورځو
د عاشق شهرت همېش علی الدوام دئ
د زوال مخ دې خدای نه راباندي ویني
تخت و بخت د سکندر نن زما پر نام دئ

زرگر وایي چي نور نو ما دوی هورې پرېښوول چي خپل عیش و نوش کوي. زه یو بل کور ته ولاړم او تر سهاره بیده وم. سهار چي را پاڅېدم. لمونځ و اودس مي وکړ. چای مي وڅکلې او غوښتل مي چي دوی ته ورسم چي یوه گاونډي ږغ راباندي وکړ،ول: "دا برایي ستاسي کره څه لگه درگه وه؟" ماورته وویل چي: "ولي خیر کړې، څه پېښه ده؟" ده راته وویل چي: "کور دي غلو وهلی دئ او مېلمانه چي دي وه، هغه ئې ټول وژلي دي".

زرگر وایي، دا چې راته وویل، بالا مي زړه تر تلو ولوېد، ستوني مي وچ سو. له دغه گاونډي سره هغه ځای ته ورغلم . چي گورم، کور پر دا بله رااوښتی دئ. غالۍ، فرشونه، ظرفونه، چینیان، نیالۍ، بالښتان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلتکونه، هست و نیست ئې ټول وړي دي او پرکور ئې لاس تېر کړی دئ. غلو چي پرون زه لیدلی وم چي دې کور ته سامانونه راچلوم، باره ئې د غلا نخشه جوړه کړې ده.

ګاونډي ته مي وویل چي سامان دي په اور پسې سي، که څه هم له بل څخه مي غوښتي ول،ځکه که د مالونوښتن په دې پوه سي چي کور غلو وهلی دئ، زما عذر به ومني. اندېښنه و بېره مي د علي بن بکار و شمس النهار و خلیفه له اسیته ده. بېربېرم چي د دوی حال رسوایي ته راونه وزي او تر منځ به زما سر پکښې چټ سي. باره مي ګاونډي ته وویل چي ته مي لکه ورور داسي یې، یوه لار ولیکه راوښیه، څه وکړم؟ ګاونډي راته وویل چي زما خو داسي خوښه ده چي ته صبر وکړه. دغه غله چي ستا کور ئې وهلی دئ، دوی د دارالخلافې یو څو کسان هم پخوا وژلي دي. په وژل سوو کسانو کي د کوتوال د کور یو سړی هم سته. د کوتوالۍ سپایان اوس په دوی پسي ګرزي. ښایي ګیر ئې کړي. دوی چې ونیول، ستا مقصد به هم تر سره سي او ناره به دي خدای واوري.

زرګر د ګاونډي مشوره خوښه کړه او کور ته ولاړ.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او څلور شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر چې د ګاونډي مشوره واورېدله، خوښه ئې سوه. کور ته ولاړ او له ځانه سره ئې وویل: ابوالحسن له دغه شان واقعې څخه په بېره کي وو چې ما ته پېښه سوه. دی له دغې بېرې بصرې ته روان سو او پر هغه بلا باندې زه واوښتم چې دی ځني وتښتېد. د زرګر د کور د وهلو خبر ورو ورو په خلکو کي تیت سو او ټول په خبر سول. د ده کور ته خلک رامات سول. چا به ډاډګېرنه ورکوله او چا به ملامتاوه. زرګر له ډېري خواشینۍ څخه له ځکي ولوېد. یوه ورځ په کور کي خواشینی ناست دئ چې یوه نوکر ئې ورته وویل چې یو څوک په دروازه کي ولاړ دئ، زه ئې نه پېژنم خو دی غواړي چې ستا سره ووینې. زرګر ورووتی. سلام وعلیک ئې سره وکړ خو وئې نه پېژندی.

دې سړي زرګر ته وویل چې یو پټ کار درسره لرم. زرګر کور ته دننه راووست او د کار پوښتنه ئې ځني وکړه. سړي ورته وویل چې ستا ټول شیان زما سره پراته دي او زما سره یوه پټه خبره هم سته چې ستا دا ټوله خواشیني درڅخه لیري کولای سي. خو دا خبره دلته نه سم درته کولای او باید یو بل ځای ته ولاړ سو.

زرګر وایي چې دې سړي له دې کوره هغه کور ته، له دې ځایه هغه بل ځای ته بېولم او په دې کي شپه راباندي راغله. ما له ده څخه هیڅ پوښتنه نه کوله او بس په پسې وم څو د دجلې رود ته ورسېدو. هورې ئې یوه کښتۍ راوغوښتله او پکښې سپاره سولو او د دجلې ها بلي غاړي ته واوښتلو. له کښتۍ څخه راتا سولو او سړي تر لاس ونیولم او په یوه کوڅه ئې ننه ایستلم. دا کوڅه ما په ټول ژوند نه وه لیدلې.

آبس، سړی د یوه کور و دروازې ته ودرېدی. دروازه ئې خلاصه کړه. زه ئې کور ته دننه بوتلم او د کور دروازې ته ئې غټ د اوسپني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولپ ورواچاوه. زه ئې تر یو څو دهلېزونو تېر کړم او یو ځای ته ئې ورسولم چې لس تنه پکښې ناست ول. دا لس تنه په رنګ کې داسې سره ورته ول چې تا به ویل سره ورونه دي. دې زما ملګرې هغوی ته سلام واچاوه، هغوی ئې سلام بیا کړ او ما ته ئې د کښېنستلو اجازه وکړه. زه کښېنستلم او له ډېرې سترړیا ښځه د سترګو د اړولو نه وم. آخر بېهوښه سوم. دې خلکو د ګلابو عطر راباندې وپاشل. چې پر هوښ راغلم، د خوړک و څښنګ شیان ئې راته راوړل. هغه چې مې وخوړل، لاس ماس مو پرېولی او هر یو بیرته پر خپل ځای کښېنستلو.

دې خلکو زما ښځه وپوښتل چې: "آیا موږ پېژنې". ما په جواب کې ورته وویل: "یئه، والله کې مې پخپل عمر تاسې لیدلې یاست او دغه سړی چې زه ئې دلته راوستلی یم، هم نه پېژنم". دوی راته وویل چې خپل حال دې راته ووایه او ګوره، رښتیا به راته وایې. ما ورته وویل چې زما یو عجیب و غریب حال دئ. آیا تاسې زما په کاروبار خبریاست؟

دوی ول، هو! موږ هغه خلک یو چې ستا مالونه مو وړې دي او ستا اشنا او هغه نجلۍ چې غزلې ئې ویلې، هغوی مو هم دلته راوستلې دي. څرنګه چې هغوی په نظر معتبره خلک راغلل نو مو له ځانه سره وساتل.

زرګر وایي چې ما ځنې وپوښتل چې زما اشنا او دا نجلۍ اوس چیرې دي؟ دوی د خونې پستو ته اشاره وکړه، ول هلته ناست دي او زیاته ئې کړه چې: "ګوره، وروره! په خدای قسم دئ چې تر ننه پورې په موږ کې هیڅ یوه دا حال چا ته نه دئ ویلی. نه مو له دوی ښځه د حال پوښتنه کړې ده او نه مو بل چا ته د دوی حال ویلی دئ. دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب دئ چي دوی مو تر اوسه پوري وژلي نه دي. اوس ته د دوی اصلي حال راته ووایه.

زرگر وایي، دا خبري چي مي واورېدې، نزدې وو چي له ډاره مي نفس وخېژي. هغوی ته مي د غوره مالی په خاطر وویل چي تر تاسي مېړني خو خدای پر دا څلور کونجه دنیا نه دي پیدا کړي او زه چي حقیقت تاسي ته و نه وایم، نو چا ته به ئې وایم. دوی ته مي دغه شان غوړي غوړي خبري کولې او آخر مي له ځانه سره وویله چي له رشتیا ویلو پرته بله لار نسته. باره مي ټول بیان ټکي په ټکي ورته وکړ. دوی چي کیسه ټوله واورېدله، باره ئې علي بن بکار او شمس النهار راته حاضر کړل، ول دا ئې ته دا ئې علي بن بکار او شمس النهار. دغه راز ئې راته وویل د مالو څخه یو څه ورڅخه تلف سوي دي او د هغو له بابته ئې بخښنه وغوښتله.

ما ته ئې خپل پاته مالونه راکړل خو راته وې ویل چي هغه نور به موږ پخپله کورته دروړو. آبس، موږ له کوره راووتو. علي بن بکار او شمس النهار ته چي مي وکتل، دواړه لکه د مړي کالبوتونه داسي سوي ول. زه ورنزدې سوم، سلام مې ورواچاوه او د مینځیانو پوښتنه مي ځني وکړه. دوی راته وویل چي د هغو حال نه لرو او نه یو خبر چي چیري دي؟

آبس، ټوله رارهي سولو څو د کښتی ځای ته راورسېدلو. یوه کښتی مو راوغوښتله، پکښې راسپاره سولو او د دجلې دا بلي غاړي ته راواوښتلو. موږ چي له کښتی څخه راکښته سولو، سمدستي نور سپاره کسان راغلل او په کښتی کي کښېنستل او کښتی چي مخ دي رااړاوه، له سترگو نیهامه سوه. موږ هلته ناست وو او له ستړیا و خواشینی څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښور نه وو چې يو څو تنه سپاره راښکاره سول او زموږ څخه ئې پوښتنه وکړه چې: "تاسي څوک ياست؟"

په جواب کې موږ اريان پاته سولو چې څه ورته ووايو. بيا ره مو ورته وويل چې موږ له دغو خلکو سره، چې کښتۍ ئې بوتله، راغلي وو. موږ غزلچيان او سندرغاړي يو. سپرو راته وکتل او راته وې ويل چې دا خو مو زړه ته نه لوېږي، اصلي حقيقت راته ووايياست چې تاسي څوک ياست؟ د کومي کوڅې اوسېدونکي ياست؟

زرگر وايي چې زه پوه نه سوم چې شمس النهار د سپرو مشر ته څه وويل، چې سمدلاسه هغه له آسه راکښته سو او دا ئې پر آس سپره کړه د آس جلو ئې په لاس کي ونيو او تر آس دمخه رهي سو. علي بن بکار او زه ئې هم پر اسانو سپاره کړو او د دجلې پر غاړه ئې د کښتۍ وانانو مشر ته راوستلو. ږغ ئې وروکړ، د هغې خوا يوه ډله راغله او کښتۍ ئې راوستله موږ ئې پکښې کښېنولو او تر دارالخلافې پوري ئې راوستلو. موږ داسي وارخطا يو چې مرگ مو سمدم په سترگو ليدی. له کښتۍ چې راتا سوو، د کښتۍ وانانو مشر شمس النهار ماڼۍ ته بوتله او څو تنه ئې زموږ سره د علي بن بکار تر کوره پوري په بدرگه ملگري کړل. موږ چې کورته راورسېدو، دوی رخصت راڅخه واخيست او پر خپله تړه ولاړل. موږ په کور کي داسي له اخه و له ټوخه لوېدلي وو، داسي ډارېدلي وو چې نه په ورځ پوهېدو نه په شپه. شپه چې راغله، علي بن بکار بېهوښه سو. نر و ښځو باندي ژړل. دی خوار لکه مړی داسي خوړي بوړي پروت وو. يو څو تنه خپلوان ئې پر ما راتاو سول او راڅخه وئې غوښتل چې هر څه چې پر دا هلک راغلي دي، ورته بيان ئې کړم.

ما ورته وويل چې: "گورئ، عزيزانو! ما بد نه دي کړي او تاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم بد مه راسره کوئ" .... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او پنځه شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زرگر دې خلکو ته وویل چي په ما کار مه لرئ. یو گړی صبر وکړئ چي دا هلک پر هوښ راسي، خپله کیسه به پخپله درته وکړي. زرگر وایي چي بیا مي نو دوی له رسوایۍ څخه وډارول او یو څه سختي خبري مي ورته وکړې. موږ په همدې شخړه کي وو چي علي بن بکار یو څه سره وښورېدی. خپلوان ئې خوشاله سول او د گلاب عطر ئې سږمو ته ورته ونیول څو پر هوښ راغی. غوښتل ئې چي خبري وکړي خو له وسه ئې پوره نه ول.

ما غوښتل چي له کوره ووزم خو د علي بن بکار خپلوانو نه پرېښوولم. بن بکار هغوی ته په اشاره وویل چي پرې مي ږدي. باره زه د دوی له کوره راووتلم او خپل کور ته راغلم. کور چي خپلوانو ولیدلم پر مخونو ئې چپلاخي (څاپېړي) راوگرځولې. ما په لاس اشاره ورته وکړه . هغوی هم چوپ سول. زه نو نور د ښور نه وم، پر خپل کټ وغځېدم او تر بیا غرمې پوري له ځانه ناخبره پروت وم.

سبا غرمه چي مي سترگي روڼي کړې، اولادونه و کوروالا مي راته ولاړ دي. دوی زما د حال پوښتنه وکړه چي دا څه درپېښه سوه په څه بلا اخته سوې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته وويل چي تاسي يو څه د چښنګ شي مې راکړئ. هغه چي ئې راوړل او ومي چښل، لږ څه مي توان په وسو. بیا مي د غلا سوو مالو پوښتنه ځني وکړه. هغوی راته وویل چي پرون یو چا یو څه شیان راوړي ول او د کور مخ ته ئې ایښي ول. سړی مو پخپله نه دئ لیدلی خو شیان پراته ول.

زما زړه یو څه پر ارامه سو. دوې ورځي له کوره و نه وتلم. ټوله ورځ به پروت وم. د ولاړېدو شمه راپکښې نه وه. دوې ورځي وروسته چي مي په پښو کي څه سېک پیدا سو، باره حمام ته ولاړم. فکر مي په شمس النهار او علي بن بکار بند وو. د هغو له خوا هم هیڅ درک نه سو معلوم. د ابن بکار کور ته د ورتګ توان هم راسره نه وو او پخپل کور کي مي هم زاره چاودله. باره مي پر خپلو کړو توبه وکښله او د عافیت شکر مي پر ځای کړ.

څو شپې په همدې ډول تېري سوې. آخر شیطان وسوسه راواچوله چي ته ورسه د دوی حال معلوم کړه. له کوره چي راووتم، یوه ښځه د کور په دروازه کي ولاړه ده. ښه چي مي ورته وکتله، د شمس النهار مینځه وه. دا چي مي وپېژندله، باره زه ځني رهي سوم، دا سمه راپسې رهي سوه. په زړه کي وډارېدم او هر څه چي مي ډېر ورته کتل، هغونه مي بېره زیاتېدله. دا درګرده ږغونه راباندي کوي چي ته ودرېږه، زه یوه خبره درته کوم. زه ئې پر خبره غوږ نه نیسم او داغسي ځني روان یم. یوې ګوښې ته چي ورسېدو، د کوځې په پای کي مو یو ماجت ولیدی.

دې راته وویل چي: "ماجت ته درننوزه چي زه یوه خبره درته وکړم. بېرېږه مه". زه ماجت ته ننوتلم دوه رکعته نفل مي وکړل. بیا مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مينځي ته وويل چي ته له ما څخه څه غواړې؟ دې زما د حال پوښتنه راڅخه وکړه. ما د خپل ځان او د علي بن بکار بيان ورته وکړ. دې ته مي وويل چي اوس نو ته حال راته ووايه.

مينځي وويل، په هغه شپه چي موږ ستا د ګاونډي کره وو او غلو د کور دروازه ماته کړه او په کور راننوتل. زه ډېره ځني وبېرېدلم. ډار مي له دې اسيته وو چي ما ول نه ګانه خليفه نه وي راواستولي چي ما او شمس النهار ونيسي. آبس، زه و دوې نوري نجوني بام ته وختو او ځانونه مو له يوه لوړ ځای څخه لاندي واچول او منډه مو کړه څو د دارالخلافې ماڼۍ ته ورسېدو. هورې په يوه ګوښه ځای کي پټې سولو. شپه چي ښه تياره سوه. د دجلې د رود د خوا دربچه مي خلاصه کړه او هغه کښتۍ وان ته مو وروږغ کړه چي ها بله شپه ئې موږ راوستلي وو. هغه ته مي ويل چي د بي بي درک نسته ته موږ په کښتۍ کي کښېنوه چي پسې وګرځو او درک ئې معلوم کړو. کښتۍ وان په کښتۍ کي کښېنولو. په کښتۍ کي هيسته و دوري ګرځو، چي په دې وخت کي مو يوه بله کښتۍ په سترګه سوه. چي ښه مو ورته وکتل، په کښتۍ کي يو سړی او يوه ښځه ده. ښځه بېهوښه پرته ده او کښتۍ د دربچې خوا ته روانه ده. موږ هم په پسې سولو. له دربچې سره کښتۍ ودرېده موږ هم راکښته سولو، چي ګورو دا ښځه شمس النهار وه. دا چي مي وليده له ډېري خوشالۍ څخه نزدې وو چي لېونۍ سوې وای. ما خو له دې څخه لاس پرېولی وو.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سل او شپږ شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:
مينځي و زرگر ته وويل چي له کبنتۍ چي راتا سوم او شمس النهار مي وليدله، نزدې وو چي مخ رالګېدلی وای. چي نزدې ورغلم، راته وې ويل چي دغه سړي ته يو زر ديناره ورکړه چي دا ئې تر دې ځايه پوري راوستلې وه. باره ما او هغې بلي مينځي دا راپورته کړه او د خوب خوني ته مو بوتله. هغه شپه ډېره ناارامه او پلټنده وه. سهار ئې امر وکړ چي نوکران او مينځياني دي ورته حاضري سي. هغه ورځ و هغه شپه ئې هم په ناارامۍ سره تېره کړه. په دا دوهمه ورځ ئې حال يو څه ښه سو. ما چي ورته وکتل، ما چي ويل د ګور مړی دئ له ګوره راوتلی دئ. باره مي د ګلابو عطرونه پر وپاشل، جامې مو وراليشي کړې، لاس و پښې مو ورپرېولل، د زړه د جوړي او مهربانۍ خبري مو ورته وکړې، يو څه د خورک مرک و چښنګ مښنګ شی مو هم ورته راووړ او يو څه مو په وخوړل او وچښل. د رنګ ښه ئې يو څه پر ځای سوه. بيا مي نو ورته وويل چي: "بي بي ستا قربان سم، يو نوکی د خپل ځان په فکر کي سه. پر خپل ځان، پر خپله ځواني دي زړه وسوځه. دونه دي پر ځان درنه کړې ده چي خدای ناکرده يو بل څه در و نه سي".

شمس النهارراته وويل چي: "اې نجلکوټې! په بالله چي مرګ تر دې واقعې ډېر اسانه دئ. زه بې هغه هم والله که ژوندۍ پاته سم. غلو چي موږ د زرګر له کوره وايستلو، پر لاري ئې پوښتنه راڅخه وکړه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي څوک یاست؟ ما ورته وویل چي موږ بدلزني مسلیاني یو. زما خبره ئې زړه ته ولوېده. بیا ئې له علي بن بکار څخه پوښتنه وکړه چي ته څوک یې او څه کارکوې؟ هغه ورته وویل چي دی د مینځي زوی دئ". باره ئې موږ بوتلو، خپل ځای ته. هورې چي ئې دا زموږ جامواو دا زموږ ساټ و باټ و زر و زېور ته وکتل، اریانی واخیستل چي دا راز جامې و پسول خو د بدلزنو مسلیانو نه وي.

آبس، ما ته ئې وویل چي ته رشتیا راته ووایه، تاسي څوک یاست. ما چي له ځانه سره ری وواهه، چي پرېږدي خو دي نه، بې مرګه ولاکه ځني خلاصه سم، باره مي خوله پټه ونیوله او سپوڼ مي تر خولې ورته راونه یوست. له علي بن بکار څخه چي ئې هم دوهم وار وپوښتل چي دا ستا شکل و قواره خو د رعیت خلکو نه معلومېږي، هغه هم خاموشه سو او څه ئې ورته و نه ویل.

څه سردي پرله ګرزوم، موږ خپل راز همداسي پټ وساته او ژړل مو. بېشکه چي خدای تر مور و تر پلار مهربانه دئ. پر موږ باندي هم خدای رحم وکړ او یو غل ئې راباندي مهربانه کړ. هغه راته وویل چي د هغه کور څښتن څوک وو، چي تاسي هغه شپه پکښې واست. موږ ورته وویل چي نوم ئې پلانی دئ او زرګري کوي.

په غلوکي یوه وویل چي دا سړی خو زه پېژنم، کور ئې هم رامعلوم دئ. اوس دستي به ئې دلته راولم. غلو زه په یوه خونه کي واچولم او علي بن بکار ئې په بله کي واچاوه. موږ تې وویل چي وارخطا کېږی مه، تاسي په امان کي یاست. له غلو څخه یو تن په زرګر پسي ولاړ. هغه ئې راووست خو زموږ سره ئې مخامخ نه کړ. زموږ کیسه ئې هغه ته وکړه. باره یوه غله کښتۍ راوستله او موږ ټوله ئې پکښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واچولو او د دجلې دا بلي غاړي ته ئې راوستلو او هورې ئې ایله کړو. په دغه وخت کي د ګزمې څو سپاره راباندي پیښ سول او راځخه وئې پوښتل چي تاسي څوک یاست؟ ما د هغو مشر ته وویل چي زه د خلیفه له خاصانو څخه شمس النهار یم. برایې د یوه وزیر د ماینې لیدلو ته ورغلې وم، غلو ونیولو او دغه ځای ته ئې راوستلو. غلو چي تاسي ولیدلاست، الا ئې کړه او موږ ئې پرېښوولو.

د ګزمې مشر چي زما خبري واورېدلې، له آسه راکښته سو او زه ئې پر آس سپره کړم. زرګر او علي بن بکار ئې هم پر اسانو سپاره کړل. اوس مي زړه په هغو پسې اور اخلي. نو مینځه وایي چي شمس النهار راته وویل چي: "ته د زرګر کره ورسه او زما سلام ورته ووایه او د علي بن بکار حال راته راوړه".

مینځې زرګر ته وویل چي ما شمس النهار ته وویل چي: "دا خو ښه کار نه دئ سوئ". دې اواز راباندي وکیښ او په خښم کي سوه. ما ځني راالا کړه او دا دئ تا ته راغلم چي د علي بن بکار احوال ځان ته معلوم کړم. ستا څخه یوه هیله لرم چي دا یو څه پیسې به راځخه قبولې کړې، ځکه چي تا زموږ په خاطر له خپلو یارانوڅخه ډېر شیان امانت راوړي ول او هغه ټوله غلو یووړل او تلف سول. اوس خو ته مجبور یې چي هغه بیرته ورکړې، نو مینځې راته وویل چي ته پر دغه ځای ودرېږه، زه بیرته راځم.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سل او اووه شپېتمه شپه

شهرزادې وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مینځی زرګر ته وویل چي زما تر راتګ پوري له دغه ځایه مه ښوره. مینځه ولاړه، د ها خوا چي بیرته راغله یو څه روپۍ ئې ورسره راوړي وې او هغه ئې زرګر ته ورکړې او ورته وې ویل چي: "اې خواجه! بیا به چیري د خیره سره وینو؟"

زرګر وایي چي ما مینځي ته وویل چي بي بي ته دي ووایه چي همدا اوس کور ته ځم او ستا له پاره خو چي وا، غره ته وخېژه، لا خېژم او هر څونه درونډ بار چي وي، ستا په خاطر ئې وړم. زه به ستا و د علي بن بکار د یوځای کېدو له پاره هیڅ راز مرسته و نه سپموم.

ما چي مال کور ته راووړ، ومي شمېره، پنځه زره دیناره وه. د هر چا سامان چي تلف سوی وو، د هغو مجرا مي په نغده کي ورخلاصه کړه. بیا مي نو هغه کور ته نوکران راسره بوتلل، چي غلو وهلی وو. ترکاڼ و ختګر مي راوغوښتل او کور مي تر پخواني حالت ښه ورودان کړ. نور مي غمونه و پرېشانۍ له یاده وایستلې او د علي بن بکار کور ته وررهي سوم. کورته چي ورورسېدم یو مریي ئې راته وویل چي بادار ئې شپه و ورځ ستا په لټه کي دئ او زموږ سره ئې وعده کړې ده چي هر چا که ته ورته حاضر کړې، دی به هغه مریی آزادوي. مریان ټوله په تاپسي ګرزي. خو زما بادار کله په هوښ کي وي کله بیا بېهوښه. هر وخت چي پر هوښ راسي ستا نوم ئې پر ژبه وي او وایي چي دی به هرومرو راته راپیداکوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرگر وايي چي زه له هغه مريي سره بن بکار ته ورغلم. دی پر کټ پروت وو او د خبرو نه وو. سر ته ئې کښېنستلم. سترگې ئې خلاصي کړې. زه چي ئې وليدلم، په ژړا سو او راته وې ويل چي: "خدای دي راوله! هرکله راسې، ښه راغلې". ما دی تر اوږو ونيو، راپورته مي کړ او په غېږ پوري مي ټينگ ونياوه. ده راته وويل چي وروره! له هغې ورځي راهيسی چي پر دغه کټ لوېدلی يم، بيا مي سر نه دئ راپورته کړی. د خدای حمدوثنا دي وي چي بيا مي وليدلې. باره مي دی راولاړ کړ، له کټه مي راکښته کړ او تر اوږو مي نيولی وو چي يو څو گامه ئې واخيستله. بيا مي نو جامې ورااليشي کړې يو څه شی می ئې وچښل. د مخ ښه ئې يو څه پر ځای سوه. هغه څه چي مينځي راته ويلي ول، هغه مي ورته بيان کړل. ده مريانو ته اشاره وکړه چي ووځي. هغوی ووتل.

بيا ئې نو راته وويل چي وروره! وخو دي ليدل چي زمانې و تقدير په موږ څه کانې هم و نه کړې. زما ځخه ئې عذر وغوښت او زما د حال و احوال پوښتنه ئې وکړه. ما هم ټول هغه څه چي راباندي راغلي ول، ټکي په ټکي مي ورته بيان کړل. خورا ډېر تعجب ئې وکړ او نوکرانو ته ئې وويل چي پلانی شی و پستانی شی راوړئ. نوکرانو خورا سنگيني او قيمتي غالی او د سپينو و د سرو زرو لوښي تر هغه څه زيات چي غلو وړي ول، راحاضر کړل او ټول ئې ما ته کښېښوول. ما هغه ټول سامانونه کور ته ولېږل. هغه شپه مي له ده سره تېره کړه. سهار ئې راته وويل چي هر څه لره انتهاسته. د عشق پای يا مرگ دئ يا وصال. خو زه تر وصال مرگ ته نزدې يم. کشکي پخوا لا مړ سوی وای داسي ديدنی خو به نه راباندي تېرېدلای. اوس هم د خدای فضل و کرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

رابندي وسو چي رسوايي ته را و نه وتو. که رسوا سوي واى، گوره چي اوس به چيري پراته واى. اوس نه پوهېږم چي بله چاره سته کنه. زه خو که له خدايه نه بېرېدلاى، ځان مي واژه. اې وروره! زه د قفس بندي مرغۍ يم. له دې غمه خو يو وخت هرومرو مرم. خو نه پوهېږم چي زما د هلاکت ورځ به څه وخت وي. بيا ئې نو تر سترګو اوښکي راغلې او دا بيتونه ئې وويل:

زمـــا زړه دئ ســـرو نازکوشـــونډو وړى
پــه هجـران کـي ئـې سـم دم د لحـد مړى
نـه بـه هـيڅ عاشـق زمـا پـه رنـګ رنځـور وي
نـه بې هيڅکلـه وي مـات زمـا پـه شـان غـړى
محبوبـــا رالـــره راغلـــه بيرتـــه ولاړه
زمـــوږ يـــاري وه لکـــه تـــار چـــي وي اومـــړى

دا بيتونه چي ئې وويل، باره زرګر وايي چي ما ورته وويل چي زه به نو اوس کور ته ولاړ سم. نه ويل کېږي چي مينځه دي راغلې وي. بن بکار راته وويل چي خوښه مي ده، ژرورسه، ګونديو د خير خبر راته راوړې.

له ده څخه مي رخصت راواخيست، کور ته راغلم. ساه مي لا سمه نه وه اچولې چي په دروازه کي د مينځي ږغ سو. چي ولاړ سوم، ګورم چي سترګي ئې له اوښکو ډکي دي او سلګۍ ئې جاري دي.

ما ورته ول: "خير دي وى، څه پېښه ده؟" دې ول: "اې خواجه! ها چي نه مو غوښته، هغه را پېښه سوه. پرون چي زه ستا څخه ولاړم. ګورم چي شمس النهار پر هغه مينځه باندي خښمېدلې ده چي په هغه شپه زموږ سره تللې وه. غوښتل ئې چي جزا ورکړي. مينځي له بېري څخه منډه اخيستې وه او پيره دارانو هغه راګرځولې وه او غوښتل ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي بيرته ئې بي بي ته په لاس ورکړي. مينځي پيره دار ته د شمس النهار د هغې شپې ټوله بيان وکړ. دا حال تر خليفه پوري ورسېد. خليفه امر وکړ چي شمس النهار دي له خپلو مالو و سامانو سره د ده ماڼۍ ته ورنقل سي او له نوکرانو څخه ئې شل تنې ورپرې ايښي دي. له هغه ساعت وروسته بيا ما نه شمس النهار ليدلې ده، نه دې زه ليدلې يم. اوس نه پوهېږم چي څه وکړم. شمس النهار خو خپل راز يوازي زما سره شريک کړی وو. تر ما بل د راز شريک اوس نه لري.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته ترسبا سوه

يو سل او اته شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

مينځی زرگر ته وويل چي اوس خو بي بي بله رازگيره نه لري. ته اوس ژر علي بن بکار ته ورسه او په حال ئې خبر کړه چي که نه گانه زموږ دا راز رسوا سي چي بيا نو د ځان د ژغورلو يوه چاره وسنجوو.

زرگر وايي چي زه د دې خبر په اورېدلو دومره خواشينی سوم چي دا ټوله دنيا يوه الغه سوه او زما په غاړه کي راولوېده. مينځي غوښته چي بيرته ولاړه سي. زرگر وايي چي ما ورته وويل چي اوس د دې پای څه؟ چاره و تدبير څه دئ؟ دې راته وويل چي تدبير بس همدا دئ چي که علي بن بکار ستا دوست و اشنا دئ او ته د ده ژغورنه غواړې، نو چټک ورسه او په حال ئې خبرکړه. زه اوس بيرته ځم که

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې خبره مبره پېښېدله، تاسي ته بيا حال راوړم.

آبس، مينځه ولاړه او زه هم له کوره راووتم او د علي بن بکار کور ته رهي سوم. هغه مي وليدی چي ناست دئ له ځانه سره خيال پلو وهي او د وصال وعده ټاکي او په ناممکناتو کي چورتونه وهي. زه چې وليدلم، راالائې کړه چي: "څه نوې خبره؟ ولي داسي ژر بيرته راغلې؟"

ما ورته وويل چي چورتونه مورتونه دي هيسته وغورځوه، دا هوا و هوس دي نور يوې خوا ته کړه، ټکه راغله ناورين پر سپور دئ، اوس دي د خپل سر او د مال په فکر کي سه، چي خدای مه کړه دواړه درڅخه ولاړ نه سي.

دا خبري چي ئې واورېدې، د رنګ ښه ئې والوته، وارخطا سو. ول ژرکوه، وروره! حال راته وايه، څه پېښه ده؟ زرګر هغه څه چي د مينځي له خولې ئې اورېدلي ول، ټوله ورته بيان کړل او په پای کې دا هم پر زياته کړه چي که ته نن شپه دلته په کور کي پاته سې، خامخا به هلاک سې او له منځه به تلف سې.

علي بن بکار بېهوښه سو او نږدې وو چي نفس ئې تر خوله وخېژي. يو ګړی بېحاله وو، وروسته ئې زرګر ته وويل چي: "وروره! څه بايد وسي؟ ستا نخشه څرنګه ده؟" زرګر وايي ما ورته وويل چي تدبير دا دئ، هر څونه مال و سامان چي درسره وړلای سې، راوائې خله او پر هغو مريانو چي ډېر اعتماد لرې، دوی هم د ځان ملګري کړه او درځه چي کوم بل ښار ته کډه سو.

علي بن بکار ورته وويل چي: "يابسم الله! بله خبره نه پکښې ځائېږي" آبس، راولاړ سو، لکه سربداله، له يوه دېواله و له بل دېواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهل کېږي. د درو اوښانو بار مال و سامان ئې راټول کړ. خپلوانو ته ئې خپل عذر ووایه او حق پلیت ئې ځني واخیست. خپل وصیت ئې هم ورته پرېښوو. اوښان ئې را په مخه کړل او پخپله پر آس سپور سو. زه هم پټ پسي راووتلم. هغه ورځ مو تر ماښامه او شپه مو تر سهاره مزل وکړ. باره مو یو ځای واړول. له اوښانو مو بارونه کښته کړل، زنګنونه مو وروتړل او موږ ورته بیده سوو. سفر داسي ستړي و ستومانه کړي وو، چي غله راغلي ول او مال ئې ټول وړی وو، مریان ئې ټول وژلي ول او موږ په خبر سوي لا هم نه وو. چي راکښېنستو، ځای سته جولا نسته. سپین سبیل الله میدان پاته دئ. له پېښی تېښته نه وه، کار تر کار تېر وو. د خدای توکل مو راواخیست او رارهي سوو. تر سهاره مو مزل وکړ څو یو ښار ته راورسېدو. په ښار کي مو یو ماجت پیدا کړ او هوري مو د ماجت و څنګ ته هغه ورځ تر ماښامه پوري په لڅ بدن او پر وچه مځکه تېره کړه. چي شپه سوه، ماجت ته ننوتو. هغه شپه مو په وږي نس تېره کړه. سهار چي سو، لمونځ و اودس مو وکړ. ناست یو چی په دې وخت کي نابېره یو سړی راغی. سلام ئې راواچاوه. دوه رکعته لمونځ ئې وکړ. بیا ئې نو مخ راواړاوه او وې ویل: "وروڼو! تاسي لکه چي مسافر یاستی".

موږ ورته وویل: "هو! مسافر یو. مالونه مو غلو یووړل. موږ ئې لڅ لېړ کړو او دې ښار ته راغلو. دلته نه څوک پېژنو نه ئې اېژنو". سړي وویل چي که غواړئ چي زما کره راسی خو کور مي تر تاسي جار.

زرګر ول، ما علي بن بکار ته وویل چي درپاخه، چي د دې سړي کره ولاړ سو. هلته به له دوو شیانو خلاص سو. یو دا چي څوک به راسي او موږ به پر دې حال ویني، رسوایي ته به راووزو. بل دا چي موږ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر و بېچاره خلک یو او هیڅ لار نه ده رامعلومه.

بن بکار وویل چي: "ستا خوښه وي، زما په سر کي لا خوښه وه".
هغه سړي بیا راته وویل چي اې مسافرو، راځئ چي ځو. زرگر ورته وویل چي یابسم الله!

آبس هغه سړي خپلي جامې مامې راته راوایستلې، ډېره مهرباني ئې راسره وکړه او موږ هم له ده سره د ده و کور ته ولاړو. د کور دروازه ئې وروټکوله. یوه کوچنوټې مزدوره ئې راووتله. سړی په کور ننووت، موږ هم په پسې سوو. بیا ئې بوخچه راوړه او موږ ته ئې سمي جامې راواغوستلې. موږ ناست وو چي یوې نجلۍ سترخان راووړ. زموږ مخ ته ئې اوار کړ. موږ یوه گوله موله واخیستله. سترخان ئې بیرته ټول کړ. موږ په هغه کورکي ناست وو چي شپه سوه. علي بن بکار په ژړا سو او زرگر ته ئې وویل چي: "ورورە! یوه سه چي موږ ته مرگی دوگامه ولاړ دئ نو غواړم چي تا ته خپل وصیت وکړم. وصیت مي دا دئ چي که زه مړ سوم. زما مور به راخبروې چي دلته راسي او زما پر قبر حاضره سي. هغې ته به ووایې چي زما په بېلتانه کي به صبرکوې".

دا خبري چې وکړې، بوخ راووښت او بېهوښه سو. پر هوښ چي راغی، دیوې نجلۍ اواز موله لیري تر غوږ سو، چي سندري وایي او دا بیتونه پکښې زمزمه کوي:

ستا له غمه مي ملا کړوپه سوه ماتېږي
اسماني ټکي ډبري دي رالوېږي
پر دنیا و مافیها مي دا یو سر سته
دغه سر خو دي زما، تر تا جارېږي

بن بکار چي د نجلۍ سندره واورېده، لویه چیغه ئې تر خوله ووتله

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روح ئې اسمان ته والووت. زرگر وایي کله چې مې وکتل چې علي بن بکار مړ سو. دی مې پر خدای وسپاره او ورته ومې ویل چې پوه سه! زه به بغداد ته ولاړ سم چې ستا مور و خپلوان ستا د تجهیز و تکفین له پاره راحاضر سي.

آبس، دوې پېنې دغه وې، دوې مې نوري پور کړې. بغداد ته راغلم. اول خپل کور ته ولاړم، جامې مامې مې بدلي کړې. بیا نو د علي بن بکار کور ته ورغلم. مریانو چې زه ولیدم، راالائې کړه او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه. هغو ته مې وویل چې د علي بن بکار له مور څخه اجازه واخلي چې زه ورسره وگورم. هغو اجازه واخیستله او زه هغې ته ورغلم او سلام مې ورواچاوه. بیا مې نو ورته وویل چې هر کار چې د خدای له جانبه وي، موږ پر سروسترگو منلی دئ. د ازل کښلي نه په بله کېږي. هیڅ ساکښ د خدای بې اذنه نه مري. د علي بن بکار مور زما د خبرو په مطلب پوه سوه او زړه ته ئې ولوېده چې زوی ئې مړ سوی دئ. باره ئې سر پټ کړ او د نورو بورو میندو په شان ئې ډېري اوښکي تویي کړې. آخر ئې راته وویل چې ته و خدای که به نه راته وایې، په زوی مې څه سوي دي؟

ما له ډېره غمه جواب نه سوای ورکولای. دې چې زما دا حالت ولید، ژړا ئې په ستوني کی وچه سوه او پر دا بله راواوښته. بېهوښه وغزېدله. چې پر هوښ راغله وې ویل: "په زوی مې څه وسول؟"

ما ورته وویل چې: "خدای دي له داسي غمه وساته چې دا به دي تر پوري هېرېږي. خدای دي د دې مصیبت اجرونه درکړي". بیا مې نو له سره تر پایه ټوله ماجرا ورته بیان کړه. دې راڅخه وپوښتل چې: "زوی خو به مي کوم وصیت نه وي درته کړی".

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماول، هو! راته کړی ئې وو او هغه څه چې ئې راته ويلي ول، دې ته مې ورسول. بيا مې دې ته د تجهيز و تکفين په کار کې د تلوار مسئلې ته اشاره وکړه. مور چې ئې دا واورېده، بيا بېهوښه سوه. يو گړی وروسته ئې سترگی روڼی کړې او هغه څه چې مې ورته ويلي ول، د هغه له پاره روانه سوه. زه خپل کور ته رهي سوم او پر لاري چورت اخيستی وم. د علي بن بکار په باره کې مې فکر تللی وو چې يو چا تر لاس ونيولم.... کيسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:

زرگر ويل چې نابېره مې يوې ښځې لاس راکش کړ. چې داسي مې ورته وکتل، د شمس النهار مينځه وه. منگر ډېره خپه و ژړانده ښکارېدله. چې يو بل مو سره وپېژندل، دواړه په ژړا سولو، تر کوره چې راورسېدو، ما ورته وويل چې خبره نه يې چې علي بن بکار ته څه پېښه سوه؟ دې ويل، يئه، په هغه خدای که په خبره يم. باره مې په حال خبره کړه او د بي بي پوښتنه مې ځني وکړه.

دې ول، خليفه د هغې په حق کې د هيچا په خوله و نه کړه او د هيچا پر خبره ئې غوږ و نه نيو او د دې کارونه ئې ټول ښه وگڼل. ورته وې ويل چې: "اې شمس النهار! ته پر ما بيخي ډېره گرانه يې او هر څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي ستا له لاسه رارسيږي، ټوله زغمم. باره ئې امر وکړ چي دې ته دي يوه جلا ماڼۍ ورکول سي او د دې خونه ئې په رقم رقم وربښمينو غاليو او نورو زينتي شيانو وربښکلې کړه. د خدای کارونه دي، يوه ورځ چي خليفه له خپل عادت سره سم له شمس النهار سره په عيش و نوش اخته دئ، او د خليفه نوري خاصه ګاني هم حاضري دي او هره يوه له خپلي رتبې سره سمه پر خپل ځای ناسته وه. شمس النهار د ده څنګ ته ناسته وه . په دې وخت کي خليفه يوې نجلۍ ته د سندري ويلو امر وکړ. نجلۍ رباب را واخيست او دا بيتونه ئې وويل:

زما پـه سـترګو ئـې وګـورئ دغـه حـور دغـه صـنم
قـد د سـروي ورتـه مـات دئ د نـرګس مـلا ورتـه خم
د خوبـانو پـه محفـل کـي د غـمـزو تېـغ چـي چلېـږي
هـيـڅ عجبـه ئـې مـه بـولئ ککـرۍ پـرې د رسـتم
دا ارمـان مـي راپـوره کـړئ، کـه قربـان سـوم تـر دې ميني
د وربـښمو کفـن راکـړئ، تـابـوت جـوړ کـړئ لـه شړشم

شمس النهار چي د نجلۍ دا بيتونه واورېدله، نور ئې له تابه ووتله او بېهوښه ولوېده. د خليفه له لاسه جام ولوېد او داغسي ئې ورالاکړه. په مينځو هم نارې و سورې ګډې سوې. خليفه چي ورنږدې سو غوښتل ئې، له مځکې را پورته کړي، د هغې ساه له کيهاوو بيا ختلې وه.

خليفه د دې په مرګ دومره خوابدی سو چي د چنګ و رباب ، عود وسيتار، جام و صراحي د ماتولو امر ئې وکړ. شمس النهار ئې په يوه خونه کي کښېښووله او ټوله شپه ئې سر ته ناست وو. ورځ چي روڼا سوه، غسل و کفن ئې ورکړ او خاورو ته ئې وسپارله. دی پخپله غمجن او خواشينی کښېنوست او نور ئې نه د دې د مرګ پوښتنه وکړه او نه ئې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې واقعې بازخواست وکړ.

بیا نو مینځې زرگر ته وویل چې ته و خدای که به د علي بن بکار د جنازې پر وخت ماته خبر نه راکوې چې زه ئې هم پر جنازه باندې حاضره سم. زرگر ورته وویل چې تا به چېرې پیداکړم؟ نجلۍ ورته وویل چې د شمس النهار د مرگ پر مهال خلیفه خپلې ټولې مینځیانې آزادې کړې. زه هم اوس آزاده یم او د شمس النهار پر قبر ناسته یم. د هغې قبر په پلانې ځای کې دئ.

زرگر وایي آبس، زه و دا د شمس النهار قبر ته ورغلو او زیارت مو وکړ. بیا نو پخپلو کارو اخته سوم، منگر د علي بن بکار د جنازې لار مو تل څارله. هغه وو چې جنازه ئې راورسوله. د بغداد خلک ئې جنازې ته ورووتل. ما د ښځو په مینځ کې هغه نجلکوټې مینځه هم ولیدله. تر ټولو ښځو دا ډېره خوابدې ښکارېدله. ما پخپل عمر په بغداد کې دونه درنه جنازه نه وه لیدلې. جنازه ئې په ډېر حرمت سره هدیرې ته یووړه او خاورو ته ئې وسپارله. زرگر وایي چې زه تل د ده او شمس النهار زیارت ته ورتلم.

شهرزادې وویل: ما چې د نکلو په کتابو کې د دوی بیان لوستلی وو او د خلکو له خولو مې اورېدلی وو، تاسې ته مې وکړ. منگر تر دې عجیب نکل به سبا شپه که د ژوند پر مېنه وم، درته وکړم. دا نکل د ملک شهرمان نکل دئ.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روښا سوه
د شهرزادې کیسه پاته تر سبا سوه

(د دې ټوک پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library